

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

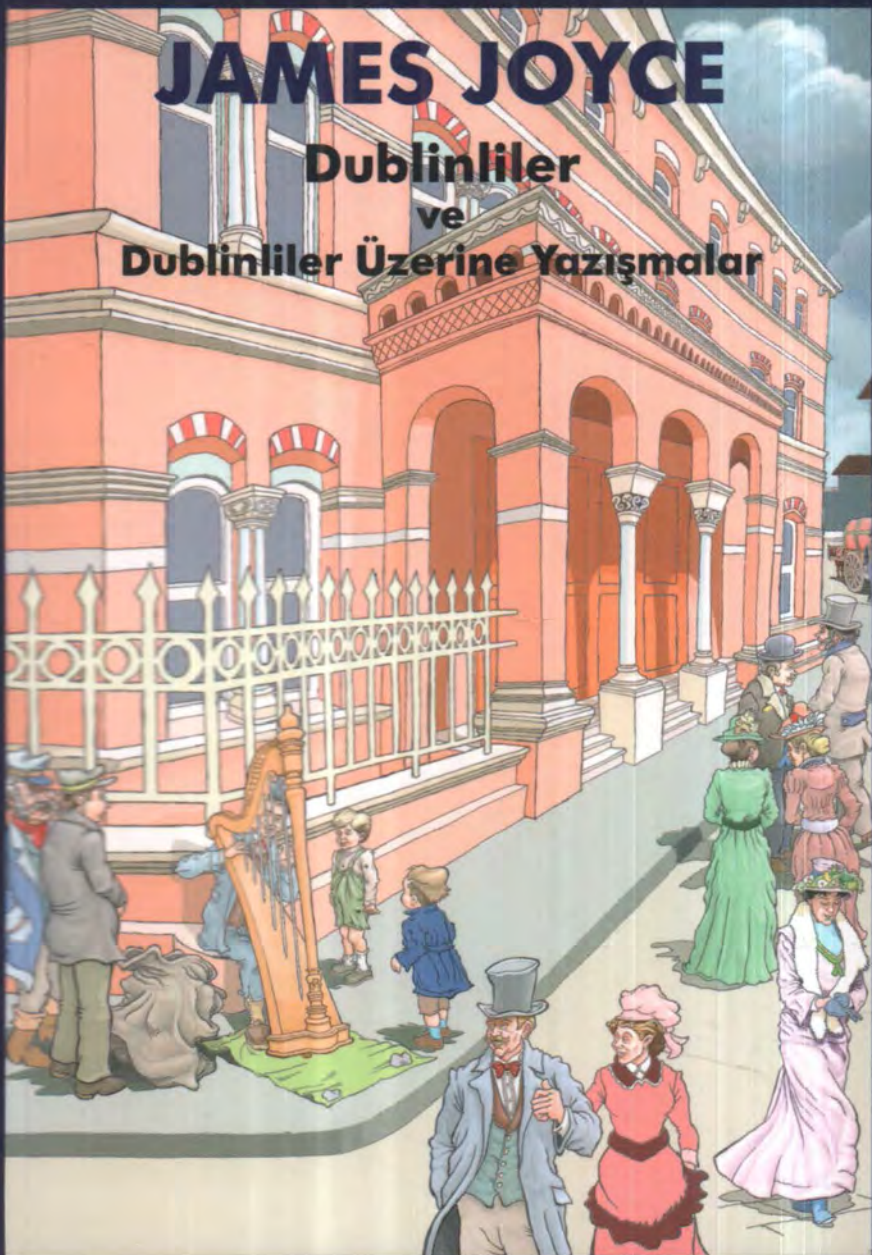
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JAMES JOYCE

JAMES JOYCE

**Dublinliler
ve
Dublinliler Üzerine Yazışmalar**

Dublinliler ve Dublinliler Üzerine Yazışmalar

ÇEVİREN **NİLÜFER İLKAYA**

ALAKARGA ÖYKÜ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Dublinliler ve Dublinliler Üzerine Yazışmalar

Özgün Adı: Dubliners & Selected Correspondence

© Alakarga Yayıncılık, 2016. Tüm hakları saklıdır.

Yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

**Alakarga Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. Ltd. Şti. Asmalı Mescit Mahallesi
Terkoz Çıkmazı Sokak Terkos İş Hanı No.1 Kat.7 Daire.706 Beyoğlu-İSTANBUL**

Tel: 0212 243 44 84

Alakarga 128 / Edebiyat 105 / SertifikaNo: 24365

ISBN 978-605-9315-28-9

Arı Matbaacılık Serkan Arı: 0212 612 33 34

Matbaa Sertifika No 31900

Kapak Tasarım: MÜSVEDDE Özgür Akkaya

Kapak İllüstrasyonu : Aptülrika

1. Basım: Aralık 2016, İstanbul

Yayına Hazırlayan: Zehra Gülru Onat

Kitabın çevirisi LITERATURE IRELAND'ın finansal desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

www.irelandliterature.com

info@irelandliterature.com

alakarga.com.tr

alakargakitap@gmail.com

twitter.com/alakargakitap

facebook.com/alakargayayinevi

instagram.com/alakaraga_yayinlari

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

JAMES JOYCE

Dublinliler ve Dublinliler Üzerine Yazışmalar

ÇEVİREN NİLÜFER İLKAYA

alekargın ÖYKÜ

JAMES JOYCE, 2 Şubat 1882'de Dublin'de doğdu. Clongowes Wood College ve Belvedere College'de okuduktan sonra Dublin University College'de modern diller okudu.

Üniversiteden mezun olduktan sonra Paris'e tıp okumaya gitti. Ancak anesinin hastalığı ve ardından gelen ölümü nedeniyle Dublin'e geri döndü. 1904'e kadar İrlanda'da kaldı ve aynı sene uzun yıllar birlikte yaşayacağı ve çok sonraları evleneceği hayat arkadaşı Nora Barnacle'la tanıştı. 1904'te İrlanda'dan ayrıldı ve kısa aralıklarla ülkesine gelip gittikten sonra 1912'den itibaren bir daha hiç İrlanda'ya dönmedi.

1914 yılında Ezra Pound'un teşvikiyle *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* adlı romanı fasikül halinde *The Egoist*'te yayımlandı. Aynı yıl 1904'ten beri yayımlatmaya çalıştığı *Dublinliler* basıldı. Bu sırada *Sürgünler* adlı oyununu bitirdi. İkinci romanı *Ulysses* 1922'de Paris'te yayımlandı. 1939'da son romanı *Finnegans Wake* yayımlandı.

Joyce, *Oda Müziği* adı altında topladığı şiirlerini ilk dönemlerinde yazdı ve ayrıca edebiyat, felsefe, siyaset konularında yazdığı İngilizce ve İtalyanca yazılar da kaleme aldı.

Nora Barnacle'la birlikte uzun süre Avusturya, Trieste'de (bugün İtalya sınırı içindedir) yaşadı ve Giorgio ve Lucia adında çocukları burada doğdu. Savaş sırasında Zürih'te kaldı ve savaştan sonra yeniden Trieste'ye dönmek istese de Ezra Pound'un ısrarıyla Paris'e gitti ve yirmi sene orada yaşadı. İkinci Dünya Savaşı'nda Zürih'e geçti ve 1941'de elli dokuz yaşındayken öldü.

NİLÜFER İLKAYA, 1991'de Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı'nı bitirdi. Mark Mazower'ın *Büyülü Saray Yok, İmparatorluğun Sonu ve Birleşmiş Milletler'in İdeolojik Kökenleri* (Alfa Yayınları, 2013)'ni çevirdi. Toplumsal Tarih dergisinde yayımlanmış makale çevirileriyle çeşitli dergilerde yayımlanmış öykü ve şiir çevirileri vardır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Kızkardeşler	9
Bir Karşılaşma	21
Arap Pazarı	33
Eveline	41
Yarıştan Sonra	47
İki Yiğit	55
Pansiyon	69
Küçük Bir Bulut	79
Suretler	97
Çamur	111
Acı Bir Vaka	119
Komite Odası'nda Ulusal Anma Günü	131
Bir Anne	153
Lütuf	169
Ölümler	197
Mektuplar	249

ÖNSÖZ

Temmuz 1904'te W. B. Yeats'in yakın arkadaşı İrlandalı şair ve ressam George Russell, James Joyce'a bir mektup yazarak *The Irish Homestead* adındaki haftalık dergiye bir öykü göndermesini ister. Bu sırada yirmi iki yaşında olan Joyce harıl harıl otobiyografik romanı *Stephen Hero*'yu yazmaktadır. Russell, Joyce'tan son sayıdaki Berkeley Campbell'ın yazdığı "The Old Watchman" adındaki öyküyü okumasını ister. Joyce öyküyü okumakla kalmayıp yeniden yazar. Böylece *Dublinliler*'deki *Kızkardeşler* öyküsünün ilk hali ortaya çıkar. Temmuz ortalarında *Kızkardeşler*'i bitirir bitirmez kafasında "Dublinliler" düşüncesi doğmuştur artık. *Kızkardeşler*, *The Irish Homestead*'da 23 Temmuz'da yayımlanır ve Joyce ilk telifini alır. Russell'in önerisi üzerine öyküyü 'Stephen Daedalus' adıyla imzalar ve ardından gelen dört ya da beş öykünün de altına aynı imzayı koyar. İkinci öyküsü *Eveline* 10 Eylül'de yine *The Irish Homestead*'da yayımlanır. *Yarıştan Sonra*'yı, 3 Ekim 1904'te bitirir ve ertesi günü *Homestead*'a teslim eder. Dört gün sonra da Nora Barnacle'la Dublin'den ayrılır. Dördüncü öyküsünü Zürih'te bitirir ve adını önce "The Christmas Eve" koyar, sonra değiştirir ve en sonunda şimdiki adı "Çamur"u seçer. Sonraki aylarda Dublin'den gelecek haberleri beklemekle geçirir ama bir cevap alamayınca *Dublinliler*'e

ara vererek romanına yoğunlaşır. Sonunda başka bir yayıncı bulmaya karar verir ve bu arada *Pansiyon* ile *Suretler*'i yazar. *Dublinliler*'e kısa sürede mutlaka bir yayıncı bulacağına çok inanır. Bu arada ilk çocuğu doğar ve iyiden iyiye ekonomik güçlüklerle baş etmekte zorlandığı uzun ve sıkıntılı bir döneme girer. Öykülerinin geri kalanını yazarken öncekileri de gözden geçirirken 23 Eylül 1905'te William Heinemann'a *Dublinliler*'i basması için mektup yazar. Heinemann kitabı geri çevirir. Dublin'deki menajer Arthur Symons'a yazarak Constable yayınevinin şiir kitabı *Oda Müziği*'yle ve *Dublinliler*'le ilgilenip ilgilenmeyeceğini sorar. Constable'a *Oda Müziği*'nin kopyasını gönderir ama *Dublinliler*'i göndermez. 15 Ekim 1905'te *Dublinliler* için Londralı yayıncı Grant Richards'a yazar. Richards, öykülerin nüshalarını ister ve Joyce yazmış olduğu on iki öyküyü 3 Aralık'ta gönderir. Richards, Joyce'un öyküleriyle ilgilenir ve basmaya karar verir. Böylece Joyce, *Dublinliler*'in çok kısa zamanda yayımlanacağı ve eline biraz para geçeceği umuduna kapılır. Ancak *Dublinliler*'in basılması tam dokuz yıl alır.

Bu süre içinde kitabı yayımlamak istediğini söyleyen Grant Richards'la uzun ve sıkıntılı bir mektuplaşma süreci başlar. Dönemin ön yargıları ve sansür anlayışı ile Joyce'un bir yazar olarak umutlarını, düşüncelerini, kızgınlıklarını, ödünsüz tavırlarını sergileyen bu mektupların önemli bir kısmını kronolojik sırayla eksiksiz olarak çevirdik ve aralarda kitabın başına gelenleri kısa notlarla aktardık.

Joyce'un sonradan ekledikleriyle birlikte toplam on beş öykü eden *Dublinliler*'in tam çevirisinin arkasında Joyce'un Grant Richards'a yazdığı mektuplar yer almaktadır.

KIZKARDEŞLER

Bu kez hiç umut yoktu; üçüncü inmeydi. Her gece evinin önünden geçmiş (tatil zamanıydı) ve pencerenin ışıklı camını gözlemiştim. Her gece aynı şekilde camdan ışık geldiğini görmüştüm: Zayıf, kıpırtısız. Eğer ölmüş olsa, iki mumun kör karanlıkta yansımaları görürdüm diye düşündüm çünkü bir ölünün başına iki mum konduğunu biliyordum. Bana sık sık “Benim günlerim sayılı,” derdi; bense öylesine böyle konuştuğunu sanırdım. Şimdi bunların doğru olduğunu biliyorum. Her gece pencereye baktığımda kendi kendime usulca felç sözcüğünü mırıldanırdım. Her zaman garibime gidiyordu; Öklid’in “gnomon” sözcüğü ve Kateşizm’deki “simoni” sözcüğü gibi. Ama şimdi kötücül ve günahkâr birinin adı gibi geliyordu. İçimi bir korku kaplıyor; yine de öldürücü darbesini görmek için yakınında olmaya can atıyordum.

Akşam yemeği için aşağıya indiğimde, ihtiyar Cotter, ocağın başına oturmuş, piposunu tütürüyordu. Halam, tabağıma yulaf ezmesi koyarken o da sözüne kaldığı yerden devam eder gibi şöyle dedi:

“Hayır, tam olarak öyleydi diyemem . . . ama tuhaf . . . acayip bir yanı vardı. Ne düşündüğümü söyleyeyim...”

Piposundan bir nefes çekti; düşüncelerini toparladığına hiç kuşku yoktu. Bıktırıcı yaşlı aptal! İlk tanıdığımız zaman-

larda epeyce ilginçti; imbikten çıkan kötü cinleri ve imbikteki kıvrık damıtma borularını anlatırdı. Ama kısa zamanda o da damıtmayla ilgili sonu gelmez hikâyeleri de beni bıktırdı.

“Bu konuda kendi teorim var,” dedi. “Bence, hani şu durumlardan ... özel durumlardan biri. Ama söylemesi zor...”

Bize teorisini açıklamadan yeniden piposunu tüttürmeye başladı. Eniştem gözlerimi diktiğimi gördü ve bana:

“Ya, üzüleceğin bir haber vereceğim, yaşlı arkadaşın öbür dünyaya göçtü,” dedi.

“Kim?” dedim.

“Rahip Flynn.”

“Öldü mü?”

“Mr. Cotter az evvel haber verdi. Evinin oradan geçiyor-muş.”

Herkesin gözünün üzerimde olduğunu biliyordum ve haber beni ilgilendirmiyormuş gibi yemeğime devam ettim. Eniştem, ihtiyar Cotter’a açıkladı:

“Bizim oğlanla Rahip sıkı dosttu. Yaşlı rahip, çok şey öğretti; bilirsin işte, bizim oğlanın geleceği için gönlünden çok iyi şeyler geçirdiğini söylerlerdi.”

“Allah rahmet eylesin,” dedi halam.

İhtiyar Cotter, bir süreliğine beni süzdü. Boncuk boncuk kara gözlerinin beni incelediğini hissettim ama başımı tabağımdan kaldırarak gönlünü okşamayacaktım. Piposuna döndü ve sonunda kaba bir şekilde ocağın demirine tükürdü.

“Ben kendi çocuklarımla böyle bir adamla fazla içli dışlı olmasını istemezdim.”

“Ne demek istiyorsunuz, Mr. Cotter?” diye sordu halam.

“Demek istediğim,” diye devam etti yaşlı Cotter, “çocuklar için kötü. Benim fikrim şudur: Bir delikanlı kendi yaşlılarıyla dolaşıp oynasın, öbür türlü ... Haksız mıyım, Jack?”

“Benim ilkem de budur,” dedi eniştem. “Kendi ayakları üzerinde dursun. Ben hep bizim Rosikrukyan’a¹ söyleyip duruyorum: Hareket et! Neden, ben küçükken her sabah soğuk suyla yıkandım, yaz kış. Ve şimdi beni ayakta tutan budur. Eğitim, elbette çok güzel ve büyük... Mr. Cotter belki bir parça kuzu budundan almak ister,” diyerek halama döndü.

“Yo, hayır, bana koymayın,” dedi, ihtiyar Cotter.

Halam dolaptan yemeği çıkardı ve masanın üzerine koydu.

“Peki, neden çocuklar için iyi olmadığını düşünüyorsunuz, Mr. Cotter?” diye sordu halam.

“Çocuklar için kötü,” dedi ihtiyar Cotter ve devam etti:

“Çünkü çocukların kafası çok kolay etkilenebilir. Çocuklar, bir şeyleri öyle gördüklerinde, bilirsiniz işte, etkisi...

Kızgınlığımı belli ederim korkusuyla yulaf ezmesiyle dolu ağzımı sıkıca kapattım. Bıktırıcı kırmızı-burunlu yaşlı em-besil!

Uykuya daldığımda vakit geç olmuştu. Bana çocuk dediği için ihtiyar Cotter’a kızgın olmama karşın, yarım bıraktığı cümlelerinin anlamını çıkarmaya çalışarak kafamı çatlattım. Odanın karanlığında felçli adamın ağır gri yüzünü yeniden gözümün önüne getirdim. Yorganı başımın üzerine çektim ve Noel’i düşünmeye çalıştım. Ama gri yüz, hâlâ beni izliyordu. Hayalet mırıldandı; bir şey itiraf etmek istediğini anladım. Ruhumun hoş ve kötücül bir yere doğru kaydığını hissettim. Ve yine orada beni beklerken buldum. Mırıl mırıl bana itirafa başladı; neden sürekli gülümsediğini ve neden dudaklarının bu kadar tükürük içinde olduğunu merak ettim. Ama sonra hayaletin felçten öldüğünü hatırladım ve ben

1. 17. ve 18. yüzyıllarda gizli bir derneğin üyesi olan kişi. Gül ve haç sözcüklerinden türetilmiştir. (ç.n.)

de güçsüz güçsüz gülümsediğimi hissettim, sanki simonyak² günahlarını affedecekmişim gibi.

Ertesi gün, kahvaltıdan sonra Büyük Britanya Sokağı'ndaki küçük eve bakmak üzere yollandım. *Tuhafiyeci* gibi belirsiz bir ad altında kendi halinde bir dükkândı ve sıradan günlerde camında bir yazı asılı dururdu: *Tamirden geçmiş şemsiyeler*. Şimdi kepenkler kapalı olduğundan hiçbir yazı görünmüyordu. Siyah krepten bir parça yas peçesi, kurdeleyle kapı koluna bağlanmıştı. İki yoksul kadın ve bir telgrafçı çocuk, peçenin üzerine iğnelenmiş kartı okuyorlardı. Ben de yaklaştım ve okudum:

1 Temmuz 1895

Muhterem Peder James Flynn (Meath Sokağı, Aziz Katerina Kilisesi'nin eski rahibi), altmış beş yaşında aramızdan ayrılmıştır.

R.I. P.³

Kartı okumam öldüğüne inanmamı sağlamış ve gidip kendi gözlerimle görmekten rahatsız olmuşum. Eğer ölmemiş olsaydı dükkânın arkasındaki karanlık odaya girmiş ve onu ocağın başında, kocaman paltosunun içine gömülmüş, neredeyse boğulmak üzere koltuğunda otururken bulmuş olurum. Belki de halam benimle bir paket tütsülenmiş tütün göndermiş ve bu hediye onu uyuşuk dozdan çıkarmış olurdu. Siyah tütün kutusuna paketi hep ben boşaltırdım çünkü titreyen elleriyle tütünün yarısını yerlere dökerdi. İri titrek elini burnuna doğru götürdüğünde bile paltosunun

2. Kutsal şeyleri alıp satma suçu/günahı. (ç.n.)

3. Latince, *requiscat in pace*, sözcüklerinin kısaltmasıdır. 'Huzur içinde yatsın' anlamındadır. (ç.n.)

üzerinde tütsülü tütün bulutçukları oluşuyordu. Eskimiş rahip giysilerinin o soluk yeşil rengi, bu aralıksız enfiye yağmurlarından gelmiş olabilirdi; yere düşen tütün parçalarını süpürmek için kullandığı kırmızı mendili de bir haftalık enfiye lekeleriyle her zamanki gibi kararmış olur, bayağı etkisiz kalırdı.

İçeri girip ona bakma isteği duydum ama kapıyı çalma cesaretini kendimde bulamadım. Sokağın güneş alan tarafından yavaş yavaş yürüdüm; dükkânların önünden geçerken camlarındaki opera ve tiyatro ilanlarının hepsini okudum. Ne ben ne de gün yaslı bir havada değildik ve bu garip geldi. Sanki ölümüyle bir şeyden kurtulmuşum gibi içimdeki özgürlük duygusunu fark edince de kendime kızdım. Önceki akşam eniştemin, onun bana çok şey öğrettiğini söylemesi yüzünden mi böyle hissediyordum acaba? Roma'daki İrlanda Koleji'nde okumuştı ve bana Latinceyi düzgün bir şekilde telaffuz etmeyi öğretmişti. Katakompaların ve Napolyon Bonaparte'ın hikâyelerini anlatmıştı; kilise ayinlerinin farklı seremonilerinin ve papazların giydiği farklı giysilerin anlamlarını açıklamıştı. Kimi zaman zor sorular sorarak eğleniyordu; belli bir durumda ne yapmak gerektiğini ya da şu şu günahların dünyevi, bağışlanabilir ya da yalnızca kusur olup olmadığını sorardı. Soruları, bana, her zaman basit âdetler olarak gördüğüm belli kilise kurumlarının ne kadar karmaşık ve gizemli olduğunu gösterirdi. Rahiplerin, Komünyon ve günah çıkarmanın gizliliğiyle ilgili görevleri bana o kadar ağır geliyordu ki insanın bunları üstlenme cesaretini nerden bulduğunu anlayamıyordum. Kilise babalarının *Posta Rehberi* kadar kalın kitaplar yazdıklarını; tüm bu çetrefilli soruların basitleştirilerek gazetelerde çıkan kanun kararnameleri kadar küçük harflerle basıldığını söylediğinde hiç şaşırma-

mıştım. Çoğu kez bunları düşündüğümde ya hiç cevap bulamıyordum ya da çok aptalca ve tereddütlü bir cevap veriyordum. Bunun üzerine gülümseyip başını iki üç kez sallıyordu. Kimi zaman ayinle ilgili bana ezberlettiği soruları sorup sözlü sınavdan geçiriyordu, ezberden cevap verdiğimde düşünceli düşünceli gülümseyip başını sallıyor, bir de arada bir burun deliklerine büyük tutamlar halinde enfiye çekiyordu. Gülümsediğinde büyük sararmış dişleri ortaya çıkıyor ve dili alt dudağının üstüne düşüyordu –ilk başlarda, onu henüz iyi tanıımıyorken, beni rahatsız eden bir alışkanlıktı.

Güneşin altında yürürken ihtiyar Cotter'ın sözlerini hatırladım ve düşümde daha sonra neler geçtiğini hatırlamaya çalıştım. Kadife perdelerle eski tarz bir lamba gördüğümü hatırladım. Uzaklarda, garip âdetleri olan bir yerlere gitmiş olduğumu hatırladım –Pers ülkesi diye düşündüm . . . ama düşün sonunu hatırlayamadım.

Akşam olunca halam, beni ölü evini ziyarete götürdü. Gün battıktan sonraydı ama evin batıya bakan pencere camları, büyük bir bulut kümesinin kahverengiye çalan sarısını yansıtıyordu. Nannie, bize kapıyı açtı ve bir şey söylemek uygun düşmeyeceğinden halam onunla sadece tokalaştı. Yaşlı kadın sorarcasına yukarıya doğru işaret etti ve halamın başını öne eğmesi üzerine önümüze düştü; dar merdivenleri çıkarken eğik başı tırabzanların hizasını zor geçiyordu. İlk aralıkta durdu ve ölünün olduğu odanın açık kapısından bizi buyur etti. Halam içeri girdi ve benim duraksadığımı gören yaşlı kadın yeniden eliyle içeri girmem için üsteledi.

Parmaklarımın ucuna basarak odaya girdim. Perdenin dantelli ucundan geçen loş sarı ışık odaya dolmuştu; mumlar, soluk zayıf alevler gibiydi. Tabutunun içine konmuştu. Kadın bize yol gösterdi; üçümüz tabutun dibinde dizlerimizin üze-

rine çöktük. Dua ediyormuş gibi yaptım ama kafamı toparlayamıyordum çünkü yaşlı kadının mır mır duası dikkatimi dağıtıyordu. Eteğinin, arkasında ne kadar eğreti toplandığına ve bezden çizmelerinin tabanının tamamen bir tarafa doğru ezilmiş olmasına dikkat ettim. Bizim rahibin orada öylece tabutunda yatarken gülümsediğini hayal ettim.

Ama hayır. Ayağa kalkıp tabutun baş kısmına baktığımızda gülümsemediğini gördüm. Ciddiyetle ve kocaman uzanıyordu; rahip giysileri içinde, büyük elleri gevşekçe bir kutsal tas tutuyordu. Yüzü sertti, gri ve kocamandı, mağara gibi siyah burun delikleri vardı; kısa kalmış beyaz bir kürk parçasıyla çevrelenmişti. Odada ağır bir koku vardı – çiçekler.

Haç çıkardık ve oradan ayrıldık. Aşağıdaki küçük odaya indiğimizde Eliza'yı vakarla rahibin koltuğunda otururken gördük. Doğruca her zaman oturduğum sandalyeye gittim. Nannie, servis masasına yöneldi ve bir karaf Şeri ile birkaç şarap bardağı getirdi. Bunları masaya koydu, birer bardak şarap almamız için buyur etti. Sonra kız kardeşinin isteği üzerine bardaklara Şeri doldurdu ve bize uzattı. Peynirli krakerlerden de almam için üsteledi ama ben reddettim çünkü yerken çok ses çıkaracağımı düşündüm. Bundan bir şekilde hayal kırıklığına uğramış gibiydi ve sessizce kız kardeşinin arkasındaki sofaya oturdu. Kimse konuşmuyordu; hepimiz boş ocağa bakıyorduk.

Halam, Eliza'nın iç çekişini duyuncaya kadar bekledi ve sonra:

“Ya, daha iyi bir dünyaya göçtü,” dedi.

Eliza yeniden iç çekti ve onaylarcasına başını eğdi. Halam, parmaklarını şarap bardağının sapında gezdirdi ve bir yudum aldı.

“Nasıl ... huzurlu muydu?” diye sordu.

“A, evet, evet çok huzurluydu, hanımefendi,” dedi Eliza. “Son nefesini ne zaman verdiğini anlayamazdınız. Çok güzel öldü, Tanrı’nın sevdiği kuluymuş.”

“Ve, her şeyi...?”

“Peder O’Rourke, bir Salı yanında; yağlarını sürüp son duasını yaptırdı.”

“O halde öleceğini biliyordu?”

“Evet, bilerek ruhunu teslim etti.”

“Sanki bilerek ruhunu teslim etmiş gibi duruyordu,” dedi halam.

“Yıkamaya gelen kadın da öyle dedi. Sanki uykuya dalmış gibi baktığını, öylesine huzurlu ve öylesine teslimiyet içinde olduğunu söyledi. Kimse bu kadar güzel bir ölümü olacağını düşünemezdi.”

“Evet, gerçekten,” dedi halam.

Bardağından bir yudum aldı ve devam etti:

“Ya, Miss Flynn, onun için elinizden geleni yaptığınızı bilmek her durumda içinizi rahatlatıyordur. İkiniz de ona karşı çok naziktiniz.”

Eliza, dizlerinin üzerinden elbisesini düzeltti.

“Ya, zavallı James!” dedi. “Tanrı biliyor ya elimizden geleni yaptık, bu yoksullukta elimizden ne gelirse – bir şey istediğini görmezdik.”

Nannie, divanın yastığına başını yaslamış; uykuya dala-
cak gibi duruyordu.

“Zavallı Nannie,” dedi Eliza ona bakarak. “Kendini parladı. Tüm bu işler, onunla ben, yıkamak için kadın bulmak; yatırmak; sonra tabut, sonra Şapel’de cenaze ayinini ayarlamak. Sadece Peder O’Rourke. Biz ne yaptık, hiç bilmiyorum. Tüm bu çiçekleri getiren Şapel’den iki şamdan bulup koyan

ve *Freeman's General*'a⁴ ölüm ilanı veren; mezarlık için tüm evrak işlerini üstlenen ve zavallı James'in sigorta işlerini hal-
leden hep oydu."

"Ne kadar iyi bir insanmış," dedi halam.

Eliza gözlerini kapadı ve başını yavaşça salladı.

"Ya, eski ahbablar gibisi yok," dedi. "Aslında düşününce insan, eski ahbablar kadar güveneceğin kimse yok."

"Gerçekten öyle," dedi halam. "Ve şimdi hakkın rahmeti-
ne kavuştu; sizi ve iyiliklerinizi unutmayacaktır."

"Ya, zavallı James!" dedi Eliza. "Bize hiç yükü olmazdı.
Evde şimdikinden daha çok sesini duyamazdınız. Biliyorum
göçtü ve tüm bunlar ... hâlâ ..."

"Her şey geçince, onu özlemeye başlarsınız," dedi halam.

"Bunu biliyorum," dedi Eliza. "Sığıryağı çorbasını artık ge-
tirmiyor olacağım, siz de hanımefendi, ona enfiye göndermi-
yor olacaksınız artık. Ah, zavallı James!"

Durdu, sanki geçmişle yaşıyormuş gibiydi ve sonra hırçın
bir tavırla:

"Biliyor musunuz, son zamanlarda üzerine garip bir hal
geldiğini fark ettim. Ne zaman çorbasını yanına getirsem,
dua kitabını yere düşürmüş, ağzı açık, koltuğunda geriye
doğru kaykılmış bulurdum," dedi.

Parmağını burnuna dayadı ve burnunu çekti, sonra de-
vam etti:

"Ama hep yaz bitmeden önce güzel bir günde hepimizin
doğduğu Irishtown'daki eski evi görmeye gitmek; benimle
Nannie'yi de yanına alarak bir araba yolculuğu yapmak is-
terdi. Peder O'Rourke'un sözünü ettiği şu ses yapmayan yeni

arabalardan birini tutabilsek, romatizmatik⁵ tekerlekli olanı ucuza getirebilsek, derdi. Yolda Johnny Rush'ın oradan tutup üçümüz birlikte bir Pazar akşamı yolculuk yapacaktık. Kafasına takmıştı... zavallı James!"

"Allah taksiratını affetsin!" dedi halam.

Eliza mendilini çıkardı, gözlerini sildi. Sonra mendili yeniden cebine koydu ve bir süre konuşmadan ocağın boş demirine gözlerini dikti.

"Çok fazla vicdanlıydı, her zaman," dedi. "Rahiplik görevi ona fazla geldi. Gün görmedi, deseniz yeridir."

"Evet," dedi halam. "Beklediğini bulamamış bir adamdı. Bunu anlayabilirdiniz."

Küçük odaya sessizlik çöktü. Bu sessizliğin örtüsünün altında masaya yaklaştım; Şerimden biraz tattım ve köşedeki sandalyeme yeniden döndüm. Eliza derinlere dalmış görünüyordu. Saygıyla sessizliği bozmasını bekledik. Uzun bir aradan sonra yavaşça konuştu:

"Kırdığı şu kutsal kâse... her şey onunla başladı. Elbette, bir şey yok dediler yani içinde hiçbir şey olmadığını söylediler. Ama yine de... Çocuğun hatası dediler. Ama zavallı James, o kadar sinirlenmişti ki Allah taksiratını affetsin!"

"Ve bu muydu?" dedi halam. "Ben bir şey duymuştum..."

Eliza başını salladı.

"O olay kafasını allak bullak etti," dedi. "Ondan sonra kendi başına kalmaya, kendi başına dolaşmaya ve kimseyle konuşmamaya başladı. Böylece bir gece duaya devam etmesi için çağırmışlar ama hiçbir yerde bulamamışlar. Her yere bakmışlar; hiçbir yerde izine rastlamamışlar. Sonra kilise görevlisi Şapel'e bakmalarını söylemiş. Sonra anahtarları al-

5. Pnömatik yerine yanlışlıkla kullanılan bir sözcük. (ç.n.)

mışlar ve şapel'i açmışlar; kilise görevlisi, Peder O'Rourke ve yanlarındaki bir başka rahip aramak için mum getirmışler... Ve aklınıza ne gelir? Orada kendi günah çıkarma odasında karanlıkta tek başına oturmuş; tamamen kendinde, kendi kendine kıs kıs gülüyormuş?"

Birden durdu sanki bir şeye kulak kabartır gibiydi. Ben de dinledim ama evde hiç ses yoktu ve yaşlı rahibin tabutunda yattığını biliyordum. Tıpkı onu gördüğümüz gibi ölümünde de ciddi, sert, göğsünde kıytırık bir kutsal kâseyle.

Eliza devam etti:

"Tamamen kendinde, kendisine gülüyormuş gibi... Sonra, elbette, bunu gördüklerinde bir terslik olduğunu düşünmüşler..."

BİR KARŞILAŞMA

Vahşi Batı'yı bize ilk tanıtan Joe Dillon'dı. *Union Jack*, *Pluck* ve *Halfpenny Marvel*⁶'ın eski sayılarının bulunduğu küçük bir kütüphanesi vardı. Her akşam okuldan çıktıktan sonra Joe'ların arka bahçesinde buluşup Kızılderili savaşı yapardık. Bizler ahırın tahta katını ele geçirmeye çalışırken Joe ile şişko kardeşi hımbıl Leo da savunmaya çalışırdı; ya da çimenlerin üzerinde bir meydan savaşına tutuşurduk. Ama ne kadar iyi savaşırsak savaşıalım ne kuşatmayı ne de savaşı kazanırdık ve hepsi Joe Dillon'ın zafer dansıyla biterdi. Annesiyle babası, her sabah Gardiner Sokağı'na⁷ sekiz ayinine giderlerdi ve Mrs Dillon'un huzur veren kokusu evin girişine yayılırdı. Ancak Joe'nun oyunları bize fazla haşın gelirdi çünkü yaşça ondan küçüktük ve çekingen kalırdık. Bahçede dört dönüp haydutluk ederken bir çeşit Kızılderili gibi görünürdü; başında çaydanlık örtüsü, elinde bir teneke, yumruğuyla tenekeye

6. Genel olarak, *Penny Dreadful* denen ilk çizgi roman, Charles Stephen'in *Boys of England* hikâyesiyle 1866'da basıldı. Gerçekten de fiyatı 1 penny'di. Bir paragrafı bir iki cümleyi geçmeyen basit anlatımlı kurgusal bir hikâyeydi. Yüzyılın başında bu dergilere yüzlerce yazar hikâye veriyordu. Giderek modern tarzda hikâyeler bunların yerine geçti ve ilk olarak 1893'te *Halfpenny Marvel* çıktı. Bu adla 533 sayı çıktıktan sonra yalnızca '*Marvel*' olarak 952 sayı daha çıktı. *Union Jack* ile *Pluck* 1894'de basılmaya başladı. (ç.n.)

7. Gardiner Sokağı'ndaki Aziz Francis Xavier Kilisesi. (ç.n.)

vurarak bağıırdı:

“Ya! Yaka, yaka, yaka!”

Rahiplik işine girdi dendiğinde kimse inanamadı. Ama gerçektir.

Aramızda asilik ruhu dolanıyordu; kültür ve kurum farklılıkları bu ruhun etkisiyle kalkıyordu. Hepimiz bir araya gelmiştik: Kimimiz cüretten, kimimiz şakacıktan ve kimimiz de neredeyse korkudan. Korkanlardan biri bendim, çalışkan ya da güçsüz görünmekten korkan, gönülsüz Kızılderililerden. Vahşi Batı edebiyatıyla ilgili maceralar, yaradılışıma uzaktı ama en azından bana kaçış yollarını açıyordu. Ben daha çok, uçarı öfkelerin ve güzel kızların durup durup ortaya çıktığı Amerikan dedektif hikâyelerini seviyordum. Hikâyelerde yanlış bir şey olmamasına ve hatta bazılarının edebi kaygılarla yazılmış olmasına karşın dergiler okulda elden ele gizlice dolaşırdı. Bir gün, Peder Butler, Roma Tarihi’ni okuturken, sakar Leo Dillon *Halfpeni Marvel*’la yakalandı.

“Bu sayfa, yoksa bu sayfa mı? Bu sayfa, şimdi Dillon, oku! ‘Gün, daha...’⁸ Devam et! Hangi gün? ‘Gün, daha şafaksökmeden’... Çalıştın mı burayı? Ne var cebinde?”

Leo Dillon, cebindeki dergiyi çıkarırken herkesin yüreği ağzına gelmiş ve herkes masum bir ifade takınmıştı. Peder Butler, sayfaları çevirdi ve küplere bindi.

“Bu pislik de ne?” dedi. “Apaçi Şefi! Roma Tarihi yerine bunu mu okuyorsun? Bir daha okulda bu berbat şeyi görmeyeyim. Bunları yazan adam, kanımca, bunları bir içki parası için yazan sefil herifin teki. Eğer... eğer Devlet Okulu’na⁹ gidiyor

8. Latince dersi: Jül Sezar’ın Gaul fetihlerini anlatırken sık sık kullanılan giriş cümlesi.(ç.n.)

9. İngiliz yönetmeliğine göre eğitim veren öğrenim dilinin İngilizce olduğu ve Katolik ve Protestan çocuklarının bir arada eğitim gördüğü okul. (ç.n.)

olsaydınız anlardım. Şimdi, Dillon, sana söylüyorum ya dersine dön ya da...!”

Ciddi okul saatlerindeki bu azar, benim gözümde Vahşi Batı’nın ihtişamını söndürmüştü ve Leo Dillon’ın afallamış suratı vicdanımın bir yerine dokunmuştu. Ama okulun kısıtlayıcı etkisi uzaklaştığı an, yine vahşi duyguların, bu kargaşa hikâyelerinin sunduğu kaçışın açlığını çekmeye başlıyordum. Sonunda, akşamın savaş oyunları, sabahın okul rutini kadar bıkkınlık verdi; artık başımdan gerçek maceraların geçmesini istiyordum. Ama gerçek maceralar, kafamdaki maceralar, evinde oturan insanların başından geçmezdi: Dışarıda aranmalıydı.

Hiç değilse bir günlüğüne okulun sıkıcılığından kurtulmaya karar verdiğimde yaz tatiline az kalmıştı. Leo Dillon ve Mahony adındaki bir çocukla bir günlüğüne okulu ekmeyi planladık. Her birimiz altışar peni biriktirdik. Sabah saat onda Kanal Köprüsü’nde buluşmayı kararlaştırdık. Mahony’nin ablası, bir mazeret mektubu yazacak ve Leo Dillon’ın ağabeyi de kardeşinin hasta olduğunu söyleyecekti. Wharf Yolu’ndan gemilere kadar yürüyüp feribotla karşıya geçecek ve Güvercin Evi’ni görünceye kadar yine yürüyecektik. Leo Dillon, Peder Butler’la ya da okuldan biriyle karşılaşmaktan çekiniyordu ama Mahony, gayet mantıklı bir biçimde Peder Butler’ın Güvercin Evi’nde ne işi olacağını sordu. Hepimiz tamam dedik: Ben kendi altı peni’mi gösterdim ve onlardan altışar peni toplayarak planın ilk safhasını uygulamaya koydum. Akşam, son ayrıntıları gözden geçirirken hepimiz çok heyecanlıydık. Gülerek el sıkıştık ve Mahony şöyle seslendi:

“Yarına kadar, arkadaşlar!”

O gece çok kötü uyudum. Sabahleyin, köprüye ilk varan ben oldum çünkü evi en yakın olan bendim. Bahçede, ocak

külünün döküldüğü yerin yanındaki uzun otların arasına kitaplarımı sakladım –kimse oraya gelmezdi- ve kanalın kıyısından yürüyerek köprünün yolunu tuttum. Haziran'ın ilk haftasıydı; ılık güneşli bir gündü. Köprünün duvarına oturdum; gece boyunca uzun uzadıya kille temizlediğim eskimiş kanvas ayakkabılarıma hayran hayran bakarak ve işe giden insanlarla tika basa dolu arabaları yokuş yukarı çeken uysal atları seyrederek beklemeye koyuldum. Dükkânlı yolda sıralanan uzun ağaçların dalları açık yeşil yapraklarla şenlenmiş; güneş aralarından süzülerek suya düşüyordu. Köprünün granit taşı ısınmaya başlamıştı ve kafamda bir ezgi, ellerimle taş vurmaya başladım. Çok mutluydum.

Oturalı beş on dakika olmuştu ki gri formasıyla Mahony'nin geldiğini gördüm. Gülümseyerek tepeye tırmandı ve yanıma oturdu. Beklerken iç cebinden sapan çıkardı ve bana üzerinde yaptığı bir takım yenilikleri anlattı. Sapanı neden getirdiğini sorunca, kuşlarla biraz eğlenmek istediğini söyledi. Mahony, istediği argoyu konuşurdu ve Peder Butler'dan söz ederken İhtiyar Bunser¹⁰ derdi. Bir çeyrek saat daha bekledik ama Leo Dillon görünürlerde yoktu. Sonunda Mahony zıplayıp yere indi.

“Hadi gidelim. Şişkonun tırsacağını biliyordum,” dedi

“Peki, altı peni'si...” dedim.

“Cezasını çeksin,” dedi Mahony. “Hem bizim için daha iyi – bir bob beklerken bir bob ve bir tanner'imiz oldu.”¹¹

North Strand Yolu'ndan yürüyerek Vitriol İşletmeleri'ne kadar geldik ve sonra sağa dönüp Wharf Yolu boyunca yürü-

10. Bunsen burner: Okulda kimya deneylerinde kullanılan farklı alevler çıkaran bir gaz aleti.(ç.n.)

11. Bob, bir şilin yerine yani on iki peni için; tennar ise altı peni için kullanılan argo sözcüklerdir. (ç.n.)

dük. Gözlerden uzak yerlere gelir gelmez Mahony, Kızılderili oyunu oynamaya başladı. Boş sapanını göstererek eski püskü giyinmiş bir grup kızı kovaladı; iki pejmürde çocuk şövalyelik gereği bize taş atmaya başlayınca, karşılık vermeyi teklif etti. Çocukların çok küçük olduğunu söyleyerek itiraz ettim. Böylece yürümeye devam ettik, pejmürde tayfa Protestan olduğumuzu düşünerek arkamızdan "Kundaklı! Kundaklı!"¹² diye bağırıyorlar çünkü esmer Mahony'nin şapkasında bir kriket¹³ kulübünün gümüş renkli rozeti vardı. Smoothing Iron'a¹⁴ geldiğimizde bir kuşatma planladık; ancak başarısızlıkla sonuçlandı çünkü en az üç kişi olmadan olmuyordu. Joe Dillon'un ne tırsak bir adam olduğunu söyleyerek ve saat üçte Mr. Ryan'dan kaç sopa yiyeceği üzerine tahminler yürüterek bütün hıncımızı çıkardık.

Sonra nehrin yakınlarına vardık. Yüksek taş duvarlarla sıralı canlı sokaklarda yürüyerek; mavnaların ve motorların işleyişini izleyerek; arabacıların, gıcırdayan arabalarının üzerinden, yoldan çekilmemiz için bağırış çağırışları arasında yürüye yürüye uzun bir zaman geçirdik. Rıhtıma vardığımızda öğlen olmuştu çünkü işçiler öğle yemeklerini yiyordu; biz de iki büyük peynirli çörek aldık ve nehrin kıyısındaki metal boru gibi bir şeyin üzerine oturup yedik. Dublin'in ticaret hayatının görüntüsünün tadını çıkardık – kıvrılan yu-

12. Hakaret olarak "Protestan" demektir. İlk çıkışı tam bilinmemekle birlikte, ana Protestan kaynağına göre, cahil bir Dublinli rahip, ilk Metodist rahiplerden birinin, İsa'nın doğum gününü anlatırken "Meryem 'kundaklara sardı'" dediğini (Luka İncili) duyunca yeni mezhebe "kundaklılar" der. Daha sonra bu terim tüm Protestanları aşağılamak için kullanılageldi. (ç.n.)

13. Söz konusu dönemde İrlandalılar, kriket oyununu, İngilizler'in ülkeyi fetihmesiyle ilişkilendirirdi. (ç.n.)

14. Wharf Yolu'nun altındaki büyük granit taş; eskiden feribotların Clontarf Adası'na gitmek üzere kalktıkları yer; özellikle 20. yüzyılın başlarında suya atlamak için kullanılırdı. (ç.n.)

muşak dumanlarıyla uzaktan işaret gönderen yük gemileri; Ringsend'in ötesindeki kahverengi balıkçı tekneleri; karşı rıhtımda yük boşaltan beyaz yelkenli büyük gemi. Mahony, o büyük gemilerden birine atlayıp gitmenin ne iyi olacağını söyledi. Yüksek gemi direklerine bakarak, ben bile okulda gıdım gıdım anlatılan coğrafyaların yavaş yavaş gözlerimin önünde belirdiğini gördüm ya da düşledim. Sanki okulla ev bizden uzaklaşıyor, etkileri yok oluyordu.

Feribotun parasını ödeyerek, iki işçi ve çantalı küçük bir Yahudi'yle Liffey Nehri'nin karşı yakasına geçtik. Resmîyet derecesinde ciddiydik ama kısa yolculuğumuz sırasında bir kere göz göze gelir gelmez gülmeye başladık. Feribottan indiğimizde nehrin öte yakasından gördüğümüz üç direkli heybetli geminin yükünü boşaltmasını izledik. Orada duran biri, Norveç gemisi olduğunu söyledi. Geminin kışına çıktım ve efsaneyi doğrulayacak bir şey aradım ama bulamayınca geri dönüp hiç yeşil gözlü var mı diye yabancı denizcileri inceledim çünkü kafamda karışık imgeler vardı. Denizcilerin gözlerimavi, gri ve hattasıyahtı. Gözleri yeşil denebilecek tek denizci rıhtımdaki kalabalığı neşelendiren uzun boylu bir adamdı. Ne zaman keresteler yere düşse şen şakrak bağıırıyordu:

“Tamam! Tamam!”

Bunu izlemekten sıkılınca Ringsend'de dolaşmaya başladık. Hava iyiden iyiye ısınmıştı; dükkânların camekânlarındaki bayat bisküviler baygın baygın yatıyordu. Biraz bisküvi ile çikolata aldık ve balıkçı ailelerinin yaşadığı bakımsız sokaklarda dolaşırken, bir gayret bisküvileri yedik. Bir mandıra bulamadık; biz de bir seyyar satıcıdan birer şişe ahududu suyu aldık. Ahududuyla canlanan Mahony, dar bir geçit boyunca bir kediye kovaladı ama kediyi geniş bir tarlaya kaçtı. İki-

miz de yorulmuştuk ve tarlaya vardığımızda hemen Dodder Nehri'ni görebileceğimiz kıyıdaki bir yamaca yerleştik.

Çok geç olmuştu ve Güvercin Evi'ne gitme planımızı gerçekleştirecek halimiz kalmamıştı. Eve saat dörtten önce dönmüş olmalıydık yoksa maceramız ortaya çıkardı. Mahony, yazık oldu dercesine sapanına baktı ve ben eve trenle gitmeyi önerince neşesi yerine geldi. Güneş bulutların arkasına girdi; bizi, tadı kaçan düşünce ve planlarımızın kırıntılarıyla baş başa bıraktı. Tarlada bizden başka kimse yoktu. Konuşmadan kıyıda uzanırken tarlanın ucundan bir adamın bize doğru geldiğini gördüm. Kızların fal baktıkları şu yeşil otlardan birini çiğniyordum, uyuşuk uyuşuk adama baktım. Bir eli belinde, diğer elinde tuttuğu değnekle yerdeki toprağı hafifçe eşeleye eşeleye yürüyordu. Yeşilimsi siyah renkli pejmürde bir kıyafeti vardı ve Alman şapkası dediğimiz şu tepesi yüksek şapkalarından takıyordu. Yaşı epeyi var gibi duruyordu çünkü bıyıklarında aklar vardı. Ayaklarımızın altından geçerken yukarı bakıp bize hızla bir göz attı ve sonra yoluna devam etti. Adamı gözlerimizle takip ettik ve belki de elli adım gittikten sonra gerisingeri dönüp yürümeye başladı. Hep değneğiyle yeri eşeleyerek yavaşça bize doğru yaklaştı. Öyle yavaştı ki otların arasında bir şey aradığını düşündüm.

Bizimle aynı hizaya geldiğinde durdu ve bize selam verdi. Biz de selamını aldık; yamaçta yanımıza ağır ağır ve büyük bir dikkatle oturdu. Havalardan konuşmaya başladı; çok sıcak bir yazın geldiğini ve çocukluğundan beri –uzun zaman önceydi- mevsimlerin çok değiştiğini söyledi. İnsanın yaşamındaki en mutlu günlerinin çocukluğu olduğunu ve yeniden çocuk olmak için her şeyi vereceğini söyledi. Bizi biraz sıkıran bu duygusal konuları konuşurken, hiç cevap vermedik. Sonra okuldan ve kitaplardan konuşmaya başladı. Bize Tho-

mas Moore'un şiirlerini ya da Sir Walter Scott ile Lord Lytton'un kitaplarını okuyup okumadığımızı sordu. Söz ettiği tüm bu kitapları okumuşum gibi yaptım. O da bunun üzerine:

“O, sen de benim gibi kitap kurdusun anlaşılan” deyip, gözlerini fal taşı gibi açmış Mahony'yi işaret ederek, “O zaman, o farklı; onun akli fikri oyunda,” diye ekledi.

Evinde Sir Walter Scott ve Lord Lytton'un tüm kitaplarının bulunduğunu ve onları okumaktan hiç bıkmadığını söyledi. “Elbette, Lord Lytton'un çocukların okuyamadığı bazı kitapları vardır,” dedi. Mahony çocukların neden okuyamayacağını sordu –beni kızdıran ve sıkıntıya sokan bir soruydu çünkü adamın benim de Mahony kadar aptal olduğumu düşünmesini istemiyordum. Ama adam sadece gülümsedi. Sarı dişleri arasında büyük boşluklar olduğunu gördüm. Sonra hangimizin çok sevgilisi olduğunu sordu. Mahony, üstünkörü üç fıstıktan söz etti. Adam, benim kaç sevgilim olduğunu sordu. Hiç sevgilim olmadığını söyledim. Bana inanmadı ve benim de bir sevgilimin olduğuna hiç kuşkusu yoktu. Hiç bir şey söylemedim.

Mahony, heyecanla, “Söylesenize sizin kaç tane var,” dedi.

Adam gülümsedi ve bizim yaşıımızdayken pek çok sevgilisi olduğunu söyledi.

“Her delikanlının küçük bir sevgilisi vardır,” dedi.

Bu konudaki yaklaşımı onun yaşıındaki bir adama göre tuhaf bir şekilde açık görüşlü geldi. İçimden çocuklar ve sevgililer hakkında söylediklerinin mantıklı olduğunu geçirdim. Ama ağzından çıkan sözcüklerden hoşlanmadım ve bir iki kere, bir şeyden ürkmüş ya da ani bir üşüme gelmiş gibi neden titrediğini merak ettim. Konuşmaya devam ettikçe aksanının düzgün olduğunu fark ettim. Kızlarla ilgili konuşma-

ya başladı: Saçlarının ne kadar güzel, ne kadar yumuşak ve ellerinin ne kadar yumuşak olduğunu; tüm kızların, bir kere tanıyınca, ilk gördükleri kadar iyi olmadığını söyledi. Güzel bir genç kıza, beyaz ellerine ve güzel yumuşak saçlarına bakmak kadar hoşlandığı başka bir şey olmadığını söyledi. Ezbere bildiği bir şeyi tekrar ediyor ya da kendi konuşmasıyla büyülenmişçesine kafası aynı yörüngede yavaşça dolanıp duruyor izlenimi veriyordu. Bazen sadece sanki herkesin bildiği birtakım olguları kastediyor ve bazen de sanki başkalarının duymasını istemediği bir sır veriyormuş gibi sesini alçaltıp gizemli bir şekilde konuşuyordu. Aynı sözleri, çeşitlendirerek, monoton sesiyle durmaksızın tekrar ediyordu. Onu dinlerken yamacın dibine gözlerimi diktim.

Uzun bir süre sonra monoluğu kesildi. Bir iki dakikalığına ayrılmak zorunda olduğunu söyleyerek yavaşça ayağa kalktı. Adamın baktığım yönde ağır ağır uzaklaşarak tarlanın bize yakın duran sınırına gittiğini gördüm. Gittiğinde ses çıkartmadan durduk. Birkaç dakikalık sessizlikten sonra Mahony'nin haykırışını duydum:

“Sana diyorum, baksana ne yapıyor!”

Ne cevap verdim ne de gözlerimi kaldırdım, bunun üzerine Mahony, yeniden bağırdı:

“Diyorum ki... acayip sapık bir herif!”

“Adımızı sorarsa sen Murphy'sin ben de Smith,” dedim.

Birbirimize başka bir şey söylemedik. Adam geri dönüp yanımıza oturduğunda, ben hâlâ gitsem mi yoksa kalsam mı diye düşünüyordum. Mahony, elinden kaçan kedinin, yine geçtiğini görüp arkasından ayağa fırlayarak tarlayı boydan boya koşarken, adam, daha yeni oturmuştu. Adamla birlikte kovalamacayı izledik. Kedi bir kez daha kaçtı ve Mahony, kedinin tırmanıp atladığı duvara taş atmaya başladı. Yorulup

tarlanın uzak sınırında amaçsızca dolanmaya başladı.

Bir aralıktan sonra adam benimle konuşmaya başladı. Arkadaşımla haşarı bir çocuk olduğunu söyledi ve okulda sık sık kayış dayağı yiyor mu diye sordu. Kızgınlıkla, onun de-yimiyle kayış dayağı atılan Devlet Okulu'nda olmadığını tam söyleyecektim ki ses çıkarmamaya karar verdim. Okul çocuklarına verilen cezalar hakkında konuşmaya başladı. Kafası sanki konuşmasıyla yeniden büyülenmişti; yeni mer-kezine doğru yavaşça yörüngesine giriyordu. O tür çocuk-ların kayışı hem de sağlam bir kayışı hak ettiklerini söyledi. Bir çocuk haşarı ve yaramaz olursa iyi bir kayış dayağından başka bir şeyin hakkından gelemeyeceğini söyledi. Avuçları-na vurmak ya da kulağını çekmek işe yaramazdı; şöyle temiz sıkı bir kayış dayağı isterdi. Bu düşüncesine şaşırmıştım ve suratımı buruşturarak yüzüne baktım. Oynayan bir alnın al-tından beni süzen bir çift şişe-yeşili gözle karşılaştım. Gözle-rimi yeniden kaçırdım.

Adam monoluğuna devam etti. Az önceki açık görüşlü-lüğünden eser yoktu. Eğer kızlarla konuşan ya da kızlardan sevgili yapan bir çocuk bulursa onu kayışla döveceğini, eşek sudan gelinceye kadar döveceğini ve kızlarla konuşmaması gerektiğini öğreteceğini söyledi. Eğer bir çocuğun bir sevgili-si olur ve bu konuda yalan söylerse ona öyle bir dayak atarmış ki hiçbir dayak yanından geçemezmiş. Bu dünyada bu kadar çok hoşlandığı başka bir şeyin olmadığını söyledi. Böyle bir çocuğa nasıl dayak atacağını açıkladı, sanki afili bir gizemin sırrını çözüyormuş gibiydi. Dünyada bu kadar sevdiği başka hiçbir şey yoktu; sesi, monoton bir biçimde gizemli gizemli dolanırken neredeyse sevecen ve onu anlamam gerekirmiş gibi, yalvarır bir hal aldı.

Monoluğuna ara verinceye kadar bekledim. Sonra bir-

den ayağa kalktım. Kızgınlığımı açığa vurma korkusundan ayakkabılarımı düzeltir gibi yapıp birkaç saniye geçirdim ve sonra gitmem gerektiğini söyleyerek ona iyi günler diledim. Yamacı sakın sakın çıktım ama adam ayak bileklerimden yakalayacak diye korkudan ödüm patlıyordu. Yamacın tepesine varınca sağa sola bakındım ve adama bakmadan yüksek sesle bağırdım:

“Murphy”

Sesimde zoraki bir cesaret vardı ve gülünç stratejimden utanmıştım. Adı bir kez daha seslendim ve Mahony, beni görüp buradayım diye cevap verdi. Tarladan ucundan koşarak bana doğru gelirken kalbim küt küt atıyordu. Sanki yardıma koşuyordu. Her zaman içimden onu küçük gördüğüm için çok pişmandım.

ARAP PAZARI

North Richmond Çıkmaşı, Hıristiyan Kardeşler Okulu'nun erkek çocuklarının okul çıkışını izleyen saat dışında oldukça sessiz bir sokaktı. K r ucunda dört köşe bir avluda kimsenin oturmadığı iki katlı bir ev, komşu evlerden kopuk dururdu. Sokağın diğ r evleri içerdeki düzgün yaşıamlarının ayır dında, soğukkanlı kahverengi yüzleriyle birbirlerine bakarlardı.

Bizim evin, bizden önceki kiracısı bir rahipmiş ve arka taraftaki misafir odasında ölmüş. Uzun süre kapalı kalmaktan ötürü kokuşmuş hava evin tüm odalarını kaplamıştı ve mutfağın arkasında yer alan kilerdeki işe yaramaz eski kâğıtlar   p yığınınına dönmüştü. Yığının arasında sayfaları kıvrılmış ve nemlenmiş birkaç karton kapaklı kitap buldum: *The Abbot*¹⁵, yazan Walter Scott, *The Devout Communicant*¹⁶ ve *The*

15. İskoçya Kraliçesi Mary'nin 1567'de Loch Leven Castle'da hapsedildiğı günleri, hapisten kaçışını ve yenilgisini konu alan Walter Scott'un 1820'de yazdığı romanıdır. Kraliçe Mary'nin yaşamı dindar ve romantik bir biçimde sunulur. ( .n.)

16. Dindar/Sadık Kom nyoncu anlamına gelen, aynı adla yazılmış, din vaazı veren kitaplardan herhangi biri olabilir. Tümü de derin imanlı bir dille yazılmıştır.( .n.)

*Memoirs of Vidocq*¹⁷. Ben üçüncüsünü sevdim çünkü yapıları sarıydı. Evin arkasındaki yabancı bahçenin orta yerini kaplayan bir elma ağacı ve sağa sola yayılmış, birinin altında son kiracının bisiklet pompasını bulduğum çalılar vardı. Çok hayırsever bir rahipmiş; tüm parasını derneklere, evindeki tüm mobilyayı da kız kardeşine bıraktığını vasiyet etmiş.

Kışın günler kısılnca, daha biz sofradan kalkmadan akşam karanlığı basardı. Sokakta bulduğumuzda evler karanlığa gömülmüş olurdu. Üzerimizdeki gökyüzünün boşluğu durmaksızın değişen menekşe rengine bürünürdü ve sokak lambaları kısık fenerlerini gökyüzüne doğru kaldırırdı. Soğuktan buz keserdik ve iyice ısınmaya kadar oyun oynardık. Bağrıışmalarımız sessiz sokakta yankılanırdı. Oyun oynarken, kulübelerden gelen vahşi kabilelerin saldırısıyla karşı karşıya geldiğimiz evlerin arkasındaki çamurlu hendeklere; ocak küllerinden kokuların geldiği karanlık sulu bahçelerin arka kapılarına, seyisin atları tımar edişinin ya da koşum takımlarının müziğinin kulağımıza geldiği hoş kokulu karanlık ahırlara sürüklenirdik. Sokağa döndüğümüzde, mutfak pencerelerinin ışığı her yanı aydınlatmış olurdu. Eğer eniştemin köşeden çıktığını görürsek kuytu bir yerde saklanır, eve girinceye kadar yerimizden kıvıldamazdık. Eğer Mangan'ın ablası, Mangan'ı yemeğe çağırarak için kapının önüne çıkmışsa, saklandığımız yerden, onun bir aşağı bir yukarı sokağa bakınmasını gözetlerdik. Orada mı kalacak yoksa içeri mi girecek diye beklerdik ve eğer kalırsa kuytu yerden çıkıp teslim olmuş biçimde Manganlar'ın merdivenlerinin basamakları-

17. Suçlarını örtmek için mesleğini kullanan Parisli polis Eugène François Vidocq'nın hayatını anlatan kitaplardan biridir. Polis Vidocq'un hayatı Victor Hugo ve Honoré de Balzac dahil pek çok yazarın kitabına konu olmuştur. (ç.n.)

nı çıkardık. Bizi beklerdi; hatları, yarı-açık kapı aralığından gelen ışıkla iyice belirirdi. Mangan dediğini yapmadan önce onunla dalga geçerdi ve ben ona bakarak tırabzanların yanın-da dururdum. Hareket ederken elbisesi üzerinde oynardı ve saçının yumuşak telleri bir o yana bir bu yana sallanırdı.

Her sabah, ön taraftaki misafir odasında yere uzanır kapı-sını gözetlerdim. Görünmeyeyim diye perdeyi azıcık açıklık bırakacak şekilde pencere pervazına kadar çekili tutardım. Kapının önüne çıktığında kalbim küt küt atmaya başlardı. Hole koşar, kitaplarımı alır ve onu takip ederdim. Kahverengi görüntüsünden gözlerimi ayırmazdım ve yollarımızın ayrıldığı yere gelince adımlarımı hızlandırıp önüne geçerdim. Bu, her sabah böyle devam etti. Birkaç gündelik söz dışında onunla hiç konuşmamıştım ama yine de adı yüreğimi hoplatmaya yetiyordu.

Romantizme en ters düşecek yerlerde bile hayali bana eşlik ediyordu. Cumartesi akşamları halam alışverişe çıktığında, bazı paketleri taşımak için onunla gitmek zorundaydım. Sarhoş adamlarla ve pazarlık yapan kadınlarla çarpışır; işçilerin lanet okuyan sesleri, domuz kellesiyle dolu fiçılara göz kulak olan dükkân çıraklarının tiz seslenişleri arasında; sokak şarkıcılarının O'Donovan Rossa'ya¹⁸ yaktıkları bir sokak ezgisi-nin –bir *come-all-you*¹⁹-ya da ülkemizin dertlerini anlatan bir baladın kulağıımıza çalındığı hareketli sokaklardan geçerdik. Bu seslerin tümü bende tek bir yaşam duygusunda birleşirdi: kendimi, kutsal kadehi düşmanların arasından güvenle geçi-rirken hayal ederdim. Adı, benim anlamadığım garip dua ve

18. O'Donovan Rossa: Jeremiah O'Donovan Rosssa, (1831-1915) İrlandalı bağımsızlık için savaşıyan devrimci lider.(ç.n.)

19. Sokak baladlarının başlangıç sözleridir. Bu sözlerle başlayan O'Donovan Rossa için söylenen bir şarkı.

yakarış anlarında dudaklarımı yalardı. Gözlerim yaşla dolar (nedenini bilemezdim) ve kimi zaman kalbimden akan bir sel göğsüme boşalırdı. Çok az düşünürdüm geleceği. Onunla hiç konuşacak mıydım ya da konuşsam bile karmakarışık hayranlığımı ona nasıl anlatırdım bilmezdim. Ama bedenim sanki bir arp ve onun sözleriyle hareketleri de teller üzerinde dolaşan parmaklardı.

Bir akşam rahibin öldüğü arka taraftaki misafir odasına gittim. Karanlık yağmurlu bir akşamdı; evde çıt çıkmıyordu. Kırık camların birinden yağmurun toprağa inişini, sicim gibi akan yağmur damlalarının sulu çukurlarda tıplayışını duyuyordum. Uzaklarda bir lamba ya da bir pencerenin ışığı bana dokunmadan ısıldıyordu. Bu kadar az şey görebildiğim için minnettardım. Tüm duyularım kendilerini örtme isteğiyle yanıp tutuşuyordu, onlardan kaçmak üzere olduğumu hissederek avuçlarımı titretinceye kadar birbirine bastırdım; "aşk! aşk!" diye pek çok kez mırıldandım.

Sonunda benimle konuştu. Bana ilk sözleri söylediğinde öyle afalladım ki ne diyeceğimi bilemedim. Bana *Arap Pazarı*'na gidip gitmeyeceğimi sordu. Evet mi yoksa hayır mı dedim unuttum. Harika bir pazar olabileceğini, gitmeyi çok istediğini söyledi.

"Peki, neden gidemiyorsun?" diye sordum.

Benimle konuşurken bileğindeki gümüş bileziği çevirip duruyordu. O hafta kilise okulunda bir inziva duası olacağı için gidemeyeceğini söyledi. Erkek kardeşi başka iki çocukla şapkaları yüzünden kavga ettiğinden tırabzanlarda tek başıyındım. Parmaklıklardan birine tutundu ve başını bana doğru eğdi. Bizim kapının karşısındaki lambadan gelen ışık boyunun beyaz kıvrımını yakalıyor ve ensesindeki saçları aydınlatıp tırabzandaki elinin üzerine düşüyordu. Elbisesinin

bir yanına vuruyor ve iç etekliğinin beyaz kenar süsünü yakalıyordu. Orada, o öylesine dururken görünüveren şeylerdi.

“Senin için hava hoş,” dedi.

“Gide sem, sana bir şey getiririm” dedim.

O akşamdan sonra uyanıkken ve uyurken aklımdan ne budalalıklar geldi geçti! Aradaki boş günleri ortadan kaldırmayı diledim. Okul işlerine kızdım. Hayali, geceleri odamda, gündüzleri sınıfta okumam gereken sayfa ile benim arama giriyordu. *Arap Pazarı* sözcüklerinin heceleri, ruhumun şımar-
dığı sessizlikte beni çağırıyor, üzerime doğulu bir büyü çö-
küyordu. Cumartesi akşamı, pazara gitmek için izin istedim, halam şaşırdı ve bir Farmason işi olup olmadığını merak etti. Sınıfta bir iki soruyu cevapladım. Öğretmenimin yüzündeki dostça bakış sertçe bir bakışa kaydı; inşallah tembellik yap-
maya başlamıyordum. Kafamın içinde dolaşıp duran düşün-
celerimi toplayamıyordum. Şimdi, benimle arzum arasında dikilen ciddi hayat gailelerine hiç sabır gösteremiyordum; ba-
na çocuk oyuncağı gibi geliyordu, pis sıkıcı birer çocuk oyun-
cağı.

Cumartesi sabahı, enişteme akşama pazara gideceğimi hatırlattım. Kapının girişinde şapka fırçasını ararken tersle-
niyordu:

“Evet, oğlum, biliyorum” diyerek kestirip attı.

Holde durduğu için ön taraftaki misafir odasına gidip pencerenin önünde uzanamadım. Evde kötü bir havanın do-
laştığını düşündüm ve yavaşça okula yollandım. Hava acıma-
sızca sertti ve içime bir kurt düşmüştü.

Eve döndüğümde eniştem henüz gelmemişti. Hâlâ erken-
di. Bir süre saate bakıp oturdum ve tiktakları beni rahatsız et-
meye başlayınca odadan çıktım. Merdivenleri tırmandım ve
evin üst katına ulaştım. Yüksek tavanlı, soğuk, kasvetli odalar

beni özgürleştirdi ve şarkı söyleyerek odalarda dolanıp durdum. Ön pencereden, arkadaşlarımla aşağıda sokakta oyun oynadıklarını görüyordum. Bağırışmaları kulağıma uzak ve belli belirsiz geliyordu; alnımı serin cama dayayarak onun yaşadığı karanlık eve doğru baktım. Orada, hayalimde canlandırdığım, kıvrımlı boynuna, tırabzanlardaki eline ve elbisesinin ucuna gizlice ışık vurmuş kahverengi giyimli kız dışında hiçbir şey görmeden bir saat kadar kalmış olabilirim.

Tekrar aşağı kata indiğimde ocak başında Mrs. Mercer'i otururken buldum. Bir çeşit dindar amaçla damgalı posta pullarını toplayan yaşlı, çenesi düşük bir kadındı; bir rehinecinin dul kalmış eşiydi. Çay masasındaki dedikoduya katlanmak zorunda kaldım. Yemek vaktini bir saat geçmişti ve eniştem hâlâ gelmemişti. Mrs. Mercer gitmek üzere ayağı kalktı, daha fazla bekleyemediğı için üzgündü ama saat sekizi geçiyordu ve gece kalmaktan hoşlanmıyordu çünkü gece ayazı kendisine dokunuyordu. Gittikten sonra, parmaklarımı avucuma bastırarak odada bir ileri bir geri gitmeye başladım. Halam:

"Ne yapalım, sen de Tanrı'nın bu hayırlı gecesinde pazarını ertelersin," dedi.

Saat dokuzda holde eniştemin anahtar sesini duydum. Kendi kendine konuştuğunu; portmantonun, astığı ağır pal-tosuyla sallandığı duydum. Bu işaretleri yorumlayabilirdim. Yemeğinin ortasına doğru pazara gitmek için para istedim. Unutmuştu.

"şimdi, insanlar ikinci uykusuna daldı." dedi.

Gülümsemedim. Halam bir gayret araya girdi:

"Parayı versen de gitse, olmaz mı? Görüyorsun, fazlasıyla beklettin çocuğı."

Eniştem unuttuğına çok üzöldüğünü söyledi. Eskilerin dediğıine inanırmış: "Hep çalışmakla olmaz biraz da eğlen-

mek lazım.” Nereye gideceğimi sordu ve ona ikinci kez söylediğimde bana “*Arap’ın Atına Vedası*”²⁰ biliyor muyum diye sordu. Mutfaktan çıktığımda halama şiirin ilk dizelerinden alıntı yapıyordu.

Buckingham Sokağı’ndan aşağı doğru koşar adımlarla inerken bir florini avucumda sıkıca tutuyordum. Alışveriş yapanlarla dolup taşan ve gaz lambalarıyla ışıldayan sokakların görünüşü yolculuğumun amacını hatırlattı. Issız bir trenin üçüncü sınıf vagonunda bir yer buldum. Dayanılmaz bir rötardan sonra tren istasyondan ağır ağır hareket etti. Kırık dökük evlerin ve parıldayan nehrin üzerinden süzülerek ilerledi. Westland Row İstasyonu’nda kalabalık bir grup vagona atlamaya çalıştı ama kondüktörler, pazara giden özel bir tren olduğunu söyleyerek onları geri püskürttü. Bomboş vagon da tek başıma kaldım gene. Birkaç dakika içinde tren, seyyar tahta bir platformun yanında durdu. Kendimi yola attım ve saatin onu on geçeyi gösterdiğini gördüm. Tam önümde büyümlü sözcüğü yazan kocaman bir yapı duruyordu.

Altı penilik bir giriş kapısı bulamadım ve pazarın kapana-çağı telaşıyla yorgun yüzlü bir adama bir şilin vererek çabucak bir turnikeden geçtim. Kendimi ortasından bir balkon katıyla çevrelenen büyük bir salonda buldum. Neredeyse stantların hepsi kapalıydı ve salonun büyük bölümü karanlığa gömülmüştü. Bir kilisenin ayinden sonraki sessizliği gibi bir şeydi. Utana sıkıla pazarın ortasına doğru yürüdüm. Birkaç kişi hâlâ açık duran stantların çevresine birikmişti. Üzerinde *Cafe Chantant* sözlerinin renkli lambalarla yandığı bir perdenin önünde iki adam bir tepsinin üzerinde para sayıyor-

20. *The Arab’s Farewell to his Steed*. Caroline Norton’un yazdığı zamanın ünlü şiiri. Bir Arap çocuğu her şeyden çok sevdiği atını satar ama atı giderken kararından vazgeçer ve parayı geri verip atına sevgisini göstermek üzere koşar.

du. Sayılan paraların şıkırtısını dinledim.

Neden geldiğimi zar zor hatırlayarak stantların birine yaklaştım ve porselen vazolarla çiçek desenli çay setlerine baktım. Standın kapısının önünde genç bir hanım iki genç adamla konuşup gülüşüyordu. İngilizce aksanları dikkatimi çekti ve konuşmalarına kulak verdim.

“Yoo, ben hiç böyle bir şey söylemedim!”

“Ama, söyledin!”

“Yoo, söylemedim!”

“Söylemedi mi?”

“Evet, ben duydum.”

“Yoo, orada... atıyorsun!”

Gözleriyle beni izleyen genç hanım yanıma geldi ve bir şey almak isteyip istemediğimi sordu. Sesinin tonu yüreklendirci değildi; benimle işi gereği konuşuyor gibi geldi. Standın karanlık girişinin iki yanında Doğulu muhafızlar gibi duran iki büyük vazoya çekinerek baktım ve mırıldandım:

“Hayır, teşekkür ederim.”

Genç hanım vazoların birinin yerini düzeltilti ve iki genç adama döndü. Bir ya da iki kere omzunun üzerinden bana göz attı.

Orada bulunmamın bir faydası olmadığını bilmeme rağmen, vazolarına duyduğum ilginin daha gerçek görünmesini sağlamak için standının önünde oyalandım. Sonra yavaşça döndüm ve pazarın ortasına yürüdüm. Cebimdeki iki peniyi altı peniyle şıkırdattım. Balkonun bir ucundan ışıkların söneceğinin haber verildiğini duydum. Salonun üst kısmı şimdi tamamen kararmıştı.

Yukarıya karanlığa bakarken kendimi boş işlerin sürükleyip dalga geçtiği bir yaratık olarak gördüm; gözlerim acı ve kızgınlıktan yanıyordu.

EVELINE

Pencere kenarında oturmuş akşamın caddeye çöküşünü izliyordu. Başı perdeye dayalı, burnunda tozlu pamuklu kumaşın kokusu. Yorgundu.

Bir kaç kişi geçti. En sondaki evin adamı geçti; önce beton kaldırımında ve sonra da yeni kırmızı evin önündeki mıcırli patikada gacır gucur ayak seslerini duydu. Bir zamanlar orada diğer insanların çocuklarıyla birlikte her akşam oyun oynadıkları bir arsa vardı. Sonra Belfast'tan gelen bir adam arsayı aldı, üzerine evler yaptı -kendi küçük kahverengi evleri gibi değil parlak tuğladan, çatıları ışıldayan evler. Caddenin çocukları -Devine'ler, Water'lar, Dunn'lar, sakat çocuk küçük Keogh, o ve erkek kardeşleri- orada hep birlikte oynarlardı. Ama Ernest hiç oynamazdı: Çoktan büyümüştü. Babası yakalamaya gelir, karaçalı bastonuyla hepsini arsadan çıkarırdı ama genellikle küçük Keogh gözcülük yapar ve gelişini haber verirdi. Yine de mutlu görünüyorlardı. Babası, o zamanlar o kadar da kötü değildi ve daha önemlisi annesi, hâlâ sağdı. Bu, çok zaman önceydi; o ve kardeşleri büyüdü ve anneleri öldü. Tizzy Dunn da öldü ve Water'lar İngiltere'ye döndü. Her şey değişiyor. Şimdi o da diğerleri gibi gidecek, evinden ayrılacaktı.

Evi! Odaya bir göz gezdirdi, bu kadar tozun hangi

cehennemden geldiğini anlamaya çalışarak, onca yıldır haftada bir kez tozunu aldığı tanıdık eşyalara baktı. Kopmayı hiç aklına getirmedığı o tanıdık eşyaları bir daha hiç göremeyecekti belki. Ve tüm o geçen yıllar boyu bozuk orgun üzerinde asılı duran, Aziz Margaret Mary Alacoque²¹'ye verilen sözlerin yazılı olduğu renkli bir baskının yanındaki sararmış fotoğraftaki rahibin adını da hiç öğrenmemişti. Babasının okuldan bir arkadaşıydı. Ne zaman bir misafire fotoğrafı gösterse hep şöyle derdi:

“Şimdi Melbourne’de oturuyor.”

Gitmeye, evden ayrılmaya razı olmuştu. Akıllıca bir şey miydi? Ölçüp biçmeye çalıştı. Başını sokacak bir evi vardı, karnı doyuyordu; tüm yaşamı boyunca tanıyanı bilen vardı. Tabii ki çok çalışmak zorundaydı hem evde hem de işte. Bir adamla kaçtığını öğrendiklerinde mağazada ne derlerdi? Aptal kız diyeceklerdi belki de; yeri bir ilanla hemen doldurulacaktı. Miss Gavan memnun olurdu. Gözü hep üstündeydi, özellikle de insanlar varken onlara duyuracak şekilde şöyle derdi:

“Miss Hill, görmüyor musunuz, hanımlar bekliyor?”

“Biraz canlanın, Miss Hill, lütfen.”

Mağazadan ayrıldığına üzülecek değildi.

Ama yeni evinde, bilinmedik uzak bir ülkede, öyle olmayacaktı. Sonra evli olacaktı -o, Eveline. İnsanlar o zaman saygılı davranacaktı. Annesi gibi olmayacaktı. Şimdi bile, on dokuzunu devirmişken, bazen babasının öfkesinden korkuyordu. Çarpıntılarına neden olan şeyin bu olduğunu biliyordu. Kardeşleriyle birlikte büyürken babası, Harry’ye ya da Ernest’e davrandığı kadar kötü davranmazdı çünkü o bir

21. İsa’nın Margaret Mary Alacoque’ye görünerek, kutsal yüreğe kendisini adanmış olanlar için verdiği on iki söz.

kızdı ama sonra tehditler savurmaya başlamış ve sadece annesinin hatırına bir şey yapmadığını söyler olmuştu. Ve şimdi kendisini koruyacak kimsesi kalmamıştı. Ernest ölmüştü; kilise süsleme işinde çalışan Harry ise hemen her zaman dışarıda, taşrada oluyordu. Ayrıca, her Cumartesi akşamı para yüzünden çıkan patırtının getirdiği bezginlik sözcüklere dökülemezdi. Her zaman bütün maaşını -yedi şilin- veriyor ve Harry de elinden geldiği kadar yardım ediyordu. Bütün patırtı, babasından hiç para alamadığı için kopuyordu. Babası, parayı çarçur ettiğini; kafasız olduğunu; didinerek kazandığı parayı, savursun diye ona vermeyeceğini ve daha bir sürü şey söylerdi çünkü Cumartesi geceleri eve oldukça kötü halde gelirdi. Sonunda parayı verir ve Pazar akşam yemeği için alışveriş yapmayacak mı diye sorardı. Ardından o da dışarı fırlar, siyah deri cüzdanını elinde sıkıca tutarak, kalabalığı aralaya aralaya, olabildiğince çabuk alışverişini yapar ve geç saatte erzak yüküyle eve dönerdi. Evin düzenini sağlamak; sorumluluğuna bırakılan iki çocuğun okula düzenli olarak gidip gitmediklerine bakmak ve doğru düzgün yemek yemelerini sağlamak için çok çalışmak zorunda kalırdı. Zor işti -zor hayattı- ama şimdi bırakıp gitmek üzereyken o kadar da çekilmez bir hayat olmadığını düşünüyordu.

Frank'la başka bir hayata adım atacaktı. Frank çok kibar-
dı, erkek gibi erkekti, açık yürekliydi. Gece gemisiyle, karısı
olmak üzere onunla gidecek ve Frank'ın Buenos Ayres'teki
evinde birlikte yaşayacaklardı. Onu ilk gördüğü zamanı ne
kadar iyi hatırlıyordu: Hep gidip geldiği ana yoldaki bir evde
kalıyordu. Bir kaç hafta kadar önceydi. Dış kapıda dikiliyor-
du; sivri uçlu kepi geriye itilmiş; saç, esmer yüzüne doğru
dökülmüştü. Sonra tanıştılar. Onu her akşam mağazanın
önünden alıp evine bırakıyordu. *Bohemyalı Kız*'ı izlemeye gö-

türmüştü ve onunla birlikte tiyatronun alışkın olmadığı bir bölümünde oturmaktan çok mutlu olmuştu. Korkunç derecede müziğe düşküncü ve biraz da şarkı söylüyordu. İnsanlar çıktıklarını biliyordu. Bir denizciye gönlünü kaptıran kızın şarkısını söylerken duyguları hoş bir şekilde karmakarışık oluyordu. Şakacıktan ona Poppens diyordu. Başlarda bir erkeğin olması heyecan veriyordu ama sonra ondan hoşlanmaya da başlamıştı. Uzak ülkelerin hikâyelerini anlatıyordu. İlk kez Kanada'ya giden Allan Line şirketinin bir gemisinde bir poundluk maaşla güvertede çalışmaya başlamıştı. Çalıştığı gemilerin ve farklı görevlerin adlarını sayıyordu. Macellan Boğazı'ndan geçmişti; ürkütücü Patagonyalılar hakkında hikâyeler anlatıyordu. Buenos Ayres'te şansının döndüğünü söylüyordu; bu eski ülkeye yalnızca tatil için gelmişti. Tabii, babası, ilişkisini öğrenmiş ve onunla görüşmesini yasaklamıştı.

“Ben bilirim bu denizcileri,” demişti.

Bir gün babası Frank'la dalaşmış ve ondan sonra sevgilisini gizlice görmeye başlamıştı.

Akşam caddeye iyice çöktü. Kucağındaki mektupların beyazı belli belirsizdi. Biri Harry'ye diğeri ise babasına yazılmıştı. Ernest, gözdesiydi ama Harry'yi de severdi. Babasının son zamanlarda yaşlandığı gözünden kaçmamıştı. Onu özleyecekti. Bazen çok iyi olabiliyordu. Çok zaman geçmemişti bir gün hasta yatağında yatarken babası ona bir hayalet öyküsü okumuş ve ocakta ekmek kızartmıştı. Başka bir gün ise, annesi hayattayken, Howth Tepesi'ne pikniğe gitmişlerdi. Babasının çocukları eğlendirmek için annesinin şapkasını taktığını hatırlıyordu.

Zamanı azalıyordu ama başını perdeye dayayıp tozlu pamuklu kumaşın kokusunu burnuna çekerek pencerenin

önünde oturmaya devam etti. Caddenin aşağısında, uzaklarda bir yerden laterna sesi geliyordu. Ezgiyi biliyordu. Çok garipti tam da o gece annesine verdiği sözü hatırlatıyordu -evi elinden geldiğince bir arada tutacağına dair verdiği sözü. Annesinin hasta yatağındaki son geceyi hatırladı: Holün öbür tarafındaki karanlık, kapalı odadaydı ve dışarıdan melankolik İtalyan ezgisini duyuyordu. Laterna çalgıcısına uzaklaşması söylenmiş ve eline altı peni tutuşturulmuştu. Babasının, hasta odasına hışımla girdiğini hatırladı.

“Kahrolası İtalyanlar! Buraya kadar geliyorlar!” demişti.

Düşüncelere daldıkça, annesinin acıklı hayatının resmi, hızla geçen kendi varoluşunun üzerine yansdı -delilikle son bulan sıradan fedakârlıkların hayatı. Annesinin durmadan söyleyip durduğu sözleri hatırlayınca yeniden titredi:

“Derevaun Seraun! Deravaun Seraun!”

Üzerine basan bir korkuyla ayağa kalktı. Kaçmak! Kaçmalıydı! Frank onu kurtaracaktı. Ona bir hayat, belki sevgi de verecekti. Yaşamak istedi. Ne diye mutsuz olsundu ki? Mutlu olmaya onun da hakkı vardı. Frank onu kollarına alacak, sımsıkı saracaktı. Onu kurtaracaktı.

North Wall'daki rıhtımda kalabalığın arasında yalpalıyordu. Elini tutuyordu ve kendisiyle konuştuğunu biliyordu, geçişle ilgili bir şeyleri durmadan tekrarlayıp duruyordu. Rıhtım kahverengi bavullu askerlerle doluydu. Hangarların beyaz kapıları arasından geminin kara kütlesine ilişti gözü; rıhtım duvarının arkasında ışıklı yuvarlak pencereleriyle yatıyordu. Hiçbir şey söylemedi. Yanaklarının solduğunu, soğuduğunu hissetti; kaygıdan eli ayağına dolanmış Tanrı'ya kendisine yol göstermesi, ne yapması gerektiğini söylemesi için dua etti. Gemi sisin içinden yaslı bir düdük öttürdü. Eğer

giderse *yarın* Frank'la birlikte denizde, Buenos Ayres'e doğru yol alıyor olacaktı. Biletleri ayarlanmıştı. Frank, onun için onca şeyi yaptıktan sonra geri dönebilir miydi? Kaygısı karında bir bulantı yarattı; sadece dudaklarını oynatarak içinden hararetle dualar okuyordu.

Yüreğinde bir çan çaldı. Frank'ın elini kavradığını hissetti. "Hadi!"

Dünyanın tüm denizleri yüreğinde çalkalandı. Frank onu çalkantıya doğru çekiyordu; onu boğacaktı. İki eliyle demir korkuluğa tutundu.

"Hadi!"

Hayır! Hayır! Hayır! Mümkün değildi. Elleri demiri çılınca kavradı. Denizlerin ortasından acı bir çığlık gönderdi.

"Eveline! Evvy!"

Bariyerin ötesine geçmiş onu çağırıyordu. Frank'a ilerlemesi için bağırdılar ama o hâlâ bekliyordu. Beyaz yüzünü Frank'a çevirdi, çaresiz bir hayvan gibi, edilgen. Gözlerinde ne bir sevgi ne bir veda ne de bir tanışıklık işareti vardı.

YARIŞTAN SONRA

Otomobiller, Naas Yolu'nun arkında başa baş hızlanarak topraklar gibi Dublin'e doğru kayıyordu. Inchicore'da²² tepenin en üst noktasında seyirciler, eve doğru giden arabaları görmek üzere gruplar halinde toplaşmışlardı. Bu yoksulluk ve durgunluk aracılığıyla Kıta²³, refahına ve sanayisine hız katıyordu. Toplanan yığınlar ara ara minnetle ezilenlerin sesini duyuruyordu. Bu arada tuttukları takım, mavi arabaların takımıydı -dostlarının, Fransızların arabaları.

Dahası, Fransızlar gerçek kazanandı. Takımları yarışı sağ salım tamamlamış, ikinci ve üçüncü sırayı almış; birinci gelen Alman arabasının da pilotu Belçikalı çıkmıştı. Bu yüzden her mavi araba tepenin üstüne geldiğinde daha çok alkış topluyor ve her karşılama tezahüratında arabadaki pilotlar gülümseyerek başlarını sallıyordu. Özene bezene yapılmış bu arabalardan birinde dört genç adam vardı: O anki havalarına bakılırsa başarılı Fransız düzeyini de aşmışlardı. Aslında bu dört genç neredeyse taşkın tavırlar içindeydi. Arabanın sahibi, Charles Segouin; Kanada doğumlu genç elektrikçi, Andre

22. O dönemde Camac Nehri'nin bataklık alanlarındaki koyunların otlatılıp sulamaya götürüldükleri küçük bir köy. İrlanda Kelt dilinde "Koyun Adası" anlamına gelen InseChaoire sözcüklerinden gelir. (ç.n.)

23. Kıta Avrupası. (ç.n.)

Riviere; Villona adındaki iri bir Macar ve Doyle adında üstü başı pak bir genç. Segouin'in havası yerindeydi çünkü beklenmedik bir sipariş almıştı (Paris'te bir araba motoru fabrikası kurmak üzereydi) ve Riviere'nin keyfi yerindeydi çünkü bu kuruluşun müdürü olacaktı. Kuzen olan bu iki genç aynı zamanda Fransız arabalarının yarıştaki başarısından dolayı da keyifliydi. Villona'nın keyfi yerindeydi çünkü güzel bir yemek ziyafetinden geliyordu. Grubun dördüncü genci ise mutluluğun tadına gerçekten varamayacak kadar heyecanlıydı.

Yirmi altı yaşlarındaydı; yumuşak açık kumral bıyığı ve masum masum bakan gri gözleri vardı. Koyu bir Milliyetçi²⁴ olarak hayata başlayan babası politik görüşünü erken değiştirmişti. Kingstown'da kasap olarak para yapmaya başlamış sonra Dublin'de ve banliyölerinde yeni dükkânlar açarak servetini katlamıştı. Polisevleriyle bir takım anlaşmalar yapacak kadar da şansı yaver gitmiş ve sonunda Dublin gazetelerinde ticaret prensi olarak boy gösterecek kadar da zengin olmuştu. Oğlunu İngiltere'deki büyük Katolik Koleji'nde okutmuş ve ardından da hukuk öğrenimi için Dublin Üniversitesi'ne yollamıştı. Jimmy, okumaya pek hevesli olmamış ve bir ara kötü alışkanlıklar edinmişti. Parası vardı ve herkesçe kabul görüyordu. Ve müzik ve arabaya merak salarak, zamanını, bu çevrelerde bölüştürdü. Ardından bir sömestirliğine hayatı tanıması için Cambridge'e gönderildi. Babası onaylamaz bir tavır içinde de olsa üstü örtük olarak aşırılıklarından gururlanarak tüm harcamalarını ödeyip oğlunu eve geri getirdi. Segouin'le Cambridge'de tanışmıştı. Bir tanıştan öte değildi henüz ama Jimmy dünyayı bunca gezip görmüş ve Fransa'daki en büyük otellerden birinin sahibi olarak bilinen birinin çevresinde

24. İrlanda'nın bağımsızlığını isteyen İrlanda Parlamenti Partisi'nin destekçisi.(ç.n.)

bulunmaktan hoşnuttu. Aman aman bir arkadaş olmasa da böyle birini (babasının da onayladığı gibi) tanımaya değerci. Villona, eğlenceliydi ve aynı zamanda -olağanüstü bir piyanistti- ama ne yazık ki yoksuldu.

Taşkın gençlerle yüklü araba, neşeyle yürümeye devam etti. İki kuzen önde, Jimmy ile Macar arkadaşları arka koltukta oturuyordu. Villona, keyifli havasını hiç bozmuyordu; kilometrelerce uzanan yol boyunca derin bas sesiyle bir melodi mırıldandı durdu. Fransızlar kahkahalar atarak omuzlarının üzerinden arkaya laf atıyorlardı. Ve Jimmy çoğu kez ne dendiğini yakalamak üzere öne doğru eğiliyordu. Bu onun için pek hoş bir durum değildi çünkü hemen her defasında ne dendiğini akıllıca tahmin etmek ve uygun cevabı sert rüzgâra karşı bağırmak durumundaydı. Ayrıca Villona'nın mırıltısı kafa karıştırıcıydı; arabanın sesi de cabasıydı.

Boşlukta hızlı hareket insanı çöştürür; şan şöhrer de para sahibi olmak da. Bunlar Jimmy'nin heyecanının üç nedeniydi. O gün pek çok arkadaşları bu Kıtallılarla arkadaşlık ettiğini görmüştü. Kontrol noktasında Segouin, onu, Fransız yarışçılardan biriyle tanıştırmış ve karşılık olarak yaptığı karışık iltifat mırıltılarından sonra yarışçının beyaz dişleri sonuna kadar görünmüştü. Bu onurlandırmadan sonra nazik dokunuşlar ve önemseyen bakışlar arasında seyircilerin kaba dünyasına dönmek hoştu. Sonra, paraya gelince, gerçekten de harca yabileceği para çoktu. Belki bu para Segouin için çok değildi ama katı içgüdüleri açısından damarına çeken Jimmy, her ne kadar geçici hatalar yapmışsa da bu paranın ne zorluklarla bir araya getirildiğini çok iyi biliyordu. Bu bilinç, daha önceki faturalarını makul düşüncesizlik düzeyinde tutmasına yaramıştı. Sadece daha zekice bir ucubelik söz konusu olduğunda parada gizlenen emeğin bu kadar bilincinde olmuşsa, şimdi

çok daha büyük bir para koyarken kimbilir ne kadar bilinçli olacaktı? Bu, onun için ciddi bir şeydi.

Kuşkusuz yatırım, iyi bir yatırımdı ve Segouin, söz konusu sermayeye ufak bir İrlanda parasının akıtılmasının dostluk hatırına olduğu izlenimini vermeyi becermişti. Jimmy, konu işe gelince babasının kaplan kesilmesine saygı duyuyordu ve bu durumda da yatırım teklifini ilk getiren babası olmuştu; araba motoru işinden gelecek para: Çuval dolusu. Dahası Segouin'de kesin bir zenginlik havası vardı. Jimmy, içinde oturduğu bu krallara layık arabayı gündelik iş diline çevirmeye koyuldu. Ne kadar da yumuşak kaymıştı! Ne sürüşler denemişlerdi kırık yollarda! Yolculuk, hayatın gerçek nabzına sihirli bir parmak uzatmış ve insan sinirlerinden oluşan makine, hızlı mavi hayvanın sıçrama hamlelerine kahramanca karşılık vermeye çalışmıştı.

Dame Sokağı'na doğru yol aldılar. Sokakta yaman bir trafik vardı: Yarışçıların kornalarıyla tramvay sürücülerinin düdük sesleri. Banka'ya²⁵ gelince Segouin, arabayı kenara çekti; Jimmy'yle arkadaşı arabadan indiler. Küçük bir insan öbeği, arabanın kenarına toplanıp harıldayan motoru izledi. Grup, Segouin'in kaldığı otelde akşam yemeği yiyecekti ve bu arada Jimmy ile onlarda kalan arkadaşı eve gidip üstlerini değiştirecekti. Araba, Grafton Sokağı'na gitmek üzere vınlarken iki genç adam da meraklı bakışlar arasında yollarına koyuldu. Şehir bir yaz akşamı pusunda soluk ışıklarını salarken, sürüş denemesinin ardından gelen tuhaf bir hayal kırıklığı içinde kuzeye doğru yöneldiler.

Jimmy'nin evinde, akşamki yemek bir olay gibi sunulmuş-

25. The Bank of Ireland: 18. yüzyılda İrlanda Parlamentosu için yapılan bina dünyanın ilk parlamento amaçlı tasarlanmış binasıdır. Öykünün geçtiği dönemde İrlanda Bankası'na geçmiştir.(ç.n.)

tu. Anne babasının belirgin gururu, hızlı oynayıp kaybetme korkusuyla ve aynı zamanda en azından bu erdeme sahip olan büyük yabancı kentlere karşı belirgin bir açlık duygusuyla karışıyordu. Jimmy de giyindikten sonra çok iyi görünüyordu; salonun ortasında kravatında son bir düzeltme yapmış dikiyordu. Babası, ticari açıdan, oğlunun pek de alıcısı olmayan niteliklerini güvenceye almış olmaktan dolayı memnun kalmış olabilirdi. Bu yüzden, Villona'ya olağanın dışında iyi davranıyordu ve yabancı başarılarla gerçek bir saygı duyduğunu gösteren tavırlar sergiliyordu. Ama ev sahibinin bu inceliği akşam yemeği için sabırsızlanmaya başlayan Macar müzisyen için olasılıkla bir anlam taşımıyordu.

Yemek muhteşemdi; enfesti. Jimmy, Segouin'in çok ince bir zevki olduğuna karar verdi. Parti, Jimmy'nin, Cambridge'teyken, Segouin'in yanında gördüğü Routh adındaki bir İngiliz'in gelişile kalabalıklaştı. Genç adamlar elektrikli mum lambalarla aydınlatılmış sıcak bir odada yediler yemeklerini. Jimmy, hayal gücünü tutuşturmaya hazır: Fransızların hayat dolu gençliğinin, İngiliz tavırlarının katı çerçevesinin üzerine şık bir düğüm attığını düşündü. Zarif ve adil bir imge olduğunu düşündü. Ev sahibinin konuşmayı yönlendirme maharetine hayran kaldı. Beş genç adamın değişik zevkleri vardı ve hepsi çakırkeyif olmuştu. Villona, derin bir saygıyla, eski çalgıların yok oluşuna hayıflanarak, hoş bir şaşkınlıkla bakan İngiliz'e, İngiliz madrigalinin güzelliklerini sıralamaya başladı. Pek dâhiyane olmasa da Riviere, Jimmy'ye Fransız mekanikçilerinin başarısını açıklama görevini üstlendi. Macar müzisyen yankılanan sesiyle, tam da romantik ressamların uyduruk lavtalarıyla dalga geçiyordu ki Segouin politika konusunu açtı. Burası hepsi için uygun bir zemindi. Jimmy, cömert etkiler altında babasının küllenmiş hevesinin

içinde uyandığını hissetti. Sonunda uyuşuk Routh'u kızdırdı. Ortamın ateşi ikiye katlandı ve Segouin'in işi iyice zorlaştı, hatta kişisel gazez tehlikesi doğdu. İstim üzerindeki ev sahibi insanlığa kadeh kaldırma fırsatını yakadı ve içkiler dikilince yerinden kalkıp pencereyi sonuna kadar açtı.

O gece kent bir başkent maskesi takmıştı. Beş genç adam, kokulu hafif bir sis bulutunun altında Stephen Green Parkı'nda dolaştı. Yüksek sesle ve taşkınca konuştular; pelelerinleri omuzlarından aşağı kaydı. İnsanlar onlara yol açıyordu. Grafton Sokağı'nın köşesinde şişman kısa bir adam iki güzel hanımı, yine şişman bir arabacının çektiği bir arabaya bindiriyordu. Araba ilerledi ve şişman kısa adam grubu gördü.

"Andre?"

"Bu, Farley!"

Bir konuşma seli aldı başını gitti. Farley, Amerikalıydı. Kimsenin konuşmanın ne hakkında olduğuna dair bir fikri yoktu. Villona ile Riviere en gürültücüleriydi ama hepsi heyecanlıydı. Bir araba çevirdiler, kahkahalar arasında içine sıkıştılar. Kalabalıklar arasından geçtiler; yumuşak renklerin içine, neşeli çanların müziğine karıştılar. Westland Row'da bir trene atladılar; Kingstown İstasyonu'nda indiklerinde geçen süre Jimmy'ye bir iki saniye gibi gelmişti. Biletçi Jimmy'yi selamladı. Yaşlı bir adamdı.

"Güzel bir akşam değil mi, efendim?"

Sakin bir yaz gecesi idi; liman ayaklarının altında karar-mış bir ayna gibi uzanıyordu. Sarmaş dolaş, *Cadet Roussel*'i söyleyerek adımlarını yere vura vura limana doğru ilerlediler:

"Ho! Ho! Hohe, vraiment!"

Kıyıdaki bir kayığa binip Amerikalı'nın yatına çıktılar. Yemek, müzik ve kâğıt oyunu olacaktı. Villona, etkilenmişti.

"Harikulade!"

Kabinde bir yat piyanosu vardı. Villona, Farley ve Riviere için bir vals çaldı. Farley kaval ve Riviere de hanım taklidi yaptılar. Ardından özgün hareketlerle doğaçlama dört kişilik bir halk dansı yaptılar. Ne eğlenceydi! Jimmy rolünü bilerek oynadı; hayatı görmek buydu işte, sonunda. Sonra Farley, nefes nefese durdu ve "Durun!" diye bağırdı. Bir adam hafif bir akşam yemeğiyle içeriye girdi ve genç adamlar, adap yerini bulsun diye masaya oturdu. Ama içkiye hayır demediler: Bohemdi. İrlanda'yı, İngiltere'yi, Fransa'yı, Macaristan'ı ve Amerika Birleşik Devletleri'ni içtiler. Jimmy bir konuşma yaptı, uzun bir konuşma, ne zaman bir duraklama olsa Villona "Dinleyin! Dinleyin!" diyordu. Konuşmayı bitirdiğinde büyük bir alkış koptu. İyi bir konuşmaydı herhalde. Farley, sırtını sıvazladı ve kahkaha kopardı. Ne neşeli adamlardı! Ne iyi arkadaşlardı!

Kartlar! Kartlar! Masa temizlendi. Villona, sessizce piyanonun başına döndü ve kısa parçalar çaldı. Diğer adamlar kendilerini pervasızca maceraya atarak arka arkaya oyun oynadılar. Kupa Kızı ve Karo Kızının sağlığına kadeh kaldırdılar. Jimmy, belli belirsiz, bir destekçisinin yokluğunu hissetti, aklı gidip geliyordu. Oyuna konan para yükseldi ve kâğıtlar elden ele dolaşmaya başladı. Jimmy kimin kazandığını tam olarak bilmiyordu ama kendisinin kaybettiğini biliyordu. Ancak bu kendi suçuymuş çünkü kâğıtları karıştırıyor ve diğerleri onun yerine *borcunu* hesaplamak zorunda kalıyordu. Şeytanın avukatıydılar ama duracaklarını ümit etti. Geç oluyordu. Birisi yata, *The Belle of Newport*'a kadeh kaldırdı; ardından birisi son bir oyun teklif etti.

Piyo durmuştu; Villona güverteye çıkmıştı anlaşılan. Sondan hemen önce şans için birer kadeh daha içtiler. Jimmy oyunun Routh ile Segouin arasında olduğunu fark etti. Ne he-

yecan ama! Jimmy de heyecanlanmıştı. Tabii ki kaybedecekti. Ne kadar vermişti şimdiye kadar? Adamlar son kozları için ayağa kalktılar, konuşuyor ve mimikler yapıyorlardı. Routh kazandı. Kabin, genç adamların tezahürat sesleriyle sallandı ve kartlar toparlandı. Sonra ne kadar kazandıklarını toplama-ya koyuldular. En çok Farley ile Jimmy kaybetmişti.

Sabahleyin pişman olacağını biliyordu ama o anda her şeyden memnundu, aptallığını kapatan karanlık sersemlikten memnundu. Dirseklerini masaya dayadı ve başını ellerinin arasına aldı. Şakaklarının zonkladığını duyuyordu. Kabinin kapısı açıldı ve sabahın gri ışığının altında Macar müzisyeni gördü:

“Beyler, sabah oldu!”

İki Yiğit

Ağustos'un gri akşamı kentin üzerine inmiş; yumuşak sıcak bir hava, bir yaz anısı sokaklarda dolanıyordu. Sokaklar, huzurlu Pazar günü için kepenklerini kapatmış, neşeyle renklenmiş bir kalabalıkla dolmuştu. Sokak lambaları, aydınlatılmış inciler gibi uzun direklerinin tepesinden ısıldıyor; şekilden şekile renkten renge giren ve sıcak gri akşamın havasına değişmez bitmez bir uğultu bırakan canlı dokunun üzerine vuruyordu.

İki genç adam, Ruthland Meydanı'nın yokuşundan indiler. Birisi uzun bir konuşmanın tam sonuna gelmişti. Yolun kıyısında yürüyen diğeri, arkadaşının harareti üzerine, arada bir yola atlayıp eğlenen ve dinleyen bir yüz takınıyordu. Tıknaz ve kırmızı yüzlüydü. Başındaki denizci şapkası alnından arkaya doğru itilmiş ve dinlediği hikâyeden ötürü, yüzünde, burnunun köşelerinden gözlerine ve ağzına kadar sürekli gidip gelen bir yaygara ifadesi yayılıyordu. Gülmekten oradan oraya devriliyor ve kahkaha tufanının ardı arkası kesilmiyordu. Gözlerini inandırıcı bir şekilde kırıştırtıyor ve bakışlarını bir an bile arkadaşının yüzünden ayırmıyordu. Matadorlar gibi omuzlarına astığı hafif yağmurluğunu bir iki kere düzeltti. Kısa pantolonuyla, beyaz lastik ayakkabılarıyla ve omuzlarında sallanan havai yağmurluğuyla üzerinden

gençlik akıyordu. Ama vücudu belinde yuvarlaklaşıyordu; saçları seyrek, aklar düşmüştü ve yüzü yaygara dalgaları geçer geçmez perişan bir hal alıyordu.

Hikâyenin sonu geldiğinden emin olunca tam yarım dakika sessiz sessiz güldü. Sonra:

“Hadi canım! İşte buna aşk olsun!”

Sesi ortalığı çınlatıyordu; sözcüklerine güç katmak için mizah da ekledi:

“Eşsiz ve yalnız aşk olsun, hatta *recherche aşk* olsun!”

Bunu der demez ciddileşip sessizleşti. Ağzı yorulmuştu çünkü bütün öğleden sonra Dorset Sokağı’ndaki pubda konuşup durmuştu. Çoğu insan, Lenehan’ı bir sülük olarak görürdü. Ama bu kötü ününe rağmen becerikli olması ve ağzının laf yapması, arkadaşlarını, doğrudan bir tavır koymaktan alıkoyardı. Bir barda bir arkadaş grubunun içine girme konusunda atak davranır ve içlerine girinceye kadar grubun çevresinde akıllıca tutunurdu. Hikâyelerle, geleneksel nükteli şiirlerle ve bilmecelerle yüklü eğlenceli bir serseriydi. Nezaketsizliğin her türüne duyarsızdı. Kimse geçim savaşını nasıl verdiğini bilmiyordu ama adı hafiften at yarışları bültenleriyle birlikte anılırdı.

“Nerede gördün onu, Corley?” diye sordu.

Corley, dilini üst dudağının üzerinden kaydırdı.

“Bir gece, abicim,” diyerek devam etti: “Dame Sokağı’nda yürüyordum ve Waterhouse Saati’nin²⁶ altında güzel bir piliç gözüme çarptı. Ben de iyi geceler dedim, bilirsin işte. Kanalin kıyısında yürüyüşe çıktık ve bana Baggot Sokağı’ndaki bir evde hizmetçi olduğunu söyledi. Kolumla belini kavradım ve birazcık sıkıştırdım. Sonra, abicim, ertesi Pazar’a sözleşip

26. Dublin’deki bir kuyumcu dükkânının üzerinde asılı duran sayılar yerine harflerle zamanı gösteren ünlü bir saat. (ç.n.)

buluştuk. Donnybrook'a gittik ve orada işi bitirdim. Eskiden bir sütçüyle çıkıyormuş... Çok iyiydi, abi. Her gece sigara getiriyor ve tramvay parasını ödüyordu. Ve bir gün bana iki kanlı puro getirdi. Of . . . Of . . . gerçek parça, anlıyor musun, yaşlı adamın içtiklerinden... Abicim, gebe kalmasından korktum. Ama bundan kaçınmanın yolunu biliyordu."

"Belki de onunla evleneceğini düşünüyor," dedi Lenehan.

"Ona işten çıkarıldığımı söyledim," dedi Corley. "Pim'de²⁷ çalışıyordum dedim. Adımı bilmiyor. Ona söyleyecek kadar salak değilim. Ama benim biraz klas olduğumu düşünüyor."

Lenehan, yeniden sessizce güldü.

"Duyduğum tüm iyi şeyler bir yana, işte buna, buna gerçekten aşk olsun."

Corley'in yavaş adımı, iltifatı sindirdi. Cüsseli vücudunun sallanması arkadaşının kaldırımından bir iki zıplamayla yola inip yeniden kaldırımına çıkmasına neden oldu. Corley, bir polis müfettişinin oğluydu; babasının duruşunu ve tavırlarını almıştı. Elleri yanda yürüyor, sırtını dik tutuyor ve kafasını bir o yana bir bu yana sallıyordu. Kafası büyük, yuvarlak ve etliydi; her havada terlerdi; yana doğru düşürülerek yerleştirilmiş büyük yuvarlak şapkası bir ampülden çıkan bir başka ampül gibi görünüyordu. Sanki bir geçit törenindeymiş gibi hep öne bakarak yürürdü ve sokakta birisine bakarken bedenini kalçalarından oynatmadan edemiyordu. Şu sırada bir işle meşgul değildi. Ne zaman bir iş boşalsa ille bir arkadaş ona gelip kötü haberi iletirdi. Çoğu kez sivil giyimli polislerle dolaşırken görünürdü. Her işin iç yüzünü bilirdi ve kendi yargısını bildirmeyi severdi. Konuşması, temelde kendisiyle ilgili olurdu: Bilmem kime ne demiş, bilmem kim ona ne demiş ve

27. Dublin'deki ev dekorasyonu, tekstil ve deri mallar üreten yer. (ç.n.)

sorunu çözmek için o ne demiş. Bu konuşmaları aktarırken kendi adının ilk harfini Floransalılar²⁸ gibi çıkarıyordu.

Lenehan, arkadaşına bir sigara uzattı. İki genç adam kala-balığın arasından yürürken Corley, geçen kızlara gülümsemek için arada bir dönüp durmuş; Lenehan'ın gözü, çift halleyle çevrelenmiş sönük aya takılmıştı. Gri alacakaranlık ağının yüzünü yalayıp geçişini izledi. Bir süre sonra şöyle dedi:

“Yani... Söylesene Corley, sanırım sen bu işi becereceksin, ha?”

Corley, cevap olarak gözünü kırptı.

“Kadın buna gelir mi?” diye sordu Lenehan. “Hiçbir zaman kadınlara güvenemezsin.”

“Ondan zarar gelmez,” dedi Corley. “Ben gönlünü almasını biliyorum, abicim. Bana biraz fazla tutuldu.”

“Ben sana kaygısız Lothario diyorum ve Lothario'nun doğru çeşidi diyorum,” dedi Lenehan.

Ufak bir alay, yalaka tutumuna nefes aldırılmıştı. Kendisini kurtarmak için, pohpohlamalarını, alaycı yorumlara açık bırakma gibi bir alışkanlığı vardı. Ama Corley'in ince bir zekâsı yoktu.

“Esaslı bir hizmetçiye dokunmak gibisi yok. Bunu tavsiye olarak al!” diye doğruladı Lenehan'ı.

“Hepsini denemiş birinden,” dedi Lenehan.

“Önceleri kızlarla çıkardım biliyorsun,” diye açılmaya başladı Corley. “South Circular Yolu'ndan kızlarla. Onları gezmeye götürürdüm; tramvayla bir yerlere gider ve biletleri öderdim ya da bir müzik grubunu dinlemeye ya da bir tiyatro oyununa; ya da çikolata, tatlı gibi bir şeyler alırdım. Onlar

28. Floransalılar'ın “c”yi “h” gibi çıkardıklarını kastediyor. Böylece Corley, adının baş harfi olan “C”yi “h” gibi çıkardığında İngilizce “whorely” (orospu) gibi olduğuna gönderme yapıyor. (ç.n.)

için yeterince para harcardım,” diye inandırıcı bir tonla konuşmaya devam etti, sanki kendisine inanılmadığının farkındaymış gibiydi.

Ama Lenehan çok da güzel inanabilirdi; ciddi şekilde başını salladı.

“Bilirim ben bu numaraları, insanı çileden çıkarır,” dedi.

“Ve Allah kahretsin, hiç elde edemedim istediğimi,” dedi Corley.

“Hepsi aynı,” dedi Lenehan.

“Sadece, sadece biri dışında,” dedi Corley.

Dilini çıkararak üst dudağını ıslattı. Anısı gözlerini parıldattı. O da ayın sönük yuvarlağına dikti gözlerini -şimdi üstü hemen hemen örtülmüştü- dalıp gitmiş gibiydi.

“O, çok çekiciydi,” dedi hayıflanarak.

Yeniden sessizleşti. Sonra ekledi:

“Şimdi işe çıkıyor. Bir gece arabada iki adamla Earl Sokağı’na giderken gördüm.”

“Sanırım nedeni sensin,” dedi Lenehan.

“Benden önce başkaları olmuştu,” dedi Corley filozofça.

Lenehan, bu kez inanmadığını göstermek istedi. Başını iki yana salladı ve gülümsedi.

“Biliyorsun beni kandıramazsın, Corley,” dedi.

“Yemin ederim!” dedi Corley. “Bana kendisi söylemedi mi ki?”

Lenehan, dokunaklı bir tavır takındı.

“Alçak Hain!” dedi.

Trinity College’in parmaklıkları boyunca yürürken Lenehan, yola zıpladı ve yukarıya saate baktı.

“Yirmi geçiyor,” dedi.

“Zaman yaklaştı,” dedi Corley. “Orada olacaktır. Her zaman azıcık bekletirim.”

Lenehan, usul usul güldü.

“Ey Tanrılar! Corley, sen işini biliyorsun,” dedi.

“Onların küçük hilelerine ses çıkarmıyorum,” diye itiraf etti Corley.

“Ama söylesene gerçekten halledebileceğine emin misin? Biliyorsun ince işler bunlar. Böyle durumlarda kadınlar kapalı kutudur. Ha... Ne diyorsun?”

Parlak küçük gözleri, arkadaşının yüzünde bir onay işareti arıyordu. Corley, vızıldayan bir sineğe vuracakmış gibi başını bir öne bir arkaya salladı ve kaşlarını çatı.

“Halledeceğim,” dedi. “Sen merak etme, bana bırak.”

Lenehan, başka bir şey söylemedi. Arkadaşını sinirlendirip, cehenneme kadar yolun var ve tavsiyelerine ihtiyacım yok dedirtmek istemiyordu. Küçük bir taktik gerekiyordu. Ama Corley’in kaşları yeniden düzeldi. Düşünceleri başka yöne kaymıştı.

“İyi bir yosma o,” dedi takdirle. “Öyle, öyle.”

Nassau Sokağı’ndan geçerek Kildare Sokağı’na girdiler. Kulübün²⁹ sundurmasından çok da uzak olmayan bir yerde, bir müzisyen, çevresini yuvarlayan küçük bir dinleyici topluluğuna arp çalıyordu. Bilinçsizce telleri çekiyor, arada her bir yeni köşeye, arada da yorgun bir şekilde gökyüzüne göz gezdiriyordu. Bilinçsiz arpı da ayaklarına düşen örtüsüyle yabancıların gözleri ve ustasının elleri gibi yorgun görünüyordu. Bir eli basta *Silent, O Moyle*³⁰ çalarken diğer eli, her bir notanın ardından tiz sesleri çıkarıyordu. Ezginin havası derin ve dopdoluydu.

Yaslı müzik arkalarından gelirken, iki genç adam sokağın

29. Kildare Sokağı’ndaki Protestan ve Anglo-İrlandalıların kulübü.(ç.n.)

30. İrlanda kahramanlık ezgisi. (ç.n.)

sonuna doğru konuşmadan yürüdü. Stephen Green Parkı'na geldiklerinde karşıya geçtiler. Burada tramvay sesi, ışıklar ve kalabalık, sessizliklerini alıp götürdü.

"İşte orada!" dedi Corley.

Hume Sokağı'nın köşesinde genç bir kadın dikiliyordu. Mavi bir elbisesi vardı ve beyaz denizci şapkası takmıştı. Kaldırım taşında dikiliyor ve elindeki şemsiyeyi sallıyordu. Lenehan birden canlandı.

"Hadi Corley, bir göz atalım!" dedi.

Corley, yanındaki arkadaşına baktı ve yüzünde hoşnutsuz bir ifade belirdi.

"Benim yerimi almaya mı çalışıyorsun?" diye sordu.

"Allah kahretsin! Bizi tanıstır demiyorum. Tek istediğim şöyle bir bakmak. Yiyecek değilim ya," dedi cesaretle.

"O... Bir bakış ha?" dedi Corley, daha da sevimlice. "Peki... Şöyle yapalım. Ben oraya gideyim ve onunla konuşurken sen yanımızdan geç."

"Tamam!" dedi Lenehan.

Lenehan ardından bağırırken Corley, çoktan bir ayağını parkın zincirlerinin üzerinden atmıştı.

"Ya, sonra? Nerede buluşuyoruz?"

"Buçukta, on," diye cevap verdi Corley, diğer ayağını atarken.

"Nerede?"

"Merrion Sokağı'nın köşesinde. Dönmüş olacağız."

"Sen işi sıkı tut," dedi Lenehan, el sallarken.

Corley cevap vermedi. Başını iki yana sallayarak aylak aylak yolun karşısına geçti. Duruşunda, rahat adımlarında ve botlarının güm güm sesinde bir fatih havası vardı. Genç kadına yaklaştı ve selam bile vermeden bir anda senli benli oldu. Genç kadın, şemsiyesini hızlıca sallayarak topuklarının üze-

rinde yarım daire çizdi. Corley, yanına sokulup konuşurken bir ya da iki kez güldü ve başını önüne eğdi.

Lenehan, onları birkaç dakika izledi. Sonra belli bir uzaklıkta zincirlerin yanından hızla yürüdü ve zikzak çizerek karşıya geçti. Hume Sokağı'nın köşesine vardığında havanın ağır şekilde koktuğunu fark etti ve gözleriyle genç kadının görünüşünü tedirgin tedirgin şöyle hızlıca taradı. Pazar şıklığı vardı. Mavi şayaktan eteği siyah bir kemerle belinden sıkılmıştı. Kemerinin büyük gümüş tokası, beyaz bluzunun hafif kumaşını bir kopça gibi vücudunun tam ortasından sıkıyordu. Sedef kakma düğmeli siyah bir ceket giymiş ve yakasına paspal bir siyah kürk takmıştı. Tül yakasının kenarları özenle kırıştırılmıştı ve büyük bir kırmızı çiçek demeti yukarı doğru göğsünün üzerine ilıştırılmıştı. Lenehan'ın gözleri, kısa güçlü bedenine arzuyla takılı kalmıştı. Yüzünden, şişko kırmızı yanaklarından ve arsız mavi gözlerinden belirgin bir sağlık fışkırıyordu. Yüz çizgileri küttü. Geniş burun delikleri, pas vermekten memnun bir havayla açılan dağınık bir ağız ve takma iki ön diş. Yanlarından geçerken Lenehan, şapkasını çıkardı ve on saniye kadar sonra Corley, havaya doğru bir karşılık selamı gönderdi. Elini belli belirsiz kaldırıp şapkasını oynattı.

Lenehan, Shelbourne Oteli'ne kadar yürüdü ve orada durup bekledi. Kısa bir süre bekledikten sonra onların geldiğini gördü ve sağ tarafa döndüklerinde beyaz ayakkabılarıyla usul usul basarak Merrion Square'a kadar arkalarından gitti. Onların adımlarını hesaplayarak yavaşça yürürken milin etrafında dönen bir top gibi her dakikada genç kadının yüzüne doğru dönen Corley'in başını izledi. Donnybrook tramvayına atlayıncaya kadar çifti gözden kaybetmeden yürüdü; sonra geri döndü ve geldiği yola girdi.

Şimdi, yalnızken, yüzü daha yaşlı görünüyordu. Neşesin-

den eser kalmamış gibiydi; Duke Lawn'ın³¹ parmaklıklarına gelince eliyle parmaklıkları takip etti. Arp çalgıcısının çalmış olduğu ezgi hareketlerini kontrol etmeye başladı. Usulca ayaklarıyla melodinin temposunu tutarken, parmakları demirlerin üzerinde her bir nota basamağının farklı çeşitlemelerini çalıyordu.

Stephen Green Parki'nin çevresinde pervasızca yürüdü sonra da Grafton Sokağı'na gitti. Geçtiği kalabalıklarda gözleriyle pek çok unsura dikkat etti, kasvetle baktı. Kendisini büyüleyen her şeyin önemsiz olduğunu fark etti ve davetkâr bakışları cevapsız bıraktı. Yaratıcı olmak ve eğlendirmek için konuşurken çok uğraşması gerektiğini biliyordu; kafası ve boğazı böyle bir işin altından kalkamayacak kadar kuruydu. Corley'le buluşuncaya kadar nasıl zaman geçireceği sorusu yine biraz canını sıktı. Zaman öldürecek bir yol göremiyordu ama yürümeye devam etti. Rutland Square'in köşesine geldiğinde sola döndü ve karanlık sessiz sokaktaki ruh haline uygun loş görünüş, kendisini daha rahat hissettirdi. Sonunda beyaz harflerle *Refreshment Bar* yazan salaş görünümlü bir camın önünde durdu. Vitrin camında uçuşan iki yazı sallanıyordu: *Zencefilli Bira* ve *Zencefilli Ale*. Bir parça domuz salamı büyük mavi bir tabakta duruyor ve yanında da hafif bir erik tatlısı dilimi sergileniyordu. Yiyeceklere iştahla baktı bir süre. Sonra sokağı baştan aşağı kolaçan ettikten sonra hızla bara girdi.

Acıkmıştı çünkü gönülsüz iki barmenden istediği birkaç bisküvi dışında sabahtan beri kursağına bir lokma girmemişti. İki işçi kızla bir tamircinin karşısındaki örtüsüz tahta masaya oturdu. Pasaklı bir kız oturmasını bekledi.

31. İrlanda Parlamentosu'nun bulunduğu Leinster House binası. Eski, Leinster Dükü'nün sarayı. (ç.n.)

“Bir tabak bezelye ne kadar?” diye sordu.

“Üç yarım peni, efendim,” diye cevap verdi kız.

“Bana bir tabak bezelye getir,” deyip ekledi: “Ve bir zencefilli bira.”

Kibar havasını kırmak için kaba konuştu çünkü içeri girdikten sonra insanlar bir anlığına susmuşlardı. Yüzü kızarmıştı. Doğal görünmek için şapkasını geriye doğru attı ve kollarını masaya koydu. Tamirci ile işçi kızlar ne yaptığını bir bir izledikten sonra seslerini kısarak konuşmaya devam ettiler. Kız, karabiber ve sirke katılmış bir tabak sıcak bezelye, bir zencefilli bira ve bir çatal getirdi. Yemeğini iştahla yedi ve o kadar iyi geldi ki dükkânı kafasında bir yere yazdı. Bezelyesinin hepsini yedikten sonra zencefilli birasını dikti ve Corley’in macerasını düşünerek bir süre oturdu. Âşıkları karanlık bir yolda yürürken hayal etti: Corley’in derin, canlı, bıçkın sesini duydu ve genç kadının arzulu ağzını gördü yeniden. Bu görüntü, kendi cebinin ve ruhunun yoksulluğunu sertçe duyumsattı. Ortalıkta serserice dolaşmaktan, beş parasız yaşamaktan, oradan oraya sürüklenmekten ve entrikalardan yorulmuştu. Kasım’da otuz birine girecekti. Hiç düzgün bir işi olmayacak mıydı? Hiç kendi evi olmayacak mıydı? Başında oturacağı sıcak bir ocağı ve önüne konacak bir akşam yemeği olsa ne güzel olurdu. Arkadaşlarıyla ve kızlarla sokaklarda yeterince dolanıp durmuştu. O arkadaşların ne olduğunu biliyordu, kızların da. Yaşadıkları, yüreğini kızlara karşı taşıtırmıştı. Ama yine de umudu tükenmemişti. Yemek yedikten sonra daha iyiydi; daha az bıkkın, ruhu daha az örselenmiş. Yine de ufak bir yuvası olabilirdi yeter ki azıcık parası olan şöyle sade bir kızla karşılaşsın.

Pasaklı kıza iki peni ve yarım peni ödedi, bardan çıkıp yeniden dolaşmaya başladı. Capel Sokağı’na gitti ve Belediye

Binası'na doğru yürüdü. Sonra Dame Sokağı'na döndü. Köşede George Sokağı'nda iki arkadaşıyla karşılaştı ve sohbet etmek için durdu. Tüm yürüyüşlerinden sonra oturup dinlendiğine memnundu. Arkadaşları Corley'i görüp görmediğini ve en son ne zaman gördüğünü sordular. Bütün gün Corley'le beraber olduklarını söyledi. Arkadaşları çok az konuşuyordu. Kalabalıkta bazı insanlara boş boş bakıp arada bir eleştirel laflar ediyorlardı. Biri, bir saat önce Westmoreland Sokağı'nda Mac'i gördüğünü söyledi. Bunun üzerine Lenehan, önceki akşam Egan's'ta Mac'le birlikte olduklarını söyledi. Mac'i, Westmoreland Sokağı'nda gördüğünü söyleyen genç adam Mac'in bir bilardo maçından bir parça para götürdüğü söylentisinin doğru olup olmadığını sordu. Lenehan bilmiyordu: Egan's'ta içkileri Holohan'ın ısmarladığını söyledi.

Ona çeyrek kala arkadaşlarından ayrılıp George Sokağı'na gitti. Kent Çarşısı'nın köşesinden sola dönüp Grafton Sokağı'na saptı. Kızılı erkekli kalabalık azalmıştı; sokaktan yukarı doğru çıkarken pek çok grup ve çift birbirine iyi geceler deyip ayrılıyordu. College of Surgeons saatine kadar yürüdü: Tam onu vuruyordu. Corley erkengelirse diye Stephen Green Parkı'nın kuzey tarafına hızlı hızlı yürüdü. Merion Sokağı'nın köşesine vardığında bir sokak lambasının altına saklandı ve önceden bir kenara ayırdığı sigaralardan birini çıkarıp yaktı. Sokak lambasının direğine yanaştı; Corley ile genç kadının gelecekleri yöne gözlerini dikti.

Kafası yine harıl harıl işlemeye başlamıştı. Corley'in bu işi nasıl becereğini merak ediyordu. Genç kadından hemen istemiş miydi yoksa sona mı bırakmıştı? Kendisinininki bir yana arkadaşının durumunun da sıkıntısını ve eziyetini çekiyordu. Ama Corley'in ağır ağır dönen başını aklına getirince bir parça ferahladı: Bu işin üstesinden geleceğine emindi. Birden

aklına Corley'in, kızı başka bir yoldan evine geçireceği ve kendisini ekeceği düşüncesi geldi. Gözleriyle sokağı yokladı: Gelen giden yoktu. Yine de College of Surgeons saatini göreli kesinlikle yarım saat olmuştu. Corley böyle bir şey yaparmıydı? Son sigarasını yaktı ve sıkıntılı sıkıntılı içmeye başladı. Meydanın diğer köşesinde her tramvay duruşunda gözlerini o yana dikti. Eve başka bir yoldan gitmiş olmalıydılar. Sigarasının kâğıdı yırtıldı ve küfrederek sokağa fırlattı.

Birden kendisine doğru geldiklerini gördü. Neşesi yerine geldi ve sokak lambasının direğine iyice yaslanarak yürüyüşlerinden bir sonuç çıkarmaya çalıştı. Hızlı yürüyorlardı, genç kadın çabuk kısa kısa adımlar atarken Corley, heybetli adımlarıyla arkasından geliyordu. Birbirleriyle konuşmuyor gibi duruyorlardı. Sonuçla ilgili kötü bir hava keskin bir aletin ucu gibi içine saplandı. Corley'in beceremeyeceğini biliyordu işte; işin iyi gitmediğini biliyordu.

Baggot Sokağı'na döndüler ve Lenehan hemen diğer kaldırıma geçerek onları takip etti. Durduklarında o da duruyordu. Birkaç dakika konuştular ve genç kadın bir bodrum katının merdivenlerinden indi. Corley, merdivenlerin az ötesinde kaldırımın kenarında durmaya devam etti. Birkaç dakika geçti. Sonra giriş kapısı yavaşça, dikkatlice açıldı. Bir kadın ön merdivenlerden koşarak indi ve öksürdü. Corley, döndü ve ona doğru yürümeye başladı. Kocaman cüssesi bir anlığına kadının görüntüsünü kapattı; sonra genç kadın yeniden görüldüğünde merdivenlerden yukarı koşuyordu. Kapı ardından kapandı ve Corley, hızla Stephen Green Parkı'na doğru yürümeye başladı.

Lenehan aynı yöne döndü. Hafif yağmur damlaları düştü. Bunları uyarı olarak aldı ve izlenip izlenmediğini görmek için arkasına, genç kadının girdiği eve baktı, koşarak karşıya geç-

ti. Telaştan ve hızlı koştuktan nefes nefese kalmıştı. Bağırđı:
“Hey, Corley!”

Corley, kimin seslendiğini görmek için döndü ve sonra yürümeye devam etti. Lenehan, omuzlarındaki yağmurluğunu bir eliyle tutarak arkasından koştu.

“Hey, Corley!” diye yeniden bağırđı.

Arkadaşının yanına geldi ve yüzüne dik dik baktı.

“Ee?” dedi. “Oldu mu?”

Ely Meydanı’nın köşesine gelmişlerdi. Corley, yine cevap vermeden sola geçti ve yan sokağa girdi. Yüzünde ciddi bir sükûnet vardı. Lenehan, nefes nefese arkadaşına yetişti. Çileden çıkmış haldeydi ve sesinde bir kızgınlık tonu vardı.

“Söylemeyecek misin? Hallettin mi?” dedi.

Corley, ilk sokak lambasında durdu ciddiyetle önüne baktı. Sonra ağır bir hareketle elini ışığa doğru uzattı, gülümseyerek yavaşça açtı ve müridine gösterdi. Küçük bir altın para avucunda parladı.

PANSİYON

Mrs. Mooney, bir kasabın kızıydı. Her şeyi kendine saklamasını iyi bilen bir kadındı: Dediğim dedik bir kadın. Babasının kalfalarından biriyle evlenip Spring Gardens yakınlarında bir kasap dükkânı açmıştı. Ama kayınbabası ölünce Mr. Mooney'in hayatı cehenneme döndü. Sarhoş oldu, kasayı soydu, boğazına kadar borca battı. Tövbe etmesinin bir yararı yoktu; birkaç gün sonra sözünü bozuyordu. Müşterilerin önünde karısıyla kavga ederek ve kötü etleri sata sata işini bozdu. Bir gece karısının üstüne satırla yürüdü. Karısı da komşunun evine sığınmak zorunda kaldı.

Daha sonra ayrı yaşadılar. Mrs. Mooney, rahibe giderek kocasından ayrılmak ve çocuklarına bakmak için izin istedi. Kocasına, ne para, ne yiyecek ne de yatacak yer verecekti; böylece, Mr. Mooney, icra takibi işi için adını kaydettirmek durumunda kaldı. Bembeyaz yüzlü, ak bıyıklı; pembe damarlı, ıslak küçük gözlerinin üzerine çizili ak kaşları olan; kambur duruşlu, sarsak küçük bir sarhoştur. Ve gün boyu işe gönderilmek için mübaşirin odasında oturup duruyordu. Kasap işinden kalan parayla Hardwicke Sokağı'nda bir pansiyon işletmeye başlayan Mrs. Mooney ise iriyarı, buyurgan bir kadındı.

Pansiyonu, Liverpool ve Man Adası'ndan³² gelen turistleri, ara sıra da Müzikhol *artist*lerini ağırlıyordu. Odalarda kalanlar, kentin memurlarından oluşuyordu. Mrs. Mooney, pansiyonu, akıllıca ve katı bir şekilde idare ediyor; ne zaman kredi açması, ne zaman taviz vermemesi ve ne zaman işleri oluru-na bırakması gerektiğini biliyordu. Pansiyondaki tüm genç adamlar, ondan *Madam* diye söz ederlerdi.

Mrs. Mooney'in genç adamları, yatak ve yemek için (yemekte içilen bira ya da köpüklü siyah bira hariç) haftalık on beş şilin ödüyordu. Ortak tatları ve ortak meşgaleleri paylaşıyorlardı; bu yüzden birbirileriyle içli dışlıydılar. Hangi atın favori hangisinin şansının düşük olduğunu tartışıyorlardı. Fleet Sokağı'ndaki bir ticaret şirketinde kâtiplik yapan Madam'ın oğlu Jack Mooney, bela çıkarmasıyla bilinirdi. Açık saçık asker şakalarına düşküncü; genellikle eve dar vakitlerde gelirdi. Arkadaşlarıyla buluştuğunda her zaman anlatacak iyi bir fıkrası olurdu ve illa ki güzel bir iş üstünde olurdu –diğer bir deyişle, uygun bir at ya da uygun bir *artist*. Sıkı dövüşürdü ve komik şarkılar söylerdi. Pazar akşamları, çoğunlukla Mrs. Mooney'in ön salonunda toplanırlardı. Müzikhol *artist*lerine istekler yapılır; Sharidan, vals ve polka çalıp herkesten eşlik etmesini isterdi. Madam'ın kızı Polly Mooney de şarkı söylerdi:

“Ben... yaramaz bir kızım
Numara yapmana gerek yok:
Biliyorsun yaramazım.”

Polly, on dokuzlarında incecik bir kızdı; açık renkli yumuşak saçları ve dolgun küçük dudakları vardı. Yeşil gölgeli gri gözleri biriyle konuştuğunda yukarı doğru bakardı ve bu da

32. Liverpool'un batısında kalan ada; Dublin ile Liverpool arasındaki uğrak limanıdır. (ç.n.)

onu hafiften sapık bir madonna gibi gösterirdi. Mrs. Mooney, ilkin kızını mısır ticareti yapan bir şirketin ofisine sekreter olsun diye göndermişti ama adı çıkmış bir icra takipçisi her gün ofise gelip kızıyla konuşmak isteyince, kızını yeniden eve getirip ev işi yaptırmaya başlamıştı. Maksat, genç adamların işlerine koşturtmaktı çünkü Polly hayat dolu canlı bir kızdı. Ayrıca genç adamlar, yakınlarında genç bir kadın olmasından hoşlanırlar. Polly, tabii ki genç adamlarla cilveleşiyordu ama katı hükümleri olan Mrs. Mooney, genç adamların sadece vakit geçirdiğini biliyordu: Hiçbiri ciddi değildi. Bir süre işler böyle gitti ve Mrs. Mooney, Polly ile bir genç adam arasında bir şeyler olduğunu fark ettiğinde, kızını, yeniden daktilo işine geri göndermeyi düşünmeye başladı. Çifti gözetlemeye aldı ve kendi düşüncesini kendine sakladı.

Polly, gözetlendiğini biliyordu ama annesinin ısrarlı sessizliği yine de yanlış anlaşılmaya olanak veremezdi. Anne ile kızı arasında açık bir suç ortaklığı, açık bir anlayış söz konusu değildi. Pansiyondaki insanlar, ilişki hakkında konuşmaya başlamış ama hâlâ Mrs. Mooney bu işe burnunu sokmamıştı. Polly'nin davranışlarında bir tuhaflik sezilmeye başladı ve genç adamın da kafasının allak bullak olduğu ortadaydı. Sonunda Mrs. Mooney, zamanı geldiğini düşündüğü anda işe karıştı. Ahlaki sorunlarla satırla et doğrar gibi uğraşırdı: Ve bu durumda kararını verdi.

Yaz başlarıydı; ilerleyen saatlerde ısınacak gibi duran ama serin esen güneşli bir pazar sabahıydı. Pansiyonun tüm pencereleri açılmış, dantel perdeler yukarı kaldırılmış pervazların altından sokağa doğru şişkin şişkin uçuşuyordu. George Kilisesi'nin³³ çan kulesi sürekli çınlıyor ve inananlar teker

33. İrlanda Protestan kilisesi. (ç.n.)

teker ya da öbekler halinde kilisenin önündeki küçük alanda toplaşıyorlar; ağır duruşları, en az eldivenli elleriyle tuttukları ciltler kadar amaçlarını sergiliyordu. Pansiyondaki kahvaltı sona ermiş; kahvaltı masası üzerinde sarı yumurta parçaları, domuz pastırmasının ve pastırma kenarlarının artıklarıyla dolu tabaklar yayılmış duruyordu. Mrs. Mooney, hasır koltukta oturmuş hizmetçi Mary'nin masayı toplamasını izliyordu. Mary'ye, Salı günkü ekmek tatlısı için ekmek artıklarını toplamasını söyledi. Masa temizlenince ekmek parçaları toplandı, şeker ve tereyağı kilitli dolaba kondu. Önceki akşam Polly'yle yaptığı konuşmayı ölçüp tartmaya başladı. Durum tahmin ettiği gibiydi: Sorularını sorarken açık davranmıştı ve Polly de açık cevaplar vermişti. Her ikisi de bir parça tuhaftı tabii ki. Mrs. Mooney tuhaftı çünkü haberi duyduğunda yaygara koparmaya ya da üstünü örtmeye kalkışmamıştı. Polly de tuhaftı çünkü hem böyle konulardan her zaman rahatsız olurdu hem de kendi bilge masumiyetiyle annesinin hoşgörüsünün arkasındaki niyeti görmüş olduğunun düşünülmesini istemiyordu.

Mrs. Mooney, düşüncelere dalmışken George Kilisesi'nin çanlarının sustuğunu fark eder etmez gayriihtiyari şömine-nin üstünde duran yaldızlı saate baktı. On biri on yedi geçiyordu: Mr. Doran'la konuyu halletmek ve sonra da Marlborough Sokağı'ndaki kısa öğle ayinine³⁴ yetişmek için bol bol vakti vardı. Bu işin altından kalkacağına emindi. Bir kere, bütün toplumsal değer yargısı kendi tarafındaydı: Suistimale uğramış bir anneydi; onurlu biri olduğunu düşünerek adamı çatısının altına almıştı ve besbelli ki konukseverliğini kötüye kullanmıştı. Otuz dört ya da otuz beş yaşındaydı bu yüzden

34. Marlborough Sokağı'ndaki Katolik Kilisesi. Mrs. Mooney, yirmi dakika süren öğle ayinine yetişmeyi planlıyor. (ç.n.)

gençlik bir mazeret olamazdı. Cahillik de olamazdı çünkü az çok dünyayı görmüş bir adamdı. Polly'nin gençliğinden ve masumiyetinden yararlandığı ortadaydı. Sorun şuydu: Bunun telafisi ne olacaktı?

Bu durumlarda bir telafi olmalıydı. Adam için hava hoştu: Zevkini yaşayarak hiçbir şey olmamış gibi yoluna gidebilirdi ama kız aldığı darbeye katlanmak zorundaydı. Bazı anneler biraz para için böyle bir maceraya göz yumabilirdi; böyle olaylar biliyordu. Ama o böyle yapmazdı. Çünkü kızının namusunu kirletmeyi telafi edecek tek şey vardı: Evlilik.

Mary'yi, Mr. Doran'ın odasına gönderip konuşmak istediğini iletmesini söylemeden önce kartlarının hepsini yeniden yatırdı. Kazanacağına emindi. Ciddi bir adamdı; diğerleri gibi havalı ya da patırtı koparan biri değildi. Eğer Mr. Sheridan ya da Mr. Meade ya da Bantam Lyons olsaydı işi zor olurdu. Bunun ise insanların yüzüne bakacak cesareti olduğunu sanmıyordu. Pansiyonda kalanların hepsinin ilişkiden haberi vardı, birileri ayrıntıları da uydurmuştu. Ayrıca, on üç yıldır büyük bir Katolik şarap işletmesinde çalışıyordu ve yaptığıının bilinmesi belki de işini kaybetmesine neden olacaktı. Ama anlarsa her şey düzelirdi. Bir kere, iyi bir maaşı olduğunu biliyordu ve kenara biraz para koymuş olabileceğini de tahmin ediyordu.

On buçuğa geliyordu! Yerinden kalktı ve aynada üstünü başını düzeltti. Süslü yüzündeki inandırıcı ifadesini beğendi ve kızlarını everemeyen kimi anneleri düşündü.

Mr. Doran, gerçekten de bu Pazar çok kaygılıydı. İki kez tıraş olmaya kalkışmış ama eli o kadar titremişti ki vazgeçmek zorunda kalmıştı. Üç günlük kıvrık sakalı çenesini çevrelemişti; iki üç dakikada bir gözlükleri buğulanıyor böylece gözlüğünü çıkarıp mendiliyle silmek zorunda kalıyordu. Önceki

gece günah çıkarmaya gidişini hatırladıkça bir ağrı saplanıyordu; papaz her bir detayı ağızından almış, en sonunda günahını o kadar büyüttü ki telafi etmenin bir yolunun bulunmasına minnettar olacak hale gelmişti. Olan olmuştu. Onunla evlenmekten ya da kaçıp gitmekten başka çaresi var mıydı ki? Utanmazca bir tavır takınamazdı. Kesinlikle ilişkisi konuşulacaktı ve patronu kesinlikle duyacaktı. Dublin küçük bir kentti: Herkes herkesi bilirdi. Yaşlı Mr. Leonard'ın kulak tırmalayan sesiyle, "Mr. Doran'ı bana gönderir misiniz, lütfen?" derkenki hali gözünün önüne geldikçe yüreği hoplayıp boğazından fırlayacak gibi oluyordu.

Tüm o çalıştığı yıllar bir hiç uğruna heba olacaktı! Bütün emekleri ve çabaları boşa gidecekti! Gençliğinde tabii ki çılgınca yeminler etmişti; özgür düşüncesini ifade etmiş ve publarda arkadaşlarının önünde Tanrının varlığını inkâr etmişti. Ama bunların hepsi ondan geçmişti. . . neredeyse. Hâlâ her hafta *Reynold's Newspaper*³⁵ alıyordu ama dini görevlerini yerine getiriyor ve yılın onda dokuzunda düzenli bir yaşam sürüyordu. Bir yuva kurup yerleşecek kadar parası vardı. Sorun bu değildi. Ama ailesi kızı hakir görecekti. Bir kere babasının kötü bir şöhreti vardı ve annesinin pansiyonu da belli bir nam salmaya başlamıştı. Kafasında oldubittiye getirilmiş gibi bir düşünce vardı. Arkadaşlarının, ilişkisiyle ilgili konuşup gü-lüşüğünü görür gibi oldu. Kız birazcık *kabaydı*; bazen "göreydim" ve "eğer bilir olaydım" diyordu. Ama gerçekten seviyorsa dilbilgisinin ne önemi vardı ki? Yaptıklarını beğense mi yoksa aşağılasa mı karar veremedi. Tabii ki kendisi de yapmıştı aynı şeyi. İçgüdüğü özgür kalmasını, evlenmemesini söylüyordu. Bir kere evlendin mi iş iştenden geçmiştir diyordu.

35. Toplumsal ve politik skandalları yazan radikal bir Londra gazetesi. Muhafazakârlar tarafından "kaba" addedilen bir yayın. (ç.n.)

Gömlek ve pantolonunu geçirmiş, yatağın kenarında çaresizce otururken kız, sessizce odanın kapısını tıkırdatıp içeri girdi. Her şeyi, annesiyle açık açık konuştuğunu ve annesinin o sabah onunla konuşacağını anlattı. Ağlayıp kollarını boynuna doladı:

“Bob, Bob! Ne yaparım ben şimdi? Tüm bunlarla nasıl başa çıkacağım?” dedi.

Hayatıma son veririm dedi.

Usulca teselli etti ve ağlamamasını, her şeyin yolunda gideceğini, korkacak bir şey olmadığını söyledi. Gömleğinde göğüslerinin kışkırtıcılığını hissetti.

Olanların hepsi de kendi suçu değildi. Bekâr bir adamın meraklı, sabırlı hafızasıyla her şeyi hatırlıyordu; elbisesinin, nefesinin, parmaklarının gelişigüzel okşayışlarını. Sonra bir gece yatağa girmek üzere soyunmuşken kapısını tıkırdatmıştı, ürkekçe. Mumunu yeniden yakmak için ateş almak isteğini çünkü mumunun bir yelle söndüğünü söylemişti. O gece banyo gecesiydi. Önü gevşetilmiş pazenden bir banyo entarisi vardı. Ayaklarının beyaz kemerli kısmı tüylü terliklerinden çıkıyordu ve güzel kokulu teninden sıcakık kan fışkıırıyordu. Mumu yakıp kaldırdığında ellerinden ve bileklerinden hafif bir parfüm kokusu gelmişti.

Akşamları işten geç geldiğinde yemeğini ısıtıp önüne koyan oydu. Geceleyin, uykudaki evde, yanı başında o otururken ne yediğini bile bilmiyordu. Ve ince düşünceliliği! Eğer geceleri, işte, hava soğuksa, yağmurluysa ya da rüzgârlıysa her zaman onun için bir tas panç yapmış oluyordu. Belki de birlikte mutlu...

Ellerinde birer mumla parmaklarının ucunda yukarıya birlikte çıkarlar, üçüncü katın dönemecinde birbirlerine iyi geceler dilerlerdi. Öpüşürlerdi. Çok iyi hatırlıyordu gözlerini,

elinin dokunuşunu. Ve delirişini...

Ama delilik geçiyor. Onun deyişini kendine aldı: “*Ne yaparım ben şimdi?*” Bir bekârın içgüdüğü sıkı durmasını söylüyordu. Ama günah orada duruyordu; kendi onur anlayışı bile bunun bir telafisi olması gerektiğini söylüyordu.

Yatağın kenarında kızla otururken Marry, kapıya geldi ve Missus’un onu salonda beklediğini söyledi. Ceketini ve yeleğini giymek için ayağa kalktı, her zamankinden daha çaresiz. Giyindikten sonra avutmak için kızın yanına gitti. Her şey yoluna girecekti, hiç korkmasındı. Odadan çıkarken Polly, yatağa kapaklanmış ağlıyordu ve hafifçe dövünüyordu: “Of, Allahım, Allahım!”

Merdivenlerden inerken gözlükleri o kadar buğulanmıştı ki çıkarıp silmek zorunda kaldı. Çatıdan fırlayıp bu belayı bir daha hiç duymayacağı bir başka ülkeye doğru uçmak istedi ama yine de bir güç basamaklardan bir bir itti. Patronunun ve Madam’ın imalı yüzleri utancının üzerine çevrilmişti. Merdivenin son dönemecinde, kilerden çıkarak elinde iki şişe Bass’la³⁶ yukarı yollanan Jack Mooney’le karşılaştı. Soğukça selamlaştılar; âşışın gözleri, bir iki saniye kalın buldogkafada ve kalın kısa kollara takılı kaldı. Merdivenin dibine geldiğinde yukarıya bir göz attı ve Jack’in sonradan eklenmiş odanın kapısından kendisini izlediğini gördü.

Birden bir akşam, Müzikhol *artist*lerinden, küçük sarışın Londralı’nın açıktan açığa Polly’ye asılışını hatırladı. Toplantı, Jack’in şiddeti yüzünden az kalsın sona erecekti. Herkes Jack’i sakinleştirmeye çalışmıştı. Birazcık durgunlaşan Müzikhol *artisti*, gülümsemeye devam etti ve kötü bir kastının olmadığını söyledi, ama Jack, bağırmaya devam ederek bir daha kız

36. Bass Brewery: İngiltere’de William Bass tarafından 18. yüzyılda kurulan bira imalathanesinin ürettiği biranın özel adı. (ç.n.)

kardeşine böyle bir şeyi denemeye kalkışanın dişlerini kanlı boğazından aşağıya göndereceğini söyledi: Yapardı da.

Polly, ağlayarak yatağın kenarında biraz daha oturdu. Sonra gözlerini sildi ve aynaya gitti. Havlunun ucunu sürahiye daldırdı ve soğuk suyla gözlerini canlandırdı. Kendisine yandan baktı ve kulağının üzerindeki tokasını düzeltti. Sonra yeniden yatağa gitti ve ayakucuna oturdu. Bir süre yastıklara baktı ve görünüşleri kafasındaki gizli, heyecanlı anıları canlandırdı. Boynunu serin yatak demirine yasladı ve dalıp gitti. Yüzünde hiçbir rahatsızlık yoktu artık.

Sabırla bekledi, neredeyse neşeyle, hiç kaygı duymadan; anılarından yavaş yavaş geleceğin umutlarına ve hayallerine geçti. Umutları ve hayalleri öylesine ayrıntılıydı ki gözlerini diktiği yastıkları artık görmüyor ya da bir şeyi beklediğini hatırlamıyordu.

Sonunda annesinin sesini duydu. Ayağa zıpladı ve tırabzanlara koştu.

“Polly! Polly!”

“Evet, anne?”

“Aşağıya gel, canım. Mr. Doran seninle konuşmak istiyor.”
Sonra neyi beklediğini hatırladı.

KÜÇÜK BİR BULUT

Sekiz yıl önce arkadaşını North Wall Rıhtımı'nda yolcu edip Allah yolunu açık etsin demişti. Gallaher'in yolu açılmıştı. Gezip görmüş havasından, tüvit takımından ve korkusuz aksanından hemen çıkarabilirdi insan. Çok az adamın onunki gibi yetenekleri olurdu ve onların da çok azı böyle bir başarının ardından şımarmadan kalabilirdi. Gallaher'in kalbi temizdi ve kazanmayı hak etmişti. İnsanın böyle bir arkadaşının olması iyi bir şeydi.

Küçük Chandler'ın kafası, öğleden beri Gallaher'le buluşmasına, Gallaher'in davetine ve Gallaher'in yaşadığı büyük Londra kentine odaklanmıştı. Ona, Küçük Chadler, diyorlardı çünkü aslında ortalamadan yalnızca birazcık küçük olsa da insana küçük bir adam gibi geliyordu. Elleri beyaz ve küçüktü, yapısı kırılğandı, alçak sesle konuşurdu ve incelikli biriydi. Açık renkli ipeksi saçlarına ve bıyığına fazlasıyla özen gösterirdi ve kimseye belli etmeden mendiline parfüm sürerdi. Tırnaklarının yuvarlağı kusursuzdu ve güldüğü zaman bir sıra çocuksu beyaz diş gözünüze çarpardı.

King's Inns'deki³⁷ masasında otururken bu sekiz yılda neler değiştiğini düşündü. Paspal kılıklı ve muhtaç haldeyken

37. 1541'de kurulan King's Inns, İrlanda'nın en eski yasal kurumu ve en eski Hukuk okuludur. (ç.n.)

tanıdığı arkadaşı, Londra Basını'nda parlak biri olup çıkmıştı. Sık sık yorucu yazılara ara verip ofisin penceresinden dışarıyı izliyordu. Güzün son günlerinin günbatımı ışığı çimenlik alanları ve patikaları kaplamıştı. Banklarda uyuşuk uyuşuk oturan pasaklı bakıcıların ve dermansız yaşlıların üzerine nazikçe bir altın tozu huzmesi gönderiyordu; tüm hareket eden şekillerin –çakıllı yollarda bağrıışan çocukların ve bahçelerden geçen herkesin üzerinde- oynaşıyordu. Manzaraya baktı ve hayatı düşündü, hüzünlendi (ne zaman hayatı düşünse böyle hüzünlenirdi). İnce bir melankoli sarıp sarmaladı her yanını. Kadere, yıllardan arta kalan bu bilgelik yüküne karşı durmanın ne kadar faydasız olduğunu hissetti.

Evdeki raflarda duran şiir kitaplarını hatırladı. Bekârlık günlerinde almıştı ve pek çok akşam, salonun yanındaki küçük odasında otururken, birini raftan indirip karısına okumak gelmişti içinden. Ama utangaçlığı hep engel olmuştu; böylece kitaplar raflarında kalmıştı. Ara sıra kendi kendine dizeleri tekrarlayıp avunuyordu.

Saati dolar dolmaz, masasından ve iş arkadaşlarından ayrılmak üzere ayağa kalktı ve ofisten çıktı. King's Inns'in feodal kemerinin altından görüldü: Düzgün, mütevazı bir insan. Ve hızla Henrietta Sokağı'na indi. Altın günbatımı sönükleşiyordu ve hava serinlemişti. Kir pas içinde bir grup çocuk sokağa doluşmuştu. Yolda duruyorlar, koşuyorlar, kapılardan girmeden önce merdivenlere kümeleniyor ya da eşiklerde fareler gibi çömeliyorlardı. Küçük Chandler, hiç umursamadı. Bütün bu yabancı yaşam dakikasına kulağını tıkayarak, eski Dublin soyluluğunun³⁸ kaynayıp gittiği hastalıklı görünümlü evlerin

38. Zamanında zenginler için yapılan Henrietta Sokağı'ndaki evler gitgide kötüleşerek yüzyılın sonunda ve 20. yüzyıl başında yoksul insanların işgal ettiği evler olmuştur. (ç.n.)

gölgesinden dosdoğru yoluna gitti. Geçmişten dokunan hiçbir anısı yoktu çünkü kafası o anın sevinciyle doluydu.

Hiç Corles'e gitmemişti ama adının değerinden haberdardı. İnsanların tiyatro çıkışında oraya istiridye yemeye ve içki içmeye gittiklerini biliyordu; garsonlarının Fransızca ve Almanca konuştuklarını duymuştu. Geceleri hızlı hızlı oradan geçerken kapının önüne arabaların yanaştığını ve pahalı giyimli hanımların kavalyelerinin eşliğinde arabadan inerek çabucak içeri girdiğini görmüştü. Tantanalı elbiseler giyiyor ve kat kat sarınıyorlardı. Yüzleri pudralanmıştı ve elbiseleri yere değdiğinde şaşkın şavalak Atalanteler gibi eteklerini yakalayıp çekiyorlardı. Hep başını çevirmeden geçip giderdi. Sokaklarda gündüzleri bile hızlı yürümek gibi bir alışkanlığı vardı; geceleri ne zaman sokakta olsa tasalanıp heyecanlanır ve adımlarını hızlandırırdı. Ama kimi zaman korkusunun nedenleriyle oynayırdı. En karanlık ve en dar sokakları seçer, cesaretle yürürken ayak seslerinin etrafındaki sessizlikten bunalırdı; başıboş dolaşan sessiz insanlardan bunalırdı. Ve kimi zaman da kesik kesik bir kahkaha sesiyle yaprak gibi titrerdi.

Sağa saparak Capel Sokağı'na yöneldi. Ignatius Gallaher Londra Basını'nda! Sekiz yıl önce kimin aklına gelirdi? Yine de, şimdi geçmişi düşündüğünde, arkadaşının geleceğinde yatan büyüklüğün pek çok işaretini hatırlıyordu. İnsanlar, Ignatius Gallaher'in çılgın olduğunu söylerdi. Tabii, o sıralar birtakım havalı adamlarla dolaşıyordu; özgürce içiyor ve her yere borçlanıyordu. Sonunda belalı bir işe bulaştı, bir çeşit para aktarımı işine; bu, en azından, kaçışının açıklamalarından biriydi. Ama kimse yeteneğinden kuşku duymuyordu. Her zaman belli bir ... bir şey vardı Ignatius Gallaher'da size rağmen sizi etkileyen. Hatta sersefil dolaşırken ve beş kuruşsuzken bile cüretini korurdu. Küçük Chandler, Ignatius

Gallaher'in köşeye sıkıştığı zamanlarda dediğini hatırlıyordu (ve bu, hafiften bir gururla kızarmasına neden oldu):

"Kafa durdu, çocuklar," derdi kaygısızca. "Nerede benim sakısı?"

İşte bu Ignatius Gallaher'di; Allah kahretsin ki bu yüzden adama hayran kalırdı insan.

Küçük Chandler, adımlarını hızlandırdı. Hayatında ilk kez kendini yanından geçtiği insanlardan üstün görüyordu. İlk kez ruhu Capel Sokağı'nın sıkıcı zarafetsizliğine isyan etti. Hiç kuşku yoktu: Eğer başarılı olmak istiyorsan buralardan çekip gitmelisin. Dublin'de hiçbir şey yapamazsın. Grattan Köprüsü'nü geçerken nehre, aşağıdaki rıhtımlara doğru baktı ve gelişmemiş yoksul evlere acıdı. Ona serseri bandosu gibi geldiler: Nehrin kıyısında öbeklenmiş, eski örtüleri tozla ve isle kaplanmış; günbatımıyla şaşkına dönmüş, gecenin kendilerini uyandıracak ilk ayazını bekliyorlar ve sonra da sarsılıp gözden kaybolacaklar. Merak etti: Acaba bu düşüncesini ifade edecek bir şiir yazabilir miydi? Belki de Gallaher bir Londra gazetesinde bastırabilirdi. Özgün bir şey yazabilir miydi? Hangi düşünceyi ifade etmek istediğini bilemiyordu ama şiirsel bir anın ona dokunduğunu, içinde bir umudun yerleştiğini düşündü. Cesaretle yürümeye devam etti.

Her adımında Londra'ya daha çok yaklaşıyordu, ağırbaşlı ve sanatsal olmayan yaşamından uzağa. Düşüncelerinin ufkunda titrek bir ışık belirdi. O kadar da yaşlı değildi –otuz iki. Tam da olgunluk noktasında olduğu söylenebilirdi. İfade etmek istediği pek çok farklı ruh hali ve izlenim vardı. Onları içinde hissetti. Ruhunun, bir şairin ruhu olup olmadığını tartmaya çalıştı. Baskın ruh halinin melankolik olduğunu düşündü. Ama bu melankoli, gelip giden bir imanla, içine kapanmayla ve basit mutlulukla değişip duruyordu. Bir şiir

kitabında bunları ifade edebilse belki de insanlar ona kulak kabartırdı. Hiçbir zaman ünlü olamazdı: Bunu görüyordu. Kalabalıkları yerinden oynatamaz ama ince düşünceli küçük bir çevreye hitap edebilirdi. Belki de İngiliz eleştirmenler şiirlerindeki melankoli tonundan ötürü Kelt ekolünden gelen biri olarak kendisini kabul ederdi; ayrıca, anıştırmalar koyacaktı. Kitabının alacağı eleştirilere cümleler ve sözler uydurmaya başladı. “*Mr. Chandler’in rahat ve incelikli bir şiiri var*” “*Dokunaklı bir hüznün şiirlerini bürümüş*” “*Keltsesi.*” Yazık, adı daha İrlandalı olabilirdi. Belki de kendi soyadından önce annesinin soyadını araya koyabilirdi: Thomas Malone Chandler ya da daha da iyisi: T. Malone Chandler. Bunu Gallaher’le konuşacaktı.

Hayaline o kadar tutkuyla dalmıştı ki sokağı geçmiş ve geri dönmek zorunda kalmıştı. Corless’in yakınına geldiğinde eski huzursuzluğu bastırmaya başlamış ve kararsızlık içinde kapıda durmuştu. Sonunda kapıyı açtı ve içeri girdi.

Barın ışığı ve gürültüsü kısa bir süre girişte duraklamasına neden oldu. Gallaher’e bakındı ama görüşü, çok sayıda kırmızılı yeşilli şarap bardaklarının ısıltısıyla bulandı. Bar insanlarla dolup taşmış ve herkes merakla kendisine bakıyormuş gibi geldi. Hızla sağına soluna bakındı (bulunma nedenini ciddi göstermek üzere hafifçe kaşlarını çatarak) ama görüşü biraz açılınca kimsenin kendisine bakmadığını fark etti: Ve işte, barda arkası dönük, bacaklarını açarak oturan kesinlikle Ignatius Gallaher’di.

“Selam Tommy, eski kahraman, geldin demek! Ne istersin? Ne içersin? Ben viski içiyorum: Suyun ötesindekinden³⁹

39. Suyun ötesi, İrlandalıların İngiltere için kullandığı argo bir deyiş. (ç.n.)

daha iyi. Soda? Lithia?⁴⁰ Maden suyu istemiyor musun? Ben de. Tadı bozuyor. . . Hey, garson, bize bir kıyak yap, iki tek viski getir . . . Ee, nasıl gidiyor seni son görüşümden beri? Of Allahım, ne kadar yaşlandık! Ben hiç yaşlanmış gibi duruyor muyum - eh işte? Bir tutam ak ve tepede azıcık açıklık – işte?”

Ignatius Gallaher, şapkasını çıkardı ve kısa tıraşlanmış kocaman kafasını sergiledi. Yüzü iriydi, solgun ve sinekkaydı tıraş. Mavimsi arduaz renkli gözleri, sağlıklı solgun rengini ele veriyor ve taktığı parlak turuncu renkli kravatının üzerinde sadelikle ışıldıyordu. Bu birbiriyle çekişen hatların arasında dudakları çok uzun, biçimsiz ve renksizdi. Başını eğdi ve üzerine iki parmağıyla sempatik bir taç kondurdu. Küçük Chandler, hayır dercesine başını salladı. Ignatius Gallaher, şapkasını yeniden taktı.

“İnsanı çökertiyor,” dedi. “Basın hayatı. Hep telaş ve hep hız, baskıya yetiştirmen gerekiyor, kimi zaman bir şey bulamıyorsun. Ve sonra hep yeni bir şey bulacaksın. Lanet olasıca prova baskılar ve matbaacılar, diyorum, birkaç gündür. Diyorum ki son derece memnun olurum eski ülkeye geri dönmekten. Bir adamın hiç mi tatili olmaz? Şu canım pis Dublin’e ayak bastığımdan beri bir ton daha iyiyim. . . İşte buradasın Tommy. Su? Ne zaman istersen söyle.”

Küçük Chandler, viskisine fazla su konmasına ses çıkarmadı.

“Sen neyin sana iyi geldiğini bilmiyorsun, arkadaşım.” dedi Ignatius Gallaher. “Ben sek içiyorum.”

“Çok az içmeyi kural edindim,” dedi Küçük Chandler alçak gönüllülükle. “Ara sıra bir tek içiyorum o da eskilerden birileriyle buluşunca.”

40. Bir çeşit soda. Latinceden gelen bir sözcük. (ç.n.)

“Ha, evet,” dedi Ignatius Gallaher neşeyle. “Bize ve eski günlere ve eski arkadaşlıklara içelim.”

Bardakları tokuşturup içtiler.

“Bugün eski çeteden birileriyle karşılaştım,” dedi Ignatius Gallaher. “O’Hara, pek de iyi görünmüyor. Ne yapıyor şimdi?”

“Hiçbir şey,” dedi Küçük Chandler. “Epey berbat durumda.”

“Ama Hoğan’ın durumu iyi, değil mi?”

“Evet, Toprak Komisyonu’nda⁴¹ çalışıyor.”

“Bir akşam Londra’da karşılaşmıştım ve kıpkırmızıydı... Zavallı O’Hara! Çok içiyor sanırım.”

“Sadece o değil,” dedi Küçük Chandler kısaca.

Ignatius Gallaher güldü.

“Tommy,” diyerek devam etti: “Bir gram değişmemişsin. Pazar sabahları akşamdan kalma olduğumda bana nutuk çeken aynı ciddi adamsın. Dünyayı dolaşmak isterdin. Hiç bir yerlere gittin mi?”

“Man Adası’na gittim,” dedi Küçük Chandler.

Ignatius Gallaher güldü.

“Man Adası! Londra’ya ya da Paris’e git. En iyisi mi Paris. Sana iyi gelir.”

“Paris’e gittin mi hiç?”

“Bir düşüneyim! Gittim! Biraz takıldım.”

“Dedikleri kadar güzel mi, gerçekten?” diye sordu Küçük Chandler.

Ignatius Gallaher, bardağını dikip dibine kadar içerken o da viskisinden bir yudum aldı.

“Güzel mi?” dedi Ignatius Gallaher, sözcüğün üzerinde

41. 1881’de Toprak Yasası’yla bir İngiliz acentesi olarak kurulan, belli bir kira toplayan İrlanda Toprak Komisyonu. (‘ç.n.)

durarak ve içkisinin tadını alarak düşündü. “O kadar da güzel değil, aslında. Tabii ki güzel... Ama aslolan Paris yaşamı. Ah, Paris gibisi yok: neşe, hareket, heyecan...”

Küçük Chandler, viskisini bitirdi ve biraz utanıp sıkıldıktan sonra barmenin gözlerini yakalayıp bir tane daha istedi.

Barmen bardaklarını alırken, “Moulin Rouge’a gittim,” diye devam etti Ignatius Gallaher. “Ve Bohem kafelere gittim. Sıkı insanlar! Senin gibi dindar birine göre değil, Tommy.”

Barmen iki bardakla dönünceye dek Küçük Chandler, bir şey demedi. Sonra, önceki kadeh kaldırmaya karşılık bardağını arkadaşınıninkiyle hafifçe tokuşturdu. Bir parça hayal kırıklığı hissetmeye başlamıştı. Gallaher’in aksanı ve kendisinden söz etme biçimi onu memnun etmemişti. Daha önceleri hiç dikkat etmediği kaba bir şey vardı arkadaşında. Ama belki de Londra’da, Basın’ın karmaşası ve rekabeti içinde yaşamasının bir sonucuydu. Bu yeni şatafatlı tavrının altında hâlâ o eski özel büyü duruyordu. Sonuç olarak Gallaher, yaşamış ve dünyayı görmüştü. Küçük Chandler, arkadaşına imrenerek baktı.

“Paris’teki her şey şen,” dedi Ignatius Gallaher. “Yaşamın tadını çıkarmaya inanıyorlar – ve sence de haklı değiller mi? Yaşamın tadını çıkarmak istiyorsan Paris’e gitmelisin. Biliyor musun İrlandalılara karşı büyük sempati besliyorlar. Benim İrlandalı olduğumu duyar duymaz bana yiyecek gibi bakıyorlardı, dostum.”

Küçük Chandler, viskisinden birkaç yudum aldı.

“Söylesene,” dedi. “Paris’in o kadar... dedikleri kadar ahlaksız olduğu doğru mu?”

Ignatius Gallaher, sağ eliyle haç çıkardı.

“Her yer ahlaksız,” dedi. “Tabii, Paris’te numara çok. Diyelim ki bir öğrenci balosuna gittin. Çok canlı, istersen, co-

cotteler⁴² kollarına atılmaya hazır bekliyorlar. Ne demek istediğimi anlıyorsun değil mi?

“Duymuştum,” dedi Küçük Chandler.

Ignatius Gallaher, viskisini bitirdi ve kafasını salladı.

“Ah, sen istediğini söyle. Parisli bir kadın gibisi yoktur – tarzda, yatakta.”

“Öyleyse ahlaksız bir kent,” dedi Küçük Chandler, inatla. “Yani, Londra’yla Dublin’le karşılaştırdığında.”

“Londra!” dedi Ignatius Gallaher. “Al birini vur ötekine. Hogan’a sor, oğlum. Ordayken, ona biraz Londra’yı gezdirdim. O gözlerini açar senin... Tommy, viskiyi sulandırıp har-cama derim; hadi çek.”

“Yok, aslında...”

“Hadi canım, bir viskiden bir şey olmaz. Neydi o? Aynısından, sanırım.”

“Peki... tamam.”

“*François*, aynısından... Puro içer misin, Tommy?”

Ignatius Gallaher, puro tabakasını çıkardı. İki arkadaş iç-kileri gelene kadar purolarını tüttürdüler.

“Sana fikrimi söyleyeyim,” dedi Ignatius Gallaher, du-manlardan kendisini kurtarıp ortaya çıktıktan sonra. “Dünya çok garip. Sen ahlaksızlıktan konuşuyorsun! Öyle şeyler duydum ki –neler neler? Öyle... ahlaksızlıklarla karşılaştım ki...”

Ignatius Gallaher, düşünceli düşünceli purosunu pofur-dattı ve ardından sakın bir tarihçi sesiyle arkadaşına dışarı-daki kokuşmuşluğun resmini çizmeye koyuldu. Pek çok baş-kentin kötülüklerini anlattı ve en büyük payeyi Berlin’e ver-miş gibi görünüyordu. Kimi şeylere kendisi şahit olmamıştı (arkadaşlarının anlattıklarıydı) ama diğerlerinin hepsi kendi

42. Fransızca, tavuk demektir. Türkçe argoda “piliç” anlamında olmalıdır. (ç.n.)

yaşadığı olaylardı. Ne ünvan dedi ne sınıf. Kıta'daki⁴³ dindar evlerin pek çok sırrını ortaya serdi ve yüksek sosyete de moda olan bazı uygulamaları açıkladı; ayrıca, bir İngiliz düşesiyle ilgili –doğru olduğunu kesinkes bildiği- bir hikâyeyi ayrıntılarıyla anlatarak konuşmasını bitirdi.

“Ya, işte,” dedi Ignatius Gallaher. “Buralarda, Dublin köşelerinde böyle şeyler bilinmez.”

“Ne kadar da sıkıcı geliyordur sana,” dedi Küçük Chandler. “Tüm o gördüğün yerlerden sonra!”

“Aslında buraya gelince rahatladım, biliyor musun? Yine de memleketin işte, öyle derler ya. Bir şey hissetmemek elinde değil. İnsanın yaradılışında var. . . Ama biraz da sen anlat, neler yapıyorsun? Hogan bana senin... dünya evine girdiğini söyledi. İki yıl önceymiş, değil mi?” diye sordu Gallaher.

Küçük Chandler kızardı ve gülümsedi.

“Evet, geçtiğimiz Mayıs'ta bir yıl oldu,” dedi.

“Umarım mutluluklar dilemek için çok geç değildir,” dedi Gallaher. “Adresini bilmiyordum, yoksa o zaman kutlardım.”

Elini uzattı, Küçük Chandler da sıktı.

“Evet, Tommy,” diyerek devam etti: “Sana ve karına mutluluklar dilerim, eski dostum, ayrıca tonlarca para diliyorum; ben seni vuruncaya kadar öleyim deme sakın. Ve bu samimi bir arkadaşın dileğidir. Biliyorsun değil mi?”

“Biliyorum,” dedi Küçük Chandler.

“Çocuk var mı?” diye sordu Ignatius Gallaher.

Küçük Chandler yeniden kızardı.

“Bir çocuğumuz var,” dedi.

“Kız mı erkek mi?”

“Küçük bir oğlan.”

43. Avrupa Kara Kitası. (ç.n.)

Ignatius Gallaher, arkadaşının sırtına bir şaplak attı.

“Bravo,” dedi. “Hiç kuşkum yoktu, Tommy.”

Küçük Chandler gülümsedi, kafası dumanlanmış halde bardağına baktı ve üç çocuksu dişiyle alt dudağını ısırıldı.

“Umarım gitmeden önce bir gece bizde kalırsın. Karım seninle tanışmaktan memnun olur. Biraz müzik dinleriz ve –“

“Gerçekten çok teşekkür ederim, eski dostum,” dedi Ignatius Gallaher. “Daha önce buluşmadığımız için çok üzgünüm. Ama yarın akşam gidiyorum.”

“Bu gece, belki?”

“Gerçekten çok üzgünüm, eski dostum. Biliyorsun buraya biriyle geldim; o da akıllı bir adam ve ufak bir kâğıt oyunu ayarlamıştık. Sadece bu yüzden...”

“Haa, tamam o zaman...”

“Ama kim bilir?” dedi Ignatius Gallaher, nazik bir tavırla. “Seneye ufak bir kaçış yapmayı daha düşünüyorum. Bir kere şeytanın bacağına kırdım. Artık o zaman.”

“Çok iyi,” dedi Küçük Chandler. “Gelecek sene bir akşam bize geliyorsun. Anlaştık değil mi?”

“Evet, anlaştık.” dedi Ignatius Gallaher. “Seneye, eğer gelirim, *parole d'honneur*⁴⁴.”

“Ve anlaşmayı bağlamak için birer tane daha içelim,” dedi Küçük Chandler.

Ignatius Gallaher, cebinden büyük bir altın saat çıkardı, “Ama bu son olsun. Biliyorsun randevum var,” dedi.

“Tabii, tabii ki,” dedi Küçük Chandler.

“Tamam, o halde,” dedi Ignatius. “*Deoc an doruis*⁴⁵ olarak

44. Erkek sözü. (ç.n.)

45. İrlandaca. “Yolluk” anlamında kullanılır ve kelime anlamıyla “kapı içeceği” demektir. (ç.n.)

birer tane daha isteyelim –bir tek viski için iyi bir deyim, ben-
ce.”

Küçük Chandler içkileri ısmarladı. Yüzünün kızarıklığı birkaç dakika sürdü sonra rengi yerine geldi. Küçük bir şeyden yüzü kızarırdı hemen; şimdi sıcaklık ve heyecan basmıştı. Üç tek viski yuvarlamış, Gallaher’in sert purosunu kafasını bulandırmıştı çünkü narin ve içkiye karşı dayanıksız biriydi. Sekiz yıl sonra Gallaher’le buluşma macerası; Corless’te ışıklar ve gürültüyle sarılmış halde Gallaher’le oturması; Gallaher’in hikâyelerini dinlemesi; Gallaher’in başıboş ve başarılı hayatından bir parça paylaşması duyarlı doğasının dengesini alt üst etmişti. Kendi yaşamıyla arkadaşınıninki arasındaki karşıtlığı keskin bir biçimde hissediyordu ve bu ona haksızlık gibi geliyordu. Gallaher geldiği aile, gördüğü eğitim açısından kendisinden aşağıdaydı. Bir olanak verilse, arkadaşının yaptıklarından ya da yapabileceğinden çok daha iyi şeyler, ucuz gazetecilikten çok daha yüksek şeyler yapabileceğinden emindi. Yoluna dikilen neydi? Talihsiz çekingenliği! Kendisini göstermenin, erkekliğini kanıtlamanın bir yolunu bulmayı istedi. Gallaher’in davetini reddetmesinin arkasındaki gördü. Gallaher, arkadaşlığını kullanarak ona üstünlük taslıyordu, tıpkı ziyaretiyle İrlanda’ya üstünlük tasladığı gibi.

Barmen içkilerini getirdi. Küçük Chandler, bardaklardan birini arkadaşının önüne uzattı ve diğerini cüretle kaldırdı.

“Kim bilir,” dedi bardaklarını kaldırırken, “Seneye geldiğinde belki de Mr. ve Mrs. Gallaher’e uzun ömürler ve mutluluklar dilemenin keyfini sürerim.”

Ignatius Gallaher, içkisini içerken bardağının ucundan tek gözünü kırptı. İçtikten sonra kararlı bir şekilde dudaklarını yaladı, bardağını koydu ve şöyle dedi:

“Hiç korkum yok bundan, oğlum. Kafamı eve sokmadan -tabii eğer sokarsam- önce biraz dolaşıp dünyayı göreceğim.”

“Bir gün evleneceksin,” dedi Küçük Chandler sakince.

Ignatius Gallaher, turuncu kravatını ve arduaz renkli gözlerini arkadaşına çevirdi.

“Öyle mi dersin?” dedi.

“Kafanı eve sokacaksın,” dedi Küçük Chandler kararlı bir biçimde. “Herkes gibi, eğer kızı bulursan.”

Ses tonunu birazcık yükseltmişti ve kendini ele vermiş olduğunun farkındaydı ama her ne kadar yanaklarındaki renk artmışsa da arkadaşının bakışlarından kaçmadı. Ignatius Gallaher, kısa bir süre baktı ve, “Eğer olursa, istediğine bahse girerim, herhangi bir duygusallaşma ya da sevecenlik gösterisi olmayacak. Parayla evlenmeyi kastediyorum. Bankada yüklü bir hesabı olması gerekiyor, aksi takdirde işime gelmez.”

Küçük Chandler, başını salladı.

“Ne var ki?” dedi Ignatius Gallaher ve kızarak devam etti: “Nereden bileceksin ki sen? Bir söze bakar, hemen yarın kadını ve parayı elde ederim. İnanmıyor musun? Peki, ama ben biliyorum. Yüzlerce –demem o ki- binlerce koşarak gelecek para içinde çürümüş Alman ve Yahudi var... Biraz bekle, oğlum. Kartlarımı iyi oynayıp oynamadığımı gör. Ben bir şeyin peşindeysem parayı kastediyordumdur. Buraya yazıyorum. Sadece bekle.”

Bardağını ağzına dayadı, içkisini bitirdi ve sesli sesli güldü. Sonra dalgın dalgın önüne baktı ve sakin bir ses tonuyla, “Ama şimdilik acelem yok. Bekleyebilirler. Duygusal olarak tek bir kadına bağlanamam, anlarsın ya,” dedi.

Ağzını bir şeyi tadarmış gibi oynattı, yüzünü çarpıttı:

“Biraz bayatlıyordur, herhalde,” dedi.

Küçük Chandler, salonun yanındaki odada, kucağında bir bebekle oturuyordu. Para biriktirmek için hizmetçi tutmuyorlardı ancak Annie'nin küçük kardeşi Monica, sabah ve akşam bir saat kadar yardıma geliyordu. Monica gideli çok olmuştu. Saat dokuza çeyrek vardı. Küçük Chandler, eve geç gelmiş çay saatine yetişememişti ve üstüne üstlük Bewley'in dükkânından kahve almayı unutmuştu. Tabii ki Annie sinirlenmişti ve onu tersleyip durmuştu. Çaysız da durabileceğini söylemiş ama köşedeki dükkânın kapanma saati yaklaşıncaya çeyrek paket çay ve bir kilo şeker almaya karar vermişti. Uyuyan bebeği öylece kollarına bırakarak, "Sıkı tut, sakın uyandırma," diyerek çıkmıştı. Beyaz Çin porseleninden küçük bir lamba masanın üzerinde duruyor ve ışığı boynuzdan yapılmış bir çerçeveye iliştirilmiş fotoğrafın üzerine vuruyordu. Küçük Chandler, dudaklarını sıkarak fotoğrafa baktı. Annie'nin üzerinde bir Cumartesi günü hediye olarak aldığı açık mavi bluzu vardı. On şilin ve on bir peniye mal olmuştu! Ya çektiği çile? O gün dükkân boşalınca kadar kapısında beklemiş, sonra tezgâhta dikildiğinde, tezgâhtar kız, kadın bluzlarını önüne sererken rahat görünmeye çalışmış, kasada parayı ödemiş ama çok önemsiz para üstünü almayı unuttuğu için kasadaki çocuk tarafından geri çağırılmış, en sonunda dükkandan ayrılırken bluzun doğru düzgün paketlenip paketlenmediğini yoklayarak yüzündeki kızarmayı saklamaya çalışmıştı. Bluzu eve getirince Annie onu öperek, çok hoş ve havalı olduğunu söylemişti. Ama fiyatını duyunca, masaya fırlatmış ve on şilin on bir peni tutacak bir şey olmadığını ve kazıklandığını söylemişti. Önce geri götürmeyi istemiş ama üzerinde denediğinde hoşuna gitmiş, özellikle kollarının kesimini beğenmiş ve onu öperek düşünmesinin bile çok hoş

olduğunu söylemişti.

Hımmm!

Fotoğrafın gözlerine soğuk soğuk baktı ve gözler de ona soğuk soğuk karşılık verdi. Kesinlikle güzel gözlerdi ve yüz de güzeldi. Ama içinde hasis bir şey gördü. Neden bu kadar kayıtsız ve hanımefendi duruyordu. Gözlerin bu soğukkanlı duruşu onu rahatsız etti. Onu itiyor ve reddediyorlardı: Hiç tutku yoktu, hiç sevgi yoktu içlerinde. Gallaher'in zengin Yahudilerle ilgili söyledikleri aklına geldi. Doğulu kara gözleri düşündü, ne kadar da tutku doluydular, ne kadar da istek doluydular! ... Neden fotoğraftaki gözlerle evlenmişti ki?

Soruyla birden ayıldı ve odaya sinirli sinirli göz gezdirdi. Evindeki borçla aldığı güzel mobilyalarda hasis bir şey sezdi. Annie, seçmişti ve ona Annie'yi hatırlatıyordu. Onlar da fazla düzgün ve güzeldi. Karısına karşı bıkkın bir kırgınlık uyandı içinde. Bu küçük evden kaçamaz mıydı? Gallaher gibi cesurca yaşamak için çok mu geç kalmıştı? Londra'ya gidebilir miydi? Hâlâ mobilyaların parasının ödenmesi gerekiyordu. Keşke bir kitap yazıp bastırabilse; bu, yolunu açardı.

Önündeki masada Byron'ın şiirlerinin olduğu bir cilt duruyordu. Çocuğu uyandırmamak için dikkatlice sol eliyle kitabı açtı ve ilk şiiri okumaya başladı:

*"Hışır hışır rüzgârlar ve durgun kasveti akşamın,
Zefir bile dolanmıyor ağaçlıkta
Margaretim'in mezarına dönerken
Ve atarken çiçekleri sevdiğimin tozuna."*

Durdu. Odada dizelerin ritminin etrafında dolaştığını hissetti. Ne kadar da melankolikti! O da böyle yazabilir, kendi ruhunun melankolisini anlatabilir miydi? Anlatmak is-

tediği çok fazla şey vardı: Örneğin birkaç saat önce Grattan Köprüsü'ndeki duyguları. O ruh halini bir yakalayabilse...

Çocuk uyanıp ağlamaya başladı. Kitabın sayfasından gözlerini ayırarak bebeği avutmaya çalıştı ama bir türlü susmuyordu. Kucağında sallamaya başladı ama ağlaması dinmek bilmiyordu. Bebeği daha hızlı sallamaya başlayıp ikinci kıtayı okumaya başladı:

*"Bu küçük hücrede yatıyor bedeninden kalan,
Bir zamanlar..."*

Bir işe yaramıyordu. Okuyamıyordu. Hiçbir şey yapamıyordu. Çocuğun ağlama sesi kulağında yankılanıyordu. Bir işe yaramıyordu, yaramıyordu işte! Yaşam boyu mahkûmdu. Kolları kızgınlıktan titremeye başladı ve birden çocuğun yüzüne bağırdı:

"Sus!"

Çocuk bir anlığına sustu, korkuya kapıldığından bir an kasılmıştı sonra yeniden çığlık atmaya başladı. Sandalyesinden fırladı ve kucağında çocukla odada ileri geri dolaşmaya başladı. Dört beş saniye nefesini kaybederek için için hıçkırmaya başladı. Sakinleştirmeye çalıştı ama çocuk daha da hıçkırıyordu. Çocuğun sarsılmış ve titreyen yüzüne baktı; telaşlanmaya başladı. Arka arkaya yedi hıçkırık saydı ve çocuğu korkuyla göğsüne bastırdı. Ölse!

Kapı pat diye açıldı, genç bir kadın hızla içeri girdi.

"Ne oldu? Ne oldu?" diye bağırdı.

Annesinin sesini duyan çocuk yeniden aralıksız hıçkırmaya başladı.

"Bir şey yok Annie... bir şey yok... Ağlamaya başladı..."

Paketlerini yere fırlattı ve çocuğu kollarından kaptı.

Yüzüne kızgınlıkla bakarak, "Ne yaptın?" diye bağırdı.

Küçük Chandler, bir anlığına bu bakışların karşısında

donakaldı ve içlerindeki nefreti görünce yüreği kapandı. Kekelemeye başladı:

“Bir şey yok... Birden... birden...ağlamaya başladı... Durduramadım... Bir şey yapamadım... Ne var?”

Annie hiç yüz vermeden çocuğu kucağında sıkıca tutarak odada dolaşmaya ve mırıldanmaya başladı:

“Benim küçük adamım! Benim küçük oğlum! Korktun mu canım? Geçti canım! Geçti. Kuzucuğum! Annesinin kuzusu! Geçti!”

Küçük Chandler, yanaklarının utançtan kızardığını hissetti, lambanın yanından çekildi. Çocuğun yavaş yavaş dinen hıçkırıklarını dinledi. Gözleri pişmanlıktan yaşlarla doldu.

SURETLER

Deli gibi zil çaldı ve Miss Parker haberleşme cihazına gitti. Öfkeli bir ses Kuzey İrlanda aksanıyla çınladı:

“Farrington’ı buraya yollayın!”

Miss Parker, makinasının başına döndü ve masasında yazı yazan bir adama seslendi:

“Mr. Alleyne, sizi yukarıya istiyor.”

Adam dişlerini sıkarak, “Şeytan görsün!” diye homurdandı ve sandalyesini geri itip kalktı. Yerinden kalkınca uzun boyu ve iri cüssesi ortaya çıktı. Sarkık suratı koyu şarap rengindeydi; açık renk kaşları ve bıyıkları vardı. Gözleri hafif dışa doğru fırlamış ve akları kirliydi. Aradaki bölmeyi kaldırdı ve müşterilerin yanından geçerek ağır adımlarla ofisinden çıktı.

İkinci kata kadar merdivenleri ağır ağır çıktı. Üzerinde *Mr. Alleyne* yazılı pirinç bir plaka asılı kapıya gelince, yorgun argın, oflayıp puflayarak durakladı ve kapıyı çaldı. Tiz ses bağırdı:

“Gir!”

Adam, Mr. Alleyne’nin odasına girdi. Aynı anda, Mr. Alleyne önündeki kâğıt yığınının başını kaldırdı. Sinekkaydı tıraşlı yüzünde altın çerçeveli gözlükleri olan ufak tefek bir adamdı. Kafası o kadar pembe ve saçsızdı ki kâğıtların üzerinde yatan kocaman bir yumurta gibi duruyordu. Mr. Alley-

ne hiç zaman kaybetmeden atladı:

“Farrington, nedir bu? Neden hep seninle ilgili yakınacak bir şey çıkıyor? Bodley ile Kirwan arasındaki anlaşmanın bir kopyasını neden çıkartmadığını sorabilir miyim? Sana, saat dörtte hazır olmalı, demiştim.”

“Ama Mr. Shelly dedi ki, efendim-”

“Mr. Shelly dedi ki, efendim... Düzgünce benim dediğimi yapacaksın *Mr. Shelly'in dediğini* değil. Her zaman işten kaytarmak için bir mazeretin var. Eğer anlaşmanın kopyası bu akşama kadar hazır olmazsa konuyu Mr. Crosbie'ye götürürüm. Duydun mu beni?”

“Evet, efendim.”

“Beni duydun mu? Ha, bir şey daha var! Seninle konuşurken sanki duvara konuşuyorum. Öğle yemeği için sadece yarım saatin var, bir buçuk saat değil, anladın mı? Kaç yemek yemen gerekiyor? Şimdi bilmek istiyorum... dediklerime kulak veriyor musun?”

“Evet, efendim.”

Mr. Alleyne, yeniden önündeki kâğıtlara gömüldü. Adam, Crosbie & Alleyne'in işlerini yöneten kel kafaya baktı; kırılganlığını ölçüp biçti. Boğazında birkaç saniye bir öfke düğümlendi ve ardında keskin bir susuzluk duygusu bırakarak geçti. Bu duyguyu biliyordu; boğazına güzel bir akşam içkisi yuvarlamalıydı. Ayı yarılarmıştı ve kopyayı zamanında yetiştirirse Mr. Alleyne, muhasebeciye bir ödeme yapması için talimat verebilirdi. Hâlâ, kâğıtlara gömülü kafaya bakıyordu. Mr. Alleyne, birden bir şey arıyormuş gibi tüm kâğıtları karıştırmaya başladı. Ardından sanki o ana dek adamın varlığından haberi yokmuş gibi kafasına kaldırdı:

“Ee? Bütün gün orada dikilip duracak mısın? Bana kalırsa, Farrington, biraz fazla rahatsın?”

“Şey demek için bekliyordum...”

“Çok iyi, bir şey demene gerek yok. Aşağıya in ve işe koyul.”

Adam, ağır ağır kapıya doğru yürüdü ve odadan çıkarken arkasından Mr. Alleyne’in, eğer kopya akşama hazır olmazsa Mr. Crosbie bunu duyacak, diye bağırdığını duydu.

Alt kattaki masasının başına döndü ve kopya edilecek sayfaları saymaya başladı. Dolma kalemini aldı ve mürekkep hokkasına batırdı ama en son yazdığı yere aptal aptal bakıp duruyordu: *Hiç bir durumda Bernard Bodley bir...* Akşam oluyordu ve birkaç dakika içinde gaz lambalarını yakarlardı; o zaman yazabilirdi. Boğazındaki susuzluğunu giderme ihtiyacı hissetti. Masasından kalktı, daha önceki gibi aradaki bölmeyi kaldırdı, ofisinden çıktı. Başkâtibin önünden geçerken meraklı bakışlarına cevap olarak parmağıyla nereye gittiğini işaret etti.

“Bir şey yok, Mr. Shelley.”

Başkâtip portmantoya bir göz attı; şapkaların yerinde durduğunu görünce bir şey demedi. Merdiven dönemecine gelmez, adam cebinden bir yün şapka çıkardı ve başına geçirerek köhne merdivenlerden hızla indi. Sokak kapısından köşeye kadar kaldırımın kenarından yürüdü ve aniden bir eşikten içeri daldı. Şimdi O’Neill’in karanlık kuytu dükkânında rahattı; bara açılan küçük pencereden, kırmızı şarap ya da kırmızı et rengindeki ateş basmış yüzünü uzatarak içeriye seslendi:

“Hey, Pat, bir güzellik yap ve bir g.p.⁴⁶ ver.”

Garson bir bardak koyu bira getirdi. Adam, birayı bir di-

46. Glass of plainporter: koyu renk bir tür bira. (ç.n.)

kişte bitirdi ve sonra garsondan kimyon tohumu⁴⁷ getirmesini istedi. Karanlıkta garsonun ancak el yordamıyla bulabileceği parayı tezgaha attı nasıl geldiyse öyle çıktı –gizlice.

Karanlık, kalın bir sis tabakası eşliğinde Şubat'ın alacakaranlığını içine çekiyordu. Eustace Sokağı'ndaki lambalar yanıyordu. Adam, kopyaları bitirip bitiremeyeceğini düşünerek, ofisin kapısına varıncaya kadar evlerin duvarlarının dibinden yürüdü. Merdivenlerde burnuna yapış yapış keskin bir parfüm kokusu geldi: Belli ki dışarıda O'Neill'in dükkânındayken Miss Delacour gelmişti. Yokluğunun fark edilmemesini umarak şapkasını kıvrıyıp yeniden cebine soktu.

“Mr. Alleyne sizi çağırıyor,” dedi başkâtip ciddiyetle. “Neredeydiniz?”

Adam, konuşmamasına mazeret oluşturmuyormuş gibi bankoda dikilen iki müşteriye bir göz attı. Her iki müşteri de erkek olduğundan başkâtip gülmesini engelleyemedi.

“Ben yutmam bunları. Günde beş kere azıcık... Neyse, kendini toparlayıp Delacour davasıyla ilgili yazışmamızın bir kopyasını Mr. Alleyne'e götürsen iyi edersin.”

Herkesin önünde bu hitap şekli, yukarıya koşuşu ve o kadar hızlı içtiği bira kafasını bulandırmıştı. Kendisinden istenen işi yapmak için masasına oturduğunda, ne kadar da umutsuz olduğunu fark etti: Beş buçuktan önce anlaşmanın kopyasını bitirebilmesi söz konusu bile değildi. Karanlık ıslak akşam çöküyordu ve barlarda vakit geçirmek, gaz ışığının altında tokuşan bardaklar arasında arkadaşlarıyla içmek istiyordu. Delacour yazışmasını aldı ve ofisinden çıktı. Mr. Alleyne'in son iki mektubun kopyasının olmadığını fark etmez diye umdu.

47. Alkol kokusunu bastırmak için kullanılır. O dönemde Dublin barlarında bulundurulurdu. (ç.n.)

Yapış yapış parfüm kokusu Mr. Alleyne'in odasına kadar gidiyordu. Miss Delacour Yahudi görünüşlü orta yaşlı bir kadındı. Mr. Alleyne'in, ona ya da parasına karşı nazik olduğu söylenirdi. Şimdi Mr. Alleyne'in masasının kenarında şemsiyesinin kulpunu sıvazlayıp şapkasındaki büyük siyah tüyü sallayarak kokular içinde oturuyordu. Mr. Alleyne, sandalyesini kadının yüzünü görecektir şekilde çekmiş, sağ ayağını sol dizinin üstüne havallı bir şekilde yerleştirmişti. Adam, yazışmaları masanın üzerine koyarak başını saygıyla eğdi ama ne Mr. Alleyne ne de Miss. Delacour bu saygılı davranışı umursamadı. Mr. Alleyne, parmağıyla yazışmaları tuttu ve kâğıtları "Tamam, çıkabilirsin!" der gibi adama doğru salladı.

Adam, alt kattaki ofise döndü ve yeniden masasının başına oturdu. Önündeki tamamlanmamış cümleye bakıyordu: *Hiç bir durumda Bernard Bodley bir...* Ve son üç sözcüğün de aynı harflerle başlamasının ne kadar garip olduğunu düşündü. Başkâtip, Miss. Parker'a acele ettiriyor; postaya verilecek mektupların daktilo edilmesini hiç zamanında bitiremediği için söyleniyordu. Adam, birkaç dakika daktilo tuşlarının tıklamasını dinledi ve kopyayı bitirmeye koyuldu. Ama kafası bulanıktı; aklı barların ışıltısında, gürültüsündeydi. Gece sıcak panç gecesi idi. Kopyayla boğuşmaya devam etti ama saat beşi vurduğunda hâlâ yazılacak on dört sayfası vardı. Kahretsin! Zamanında bitiremeyecekti. Yüksek sesle bağırarak, yumruğunu bir yere geçirmek istedi. O kadar öfkeliydi ki *Bernard Bodley* yerine *Bernard Bernard* yazdı ve boş bir sayfadan tekrar başlamak zorunda kaldı.

Bütün ofisi tek bir hamlede temizleyecek güçte hissediyordu kendini. Bedeni bir şey yapmak, dışarı fırlamak ve kırıp dökmek için kıvranıyordu. Hayatındaki tüm aşığılanmalar öfkesini körüklüyordu. . . Acaba muhasebeciden özel olarak

biraz avans istese olur muydu? Yok, hayır, muhasebeci olmazdı, hem de hiç; avans vermezdi... Çocukları nerede bulacağını biliyordu: Leonard, O'Halloran ve bir de Nosey Flynn. Duygusal doğasının saati bir başkaldırı için tik tak etmeye başlamıştı.

Hayallerine o kadar dalmıştı ki adının iki kere çağrıldığını duymamıştı. Mr. Alleyne ile Miss Delacour, bankonun dış tarafında dikiliyorlar ve tüm sekreterler bir şeyin olacağını tahmin etmişler gibi o yana dönmüş izliyordu. Adam, masasından kalktı, Mr. Alleyne, iki mektubun eksik olduğunu söyleyerek bir aşağılama tiradına başladı. Adam, mektuplardan haberi olmadığını ve hepsini kopya ettiğini söyledi. Tirad devam etti. O kadar acımasız ve şiddetliydi ki adam sonunda yumruğunu önündeki cücenin kafasına indirmemek için kendini zor tuttu.

"Benim başka iki mektuptan haberim yok," dedi aptal aptal.

"*Senin -hiç bir şeyden- haberin yok.* Tabii ki hiç bir şeyden haberin olmaz," dedi Mr. Alleyne. Önce onayını almış gibi yanındaki hanıma baktı; sonra, "Söylesene, beni aptal mı sandın? Benim aptal olduğumu mu düşünüyorsun?" diye ekledi.

Adam, bakışlarını hanımın yüzünden yeniden yumurta biçimli kafaya kaydırды; mutlu bir an gelip çattı -ağzından çıkan kulağı duymadı:

"Efendim, bunu bana sormayacaktınız."

Memurların hepsi nefesini tuttu. Herkesin nutku tutuldu (nüktenin sahibi de en az onlar kadar şaşkındı) ve ağırbaşlı, dostane bir insan olan Miss Delacour'un yüzünde kocaman bir gülümseme belirdi. Mr. Alleyne'in yüzü, bir yaban gülünün renklerine büründü ve ağzı bir cücenin hırsıyla büzüldü. Yumruğu, elektrikli bir makinenin düğmesi gibi titreyinceye

kadar adamın yüzüne doğru asılı kaldı.

“Seni tersiyesiz herif! Seni terbiyesiz! Seni bitireceğim! Görürsün sen! Saygısızlığın için benden özür dileyeceksin yoksa derhal ofisi terk edeceksin. Çekip gideceksin ya da özür dileyeceksin!”

Ofisin karşısındaki kapının önünde, muhasebecinin yalnız çıkıp çıkmayacağına bakıyordu. Tüm sekreterler çıktı ve sonunda muhasebeci başkâtiple birlikte çıktı. Yanında başkâtip olunca muhasebeciye bir şey anlatmanın olanağı yoktu. Adam, durumunun yeterince berbat olduğunu düşünüyordu. Mr. Alleyne’e saygısızlığından ötürü özür dilemek durumunda kalmış, böylece kendisini küçük düşürmüştü. Yine de ofisin kendisi için ne kadar çekilmez bir yer olacağını biliyordu. Mr. Alleyne’in, yeğenini işe almak için Küçük Peake’i nasıl kapı dışarı ettiğini hatırladı. Gözünü hırs bürümüş, susamış ve intikam dolu hissediyordu; hem kendisine hem de oradaki herkese kızıyordu. Mr. Alleyne hiç rahat bırakmayacak, hayatı zindan edecekti. Bu kez gerçekten de aptallık etmişti. Dilini tutamaz mıydı? Ama ta başından, Higgins ile Miss Parker’ı eğlendirmek için Mr. Alleyne’in Kuzey İrlanda aksanını taklit ederken yakalandığından beri araları hiç iyi olmamıştı. Her şey böyle başlamıştı. Para için Higgins’e sormayı deneyebilirdi ama Higgins’in yanında parası olmazdı. İdare edecek iki kurumu olan bir adam, tabi ki...

Yeniden bütün bedeninin bar ortamı için kıvranmaya başladığını hissetti. Sis üşütmeye başlamıştı; O’Neill’in dükânına gidip, Pat’ten bir şey koparabilir miydi? Ondan da an-

cak bir bob⁴⁸ alabilirdi, o da bir işe yaramazdı. Yine de bir şekilde para bulmalıydı. Son parasını g.p.'ye harcamıştı ve birazdan para bulmak için geç olacaktı. Birden, saatinin zinciriyle oynarken Fleet Sokağı'ndaki Terry Kelly'nin rehine dükkânı aklına geldi. İşte şimdi olmuştu! Ne diye daha önce düşünmemişti?

Cehenneme kadar yolları var diye söylenerek Temple Bar'ın dar geçidinden hızla yürüdü; güzel bir geceyle her şeyin acısını çıkaracaktı. Terry Kelly'nin dükkânında çalışan adam, *bir crown*⁴⁹ dedi ama rehineci altı şiline saati tutacağını söyledi ve sonuçta altı şilin aldı. Avucundaki paraları şingiratarak dükkândan neşeyle çıktı. Westmoreland Sokağı'nın kaldırımları işten çıkan genç adam ve kadınlarla doluydu. Üst başları sefil çocuklar, akşam baskılarının çıktığını bağırarak oradan oraya koşuşturuyordu. Adam, gururlu bir memnuniyet havası içinde ofis kızlarına tepeden bakarak kalabalığın içinden geçti. Kafası, tramvay düdükleri ve vızıldayan trolley-büslerin gürültüsüyle dolmuş; burnu, dalga dalga dumanı tüten panç kokularını çoktan almaya başlamıştı. Yürürken, çocuklara olayı anlatırken nasıl ayrıntılandıracağını geçirdi kafasından.

“Ben de adama baktım –hiç istifimi bozmadan, tabii, sonra kadına baktım. Sonra yeniden adama baktım – bir zaman aldı bu da tabii. ‘Efendim, bunu bana sormayacaktınız,’ dedim.”

Nosey Flynn, Davy Byrne'in barında her zamanki köşesinde oturuyordu ve hikâyeyi dinleyince hiç bu kadar akıllıca bir şey duymamış olduğunu söyleyerek Farrington'a bir

48. Bir bob bir şiline eşit para birimi olarak kullanılır. (ç.n.)

49. Bir crown, beş şiline eşit para birimi. (ç.n.)

tek ısmarladı. Farrington da ona bir tek ısmarladı. Bir süre sonra O'Halloran ile Paddy Leonard geldi ve hikâye onlara da aktarıldı. O'Halloran, herkese birer tek sıcak viski ısmarladı ve hikâyeye karşılık o da Fownes Sokağı'ndaki Callan'ın ofisindeyken başkâtibe ne dediğini anlattı. Ama liberal çobanların eklogu⁵⁰ tarzında aktardığı hikâyenin Farrington'ın hikâyesi kadar akıllıca olmadığını kabul etti. Bunun üzerine Farrington, bunları yuvarlayın, birer tane daha geliyor, dedi.

Tam da içecekleri zehirleri ısmarlarken kim gelsin? Tabii ki Higgins! Doğal olarak o da gruba katıldı. O da beş tek sıcak viskiyi görünce kendi yorumunu hevesle aktardı. Mr. Alleyne'in yumruğunu Ferrington'ın suratına doğru nasıl salladığını gösterince herkes kahkahalara boğuldu. Sonra Ferrington'ı taklit ederek: "Ve işte ben buyum, sizin kadar mağrur lütfen, lütfen," derken Farrington bulanık gözlerle arkadaşına bakıyor, gülümsüyor ve arada bir alt dudağıyla bıyıklarındaki viski damlacıklarını emiyordu.

İçkiler bitince bir sessizlik oldu. O'Halloran'ın parası vardı ancak diğer ikisinde para yok gibi duruyordu. Böylece herkes bir parça hayıflanarak barı terk etti. Duke Sokağı'nın köşesinde Higgins'le Nosey Flynn sola saptılar ve diğer üçü şehir merkezine doğru döndü. Yağmur damlaları, soğuk sokaklara ince ince düşmeye başlamıştı. Ballast Binası'na⁵¹ ulaştıklarında Farrington, Scotch House'a gitmeyi önerdi. Bar, tıklım tıklım doluydu; insan sesi ve bardak seslerinin gürültüsünden geçilmiyordu. Üç adam kapıdaki sızlanan kibrit satıcılarını geçip bar tezgâhının köşesine kuruldu. Her biri bir hikâye

50. Virgil'in on pastoral şiiri. Çobanlar pastoral köy yaşamının temsilcisi olarak sunulur ve kentlerdeki kavga ve savaşlardan uzak olarak yumuşak konuşan; konuksever ve cömert biçimde resmedilir. (ç.n.)

51. Dublin Limanı'ın merkez binasının bulunduğu tüm rihtim binaları. (ç.n.)

anlatmaya başladı. Leonard, onları, Tivoli'de akrobat olarak sahneye çıkan ve bir tür *artist* olan Weathers adındaki bir gençle tanıştırdı. Weathers, bir tek Apollinaris⁵² istedi. Neyin ne olduğunu iyi bilen Farrington, çocuklara birer Apollinaris isteyip istemediklerini sordu. Ancak, onlar, bizimki sıcak viski olsun dediler. Sohbet, teatral bir havaya büründü. Önce O'Halloran, içkileri ısmarladı sonra Ferrington. Weathers, bu cömertliğin fazla İrlanda usulü olduğunu söyledi. O da onları, sahne arkasına almaya ve güzel kızlarla tanıştırmaya söz verdi. O'Halloran, Leonard'la kendisinin geleceğini ama evli bir adam olarak Ferrington'ın gelemeyeceğini söyledi. Farrington, kendisine takıldıklarını anladığını gösterecek biçimde dumanlı gözlerle arkadaşlarını süzdü. Weathers, cebinden küçük bir içki ısmarladı ve daha sonra Poolbeg Sokağı'ndaki Mulligan'ın barında buluşma sözü vererek ayrıldı.

Scotch House kapanınca Mulligan'ın barına gittiler. Arkadaki salona geçtiler ve O'Halloran, birer *sıcak spesiyal*⁵³ ısmarladı. Hepsinin kafası kıyaktı. Weathers geldiğinde Farrington tam da birer içki daha ısmarlıyordu. Allahtan bu kez Weathers bir bardak *bitter*⁵⁴ istedi. Paralar suyunu çekiyordu ama devam etmek için yeterliydi. Bu sırada büyük şapkalı iki genç kadınla damalı ceketli bir genç adam yandaki masaya oturdular. Weathers, onları selamladı ve Tivoli'den geldiklerini söyledi. Farrington'un gözleri genç kadınlardan birine takılı kalmıştı. Görünüşünde bir şey vardı. Tavuskuşu mavisi büyük bir muslin eşarp şapkasının çevresine dolanmış, çene-

52. Viski ve soda. (ç.n.)

53. Su ve şekerle karıştırılmış sıcak viski. Sıcak toddy. (ç.n.)

54. Kuvvetli alkol oranı içeren bir tür bira. (ç.n.)

sinin altında büyük bir düğümle bağlanmıştı. Ve dirseklerine kadar gelen parlak sarı eldiven takıyordu. Farrington sık sık ve zarıfçe oynattığı dolgun koluna hayranlıkla bakıyordu. Bir süre sonra kadının bakışlarını yakaladığında, koyu kahve-rengi gözlerine hayran hayran baktı. Gözlerindeki kayık ifa-deyle büyülenmişti. Kadın birkaç kere baktı ve kalkarlarken sandalyesine sürtünüp Londra aksanıyla, “Ah, Pardon!” dedi. Dönüp ona bakar diye salondan ayrılana kadar arkasından baktı ama hayal kırıklığına uğradı. Parasızlığına ve ısmarla-dığı tüm içkilere, özellikle de Weathers’a ısmarladığı viski ve Apollinaris’lere içinden lanet okudu. Dayanamadığı bir şey varsa o da elini cebine sokmayanlardı. O kadar kızgındı ki ar-kadaşlarının ne konuştuğunu kaçırmıştı.

Paddy Leonard, kendisine seslendiğinde dövüşlerle ilgili konuşuyorlardı. Weathers pazularını gösteriyordu; o kadar çok üstlerine gitmişti ki arkadaşları sonunda ulusal onurla-rını koruması için Ferrington’a seslenmişlerdi. Farrington hemen kollarını sıvayıp, pazularını gösterdi. Her ikisinin de kolları incelendi ve sonunda güçlerini göstermeleri için bir deneme yapmaları konusunda anlaşmaya varıldı. Masanın üstündekiler kaldırıldı ve iki adam ellerini tutuşturarak dir-seklerini masaya dayadı. Paddy Leonard, “Başlayın,” der de-mez ikisi de diğerinin kolunu masaya yatırmaya çalışacaktı. Farrington çok ciddi ve kararlı görünüyordu.

Bilek güreşi başladı. Otuz saniye kadar sonra Weathers, rakibinin kolunu masaya yatırdı. Farrington’ın koyu şarap renkli suratı böyle bir çaylağa yenilmenin getirdiği kızgınlık ve aşağılanmayla daha da karardı.

“Vücudunun ağırlığını koyma, doğru düzgün yarış,” dedi.

“Kim doğru yarışmıyor?” dedi öteki.

“Hadi bir kez daha. Üç yarışın ikisini kazanan en iyisi.”

Yarış yeniden başladı. Farrington'ın alnındaki damarlar ortaya çıktı ve Weathers'ın yüzü kırmızı bir şakayika döndü. Elleri ve kolları baskıdan titriyordu. Uzun bir mücadeleden sonra Weathers, yeniden rakibinin kolunu yavaşça masaya indirdi. Seyircilerden takdir mırıltıları yükseliyordu. Masanın kenarında dikilen garson kızıl başıyla kazananı selamladı ve aptalca bir samimiyetle:

“İşte! Ben buna maharet derim!” dedi.

“Sen ne anlarsın ki?” dedi Farrington, öfkeyle adama dönerek. “Böyle salak konuşmak için ne alıyorsun?”

“Şışşt, şışşt,” dedi O'Halloran, Farrington'ın yüzündeki şiddet ifadesini fark ederek. “Hadi çocuklar, kaybeden ödesin. Birer küçük içki daha alalım ve sonra kalkalım.”

O'Connell Köprüsü'nün köşesinde bitik yüzlü bir adam, eve gitmek üzere küçük Sandymount tramvayını bekliyordu. Öfkeden deliye dönmüş ve intikama susamıştı. Aşağılanmış ve mutsuz hissediyordu; sarhoş bile hissetmiyordu ve cebinde yalnızca iki peni vardı. Her şeye lanet okudu. Ofiste yapacağını yapmıştı, saatini rehine vermişti; bütün parasını harcamıştı, üstüne üstlük sarhoş bile olmamıştı. Yeniden susamaya başladı ve bardaki sıcak ortama yeniden dönmek istedi. Bir çaylağa iki kez yenilip güçlü adam ününü yerlere sermişti. Öfkeden yüreği sıkışıyor ve sandalyeyle çarpıp *Pardon!* diyen büyük şapkalı kadın da aklına gelince iyice çileden çıktı.

Tramvay, Shelbourne Yolu'nda durdu ve Kışla'nın⁵⁵ duvarının dibinden iri cüssesiyle ilerledi. Eve dönmek içinden gelmiyordu. Yan kapıdan içeri girdiğinde mutfakta kimse olmadığı görüldü; ocak sönüktü. Yukarıya bağırdı:

“Ada! Ada!”

55. İngiliz askerlerinin kaldığı Shelbourne Yolu'ndaki kışla binaları. (ç.n.)

Karısı, keskin küçük yüzlü bir kadındı; kocası ayıkken kocasına karşı kırıcı davranır ama sarhoşken de kocası ona karşı kırıcı davranırdı. Beş çocukları vardı. Ve küçük bir çocuk merdivenlerden aşağıya indi.

“Kim var orada?” diye seslendi adam, karanlıkta bakınarak.

“Benim, baba.”

“Charlie?”

“Hayır, baba. Tom.”

“Annen nerede?”

“Şapele gitti.”

“Ha, evet... Bana yemek bırakmayı aklına getirdi mi acaba?”

“Evet. Baba. Ben -

“Lambayı yak. Ne diye karanlıkta duruyorsun ki?” Diğer çocuklar yattı mı?”

Küçük çocuk lambayı yakarken adam sandalyelerden birine çöktü. Oğlunun düz aksanını taklit etti kendi kendine: “Şapele. Şapele, arzu ederseniz!” Lamba yanınca yumruğunu masaya indirdi ve bağırdı:

“Yemeğim nerde?”

“Ben, pişireceğim.... baba,” dedi küçük oğlan.

Adam öfkeyle yerinden fırladı ve ateşi gösterdi.

“Bu ocakta mı? Ocağı söndürmüşsünüz! Of Allahım, şimdi gösteririm ben nasıl olacağını!”

Kapıya doğru bir adım attı ve kapının arkasında duran değneği aldı.

“Ocağın nasıl söndürüleceğini gösteririm ben!” deyip kollarını sıvadı.

Küçük çocuk, “Hayır, baba,” diyerek ağlamaya başladı ve masanın etrafında koşmaya başladı ama adam çocuğu ceke-

tinden yakaladı. Küçük çocuk vahşice adama baktı ama kaçış yolu olmadığını görünce dizlerinin üstüne çöktü.

“Bir daha ocağı söndür de göreyim!” diyerek çocuğa var gücüyle vurmaya başladı. “Bunu aklından çıkarma, küçük yaramaz!”

Çocuk, değnek bacaklarını kestikçe acıyla inliyordu. Ellerini havada kavuşturdu ve sesi korkudan titreyerek:

“Lütfen, baba,” diye ağlıyordu. “Beni dövme, baba! *Meryem Ana* duasını okurum sana... *Meryem Ana* duasını. . . . Sana *Meryem Ana*... Eğer beni dövmezsen... *Meryem Ana* duası... ”

ÇAMUR

İdareci hanım, kadınların çayı biter bitmez gitmesine izin vermişti. Maria da dört gözle akşamın olmasını bekliyordu. Mutfağın her tarafına bal dök de yala. Aşçı, bu koca bakır güğümler ayna gibi oldu; insan kendini görür, diyordu. Ateş güzel güzel yanıyor ve parlıyordu; kenar masaların birinde Cadılar Bayramı⁵⁶ için yapılmış dört büyük çörek duruyordu. Çörekler henüz kesilmemiş gibi duruyordu ama yanına yaklaştığınızda çayın yanında servis edilmek üzere derin ve kalın eşit dilimlere ayrılmış olduğunu görebilirdiniz. Çörekleri kesen Maria'ydı.

Maria, gerçekten de çok ama çok ufak tefekti; ama çok uzun bir burnu ve uzun bir çenesi vardı. Hep sözcükleri yumuşatarak, hafifçe burnundan konuşurdu: "Evet, canım,", "Hayır, canım." Çamaşır tekneleri için kavgaya eden kadınların yanına hep o yollanırdı; her zaman da kavgayı yatıştırmayı becerirdi. Bir gün idareci hanım ona şöyle demişti:

"Maria, sen, gerçek bir ara bulucusun!"

Ve yardımcı idareci kadın ile kurul üyesi iki kadın da bu

56. Halloween: AllHallow'sEve'den türetilmiştir ve Holy Eve olarak aslı pagan geleneklerine dayalı Azizler Günü'nün Arifesi olarak 31 Ekim akşamında kutlanır. Aslında, Keltlerin eskiden yazın bitişi ve kışın başlangıcı olarak 1 Kasım tarihinde kutladıkları bayramın Hristiyan geleneğine uyarlanmasıdır. (ç.n.)

iltifatı duymuştu. Ve Kızıl Mooney de her zaman, Maria'nın hatırı olmasa ütüleri yapan dilsiz bu iyilikleri yapmayacağını söyler dururdu. Herkes çok severdi Maria'yı.

Kadınlar, çaylarını saat altıda içiyordu ve o da yediden önce çıkabilecekti. Ballsbridge'ten Nelson Pillar'a kadar yirmi dakika; Pillar'dan Drumcondra'ya yirmi dakika ve bir şeyler almak için yirmi dakika daha. Sekizden önce orada olurdu. Gümüş çıkıtlı çantasını yeniden açtı ve sözcükleri okudu, *Belfast'tan bir hediye*. Bu çantaya çok düşküncü çünkü Joe, beş yıl önce Alphy'yle birlikte Belfast'a, Hamsin Yortusu⁵⁷ gezisine gittiklerinde almıştı. Çantada beş şilini ve biraz da bozuk parası vardı. Tramvay biletini ödedikten sonra geriye beş şilini kalıyordu. Tüm çocuklar şarkı söyleyecek, ne kadar da güzel bir akşam olacaktı. Yeter ki Joe sarhoş gelmesin. İçince bambaşka biri olup çıkıyordu.

Joe, sık sık onların yanına taşınıp birlikte yaşamalarını istemişti ama o, yük olacağını hissetmiş (her ne kadar Joe'nun karısı ona karşı çok iyi davransa da) ayrıca çamaşırvhanedeki hayata alışmıştı. Joe, iyi bir adamdı. Joe'ya ve Alphy'ye çocukken bakıcılık yapmıştı; Joe, çoğu kez şöyle derdi:

“Annem annemdir ama Maria benim asıl annemdir.”

Evden ayrılınca çocuklar ona *Dublin by Lamplight*⁵⁸ çamaşırvhanesinde bir iş ayarlamışlardı. Protestanlarla ilgili çok kötü düşünceleri vardı ama şimdi çok iyi insanlar olduklarını, biraz sessiz ve ciddi olsalar da birlikte yaşanabilecek insanlar olduklarını düşünüyordu. Bir de serada yetiştirdiği çiçekleri vardı ve onlarla ilgilenmekten zevk alıyordu. Eğrelti otları,

57. Paskalya'dan sonraki yedinci Pazar gününden sonra gelen Pazartesi. Paskalya'nın ellinci günü nedeniyle Pentecost denir. (ç.n.)

58. Çoğunlukla kurtarılmış fahişelerle sarhoş kadınları işe alan bir Protestan işletmesi. (ç.n.)

mumecekleri vardı ve ne zaman bir misafiri gelse birer parça koparıp veriyordu. Bir tek dini okuma parçalarını sevmiyordu ama kadın idareci o kadar iyi, o kadar nazik bir insandı ki...

Aşçı, her şeyin hazır olduğunu söyleyince kadınların çalıştığı odaya gidip zili almaya başladı. Birkaç dakika içinde kadınlar, duman tüten ellerini önlüklerine sile sile ve sıvadıkları yenlerini duman tüten kırmızı kollarının üzerinden indirerek ikişer üçer gelmeye başladılar. Aşıyla dilsiz, kocaman teneke aydanlıklardaki aya, sütle şeker katmış şimdi de çayları kocaman kupalara doldurmuşlardı; kadınlar da kupaların başına oturdular. Maria, öreği dağıtırken hak geçmesin diye çok özen gösterip herkese dörder dilim düşürdü. ay molası boyunca bol bol kahkahalar, şakalaşmalar gırla gitti. Lizzie Fleming, Maria'nın yüzüğü⁵⁹ mutlaka bulacağını söyledi. Fleming, bu şakayı her bayramda yapıyordu geri ama Maria yine gülmek durumunda kaldı ve ne bir yüzük ne de bir adam isterim dedi. Gülünce gri-yeşil gözleri, hayal kırıklığına uğramış bir utangalıkla parladı ve burnunun ucu, neredeyse çenesine deecek gibi oldu. Sonra Kızıl Mooney, ay kupasını Maria'nın sağlığına kaldırdı ve herkes kupasını masaya vururken, kupasındakinin siyah bira olmamasına üzüldüğünü söyledi. Ve Maria, yeniden burnunun ucu çenesine deinceye, ufacık bedeni neredeyse yarılane kadar güldü. Çünkü her ne kadar bayağı bir kadın eğilimlerine sahip olsa da Kızıl Mooney'in kötü bir niyeti olmadığını biliyordu.

Kadınlar çaylarını bitirip aşçı ile dilsiz ortalığı topladı: İşte şimdi mutlu değıl miydi? Küçük odasına gitti ve ertesı sabahki ayın için saatini yediden altıya kurdu. Sonra iş önlüğüyle iş ayakkabılarını çıkardı ve gezmelik eteğini yatağın üzerine

59. Bayram âdeti olarak çörek içine bir yüzük yerleştirilir ve yüzüğü bulanın o sene evleneceğinin işareti sayılır.(.n.)

serdi; küçük bayramlık çizmelerini yatağın ayakucuna koydu. Bluzunu da değiştirdi ve aynanın önünde durdu. Genç bir kızken Pazar sabahı ayinlerine giderken nasıl da giyinirdi. Onca bakıp süslediği küçük bedenine tuhaf bir sevecenlikle baktı. Geçen yıllara rağmen güzel sıkı bir küçük beden diye düşündü.

Dışarı çıktığında sokaklar yağın yağmurla parlıyordu ve eski kahverengi yağmurluğunu aldığına iyi etmişti. Tramvay doluydu ve arka köşedeki küçük tabureye sıkışmak zorunda kaldı; yüzü insanlara dönük, parmak uçları yere zar zor değiyordu. Kafasında yapacaklarını planladı; insanın bağımsız ve cebinde kendi parasının olması ne kadar iyi diye düşündü. Güzel bir akşam geçireceklerini umut ediyordu. Kesinlikle güzel bir akşam olacaktı ama Alphy'yle Joe'nun küs olmalarına üzülmekten de edemiyordu. Şimdi birbirlerinden iyice kopmuşlardı ama çocukken ne kadar iyi arkadaşlıklar; ancak hayat işte bu.

Nelson Pillar'da tramvaydan indi ve kalabalığı yarararak aceleyle yürüdü. Downes Pastanesi'ne girdi ama dükkân o kadar kalabalıktı ki sıranın kendisine gelmesi çok uzun sürdü. On iki tane bir penilik karışık pasta aldı ve kocaman bir çantayla dükkândan çıktı. Sonra, başka ne alabilirim diye düşündü: Şöyle güzel bir şey almak istiyordu. Elma ve çerez zaten olurdu. Ne alacağını bilmek zordu ve aklına bir tek pasta geliyordu. Erikli pasta almaya karar verdi ama Downes Pastanesi'ninkilerin üzerindeki badem serpmesi çok azdı ve böylece Henry Sokağı'ndaki bir dükkâna gitti. Burada bir türlü rahat hareket edemedi ve karar vermesi uzun sürdü; tezgâhın arkasındaki havalı genç kadın -belli ki ona biraz kızgındı- pastanın bir düğün pastası olup olmadığını sordu. Bu soru Maria'nın kızarmasına ve genç kadına gülümsemesine yol

açtı. Ama genç kadın ciddiyetini hiç bozmadı ve erikli pasta-
dan kalın bir dilim kesip paketledi:

“İki şilin ve dört peni lütfen,” dedi.

Drumcondra tramvayında ayakta dikilmek zorunda kala-
cağını düşündü çünkü genç adamların hiçbiri onu görmemiş
gibiydi ama yaşlıca bir adam yerini verdi. İri cüsseli bir bey-
di ve kahverengi bir işçi şapkası takıyordu. Köşeli kırmızı bir
yüzü ve ak düşmüş bıyıkları vardı. Maria, albaygörünlü bir
beyefendi diye düşündü ve önlerindeki boş boş bakan genç
adamlara kıyasla ne kadar kibar kaldığı sonucuna vardı. Bey,
Bayram Arifesi’nden ve yağmurlu havadan konuşmaya başla-
dı. Kocaman çanta herhalde çocuklar içindir, dedi ve çocuk-
ların çocukluklarının kıymetini bilmesinin, eğlenmesinin
hakkı olduğunu söyledi. Maria, söylediklerine katılarak utan-
gaç utangaç başını salladı. Maria’ya karşı çok nazikti; Maria,
Kanal Köprüsü’nde inerken teşekkür edip eğilerek selamla-
dı; bey de eğilip şapkasını kaldırarak selamladı ve gülümsedi.
Yağmurda küçük başını eğmiş köprüde yürürken, bir beye-
fendinin içkiliyken bile beyefendi olduğunun anlaşıldığını
düşündü.

Joe’nun evine girdiğinde herkes, “A, Maria geldi!” dedi.
Joe, işten yeni gelmiş ve tüm çocuklar bayramlık giysileri-
ni giyinmişti. Yandaki komşu evden iki büyük kız vardı ve
oyunlar çoktan başlamıştı. Maria, çocukların arasında pay-
laştırsın diye pasta çantasını en büyük oğlan Alphy’ye verdi.
Mrs. Donnely bu kadar şey getirerek ne çok zahmet ettiğini
söyledi ve tüm çocuklara, “Teşekkürler Maria!” dedirtti.

Ama Maria, anne ve baba için de kesinlikle sevecekleri
özel bir şey getirdiğini söyleyip erikli pastasını aramaya baş-
ladı. Önce Downes Pastanesi’nin çantasına baktı, sonra yağ-
murluğunun ceplerine sonra da portmantoya baktı ama hiç-

bir yerde bulamadı. Sonra çocuklara, erikli pastayı yiyen var mı diye sordu –yanlışlıkla tabii ki- ama çocuklar hayır dedi ve madem hırsızlıkla suçlanacaklar o zaman pastaları da yemek istemiyorlarmış gibi baktılar. Herkesin erikli pastanın sırrıyla ilgili bir çözümü vardı ve Mrs. Donnelly, Maria'nın pastayı olsa olsa tramvayda unutmuş olabileceğini söyledi. Ak bıyıklı beyefendinin aklını ne kadar karıştırdığını hatırlayan Maria, utançtan, kızgınlıktan ve hayal kırıklığından kızardı. Küçük sürprizinin sonunu ve sokağa attığı iki şilin dört peniyi düşününce neredeyse zırl zırl ağlayacaktı.

Ancak Joe, önemli olmadığını söyledi ve onu ateşin yanına oturttu. Maria'ya karşı çok iyiydi. Ofiste olanları anlattı, müdürüne nasıl akıllıca karşılık verdiğini aktardı. Maria, Joe'nun kendi sözlerine neden bu kadar güldüğünü anlamadı. Ama anladığı kadarıyla müdürünün geçinmesi zor bir insan olduğunu söyledi. Joe, suyuna gitmesini bilince fena biri olmadığını, yanlış bir şekilde üstüne gitmediğin sürece düzgün bir adam olduğunu söyledi. Mr. Donnelly, çocuklara piyano çaldı ve onlar da şarkı söyleyip dans ettiler, Sonra yandaki evin kızları herkese ceviz-fındık dağıttı. Kimse ceviz kıracağını bulamadı. Joe çileden çıktı ve ceviz kıracağı olmadan Maria'nın cevizleri nasıl kıracağını sordu. Ama Maria, ne ceviz ne de fındık sevmediğini ve kimsenin kendisi için canını sıkmasını söyledi. Ardından Joe, Maria'ya bir bardak siyah bira isteyip istemediğin sordu ve Mrs. Donnelly eğer isterse evde şarap da olduğunu söyledi. Maria, hiçbir şey istemediğini söyledi ama Joe, ısrar etti.

Maria, Joe'yu kendi haline bırakıp ne isterse getirmesini söyledi; ateşin başına oturup eski günlerden konuşmaya başladılar. Maria, Alphy için iyi şeyler söyleyecekti ki Joe, bir daha kardeşi hakkında konuşmak istemediğini söyledi ve eğer kar-

deşimle konuşursam ölümü görün diye bağırdı. Maria konuyu açtığına üzüldüğünü söyledi. Mr. Donnelly, insanın kendi kanından canından olan kardeşi hakkında böyle konuşmaktan utanması gerektiğini söyledi ama Joe, Alphy'nin artık kardeşi olmadığını söyledi; az kalsın kavga çıkacaktı. Yine de Joe, gecenin hatırına sinirlerine hâkim olacağını söyleyip karısından bir iki şişe daha siyah bira açmasını istedi. Yandaki evin kızları oyunlar hazırladı ve herkesin neşesi yeniden yerine geldi. Maria, çocukların bu kadar neşeli ve Joe ile karısının bu kadar keyifli olduklarını görünce mutlu oldu. Yandaki evin kızları masaya tabaklar yerleştirdi ve çocukların gözlerini bağlayıp masaya gelmelerini istedi. Biri dua kitabı ve diğer üçü de su tabaklarını buldu. Ve yandaki kızlardan biri yüzüğü bulunca, Mrs. Donnelly, yüzü pembeleşen kıza doğru parmağını sallayarak, "A, benim her şeyden haberim var!" dedi. Maria'nın da gözlerini bağlamak için ısrar ettiler ve onun neyi bulacağını merak ettiler. Maria, gözleri bağlanırken, burnunun ucu çenesine değinceye kadar güldü.

Kızlar, Maria'yı gülüşmeler ve şakalaşmalar arasında masaya götürdüler ve ona denileni yaptı; elini havada gezdirdi. Oraya buraya oynattı ve tabaklardan birine değdirdi. Parmaklarında yumuşak ıslak bir madde hissetti ama kimse-den çıt çıkmamasına, gözlerindeki bağın çözülmemesine şaşırdı. Birkaç saniye sessizlik oldu. Sonra bir hareketlilik oldu ve fısıldaşmalar duyuldu. Birisi bahçeyle ilgili bir şey dedi ve sonunda Mrs. Donnelly, yandaki evin kızlarından birine kızgın bir sesle o şeyi hemen alıp atmasını söyledi. Oyun yoktu. Maria, ilkinde yanlışlık olduğunu anlayıp yeniden elini bir şeye değdirdi. Bu kez dua kitabını buldu.

Oyundan sonra Mrs. Donnelly, çocuklara Miss McCloud's Reel şarkısını çaldı ve Joe, Maria'ya bir bardak şarap ikram

etti. Kısa sürede herkesin neşesi yerine geldi ve Mrs. Donnelly, Maria'nın yıl sonu gelmeden manastıra gireceğini çünkü bir dua kitabı seçtiğini söyledi. Maria, Joe'nun kendisine karşı hiç o geceki kadar iyi davrandığını görmemişti. O kadar hoş sohbet, o kadar nazikti ki. Herkesin kendisine karşı çok iyi olduğunu söyledi.

Sonunda çocuklar yorgun düştü ve uykuları geldi. Joe, Maria'dan gitmeden önce bir şarkı söylemesini istedi. Mrs. Donnelly, "Lütfen, Maria, lütfen söyle!" dedi ve Maria da kalıp piyanonun başına geldi. Mrs. Donnelly, çocuklara sessiz olmalarını ve Maria'yı dinlemelerini söyledi. Sonra prelüdü çaldı ve Maria'ya, "Şimdi, Maria!" dedi. Maria, kızara bozara cılız titrek bir sesle şarkıya başladı. *Yaşadığımı Düşledim*'i⁶⁰ söyledi ve ikinci kıtaya geldiğinde yeniden birincisini söyledi:

Yaşadığımı düşledim mermer salonlarda
Yanımda hizmetçi ve serflerle,
Ve toplanan herkesin o duvarların içlerinde
Umudu ve gururu oldum.
Sayamayacak zenginliklerim vardı
Soylu atalardan kalan,
Ama bir şey daha düşledim, en güzelini
Beni sevdiğini hâlâ eskisi gibi.

Ama kimse hatasını göstermeye kalkışmadı; şarkısını bitirdiğinde Joe, çok duygulanmıştı. Hiçbir şeyin eski günlerdeki gibi olmadığını ve kim ne derse desin şu zavallı Balfe⁶¹ gibi bir müzik olmadığını söyledi. Gözleri dolmuştu ve o kadar buğulanmıştı ki aradığı şeyi bulamadı, sonunda karısına şarap açacağını nereden olduğunu sordu.

60. *Bohemyalı Kız*'dan bir aria. (ç.n.)

61. İrlandalı müzisyen Michael William Balfe. *Bohemyalı Kız*'ın bestecisi. (ç.n.)

ACI BİR VAKA

Mr. James Duffy Chapelizod'da oturuyordu çünkü ait olduğu kentten olabildiğince uzakta yaşamak istiyordu ve çünkü Dublin'in diğer tüm banliyölerini kaba, modern ve gösteriş meraklısı buluyordu. Kasvetli eski bir evde yaşıyordu ve penceresinden eski bir viski damıtma tesisi ya da Dublin'in uzandığı sığ nehrin yukarı boyu görünüyordu. Halısız odasının yüksek duvarlarında hiç resim yoktu. Odadaki eşyaları tek tek kendisi almıştı: Siyah demir karyola, demirden bir lavabo, dört masif bükme sandalye, bir elbise askısı, bir kömür kovası, bir ocak ızgarası ve maşası, bir de çift kaideli bir yazı masasının oturtulduğu kare bir masa. Bir girintiye, beyaz tahta raflardan bir kitaplık gömülmüştü. Yatak beyaz çarşaf ve nevresimle kaplanmış; ayakucuna da el dokuması kırmızı-siyah bir örtü serilmişti. Küçük bir el aynası lavabonun üzerinde asılmış ve beyaz renkli bir lamba gündüzleri tek süs eşyası olarak ocakbaşındaki rafta duruyordu. Beyaz raflardaki kitaplar aşağıdan yukarıya kalınlıklarına göre dizilmişti. En alt rafın sonuna Wordsworth'ün külliyatı yerleştirilmiş ve en üst rafın sonunda da bir defter cildiyle kaplanmış *Maynooth*

*Catechism*⁶²duruyordu. Yazı takımları hep yazı masasının üstünde oluyordu. Kapalı bölmesinde, sahne talimatlarının mor mürekkeple yazıldığı Hauptmann'ın *Michael Kramer*'inin el yazması bir çevirisi ve pirinç bir tutacakla bastırılmış ince bir kâğıt demeti vardı. Bu kâğıtlarda ara ara bir cümle yazılırdı ve en üstteki kâğıda, ironik bir havadayken, *Bile Beans* reklamının başlığı yapıştırılmıştı. Kapalı bölmenin kapağını kaldırıncaya hafif güzel bir koku yayılıyordu -sedir ağacından yapılmış yeni kalemlerin ya da bir şişe sakızın ya da orada unutulmuş buruşuk elmanın kokusu.

Mr. Duffy, fiziksel ya da zihinsel bozukluğu çağrıştıran her şeyden tiksiniyordu. Bir ortaçağ doktoru, Satürn'ün etkisi altında olduğunu söylerdi. Yıllarının bütün hikâyesini taşıyan yüzünün rengi, Dublin sokakları kahverengisiydi. Uzun ve epeyce kocaman kafasında dik siyah saçları vardı ve açık kumral bıyıkları çirkince ağzını pek örtemiyordu. Aynı zamanda çene kemikleri yüzüne sert bir ifade veriyordu ama açık kumral kaşlarının altından dünyaya bakan gözleri, başkalarındaki iyileştirici içgüdüğü almaya her an hazır ama çoğu kez hayal kırıklığına uğramış bir adam izlenimi veriyordu. Bedeninden biraz uzakta, kendi hareketlerine kuşkuyla yan yan bakarak yaşıyordu. Garip bir otobiyografik alışkanlığı vardı: Ara sıra kendisi hakkında, yüklemi geçmiş zamanda ve öznesi üçüncü tekil şahısla kafasında kısa cümleler kurardı. Hiçbir zaman dilencilere para vermez; elinde fındık ağacından bir baston, dosdoğru yoluna giderdi.

Baggot Sokağı'ndaki özel bir bankada yıllardır veznedar olarak çalışıyordu. Her sabah tramvayla Chapelizod'dan ge-

62. 1775'te James Butler tarafından uyarlanmış bir Kateşizm versiyonudur. İrlanda kiliselerinde uygulanması için Maynooth Ulusal Sinod'u tarafından düzenlenmiştir. (ç.n.)

lirdi. Öğlenleri Dan Burke'nin lokantasına gider, yemeğini yerdi –bir büyük şişe bira ve küçük bir tabak ararot bisküvisi. Saat dörtte serbestti. Akşam yemeğini Dublin'in yaldızlı gençliğinden uzakta hissettiği ve hesabın sade, belli bir dürüstlikle getirildiği George Sokağı'ndaki bir restaurantta yerdi. Yemekten sonraki saatleri, ya ev sahibesinin piyanosunun önünde ya da şehrin dış mahallelerinde dolanarak geçirirdi. Mozart'a düşkünlüğü, bazen onu bir operaya ya da bir konser sürüklerdi -bunlar, hayatının tek kaçamağıydı.

Ne bir arkadaşı ne de bir tanışı vardı. Ne bir kilisesi ne de bir inancı. Ruhsal dünyasını, başkalarıyla paylaşmadan, Noellerde akrabalarını ziyaret ederek ve öldüklerinde mezar kadar onlara eşlik ederek dolduruyordu. Bu iki toplumsal görevi eskilerin onuru hatırına gerçekleştiriyordu ama bunun ötesinde yurttaşlık hayatını düzenleyen âdetlerin yanına yaklaşmıyordu. Belli koşullar altında banka soymayı düşünmekte bir beis görmüyordu ama bu koşullar hiçbir zaman ortaya çıkmadığından yaşamı dümdüz sürüp gidiyordu -macerasız bir hikâye.

Bir akşam Rotunda'da iki hanımın yanında otururken buldu kendini. Salon, bir avuç izleyicisi ve sessizliğiyle sanki başarısız bir konserin haberini veriyordu. Yanında oturan hanım, boş salona bir kaç kez göz gezdirerek şöyle dedi:

“Neyazık, bu akşam ne kadar az seyirci var! Boş koltuklara şarkı söylemek çok zor geliyordur.”

Bu sözleri sohbet daveti olarak aldı. Bir tuhaflık sezdirmeden öylece konuşmasına şaşırmıştı. Konuşurlarken kadını hafızasına yerleştirmeye çalıştı. Yanında oturan genç kızın, kadının kızı olduğunu öğrenince kendisinden bir iki yaş küçük olduğuna karar kıldı. Eskiden güzel olduğu belli olan yüzü zeki bir yüz olarak kalmıştı. Belirgin hatları olan yuvar-

lak bir yüzdü. Gözleri çok koyu maviydi ve sabitti. Meydan okuyan bir edayla bakmaya başlıyorlar ama bir şekilde olarak olağanüstü bir duyarlılığı ele vererek gözbebeklerinin, irisine doğru baygın baygın açılışıyla afallıyordu. Gözbebekleri çabucak toparlanıyor; bu yarı kapalı mizaç yeniden tedbirliliğin etkisi altına giriyor ve göğsünde toplanan astragan mantosu meydan okuma havasını daha kesin dille anlatmaya koyuluyordu.

Birkaç hafta sonra Earlsfort Terrace'taki bir konserde yeniden karşılaştı ve kadının kızının dikkatini başka yerlere çevirdiği anları kolladı. Adı Mrs. Sinico'ydu. Kocasının büyük büyükbabası Leghorn'dan gelmişti. Kocasını Dublin ile Hollanda arasında çalışan bir ticaret gemisinin kaptanıydı ve tek çocukları vardı.

Rastlantı eseri üçüncü kez karşılaştıklarında bir randevu koparma cesaretinde bulundu. O da geldi. Bu pek çok buluşmalarının sadece ilkiydi. Hep akşamları buluşuyor ve birlikte yürümek için en ıssız köşeleri seçiyorlardı. Ancak Mr. Duffy, bu gizli saklı şeylerden hoşlanmıyordu ve kaçamak buluşmalara zorlandıklarını anlayıp kendisini onun evine davet ettirdi. Evlilik yaşına gelen kızını da düşünen Kaptan Sinico, bu ziyaretleri destekledi. Karısını zevk âleminin dışına o kadar samimiyetle atmıştı ki kimsenin karısına ilgi göstereceğini aklına bile getirmiyordu. Koca, çoğu kez evden uzakta ve kız da müzik dersi vermek için dışarıda olduğundan Mr. Duffy'nin hanımefendinin arkadaşlığının tadını çıkarmaya çok fırsatı oluyordu. Ne kendisinin ne de kadının daha önce böyle bir macerası olmamıştı ve ikisi için de durumun herhangi bir sakıncası yoktu. Yavaş yavaş düşüncelerini onun düşüncelerine geçirdi. Hakkında konuştuğu kitapları ona getiriyor, okumasını istiyor; entelektüel yaşamını paylaşıyordu.

O da hepsini dinliyordu.

Kimi zaman, kuramlarına karşılık olarak o da kendi yaşamından bazı olguları paylaşıyordu. Neredeyse anne şefkatiyle, her şeyiyle ona açılmasını istiyordu: Günah çıkarıcısı olmuştu. Bir ara İrlanda Sosyalist Parti'nin toplantılarını katıldığını ve ufak bir yağkandiliyle aydınlatılan bir tavan arasında yirmi ciddi işçinin arasında nasıl bambaşka bir adam gibi kaldığını anlattı. Parti, her birinin ayrı lideri ve ayrı tavan arası olacak şekilde üçe bölündüğünde toplantılara katılmayı bırakmıştı. İşçilerin tartışmalarının fazla korkakça olduğunu ve ücret konusuna ilgilerinin aşırı olduğunu söyledi. İşçilerin katı-yapıda realistler olduklarını ve ulaşmalarına olanak olmayan bir boş vaktin üretimi olan mükemmelliği elde edemediklerinden gücenik olduklarını söyledi. Daha birkaç yüzyıl Dublin'i sallayacak toplumsal bir devrim görünmüyor dedi.

Düşüncelerini neden kaleme almıyorsun diye sordu. "Ne için," diye cevap verdi özenli bir küçümsemeyle. Altmış saniye doğru düzgün düşünmekten aciz, saçma sapan süslü laflar edenlerle rekabet etmek için mi? Ahlakını polisin, güzel sanatlarını simsarların eline bırakmış geri zekâlı bir orta sınıfın eleştirel bakışına teslim olmak için mi?

Mr. Duffy, Dublin'in dışındaki küçük kulübeye sıkça gider olmuştu. Sık sık akşamlarını birlikte geçiriyorlardı. Yavaş yavaş düşünceleri birbirine dolandıkça uzak şeylerden daha az konuşmaya başladılar. Arkadaşlığı, egzotik yerlerdeki sıcak topraklar gibiydi. Çoğu zaman lambayı yakmakta acele etmeden karanlığın üzerlerine çökmesine ses çıkarmıyordu. Karanlık saklı oda, başbaşa olmaları, kulaklarını terketmeyen müzik, onları birleştiriyordu. Bu birleşme onu yükseltiyor, karakterinin kaba çıkıntılarını yok ediyor, zihinsel yaşamına duygusallık katıyordu. Kimi zaman kendi sesini dinler-

ken yakalıyordu kendini. Onun gözlerinde meleklerin katına çıktığını düşünüyor ve ateşli yapısına giderek daha çok bağlandıkça, ruhunun deva bulmaz yalnızlığında ayak direyen, kendi iç sesi olduğunu bildiği garip yabancı sesi duyuyordu. Kendimizi ele veremeyiz diyordu ses: Biz kendimiziniz. Mrs. Sinico'nun sıra dışı her bir heyecan belirtisini gösterdiği bir gece bu sohbetlerin sonugeldi: Mrs. Sinico Mr. Duffy'nin elini yakalayıp kendi yanağına götürdü.

Mr. Duffy çok fazla şaşırmıştı. Sözlerini yorumlama şekli, rüyasından uyandırdı. Bir hafta onu görmeye gitmedi. Sonra buluşmak için bir mektup gönderdi. Son görüşmelerinin, çökmüş itirafhanelerinin etkisiyle içinden çıkılması zor bir duruma düşmesini istemediğinden, Parkgate yakınlarındaki küçük bir pastanede buluştular. Soğuk bir sonbahar gecesi idi ama soğuğa rağmen parkın yollarında üç saat boyunca gidip geldiler. İlişkilerini sonlandırmayı kararlaştırdılar: Her bağ, üzüntü çektiren bir bağdır, dedi Mr. Duffy. Park'tan çıktıklarında tramvaya kadar hiç konuşmadan yürüdüler. Ama Mrs. Sinico, o kadar şiddetli titremeye başlamıştı ki oracıkta düşüp bayılacağından korkarak hızla vedalaşıp ayrıldı. Birkaç gün sonra kitaplarının ve nota albümlerinin olduğu bir paket geldi.

Dört yıl geçti. Mr. Duffy, düz yaşamına geri döndü. Odası hâlâ kafasındaki düzenliliğe tanıklık ediyordu. Aşağı odadaki birkaç yeni nota albümü müzik dolabını çökertiyordu ve kitap rafında Nietzsche'nin iki kitabı duruyordu: *Böyle Buyurdu Zerdüş*t ve *Şen Bilim*. Yazı masasındaki kâğıtlara seyrek yazıyordu. Mrs. Sinico'yla son görüşmelerinden iki ay sonra yazılmış bir cümlesi şöyleydi: İki erkek arasında aşk imkânsızdır çünkü seks olmamalıdır ve bir erkekle bir kadın arasında arkadaşlık yoktur çünkü seks olmalıdır. Onunla karşılaşma-

mak için konserlerden uzak durdu. Babası öldü; bankanın küçük ortağı emekliye ayrıldı. Ve hâlâ şehre tramvayla gidip her akşam George Sokağı'ndaki mütevazı yemeğini yiyip tatlı niyetine de akşam gazetesini okuduktan sonra yürüyerek eve dönüyordu.

Bir akşam mısır unuyla kızartılmış bifteğinden ve lahana-
dan bir parça ağzına götürürken eli durdu. Sürahiye dayadığı akşam gazetesindeki bir paragrafa bakakaldı. Çatalındaki yiyeceği tabağa geri bıraktı ve paragrafı dikkatle okudu. Sonra bir bardak su içti, tabağını kenara sürdü, gazeteyi ikiye katlayarak önüne koydu ve paragrafı tekrar tekrar okudu. Tabaktaki lahana pörsümüştü, beyaz bir yağ bırakmaya başladı. Garson kız gelerek yemeği kötü mü diye sordu. Çok iyi olduğunu söyledi ve zorla birkaç lokma aldı. Sonra hesabı ödedi ve dışarı çıktı.

Kasım'ın alacakaranlığında hızla yürüdü; bastonu, düzenli olarak yere vurup duruyor, üçüncü hamur *Mail*'in⁶³ ucu ceketinin yan cebinden dışarı çıkıyordu. Parkgate'ten Chapelizod'a giden ıssız yolda adımlarını yavaşlattı. Bastonu yere daha heyecansız vuruyordu ve neredeyse bir iç geçiriş sesiyle alıp verdiği düzensiz nefesleri kış havasında yoğunlaştı. Eve vardığında hemen odasına çıktı, cebindeki gazeteyi çıkararak, pencerenin azalan aydınlığında yeniden okudu. Yüksek sesle okumuyordu ama dudaklarını, bir papazın *Secreto* duasını okurken yaptığı gibi kıpırdatıyordu. Şöyle yazıyordu:

SYDNEY PARADE'DE BİR HANIM ÖLDÜ ACI BİR VAKA

Bugün, Dublin Hastanesi'nde Müfettiş Yardımcısı (Mr.

63. Dublin akşam gazetesi. (ç.n.)

Leverett'in yokluğunda) Sydney Parade İstasyonu'nda ölen kırk üç yaşındaki Mrs. Emily Sinico'nun cesediyle ilgili incelemeyi yürüttü. Kanıtlar, merhumun, rayları geçerken, Kingstown'dan gelen ondaki banliyö treninin lokomotifinin çarpması sonucu düştüğünü ve başında ve sağ yanında oluşan yaralanmalar nedeniyle öldüğünü gösteriyor.

Trenin makinisti, James Lennon, on beş yıldır demiryollarında çalıştığını belirtti. Hareket memurunun düdüğünü duyunca treni yürüttüğünü ve bir iki saniye sonra kalabalığın bağırışı üzerine treni durdurduğunu söyledi. Tren ağır ilerliyordu.

İstasyon hamalı Demiryolu bekçisi, tren kalkmak üzereyken bir kadının rayları geçmeye kalkıştığını belirtti. Ona doğru koşup bağırması ama yetişemedi lokomotifin tamponuna çarparak yere düşmüştü.

Jüri üyesi: "Hanımın düştüğünü gördünüz mü?"

Tanık: "Evet."

Komiser muavini Croly, olay yerine vardığında platformda yatan kadının ölmüş olduğunu belirtti. Cesedi, bekleme odasına taşıyıp ambulansın gelmesini bekledi.

57 yaka numaralı polis memuru, olayı doğruladı.

Dublin Hastanesi'nde kalan asistan cerrah Dr. Halpin, merhumun iki alt kaburgasının kırıldığını ve sağ omzunun ciddi şekilde zedelendiğini belirtti. Yaralanmalarının bir kişiyi ölüme götürmeye yeterli olmadığını belirtti. Düştüğünde başının sağ yanı yaralanmıştı. Kendi kanısı, ölümün ani bir şoktan ya da kalp ritmindeki ani bir düşüşten kaynaklanmış olabileceği yönündeydi.

Demiryolu şirketi adına konuşan Mr. H. B. Patterson Finlay, kazadan dolayı derin üzüntülerini ifade etti: Şirket, her zaman, insanların geçitleri kullanması ve raylardan geç-

memesi için, hem her istasyona uyarı işaretleri asarak hem de demiryolu geçitlerinde açılır kapanır kapılar yaparak, her türlü önlemi almıştı. Merhumun, geç saatlerde uyarı çizgisini aşarak bir perondan diğerine geçme alışkanlığı vardı ve vakanın diğer belli durumları göz önüne alındığında demiryolu çalışanlarının suçlanabileceğini sanmadığını belirtti.

Sydney Parade Caddesi'nde, Leoville'de⁶⁴ oturan merhumun kocası Kaptan Sinico da ifade verdi. Merhumun karısı olduğunu bildirdi. Kazanın olduğu sırada Dublin'de değildi; Rotterdam'dan daha o sabah eve dönmüştü. Yirmi iki yıldır evliydim ve iki yıl kadar önce karısı bir takım taşkınlıkları huyedininceye dek mutlu yaşamışlardı.

Miss Mary Sinico, son zamanlarda annesinin geceleri içki almak üzere dışarı çıkma alışkanlığı edindiğini söyledi. Tanık olarak konuşan Miss Sinico, annesinin kendini toparlaması için çok uğraştığını ve bir derneğe katılmasını önerdiğini söyledi. Eve döndüğünde kaza olalı bir saat geçmişti.

Jüri, tıbbi kanıtlarla örtüşen bir karar verdi ve Makinist Lennon'un suçlu olmadığına hükmetti.

Müfettiş Yardımcısı, çok ama çok acı bir vaka olduğunu söyleyerek Kaptan Sinico ile kızına, üzüntülerini ilettiler. Gelecekte olası kazalara meydan vermemek için demiryolu şirketinden katı önlemler almasını talep etti. Hiç kimse suçlu bulunmadı.

Mr. Duffy gözlerini gazeteden ayırdı ve pencereden neşesiz akşam manzarasına baktı. Nehir boş damıtma tesisinin dibinde sessizce uzanıyor ve ara sıra Lucan Yolu'ndaki bir evde ışık yanıp sönüyordu. Ne son! Ölümünün bütün hikâ-

64. Evin adı. Aynı zamanda Joyce'un çocukluğunun geçtiği evin adıdır. (ç.n.)

yesi onu tiksindiriyordu; içinde tuttuğu kutsal şeyleri onunla konuşmuş olduğu aklına geldikçe tiksiniyordu. Basmakalıp deyimler, boş sempati ifadeleri, uluorta kaba bir ölümün ayrintılarını kapatmak üzere satın alınmış bir muhabirin tedbiri elden bırakmayan sözcükleri midesini alt üst etti. Kadın, yalnızca kendini küçük düşürmemiştir, onu da küçük düşürmüştü. Onun kötü gidişatının murdar yanını gördü, sefil ve pis kokulu. Ruh eşiymiş! Barmene doldurtmak için ellerinde şişe ve teneke kutularla sarsak sarsak yürüyen sefiller aklına geldi. Hak yerini buldu, ne son! Belli ki yaşamaya uygun değildi: Amaçsız; alışkanlıkların avına yakalanmış, uygarlığın üzerinde yetiştği batıklardan biri. Ama bu kadar dibe nasıl batabilmişti? Kendisini onunla ilgili böyle alimallah kandırmış olması mümkün müydü? O geceki taşkınlığını hatırladı, şimdi öncekinden çok daha sert bir şekilde yorumluyordu. Şimdi attığı adımı onaylarken hiç zorlanmıyordu.

Işık solarken ve hafızası oradan oraya gidip gelirken, elinin eline değdiğini sandı. İlk midesine saplanan şok, şimdi sinirlerine hücum ediyordu. Aceleyle paltosunu giydi, şapkasını taktı ve dışarı çıktı. Soğuk hava eşikte çarptı, paltosunun kollarından içeri süzüldü. Chapelizod Köprüsü'ndeki bara geldiğinde içeri girdi ve sıcak bir panç ısmarladı.

Barın sahibi yılışık bir tavırla içkisini verdi ama konuşmaya kalkışmadı. Barda, County Kildare'deki bir beyin arazisinin değeri üzerine tartışan beş-altı işçi vardı. Arada kocaman bardaklarını kaldırıp içiyorlar; tütün çiğneyip sık sık yere tükürüyorlar ve ağır çizmeleriyle yerdeki talaşı çekip tükürüklerini örtüyorlardı. Mr. Duffy, taburesinde oturmuş; görmeden, duymadan dalmış onlara bakıyordu. Bir süre sonra adamlar çıktı ve o da bir panç daha istedi. Böylece uzun süre oturdu. Bar çok sessizdi. Barın sahibi tezgâha dayanmış ve bir yandan

Herald'ı okuyor bir yandan da esniyordu. Arada bir dışarıdaki ıssız yoldan tramvayın sesi geliyordu.

Onunla yaşadığı hayatı düşünerek ve şimdiki algısıyla değişen iki imgeyi canlandırarak orada öyle otururken ölü olduğunu, artık varolmadığını, bir anı haline geldiğini fark etti. Rahatsızlanmaya başladı. Başka ne yapabiliirdi ki? Onunla bir kandırmaca komedisini sürdüremezdi; uluorta onunla yaşamazdı. Kendi düşüncesine göre en iyi görünen şeyi yapmıştı. Nasıl suçlanabiliirdi ki? Şimdi ölünce, her gece tek başına o odada oturuşunu düşündü ne kadar yalnız bir yaşamı olduğunu anladı. Kendisinin de yaşamı yalnız geçecekti ta ki ölünceye, bir anı –eğer biri hatırlarsa- olarak kalıncaya dek.

Bardan ayrıldığında saat dokuzu geçiyordu. Gece soğuk ve pusluydu. Parka girdi ve kocaman ağaçların arasından yürüdü. Dört yıl önce yürüdükleri kasvetli patikalardan geçti. Karanlıkta yakınındaymış gibi geldi. Bir an sesinin kulağını yaladığını, elinin eline değdiğini hisseder gibi oldu. Dinlemek için kıpırdamadan durdu. Ne diye yaşamı ondan sakınmıştı? Neden onu ölüme yollamıştı? Ahlaki yapısının bölük pörçük döküldüğünü hissetti.

Magazine Tepesi'nin⁶⁵ kıvrımına gelince durakladı ve nehrin kıyısındaki Dublin'e doğru, kırmızı kırmızı yanan ve soğuk gecede davetkâr duran ışıklara baktı. Yamacın dibine baktı ve dipte parkın duvarının gölgesinde yatan insan şekilleri gördü. Bu yoz ve sinsi aşklar içini umutsuzlukla dolduruyordu. Yaşamının erdemini kemirmiş; yaşamın şöleninden dışlanmış olduğunu duyumsamıştı. Tek bir insanoğlu onu sevmiş gibi duruyordu ama onu da yaşamından ve mutluluktan mahrum etmişti: Onu rezalete, bir utanç ölümüne

65. Phoenix Park'taki Dublin'in görüldüğü bir tepe. (ç.n.)

yollamıştı. Yerde yolun dibinde uzanan yaratıkların kendisine baktıklarını ve bir an önce gitmesini istediklerini biliyordu. Kimse onu istemiyordu. Yaşamın şöleninden dışlanmıştı. Gözlerini, Dublin'e doğru kıvrılan ışıltılı gri nehre çevirdi. Nehrin ötesinde Kingsbridge İstasyonu'ndan hareket ederek, karanlığın içinde kızgın başlı bir kurt gibi inatla, harıl harıl kıvrılan yük trenini gördü. Yavaşça gözden kayboldu; ama lokomotifin onun adını heceleyen homurtusu hâlâ kulaklarında daydı.

Kulaklarında lokomotifin ritmi, geldiği yola geri döndü. Belleğinin ona anlattığı gerçeklikten kuşkulanmaya başladı. Bir ağacın altında durdu ve ritmin uzaklaşmasını bekledi. Karanlıkta ne onu yakınında hissediyor ne de sesini duyuyordu artık. Birkaç dakika kulak verdi. Hiçbir şey duymuyordu: Gece kusursuz bir biçimde sessizdi. Yeniden kulak verdi: Kusursuz bir biçimde sessizdi. Yalnız olduğunu hissetti.

KOMİTE ODASI'NDA ULUSAL ANMA GÜNÜ

İhtiyar Jack, bir mukavva parçasıyla közleri eşeledi ve beyazlaşan kömür yığınının her yanına dağıttı. Yığın incecik örtülünce, yüzü karanlığa gömüldü ama ateş yeniden yellenmeye yüz tutunca, eğik gölgesi, karşı duvarda çıktı ve yüzü yavaş yavaş aydınlandı. Yaşlı bir adamın yüzüydü; kemikli ve kıllıydı. Buğulu mavi gözleri ateşten kırpışıyor ve ara sıra açılan ıslak ağzı, kapanırken kendiliğinden bir iki kere şapırdıyordu. Közler parlayınca mukavva parçasını duvara dayadı, iç geçirdi:

“Şimdi daha iyi, Mr. O’Connor,” dedi.

Yüzü pek çok leke ve pürüzlü çukurlarla bozulmuş, kır saçlı genç bir adam olan Mr. O’Connor az evvel tütününü düzgün bir şekilde yuvarlamıştı ki kendisine seslenilince dalgın dalgın elindeki eski haline getirdi. Sonra yine dalgın dalgın tütünü sarmaya koyuldu ve bir an durup düşündü, sonra kâğıdı diliyle ıslatmaya karar verdi.

“Mr. Tierny, ne zaman döneceğini söyledi mi?” diye boğuk boğuk gürledi.

“Bir şey demedi.”

Mr. O’Connor, sigarasını ağzına götürdü ve ceplerini yoklamaya başladı, bir demet ince kart çıkardı.

“Size kibrit getireyim,” dedi yaşlı adam.

“Boşver, bununla hallederim,” dedi Mr. O’Connor.
Kârtlardan birini aldı ve üzerindeki yazıyı okudu:

BELEDİYE SEÇİMLERİ

Kraliyet Ticaret Merkezi⁶⁶

Mr. Richard J. Tierney, P. L. G.,⁶⁷ Kraliyet Ticaret Merkezi’inde yapılacak önümüzdeki seçimlerde saygıyla oyunuz ve katkılarınızı bekliyor.

Mr. O’Connor, bölgenin bir bölümünde oy toplamak üzere Tierney’in kampanyası tarafından işe alınmıştı. Hava sertleşince ve botları sıırıslam olunca günün çoğunu Wicklow Sokağı’ndaki Komite Odası’nda yaşlı bekçi Jack’le geçirmişti. Kısalan günün karanlığı çöktüğünden beri öylece oturuyorlardı. Ekim’in altısıydı, dışarısı kasvetli ve soğuktu.

Mr. O’Connor karttan bir parça yırttı ve ateşte tutuşturarak sigarasını yaktı. Bu arada alev paltosunun yakasındaki koyu parlak sarmaşık⁶⁸ yaprağını aydınlattı. Yaşlı adam dik-

66. Royal Exchange Ward, Dublin Belediye binası. 16. yüzyılda Kraliçe Elizabeth tarafından açıldığı için başında “kraliyet” sıfatı taşıyan bina, öykünün geçtiği dönemde üçüncü yapısıyla ayakta duruyordu. Bugün artık ticaret ya da borsa binası olarak kullanılmayan yapı bir alışveriş merkezine dönüştürülmüştür. (ç.n.)

67. Yoksul Yasası Korucusu (Poor Law Guardian) İrlanda’da 1838’de yürürlüğe giren Yeni Yoksul Yasası’na göre düzenlenen kuruma seçilmiş görevliler. Yoksullara yardım amaçlı çıkarılan yasa, çoğu kez gerçekte ihtiyaç içindeki yoksulların durumunun değişmesine hiç katkıda bulunmamakla eleştirilmiş ve destek görmemiştir. Daha önceleri kiliselerin yardımlarını alan yoksullar yasa değişince, her bir bölgenin kendi Yoksul Sendikası’nın olduğu birimlerce, yani burada seçilen korucular tarafından yürütülen yoksullar kurulu aracılığıyla yardım görmeye başlamıştır. (ç.n.)

68. 6 Ekim, İrlanda’nın ulusal kahramanı Parnell’i ölüm yıldönümüdür ve anma günü, kardeşliğin, dostluğun ve dayanıklılığın sembolü olan Sarmaşık bitkisinin adını alır. Sarmaşık Günü (anma günü) olarak geçer.(ç.n.)

katle izledi ve arkadaşı sigarasını içerken ocağın yanındaki mukavvayı alıp yavaşça ateşin üzerinde sallamaya başladı.

“Ya, işte,” diyerek devam etti: “Çocukları nasıl yetiştireceğini bilmek çok zor. Kim derdi ki şimdi böyle olacak! Hristiyan Kardeşler Okulu’na gönderdim ve elimden gelen en iyisini yapmaya çalıştım; ama işte içmeye başladı. Bir şekilde düzgün biri olması için uğraştım.”

Mukavvayı, bezgin bir ifadeyle yerine koydu.

“Yalnız, şimdi yaşlanınca yola getiremiyorum. Gücüm yetse sopayı alıp sırtına geçirirdim –eskiden yaptığım gibi. Annesi, işte, yok şu yok bu derken çocuğu şımarttı...”

“Çocukları mahveden de bu,” dedi Mr. O’Connor.

“Kesinlikle öyle,” dedi yaşlı adam. “Ve azıcık kıymet bilen yok, yalnızca saygısızlık. Ne zaman bir yudum içmiş olsam bana üstünlük taslamaya başlıyor. Oğullar babalarına karşı gelirse dünya nereye gider var sen düşün?”

“Kaç yaşında?” diyesordu Mr. O’Connor.

“On dokuz,” dedi yaşlı adam.

“Neden bir işe koymuyorsun?”

“Denemedim mi sanıyorsun? Okulu bıraktığından beri demediğimi bırakmadım terbiyesize. ‘Sana bakamam,’ dedim. ‘Bir işe girmelisin.’ Ama işe girince daha da kötü oluyor; hepsini içkiye harcıyor.”

Mr. O’Connor, başını anlayışla salladı ve yaşlı adam sessizleşti; ateşe dalıp gitti. Kapıdan biri girdi ve seslendi:

“Hey, merhaba! Bu bir Farmason toplantısı mı?”

“Kim o?” diye seslendi yaşlı adam.

“Karanlıkta ne yapıyorsunuz?” diye sordu ses.

“Hynes, sen misin?” dedi Mr. O’Connor.

“Evet. Karanlıkta ne yapıyorsunuz?” derken ateşin ışığına doğru ilerledi. Mr. Hynes kumral bıyıklı uzun boylu ince bir

gençti. Şapkasının kenarındaki yağmur damlaları ha düştü ha düşecekti ve ceketinin yakası yukarı kalkıktı.

“E, Mat,” diye Mr. O’Connor’a döndü: “Nasıl gidiyor?”

Mr. O’Connor başını salladı. Yaşlı adam ocağın başından kalktı ve topallayarak odayı bir o yöne bir bu yöne kat ettikten sonra iki şamdanla döndü ve önce birini sonra diğerini ateşte yakarak masaya götürdü. Çıplak oda göründü ve ateş bütün şen rengini kaybetti. Odanın duvarları boştu, yalnızca bir seçim afişi vardı. Odanın ortasında üzerinde kâğıtların yığıldığı bir masa vardı.

Mr. Hynes, ocağın başındaki rafa doğru eğildi:

“Sana ödeme yaptı mı?” diye sordu.

“Hayır, henüz yapmadı,” dedi Mr. O’Connor. “Allahtan tek dileğim bu gece bizi ortada bırakmasın!”

Mr. Hynes güldü:

“Ödeme yapacak. Korkma sen,” dedi.

“Umarım, iş yapmak istiyorsa akıllı davranır,” dedi Mr. O’Connor.

“Sen ne dersin Jack?” diye sordu yaşlı adama Mr. Hynes, alaycı bir havayla.

Yaşlı adam, ocağın başına döndü ve yerine otururken, “Parası yok değil, yalnız. Öbür çingene gibi değil.”

“Hangi öbür çingene?” diye sordu Mr. Hynes.

“Colgan,” dedi yaşlı adam küçümseyici bir tavırla.

“Colgan, bir işçi diye mi böyle söylüyorsun? İyi dürüst bir duvarcıyla bir pubcı arasında ne fark var, ha? İşçinin de herkes kadar Kent Meclisi’nde yer almaya hakkı yok mu -ha? Ve adlarının başında bir unvan olan her önüne gelen adamın karşı-

sında, şapkaları ellerinde dikilen, o *shoneen*lerden⁶⁹ daha çok hakkı yok mu? Öyle değil mi, Mat,” diye Mr. O’Connor’a döndü, Mr. Hynes.

“Bence de haklısın,” dedi Mr. O’Connor.

“Hiç bir üçkâğıdı görülmeyen dürüst bir adam. Emekçi sınıfları temsil etmek için çalışıyor. Senin çalıştığın adamsa bir iş sahibi olsun da, şu ya da bu fark etmez.”

“Tabi ki işçi sınıfı temsil edilmeli,” dedi yaşlı adam.

“İşçi sınıfı, herkesten tekmeyi yer ve tek kuruş alamaz,” dedi Mr. Hynes. “Ama her şeyi üreten emektir. İşçi, oğulları ya da yeğenleri için yağlı iş peşinde değildir. İşçi, bir Alman kralını⁷⁰ memnun etmek için Dublin’in onurunu ayaklar altına almaz.”

“Nasıl yani?” diye sordu yaşlı adam.

“Haberin yok mu? Gelecek yıl Kral Edward’ın gelişi için bir karşılama töreni düzenleyecekler. Yabancı bir kralın eteklerini öpmeyi niye isteriz ki?”

“Bizim adamımız törene oy vermeyecek,” dedi Mr. O’Connor. “O Milliyetçi⁷¹ tarafta seçime giriyor.”

“Öyle mi?” dedi Mr. Hynes. “Bekleyin, görelim. Ben adamı biliyorum. Kurnaz yaramaz Tierney değil mi bu?”

“Allah bilir! Belki de haklısın Joe,” dedi Mr. O’Connor. “Her neyse, umarım parayı verir.”

Üç adam sessizleşti. Yaşlı adam közleri eşelemeye koyuldu. Mr. Hynes, şapkasını çıkardı, silkeledi ve sonra ceketinin yakasını kıvırdı; bu arada yakasındaki sarmaşık yaprağı orta-

69. *Shoneen*: İrlanda’da İngiliz yanlısı olan, İngiliz tavırlarını benimseyenlere denir. İrlandaca *Sean* ile İngilizce *John* adının türetilmesiyle oluştuğu iddia edilir. (ç.n.)

70. VII. Edward, Alman soyundan gelen Kraliçe Victoria ile Prens Albert’in oğlu. (ç.n.)

71. İrlanda Parlamenti Partisi. İrlanda’nın bağımsızlığını savunan parti. (ç.n.)

ya çıktı.

“Eğer bu adam yaşasaydı,” diyerek sarmaşık yaprağını gösterdi ve devam etti: “Böyle hoş geldin töreninden sözetmiyor olurduk.”

“Evet, doğru,” dedi Mr. O’Connor.

“Ya, o zamanlar, Allah için, başka zamanlardı,” dedi yaşlı adam. “O zamanlar hayat vardı.”

Oda yeniden sessizleşti. Sonra, küçük bir adam burnunu çeke çeke kapıdan içeri daldı, kulakları soğuktan kıpkırmızıydı. Hızla ateşin başına gitti, sanki bir kıvılcım çıkarmak ister gibi ellerini ovuşturuyordu.

“Para yok, çocuklar,” dedi.

“Oturun, Mr. Henchy,” diyerek sandalyesini uzattı yaşlı adam.

“Aman, kalkma Jack, kalkma,” dedi Mr. Henchy.

Kibarca Mr. Hynes’e selam verdi ve yaşlı adamın kalktığı sandalyeye yerleşti.

“Aungier Sokağı’na gittin mi?” diye sordu Mr. O’Connor’a.

“Evet,” dedi Mr. O’Connor ve ceplerindeki defteri aramaya başladı.

“Grimes’in evine uğradın mı?”

“Evet.”

“Peki, nasıl karşılıyor?”

“Söz veremezmiş. ‘Kime oy vereceğimi kimseye söylemeyeceğim,’ dedi. Ama bence o tamamdır.”

“Neden ki?”

“Bana, adayların kimler olduğunu sordu. Ben de söyledim. Peder Burke’den söz ettim. Bence tamamdır.”

Mr. Hench, burnunu çekmeye ve ellerini, ateşin üzerinde korkunç bir hızla birbirine sürtmeye başladı. Sonra:

“Allah aşkına Jack, azıcık kömür getir. Herhalde biraz kal-

mıştır,” dedi

Yaşlı adam odadan çıktı.

“Olmuyor,” dedi Mr. Henchy, başını iki yana sallayarak. “Şu küçük düzenbaza sordum. O da ‘Şimdi, Mr. Henchy, işlerin iyi gittiğini görürsem sizi unutmam, bundan emin olabilirsiniz.’ dedi. Cimri küçük çingene! Allah aşkına, ne beklenir ki?”

“Sana dememiş miydim, Mat?” dedi Mr. Hynes. “Kurnaz yaramaz Tierney.”

“Ya, dedikleri kadar kurnaz,” dedi Mr. Henchy. “Boşuna değil o küçük domuz gözleri. Allahından bulsun! ‘Evet, Mr. Henchy, Mr. Fanning’le konuşmam gerekiyor... Çok para harcadım’ diyeceğine adam gibi parasını ödesin! Cimri okul çocuğu, cehenneme kadar yolu var! Babasının Mary’s Lane’deki şu ikinci el giysi dükkanını işlettiğini unutmuş anlaşılan.”

“Ya, doğru mu bu?” diyesordu Mr. O’Connor.

“Evet, tabi doğru,” dedi Mr. Henchy. “Hiç duymamış mıydın? İnsanlar, Pazar sabahları ceket ve pantolon almaya giderdi, barlar açılmadan önce. Ama Kurnaz Yaramaz’ın sevgili küçük babası el altından içki satardı. Şimdi anladın mı? İşte, böyle. İşte, ışığı ilk orada gördü.»

Yaşlı adam, bir kaç topak kömürle döndü ve ateşin üzerine bir bir koydu kömürleri.

“Şimdi ayvayı yedik!” dedi Mr. O’Connor. “Madem ödeyemeyecek, ne diye bizden çalışmamızı bekliyor ki!”

“Elimden bir şey gelmiyor,” dedi Mr. Henchy. “Eve girdiğimde holde icra memurlarıyla karşılaşacağımı düşünüyorum.”

Mr. Hynes güldü, omuzlarını ocağın başına dayayarak dikildi ve gitmeye hazırlandı.

“Kral Eddy gelince her şey düzelecek,” dedi. “Evet, çocuklar ben çıkıyorum. Sonra görüşürüz, hoşça kalın.”

Odadan ağır ağır çıktı. Ne Mr. Henchy ne de yaşlı adam bir şey demedi ama tam kapı kapanırken ateşe dalıp giden Mr. O’Connor birden seslendi:

“Güle güle Joe.”

Mr. Henchy, birkaç saniye bekledi ve başını kapıya doğru salladı. Sonra, “Söylesenize,” dedi ateşe dönerek, “ne diye gelmiş ki buraya, ne istiyor?”

“Ne olacak işte, zavallı Joe!” dedi Mr. O’Connor, elindeki sigaranın dibini ateşe atarak. “Zor günler geçiriyor, hepimiz gibi.”

Mr. Henchy, horul horul burnunu çekti ve o kadar güçlü tükürdü ki neredeyse ateşi söndürüyordu. Ateş bir cızlama sesiyle karşı durdu.

“Benim özel ve açık düşüncem,” diyerek devam etti: “Bence, öteki tarafın adamı. Colgan’ın ajanı, bana sorarsan. Bir gidip bak ve aralarının nasıl olduğunu gör. Senden şüphelenmezler. Kapiş?”

“Bizim zavallı Joe işte! Kalbi tertemizdir,” dedi Mr. O’Connor.

“Babası dürüst, saygın bir adamdı,” dedi Mr. Henchy onaylarcasına, “Zavallı Larry Hynes! Zamanında çok iyilik yaptı! Ama bizim arkadaşın on dokuz ayar olduğundan şüpheliyim. Allah kahretsin, zor zamanlar geçiren birini anlayabilirim ama anlamadığım şey başkalarının sırtından geçinmek. İnsanda biraz yürek olamaz mı?”

“Geldiğinde ben pek yüz vermiyorum,” dedi yaşlı adam. “Kendi tarafında çalışsın ve buralarda ajanlık yapmasın.”

“Bilmiyorum,” dedi Mr. O’Connor kuşkulu bir tavırla, kâğıdını ve tütününü çıkarırken. “Ben Joe Hynes’in dosdoğ-

ru bir adam olduğunu düşünüyorum. Ayrıca eli kalem tutan akıllı bir adamdır. Yazdığı şeyi hatırlıyor musunuz, şu?”

“Şu dağlılar ve fenianlar’ın⁷² bazıları bana sorarsan fazla akıllı.” dedi Mr. Hynes. “Bu küçük küstahlarla ilgili benim özel ve açık düşüncemi biliyor musun? Ben, yarısının Kale’den⁷³ para aldığını düşünüyorum”

“Bilemeyiz,” dedi yaşlı adam.

“Oo, ben böyle bir şey olduğunu biliyorum” dedi Mr. Henchy. “Kale ajanları... Ben demiyorum ki Hynes... Yok hayır, Allah belamı versin, o bunların dışında... Ama biri var ki şu şaşı gözlü soylu, biliyorsunuz değil mi, şu yurtsever?”

Mr. O’Connor başını salladı.

“Binbaşı Sirr’ün⁷⁴ soyundan gelen, diyelim isterseniz! Of, of, damarlarında bir yurtseverin kanını taşıyor! Bu, şimdi, ülkesini üç kuruşa satar; evet, evet, ayrıca dizlerinin üzerine çöküp satacak bir ülkesi olduğu için Allah’a şükreder bu adam.”

Kapı çalındı.

“Gir!” diye bağırdı Mr. Henchy.

Yoksul bir rahibi ya da yoksul bir aktörü andıran bir adam girdi. Siyah giysileri kısa vücudunun üzerinde sıkı sıkıya iliklenmişti ve bir rahip mi yoksa bir sivil mi olduğu belli değildi çünkü yakalığı görünmüyordu; salaş uzun paltosunun yakası ensesine kadar kaldırılmış; mum ışığını yansıtan düğmeleri ortaya çıkmıştı. Yuvarlak siyah bir fötr şapka takıyordu. Yağmur damlalarıyla ışıldayan yüzü, elmacık kemiklerini vurgulayan iki pembemsi lekeyi çevreleyen ıslak sarı peynir

72. New York ve İrlanda’da kurulmuş olan ve İrlanda’yı bağımsızlığına kavuşturmak için çalışan gizli devrimci örgütün üyeleri. 1860’lardan Birinci Dünya Savaşı’na kadar oldukça aktif olan bir örgüt. (ç.n.)

73. Castle: Dublin Kalesi, İngilizler’in İrlanda’yı yönettikleri Kale.(ç.n.)

74. Charles Sirr. İngiliz ordusunda görev yapan İrlandalı subay.İrlanda’da 1798 ve 1803’teki ayaklanmaları İngilizler adına bastıran subay. (ç.n.)

görüntüsündeydi. Uzun ağzını ani bir hayal kırıklığı göstermek üzere ve aynı anda mavi parlak gözlerini memnuniyetini ve şaşkınlığını ifade etmek üzere iri iri açtı.

“A, Peder Keon!” dedi Mr. Henchy sandalyesinden fırlayarak: “Siz miydiniz? Buyurun!”

“Yo, hayır,” dedi Peder Keon hızla, sanki bir çocuğa seslenirmiş gibi dudaklarını büzdü.

“Oturmaz mısınız?”

“Hayır, hayır!” dedi Peder Keon hafif, anlayışlı kadifemsi bir sesle. “Sizi, rahatsız etmeyeyim şimdi! Sadece Mr. Fanning’e bakıyordum...”

“Köşedeki *Black Eagle*’da” dedi Mr. Henchy. “Ama iki dakika girip oturmaz mıydınız?”

“Yok, hayır, teşekkür ederim. İşle ilgili küçük bir şey vardı da,” dedi Peder Keon. “Gerçekten teşekkür ederim.”

Yeniden kapıya yöneldi ve Mr. Henchy şamdanlardan birini alarak Peder’i merdivenlere kadar geçirdi.

“Lütfen rahatsız olmayın!”

“Hayır, ama merdivenler çok karanlık.”

“Hayır, hayır, görebiliyorum. . . . Gerçekten teşekkür ederim.”

“İnebildiniz mi?”

“Evet, teşekkürler... Teşekkürler.”

Mr. Henchy, şamdanla geri döndü ve şamdanı masaya bıraktı. Ateşin yanına oturdu. Birkaç saniye sessizlik oldu.

“Söylesene John,” dedi Mr. O’Connor, sigarasını bir başka kartla yakarken.

“Ne?”

“Bu adam tam olarak ne yapıyor?”

“Daha kolay bir soru sor,” dedi Mr. Henchy.

“Fanning’le sıkı fıkılar. Çoğu kez Kavanagh’ın orada bir-

likte görünüyorlar. Gerçekten de rahip mi?”

“Eeevet, sanırım öyle... Senin şu kara koyun dediklerinden. Pek kalmadı artık, Allahtan! Ama birkaç tane var... Talihsiz adamlardan...”

“Peki, nasıl geçimini sağlıyor?” diye sordu Mr. O’Connor.

“Orası başka bir sır.”

“Bir kilise ya da şapele ya da kuruma bağlı mı?”

“Hayır,” dedi Mr. Henchy. “Sanırım geçimini kendi sağlıyor... Allah affetsin, bir kasa siyah bira geldi sandım,” diye ekledi.

“Bir şans var mı ki?” diye sordu Mr. O’Connor.

“Ben de susadım,” dedi yaşlı adam.

“Şu küçük düzenbaza üç kere söyledim,” dedi Mr. Henchy. “Bir kasa siyah bira gönderemez mi diye az önce de söyledim ama üzerinde gömleği kollarını tezgaha dayamış Alderman Cowley’le derin bir dedikoduya dalmıştı.”

“Neden hatırlatmadın ki?” dedi Mr. O’Connor.

“Hiç sorma? Alderman Cowley’le konuşurken dan diye araya giremezdim. Ben de gözlerini yakalayınca kadar bekledim ve şöyle dedim, ‘Ufak bir konu hakkında, sizinle görüşecektim...’ O da ‘Merak etmeyin, Mr. H.,’ dedi. Hadi canım, tabii ki unuttu yerden bacaklı şey.”

“Bunlar bir işler çeviriyorlar ya,” dedi Mr. O’Connor düşünceli düşünceli. “Dün üçünü Suffolk Sokağı’ndaki köşede hararetli hararetli konuşturlarken gördüm.

“Sanırım oynadıkları küçük oyunu biliyorum,” dedi Mr. Henchy. “Bugünlerde Belediye Başkanı olmak istiyorsan Kent Meclisi’ndekilere borçlanacaksın. Sonra seni başkan yapıyorlar. Allah çarpsın ki böyle! Ben de belediye başkanı olmayı düşünüyorum ciddi ciddi. Ne dersin? Yapabilir miyim sence?”

Mr. O'Connor güldü.

“Borçlanılan paraya bakılırsa...”

“Mansion House’dan⁷⁵ çıktığımı düşünün,” dedi Mr. Henchy. “Şöyle kürkümle, Jack de arkamda pudralı peruğuyla dikilir, ha?”

“Ve beni de özel kalemin yaparsın artık, John.”

“Evet. Ve Peder Keon’u özel rahibim yaparım. Bir aile partimiz olur.”

“İnanırım, Mr. Henchy,” dedi yaşlı adam. “Bazılarından daha iyi adap usul bilirsiniz. Bir gün bizim Keegan’la, şu kapıcıyla konuşuyordum. ‘Yeni efendini nasıl bulursen, Pat,’ dedim. ‘Şu sıra, pek eğlence yok ha?’ dedim. ‘Eğlence mi!’ dedi o da. ‘Sefalet içinde yaşıyor,’ dedi o da. Ve bana ne dedi biliyor musunuz? Şimdi, Allah şahidimdir, ona hiç inanmadım.”

“Ne?” dedi Mr. Henchy ve Mr. O’Connor.

“Bana dedi ki, ‘Dublin Belediye Başkanı, akşam yemeği için yarım kilo pirzola almaya gönderse sen ne derdin?’ ‘Hadi canım, hadi canım!’ diye konuştum ben de. ‘Yarım kilo pirzola, Mansion House’a yarım kilo pirzola,’ dedim ‘Hadi canım, ne insanlar var dünyada?’ diye konuştum ben.”

Bu sırada kapı yeniden çaldı ve bir çocuk başını uzattı,

“Ne var,” dedi yaşlı adam.

“Black Eagle’dan” dedi çocuk; yampiri yampiri ilerleyerek elindeki sepeti yere bıraktı; sallanan şişelerin şingirtısı geldi.

Çocuk şişeleri sepetten çıkarıp masaya koyarken yaşlı adam yardım etti ve tek tek saydı. Şişeleri boşalttıktan sonra çocuk sepeti koluna geçirdi ve sordu:

“Şişe var mı?”

“Ne şişesi,” diye sordu yaşlı adam.

75. Belediye başkanının resmi olarak oturduğu ev. Önemli günlerde başkan süslü elbiselerle yine atların çektiği süslü bir arabaya binerdi. (ç.n.)

“Önce içseydik bari!” dedi Mr. Henchy.

“Bana şişeleri iste dediler,” dedi çocuk.

“Baksana, evlat,” dedi Mr. Henchy, “O’Farrell’in barına koşup bize bir açacak vermesini söyler misin? ‘Mr. Henchy istiyor’ de! Bir dakikada geri göndereceğimizi söyle. Sepeti oraya bırak.”

Çocuk dışarı çıktı ve Mr. Henchy ellerini neşeyle ovuşturmaya başladı.

“Evet, pekâlâ, o kadar da kötü adam değilmiş. Hiç değilse sözünde duracak kadar iyi,” dedi.

“Hiç bira bardağı yok,” dedi yaşlı adam.

“Aman, canını sıkma Jack,” dedi Mr. Henchy. “Gelmiş geçmiş ne kadar iyi adam varsa hepsi şişeden içiyordu.”

“Her neyse, hiç yoktan iyidir,” dedi Mr. O’Connor.

“O kadar da kötü bir adam değil,” dedi Mr. Henchy. “Yalnız Fanning’in sözünü dinliyor. Kendi çapında iyi niyetli işte.”

Çocuk, açacakla geri geldi. Yaşlı adam üç şişe açtı ve çocuğa açacağı uzatırken Mr. Henchy çocuğa seslendi:

“İster misin, evlat?” dedi.

“Evet, mümkünse lütfen,” dedi çocuk.

Yaşlı adam istemeye istemeye bir şişe daha açtı ve çocuğa uzattı.

“Kaç yaşındasın?” diye sordu.

“On yedi,” dedi çocuk.

Yaşlı adam başka bir şey demedi, çocuk şişeyi aldı ve, “Mr. Henchy’e saygılarımla,” diyerek bir dikişte içti, masaya yerine koydu ve ağzını yeniyle sildi. Sonra açacağı aldı, bir tür selam mırıldanarak yampiri yampiri kapıdan çıktı.

“İşte böyle başlar,” dedi yaşlı adam.

“Sonra ne olduğunu anlayamazsın,” dedi Mr. Henchy.

Yaşlı adam açtığı üç şişeyi dağıttı ve hepsi aynı anda yu-

dumladılar. Ardından her biri ocağın üzerindeki rafa, ellerinin ulaşabileceği uzaklığa koydular ve hoşnutluk içinde uzun bir nefes alıp verdiler.

“Aslında, bugün iyi iş çıkardım,” dedi Mr. Henchy kısa bir duraklamadan sonra.

“Öyle mi, John?”

“Evet. Dawson Sokağı’ndan kesin bir iki oy çıkardım, Crofton’la ikimiz. Aramızda kalsın (düzgün adamdır, tabii) ama bir propagandacı olarak işe yaramaz. Köpeğe hoş kediye pışt demez. Ben konuşurken o dikilip insanlara bakıyor.”

Bu sırada iki adam odaya girdi. Biri, çok şişman bir adamdı; mavi yünlü elbisesi hantal vücudundan düşecek gibi duruyordu. Genç bir öküzün ifadesini çağrıştıran kocaman bir yüzü ve sabit bakan mavi gözleri vardı; bıyıkları hafif kırlaşmıştı. Çok daha genç ve zayıf olan diğerrinin ise ince, temiz tıraşlı bir yüzü vardı. Çok yüksek çift bir yakalılık bir ceket giyyordu ve geniş kenarlı melon bir şapka takıyordu.

“Merhaba, Crofton!” dedi Mr. Henchy, şişman adama. “İti an...”

“İçki nereden?” diye sordu genç adam. “İnek buzağladı mı?”

“O, tabii, Lyons önce içkiye bakar,” dedi Mr. O’Connor gülererek.

“Böyle mi kampanya yürütüyorsunuz, millet? Crofton’la biz, dışarıda buz gibi havada oy peşinde koşup duruyoruz?” dedi Mr. Lyons.

“Bela mısın sen?” dedi Mr. Henchy. “Beş dakikada sizin bir haftada toplayacağınızdan daha çok oy toplarım ben.”

“İki bira daha aç, Jack,” dedi Mr. O’Connor.

“Nasıl?” dedi yaşlı adam. “Açacak olmadan mı?”

“Bekleyin bir dakika,” dedi Mr. Henchy hızla yerinden

kalkarak. “Hiç bu numarayı görmüş müydünüz?”

Masadan iki şişe kaptı ve ocağın kenarındaki sacayağına dayadı. Sonra yine ateşin yanındaki yerine oturdu ve bira-sından bir yudum daha aldı. Mr. Lyons, masanın kenarında oturdu; şapkasını boynunun arkasına iterek ayaklarını sallama-yaya başladı.

“Hangisi benim şişe?” diye sordu.

“Bu taraftaki, delikanlı,” dedi Mr. Henchy.

Mr. Crofton, bir kasanın üzerine oturmuş sacayağındaki öbür şişeye gözlerini dikmişti. İki nedenden ötürü sessizdi. İlki, söyleyecek bir şeyi yoktu -ki haklı bir gerekçeydi; ikinci-si ise arkadaşlarını kendinden aşağı görüyordu. Muhafazakâr Wilkins adına çalışmış ama Muhafazakârlar adamlarını geri çekip iki kötünün daha az kötüsünü seçerek Milliyetçi adaya destek verince, o da Mr. Tierney için çalışmaya başlamıştı.

Birkaç dakika içinde Mr. Lyons’un şişesinden kapak fırlayıp bir özür “Pat!” ı çıkardı. Mr. Lyons masadan fırladı ve ateşe gidip şişesini alarak yeniden yerine oturdu.

“Ben de tam diyordum ki, Crofton,” diye konuştu Mr. Henchy. “Bugün bir iki iyi oy kopardık.”

“Kimden?” diye sordu Mr. Lyons.

“Bir kere Parkes’tan sonra Atkinson’dan bir de Dawson Sokağı’ndaki Ward’dan aldık. O da bizim adamdır –yüksek tabaka, eski Muhafazakar! ‘Ama sizin adayanız Milliyetçi değil mi?’ diye sordu. ‘Ülkeye yararlı olacak her şeyi savunuyor, büyük bir vergi mükellefidir,’ dedim ‘Şehirde bir dolu evi, üç tane işyeri var; vergileri düşük tutması kendi avantajına değil mi? Bilinen vesaygın bir yurttadır,’ dedim. ‘Zavallı bir Yoksul Yasası⁷⁶ Korucusu ve hiçbir partiden değil; iyi, kötü ya da ta-

rafsız hiçbir partiye bağılı değıl,' işte ben böyle konuşuyorum onlarla."

"Ya Kral için tören?" diye sordu Mr. Lyons birasını yudumlayıp dudaklarını yaladıktan sonra.

"Beni dinle!" dedi Mr. Henchy. "Bu ülkede bizim istediğimiz, tıpkı yaşlı Ward'a söylediğim gibi, sermayedir. Kral'ın gelişi ülkeye para akışı demektir. Bu, Dublin vatandaşlarının iyiliğine olur. Rıhtımdaki fabrikalara bak, hiç iş yapmıyorlar! Yalnızca eski sanayileri, değirmenleri, tersaneleri ve fabrikaları çalıştırsak bile ülkedeki paraya bak. Biz sermaye istiyoruz."

"Ama baksana, John," dedi Mr. O'Connon. "Ne diye İngiltere Kralı'na karşılama yapıyoruz? Parnell dememiş miydi..."

"Parnell, öldü," dedi Mr. Henchy. "Şimdi ben şöyle bakıyorum. Saçı kırlaşıncaya kadar annesi tarafından tahttan uzak tutulan ve şimdi tahta çıkan bir adam bu. Dünya adamı. Bize karşı iyi niyetli. Düpedüz iyi, düzgün bir adam, bana sorarsanız ve hiç saçma sapan bir yanı yok. Kendi kendine şöyle dedi: 'İhtiyar'⁷⁷, bu vahşi İrlandalıları görmeye gitmedi. Allah için, ben kendim gideceğim ve ne olduklarını göreceğim.' Ne yani, dostça bir ziyaret için buralara kadar gelen adama hakaret mi edeceğiz? Ha? Haksız mıyım Crofton?"

Mr. Crofton, başını salladı.

"Ama en nihayetinde," diye tartışmayı açmak isteyen Mr. Lyons, "Kral Edward'ın hayatı"⁷⁸, biliyorsunuz pek de..." derken Mr. Henchy atladı:

"Dün dündür," dedi. "Ben adamın şahsiyetine gıptayla ba-

77. Kraliçe Victoria, dört kez İrlanda'yı ziyaret etmiştir. Son ziyareti 1902'dedir. (ç.n.)

78. Kral Edward'ın evli bir kadınla ilişkisi ve boşanma davası, Parnell'in Mrs. O'Shea ilişkisi gibi çok fazla dedikoduya neden olmuştur. (ç.n.)

kıyorum. Senin benim gibi bir adam. Sadece bir bardak romana düşkün, belki biraz çıkıntı bir adam, ayrıca iyi bir sporcu. Allah kahretsin, biz İrlandalılar doğru düzgün oynayamaz mıyız?”

“Bunların hepsi çok güzel,” dedi Mr. Lyons. “Ama bir de Parnell’e bakalım.”

“Allah aşkına,” dedi Mr. Henchy “Bu iki durum arasında ne bağlantı var?”

“Benim demek istediğim,” dedi Mr. Lyons. “İdeallerimiz var. Neden, şimdi böyle bir adama kucağımızı açıyoruz. Yaptıklarından sonra Parnell’i bizim liderimiz olarak sayar mıydınız? O halde, şimdi, neden Yedinci Edward’ın bizi yönetmeye uygun olduğunu düşünüyorsunuz?”

“Bugün, Parnell’in ölüm yıldönümü,” dedi Mr. O’Connor. “Şimdi içimize kötülük salmalıyım. Artık öldü ve aramızdan ayrıldı, hepimiz ona saygı duyuyoruz, –Muhafazakârlar bile saygı duyuyor,” derken Mr. Crofton’a baktı.

Pat! Tembel kapak Mr. Crofton’un şişesinden fırladı. Mr. Crofton oturduğu kasanın üzerinden kalktı ve ateşin başına gitti. Şişesini kapmış yerine dönerken derin bir sesle, “Bizim kanat ona saygı duyar çünkü bir beyefendiydi,”⁷⁹ dedi

“Doğru diyorsun, Crofton!” dedi ateşli bir biçimde Mr. Henchy. “Bu köpek dalaşını durdurabilen tek adamdı. ‘Susun, köpekler! Yere yatın köpekler.’ Böyle davranıyordu.” Kapıda Mr. Hynes’i görünce, “İçeri gir Joe. Girsene Joe!” diye seslendi.

Mr. Hynes, yavaşça içeri girdi.

“Bir şişe daha aç, Jack,” diye seslendi Mr. Henchy. “Tüh,

79. Parnell, toprak sahibi İrlandalı bir Protestandı ve soyluların, dolayısıyla muhafazakârların sınıfındandı. Ancak özellikle pek çok İngiliz soylusu tarafından kendi sınıfına ihanet etmiş bir hain olarak görüldü. (ç.n.)

açacak olmadığını unutmuşum! Bir tane uzat bana da ateşin yanına koyayım.”

Yaşlı adam, bir şişe uzattı ve Mr. Henchy şişeyi ateşin yanına koydu.

“Otursana Joe, ” dedi Mr. O’Connor. “Tam da Şef’ten⁸⁰ söz ediyorduk.”

“Evet, evet!” dedi Mr. Henchy.

Mr. Hynes, masanın kenarına Mr. Lyons’un yanına oturdu ama bir şey söylemedi.

“Her neyse, işte onlardan biri,” dedi Mr. Henchy. “Ona ihanet etmeyenlerden. Allah biliyor ya, senin için hep diyorum Joe! Hayır, Allah biliyor ya, sen adam gibi ona bağlı kaldın!”

“A, Joe,” dedi Mr. O’Connor birden. “Şu yazdığın şeyi okusana –hani hatırladın mı? Üzerinde değil mi?”

“Evet, evet!” dedi Mr. Henchy. “Bize okusana şunu. Hiç duymuş muydun Crofton? Dinle şimdi, olağanüstü bir şey.”

“Hadi Joe,” dedi Mr. O’Connor. “Okusana, Joe!”

Mr. Hynes, neden söz ettiklerini hemen hatırlamış gibi durmuyordu ama biraz düşündükten sonra, “Ha, o mu? O... eskidi artık.”

“Hadi ama Joe,” dedi Mr. O’Connor.

“Şişşt, şişşt” dedi Mr. Henchy. “Şimdi Joe!”

Mr. Hynes biraz daha duraksadı. Sonra sessizliğin ardından şapkasını çıkardı, masaya koydu ve ayağa kalktı. Anlaşılan ezberden okuyacaktı. Uzun bir duraksamadan sonra başladı:

PARNELL’İN ÖLÜMÜ

6 Ekim 1891

Boğazını bir iki kere temizledi ve sonra okumaya başladı:

80. Parnell’e Şef denirdi. (ç.n.)

Öldü. Taçsız Kralımız öldü.

Ey, Erin⁸¹ yas edin, ağlayın kederle
burada yatana, modern iki yüzlülüğün
düşmüş çetelerinin aşağı indirdiği.

Katletti, bataklıktan çekip yükselttiği
av peşindeki korkaklar;
Umutları Erin'in ve düşleri Erin'in
yok oluyor kralının ölüsünün ateşinde.

Sarayda, kulübede, beşikte
nerede olursa olsun eğiliyor
kahırdan İrlanda yüreği –çünkü gitti
yazacak olan kaderini

Adını Erin'in göklere yazacaktı
Yeşil bayrak dalgalanacaktı,
Yükselecekti yönetenleri, ozanları, savaşçıları
Dünyanın uluslarının önünde.

Düşlemişti (heyhat, yalnızca düştü!)
özgürlüğü; ama çabaladıkça
bu idolü kavramak için, hainlik
kopardı aldı sevdiğinden.

Utanın korkaklar, sefil eller

81. 520'de Aziz Finnian tarafından Clonard'da kurulan manastır, daha sonra Clonard'da doğan azizlerden ünlü Columkille ve on bir arkadaşının manastırı olmuştur. İrlanda'nın on iki havarisi diye anılırlar. Clonard Manastırı İrlandaca'da İrlanda anlamına gelen Eireann'dan gelen Erin adıyla anılır. (ç.n.)

Lordlarına vuranlar ya da bir öpüşle
ihbar edenler kuyruk sallayan
rahip takımına –değildi hiçbiri arkadaşı.

Geçer mi bu dinmeyen utanç,
gider mi belleklerden
kirletenler, lekeleyenler o yüce adı
onuruyla onları reddedenin.

Düştü tüm yüce insanlar gibi,
soylu, sonuna kadar yüreklice
ve ölüm şimdi onu birleştirdi
Erin'in geçmiş kahramanlarıyla.

Bozamaz uykusunu hiçbir kavga
Huzur içinde yatıyor: mahmuzlayamaz hiçbir
insan acısı ya da tutkusu
görkemin doruğuna çıkarmak için.

İstediklerini yaptılar: indirdiler aşağıya.
Ama Erin, yazıyor,
Yükselsin ruhu, Anka Kuşu gibi yükselsin küllerinden
gün şafağını yardığında.

İşte özgürlüğün saltanatını getiren o gün.
işte o gün Erin
içecek Neş'e'ye kaldırdığı kupadan
Bir keder kalacak geriye –Parnell'in hatırası.

Mr. Hynes yeniden masaya oturdu. Okumasını bitirince
sessizlik oldu ve sonra alkış koptu. Mr. Lyons bile alkışladı.

Alkış kısa bir süre devam etti. Bitince dinleyenler usulca şişelerinden birer yudum aldılar.

Pat! Mr. Hynes'in şişesindeki kapak fırladı. Ama Mr. Hynes, masada yüzü kızarmış halde çıplak başıyla oturmaya devam etti. Çağırışı duymuş gibi durmuyordu.

"Sağlam adamsın, Joe!" dedi Mr. O'Connor, heyecanını gizlemek için sigara kâğıtlarını çıkarıp yuvarlamaya başladı.

"Ne diyorsun, Crofton," diye sordu Mr. Henchy. "Güzel değil mi? Sence?"

Mr. Crofton, çok iyi yazılmış bir parça olduğunu söyledi.

BİR ANNE

*Eire Abu*⁸² Derneği'nin yönetici asistanı Mr. Holohan, ellerinde ve ceplerinde bir dizi konser verilmesiyle ilgili kirli kağıtlar, yaklaşık bir aydır Dublin'in altını üstüne getiriyordu. Topaldı ve bu yüzden arkadaşları ona Hop Hop Holohan derdi. Oradan oraya yürüyor, saat başı sokak başlarında durup konuyu tartışıyor, notlar alıyordu; ama sonunda her şeyi düzene koyan Mrs. Kearney oldu.

Miss Devlin, inat yüzünden Mrs. Kearney olmuştu. Fransızca ve müzik eğitimi gördüğü yüksek tabakadan bir manastırda yetişmişti. Yaradılışı gereği açık tenli ve uzlaşmaz biri olduğundan okulda çok az arkadaş edinmişti. Evlenme yaşına geldiğinde birçok eve giderek piyano çalışıyla ve fildişi duruluğundaki davranışlarıyla beğeni topladı. Başarılarından oluşan soğuk çevrenin ortasında oturup, bunu yüreklice kaldırarak ve ona parlak bir hayat verecek uygun bir talip bekledi. Ancak karşılaştığı genç adamlar sıradandı; o da romantik arzularını saklı saklı bolca Türk lokumu yiyerek bastırmaya çalışıp onlara yüz vermedi. Yalnız, tam sınıra geldiğinde ve arkadaşları hakkında konuşmaya başladığında, Ormond Rıhtımı'nda ayakkabıcılık yapan Mr.

82. Eire Abu, İrlanda dilinde "Zafer İrlanda'nındır" anlamına gelir. (ç.n.)

Kearney'le evlenerek onları susturdu.

Kendisinden çok büyüktü. Ciddi konuşmaları, kocaman kahverengi sakalının içinde duraklaya duraklaya gerçekleşti. Evlenmelerinin üzerinden bir sene geçince, Mrs. Kearney, böyle bir adamın romantizmden daha iyi bir şey taşıyacağını gördü ama kendi romantik düşüncelerinden de hiç vazgeçmedi. Mr. Kearney, aklı başında, tutumlu ve dindar biriydi: Her ayın ilk cuması⁸³, kimi zaman onunla ama çoğu kez tek başına kiliseye giderdi. Ancak, Mrs. Kearney de hiç dini inancında zayıflık göstermemiş ve iyi bir eş olmuştu. Yabancı bir evde, birtakım davetlerde, kaşlarını hafifçe kaldırdığında kocası hemen gitmek üzere yerinden kalkardı; kocasının öksürüğü tuttuğunda da o, ayaklarının üstüne kaz tüyü yorgan örter ve romdan sıkı bir panç yapardı. Mr. Kearney'e gelince örnek bir babaydı. Her hafta bir derneğe⁸⁴ küçük miktarlarda ödeme yaparak, iki kızın için de yirmi dört yaşına geldiklerinde yüzer poundluk çeyiz birikmesini sağlamıştı. Büyük kızı Katleen'i, Fransızca ve müzik eğitimi veren iyi bir manastıra yollamış, ardından da Kraliyet Müzik Akademisi'nde okuturken harçlarını ödemişti. Her yıl Temmuz ayında Mrs. Kearney, bir arkadaşına şöyle deme fırsatını yakalıyordu:

"Benim kocam, bizi birkaç haftalığına Skerries'e tatile gönderiyor."

Skerries olmazsa, Howth ya da Greystones olurdu.

İrlanda Yeniden Doğuş Hareketi⁸⁵ ilgi görmeye başla-

83. Cuma günü, Aziz Margaret Alacoque'nun öğretilerini izlemesinden kaynaklanıyor. (ç.n.)

84. "Dostluk Dernekleri" adıyla bilinen ve cenaze, düğün masrafları için poliçeler düzenleyen sigorta şirketlerinden biri. (ç.n.)

85. 1880'lerde başlayan ve İrlandacanın ülkenin ana dili olarak yeniden ele alındığı İrlanda kültürünün genelini desteklemek üzere başlayan hareket. (ç.n.)

yınca Mrs. Kearney, kızının adının⁸⁶ avantajını kullanmak istedi ve evlerine bir İrlandaca öğretmeni getirdi. Kathleen ile kızkardeşi arkadaşlarına İrlandaca kartpostallar yolladı, arkadaşları da onlara İrlandaca cevap yazdı. Özel pazarları, Mr. Kearney ailesiyle Katedral'e gittiklerinde, ayinden sonra Katedral Sokağı'nın köşesinde küçük bir grup toplardı. Hepsi Kearneyler'in arkadaşıydı –müziyen arkadaşlar ya da Milliyetçi arkadaşlar; her bir ufak dedikodu tuşuna dokunduktan sonra tokalaşırlar; bu kadar elin birbirine karışmasına gülererek İrlandaca hoşça kal deyip ayrılırlardı. Kısa zamanda Miss Kathleen Kearney adı duyulmaya başladı. Müzikten çok iyi anladığını, çok güzel bir kız olduğunu, dahası dil hareketine inandığını söylüyorlardı. Mrs. Kearney, duyduklarından çok memnundu. Bu yüzden, bir gün Mr. Holohan gelip de derneklerinin Antient Konser Salonları⁸⁷'nda düzenleyeceği dört büyük konser dizisine Miss Kathleen'in piyanist olarak eşlik etmesini teklif edince hiç şaşırmadı. Mr. Holohan'ı misafir odasına buyur etti ve karafla gümüş bisküvi kutusunu çıkardı. Bu işe kendini verdi; önerilerini ve çekincelerini dile getirdi; sonunda bir anlaşma yapıldı: Kathleen'in dört büyük konserde piyanist olarak eşlik etmesi karşılığında sekiz pound alması kararlaştırıldı.

Mr. Holohan, afişlerde neler yazılacağı ve programın parçalarının sırası gibi hassas konularda yeni olduğundan, Mrs. Kearney yardımcı oldu. İş biliyordu. Hangi *artist*lerin adının büyük hangi *artist*lerin adının küçük harfle yazılması gerek-

86. İrlanda ülkesi Kathleen Ni Houlihan olarak bir kadın kişilikle özdeşleştirilir ve İrlanda'nın mitolojik sembolüdür. (ç.n.)

87. Pearse Sokağı'nda 52 numarada yer alan salonlar, 1834'te halk ezgilerini ve eski ustaların koro bestelerini toplamak üzere kurulan Antient Konser Topluluğu'ndan sonra bu adı almıştır. "Antient" sözcüğü "ancient", yani antik anlamındaki sözcüğün eski kullanımıdır. (ç.n.)

tiğini biliyordu. Birinci tenorun, Mr. Meade'nin komik gösterisinden sonra sahneye çıkmak istemeyeceğini biliyordu. Seyirciyi sürekli olarak canlı tutmak için kuşkulu parçaları eski gözde parçaların arasına koydu. Mr. Holohan, her gün, bir konuda önerisini almak için Mrs. Keaney'e uğradı. O da önerilerini hiç esirgemedi ve dostça davrandı –aslında sıcaktı da. Karafı, Mr. Holohan'ın önüne iterek:

“Lütfen, siz kendiniz alın, Mr. Holohan!” diyordu.

Mr. Holohan kendine içki doldururken, “Elinizi korkak alıştırmayın! Korkak alıştırmayın!” diyordu.

Her şey pürüzsüz ilerledi. Mrs. Keaney, Kathleen'in elbisesinin önü için Brown Thomas'tan çok güzel gül pembesi bir şarmöz kumaş aldı. Biraz pahalıya patlamıştı ama küçük bir masraftan çekinilmeyeceği durumlar vardır. Kapanış konse-rine bir düzine iki şilinlik bilet aldı ve bazı arkadaşlarına yol-ladı; yoksa gelmezlerdi. Hiçbir şeyi atlamamıştı ve yapılması gereken her şey yapılmıştı, sayesinde.

Konserler, Çarşamba, Perşembe, Cuma ve Cumartesi günleri olacaktı. Mrs. Keaney, kızıyla birlikte Çarşamba akşamı Antient Konser Salonları'na vardığında durumu hiç be-ğenmedi. Paltolarında parlak mavi bantlar takan bir iki genç antrede aylak aylak dikiliyordu; hiçbiri gece elbisesi giyme-mişti. Kızıyla yanlarından geçti ve açık duran kapıdan salona hızlıca göz atınca görevlilerin aylaklığının nedenini anladı. İlk önce saati şaşırdığını düşündü. Hayır, saat sekize yirmi vardı.

Sahne arkasındaki soyunma odasında derneğin yönetici-si Mr. Fitzpatrick'le tanıştırıldı. Gülümsedi ve elini sıktı. Boş boş bakan beyaz yüzlü küçük bir adamdı. Başına özensizce geçirdiği bir yana doğru kaymış yumuşak kahverengi şapkası ve düz aksanı dikkatini çekti. Elinde bir program tutuyordu

ve kendisiyle konuşurken bir ucunu dişlerinin arasında çiğnemeye başladı. Hayal kırıklıklarını hafif atlatan biri gibi duruyordu. Mr. Holohan, ikide bir soyunma odasına gelip bilet satışlarından haberdar ediyordu. *Artistler* aralarında gergin gergin konuşuyor, ara sıra aynada kendilerine bir göz atıyor, nota kâğıtlarını açıp kapatıyorlardı. Sekiz buçuğa doğru salonda bulunan birkaç kişi eğlencenin başlaması için sabırsızlanmaya başladı. Mr. Fitzpatrick, içeri girdi ve boş boş gülümsemi:

“Evet, hanımlar beyler. Sanırım konseri başlatsak iyi olur,” dedi.

Mrs. Kearney, Mr. Fitzpatrick’in son hecesini küçümseyen bir bakışla ödüllendirdi ve kızına dönerek yüreklendirici bir sesle:

“Hazır mısın, canım?” dedi.

Bir fırsat yakalar yakalamaz, Mr. Holohan’ı bir kenara çekti ve bunların ne anlama geldiğini sordu. Mr. Holohan ne anlama geldiği bilmiyordu. Komitenin dört konser düzenlemekle hata yaptığını söyledi: Dört çok fazlaydı.

“Ya *artistler!*” dedi Mrs. Kearney. “Tabii ki ellerinden geleni yapıyorlar ama gerçekten de hiç iyi değiller.”

Mr. Holohan, *artistlerin* iyi olmadığını kabul etti ama komitenin, ilk üç konsere pek asılmadığını tüm yetenekli *artistleri* dördüncü konsere saklamaya karar vermiş olduğunu söyledi. Mrs. Kearney, bir şey demedi ama salonda vasat parçalar birbirini izledikçe ve seyircilerin sayısı giderek daha da düşünce, böyle bir konser için yaptığı her şey için pişmanlık duymaya başladı. İşlerin gidişatında beğenmediği bir yan vardı ve Mr. Fitzpatric’kin boş boş gülümseyişi de sinirlerini bozuyordu. Yine de bir şey demeyip konserin sonuna kadar bekledi. Konser, saat on olmadan bitti ve herkes hemen evine

gitti.

Perşembe günkü konsere daha çok seyirci geldi ama Mrs. Kearney, salonun bedavacı davetlilerle dolu olduğunu anladı. Seyirci, sanki bir prova izliyormuş gibi yakışsız tavırlar içindeydi. Mr. Fitzpatrick keyfi yerinde görünüyordu; Mrs. Kearney'in kendisine kızgın olduğunun hiç farkında değildi. Sahnenin kenarında dikilmiş, arada bir kafasını uzatıp balkonda duran iki arkadaşına gülücükler gönderiyordu. Konser sürerken Mrs. Kearney, Cuma konserinin yapılmayacağını ve komitenin ne yapıp edip Cumartesi gecesi salonu dolduracağını öğrendi. Bunu duyar duymaz Mr. Holohan'ı aradı. Topallaya topallaya genç bir hanıma bir bardak limonata götürürken yakaladı ve duyduklarının doğru olup olmadığını sordu. Evet doğrudu.

"Ama bu sözleşmeyi değiştirmez tabii," dedi. "Sözleşme dört konser için yapılmıştı."

Mr. Holohan'ın acelesi vardı; Mr. Fitzpatric'le konuşmasının daha iyi olacağını söyledi. Şimdi Mrs. Kearney kaygılanmaya başlamıştı. Mr. Fitzpatric'i sahnenin kenarındaki yerinden çağırdı ve kızının dört konser için sözleşme yaptığını ve tabii ki dernek dört konser yapsa da yapmasa da sözleşme şartları gereğince ilk belirlenen miktarı alması gerektiğini anlattı. Konuya hemen dâhil olamayan Mr. Fitzpatric, sorunu çözemeyecek gibi duruyordu ve durumu komiteye götüreceğini söyledi. Mrs. Kearney'in yüzü öfkeden kızarmaya başlamıştı; aslında, "*Komete* de kim oluyor?" demek vardı ama kendini tuttu.

Bir hanımefendiye yakışmazdı; böylece ses çıkarmadı.

Cuma günü gelince sabahdan küçük çocuklar, ellerinde kâğıtlar ve ilanlarla Dublin'in ana caddelerine yollandı. Özellikle parlatılmış övgüler tüm akşam gazetelerinde yer

olarak müzikseverlere ertesi akşam olağanüstü bir müzik ziyafeti yaşatılacağı yazıldı. Mrs. Kearney, bir şekilde yatışmıştı ama kuşkularının bir kısmını pekâlâ kocasına açmayı düşündü. Kocasını onu dikkatle dinledi ve Cumartesi akşamı onunla birlikte konsere gitmesinin belki de daha iyi olacağını söyledi. Bu düşünceye katıldı. Kocasına bir saygısı vardı, Posta İdaresi'ne olduğu gibi; büyük, güvenli ve yeri belli bir şey olarak. Her ne kadar yeteneklerinin az olduğunun farkındaysa da bir erkek olarak soyut değerini takdir ediyordu. Onlarla gelmeyi teklif etmesine memnun olmuştu. Planlarını yeniden gözden geçirdi.

Büyük konser gecesi gelip çattı. Mrs. Kearney, kocası ve kızıyla konserin başlama saatinden üç çeyrek saat evvel Antient Konser Salonları'na geldi. Şansızlık bu ya, yağmurlu bir akşamdı. Mrs. Kearney, kızının giysilerini ve notalarını kocasına emanet etti ve Mr. Holohan'ı ya da Mr. Fitzpatric'i aramak üzere binayı turlamaya başladı. İkisini de bulamadı. Görevlilere komiteden birilerinin salonda olup olmadığını sordu, büyük uğraşılardan sonra bir görevli Miss Beirne adında ufak tefek bir kadınla döndü. Mrs. Kearney yöneticilerden biriyle görüşmek istediğini söyledi. Miss Beirne, her an gelebileceklerini söyleyip yapabileceği bir şey var mı diye sordu. Mrs. Kearney güvenilirlik ve gayretkeşlik akan yaşlıca yüzü süzdü ve cevap verdi:

“Hayır, teşekkür ederim.”

Küçük kadın, salonun dolacağından ümitliydi. Dışarı baktı, ıslak sokağın melankolisi yüzünde yer eden bütün güvenilirliği ve gayretkeşliği silip süpürünceye kadar yağmuru izledi. Sonra hafifçe iç geçirdi ve, “Ne yapalım, biz elimizden geleni yaptık, Allah biliyor ya!” dedi.

Mrs. Kearney'in soyunma odasına dönmesi gerekiyordu.

Artisteler birer birer geliyordu. Bas ve ikinci tenor çoktan gelmişti. Bas Mr. Duggan, siyah seyrek bıyıklı, ince bir adamdı. Şehirdeki bir binanın konser salonunun kapıcısının oğluydu ve çocukken seslendirdiği bas parçalar babasının çalıştığı salonda yankılanırdı. Bu mütevazı noktadan, birinci sınıf bir *artist* basamağına kadar yükselmişti. Büyük operada şarkı söylemişti. Bir gece bir opera *artisti* hastalanınca Queen's Theatre'da, Maritana operasındaki kral rolünü almıştı. Bölümünü öylesine olağanüstü bir duygu ve sesle söylemişti ki seyircilerden büyük alkış almıştı. Ama ne yazık ki eldivenli eliyle düşüncesizce bir iki kere burnunu silerek yarattığı etkiye gölge düşürmüştü. Göze batmayı sevmez ve çok az konuşurdu. *Eyi* derken o kadar yumuşak bir ses çıkarırdı ki kimse dikkat etmezdi ve sesini korumak için süttten daha sert bir şey içmezdi. İkinci tenor Mr. Bell, her sene Feis Ceoil'de⁸⁸ ödül almak için yarışan sarı saçlı ufak bir adamdı. Dördüncü denemesinde bronz madalya almıştı. Son derece sinirliydi; diğer tenorları da aşırı derecede kıskanıyordu ve sinirli kıskançlığını gizlemek için aşırı arkadaş canlısı davranıyordu. İnsanlarla konuşurken bir konserin ne dayanılmaz bir şey olduğunu söylemek onun mizah anlayışıydı. Bu yüzden Mr. Duggan'ı gördüğünde hemen yanına gitti ve sordu:

"Siz de mi varsınız?"

"Evet," dedi Mr. Duggan.

Mr. Bell, dert ortağına güldü, elini tuttu:

"Salla!" dedi.

Mrs. Kearney, bu iki genç adamın yanından geçti ve salona bir göz atmak için perdenin ucuna gitti. Koltuklar hızla dolmuştu ve salonda hoş bir uğultu vardı. Geri döndü ve

88. İrlanda halk müziği festivali. (ç.n.)

kocasıyla özel bir görüşme yaptı. Konu belli ki Kathleen'le ilgiliydi çünkü her ikisi de sık sık Milliyetçi arkadaşlarından kontralto Miss Healy'le ayakta sohbet eden Kathleen'e bakıyordu. Soluk yüzlü bilmedikleri bir kadın yanlarından geçti. Kadınlar çelimsiz bir vücuda yapışmış soluk mavi elbiseye merakla baktılar. Biri soprano Madam Glynn olduğunu söyledi.

“Bunu da nereden buldular,” dedi Kathleen, Miss Healy'ye. “Adını hiç duymadım.”

Miss Healy, gülümsemek zorunda kaldı. Mr. Holohan toptallayarak soyunma odasına girdi ve iki genç kadın bu bilinmeyen kadının kim olduğunu sordu. Mr. Holohan Londra'dan Madam Glynn olduğunu söyledi. Madam Glynn, odanın köşesinde yerini aldı, önüne bir deste nota kâğıdını açtı; ara sıra şaşkın bakışlarını oradan oraya kaydırıyordu. Karartı, soluk giysisine kuytu oldu ama ensesinin arkasındaki küçük oyuntuya gelince durup öcünü aldı. Salonun gürültüsü daha çok gelmeye başladı. Birinci tenorla bariton birlikte geldi. Her ikisi de çok güzel giyinmişti, iri cüsseliydiler, hallerinden memnundular ve ortama zengin bir nefes getirmişlerdi.

Mrs. Kearney kızını onların yanına getirdi ve tatlı tatlı konuştu. Onlarla iyi geçinmek istiyordu ama kibar olmaya gayret ederken gözleri de Mr. Holohan'ın sarsak ve dolaşık gidiş gelişlerine odaklanmıştı. Elinden geldiğince hızla aflarını isteyip Mr. Holohan'ın ardından seğirtti.

“Mr. Holohan, bir dakika sizinle konuşmak istiyorum,” dedi.

Koridorda gözlerden uzak bir yere çekildiler. Mrs. Kearney, kızına ne zaman ödeme yapılacağını sordu. Mr. Holohan, bu işlere Mr. Fitzpatric'in baktığını söyledi. Mrs. Kearney, Mr. Fitzpatrick'den haberi olmadığını söyledi. Kızı, sekiz pound-

luk bir sözleşme imzalamış ve şimdi ödeme bekliyordu.

“Neden sizin işiniz değilmiş?” diye sordu Mrs. Kearney. “Sözleşmeyi siz kendiniz getirmediniz mi? Her neyse, sizin işiniz değilse benim işim ve ben de ödeme yapılmasını istiyorum.”

“Mr. Fitzpatrick’le konuşsanız daha iyi olur,” dedi Mr. Holohan, soğukça.

“Mr. Fitzpatrick’den haberim yok,” dedi yine Mrs. Kearney. “Benim sözleşmem var ve ben bunun yerine getirilmesini istiyorum.”

Soyunma odasına yeniden döndüğünde yanakları birazcık kızarmıştı. Oda canlıydı. Normal sokak kıyafeti içindeki iki adam ocağın başına geçmiş Miss Healy ve baritonla sıkı bir muhabbete dalmıştı. Birisi *Freeman*’dan⁸⁹ diğeri ise Mr. O’Madden Burke’tü. *Freeman*’dan gelen adam konseri bekleyemeyeceğini çünkü gazete için Mansion House’da⁹⁰ bir Amerikalı rahibin vereceği konferansı izlemesi gerekiyordu. Konserle ilgili yazıyı *Freeman*’in bürosuna bırakacaklarını ve büroya dönünce bakacağını söyledi. Kır saçlı, etkileyici sesi olan bir adamdı; hal ve tavırları dikkatliydi. Elinde sönmüş bir puro tutuyordu ve dumanının kokusu etrafında yüzüyordu. Bir dakika bile kalmaya niyeti yoktu çünkü konserler ve *artistler* onu fazlasıyla sıkıyordu. Ama ocağın başındaki rafa tutunarak epeyce kaldı. Miss Healy, önünde dikilmiş, konuşup gülüyordu. Kızın nezaketini bir nedene yoracak kadar yaşlıydı ama her an durumu değerlendirecek kadar da genç bir ruh taşıyordu. Bedeninin sıcaklığı, tatlı kokusu ve rengi duyularına hitap ediyordu. Kalkıp inen göğsün o anda ken-

89. Günlük çıkan bir gazete, *The Freeman's Journal*. (ç.n.)

90. Belediye Başkanı’nın resmi evi. (ç.n.)

disi için kalkıp indiğinin; gülüşün; tatlı tatlı hareketlerin ve arzulu bakışların kendisi için olduğunun farkındaydı ve bundan hoşnuttu. Artık gitmesi gerekince hayıflana hayıflana kızın yanından ayrıldı.

“Konser izlenimini, O’Madden Burke yazacak ve ben de gazeteye koyacağım,” diye açıkladı Mr. Holohan’a.

“Çok teşekkürler, Mr. Hendrick,” dedi Mr. Holohan. “Koyacaksınız, biliyorum. Gitmeden bir şey alır mıydınız?”

“Olabilir,” dedi Mr. Hendrick.

İki adam dolambaçlı yollardan geçerek ve karanlık merdivenlerden çıkarak garsonlardan birinin birkaç adama içki şişesi açtığı kuytu bir odaya girdiler. Adamlardan biri, odayı içgüdülerıyla bulan Mr. O’Madden Burke’tü. Koca gövdesini dinlendirmek isteyince kocaman ipek şemsiyesine dayanan, nazik, yaşlıca bir beydi. Havalı Batılı adı⁹¹, ince mali sorunlarını dengede tutmasını sağlayan ahlaki şemsiyesiydi. Epeyce geniş bir kesimden saygı görürdü.

Mr. Holohan, *Freeman*’den gelen adamı eğlendirirken, Mrs. Kearney, kocasıyla o kadar hararetli konuşuyordu ki kocası sesini alçaltmasını söylemek zorunda kaldı. Soyunma odasındaki diğer insanların sohbetinin tadı kaçmıştı. İlk parçayı Mr. Bell söyleyecekti, müziğini hazırlamıştı ama piyanistten bir ses yoktu. Belli ki bir terslik vardı. Mrs. Kearney, zorla Katleen’in kulağına bir şeyler söylerken Mr. Kearney de sakalını çekiştirerek dosdoğru önüne bakıyordu. Salondan konserin başlaması için alkış ve ayak sesleri geliyordu. Birinci tenor, bariton ve Mrs. Healy, ayakta sakince bekliyordu ama Mr. Bell’in adamakıllı sinirleri bozuluyor, seyirci kendisinin

91. Hem ilk adı, “O’Madden” hem de soyadı, “Burke” İrlanda’da önemli adlardır. O’Maddenler eski soylu bir İrlandalı ailedir; Burke de Norman’lar döneminde İrlanda’ya gelen kurucu Norman De Burgos’un adından gelir. (ç.n.)

geç kaldığını sanacak diye tasalanıyordu.

Mr. Holohan ile Mr. O'Madden Burke odaya girdi. Mr. Holohan bir aksilik olduğunu hemen fark etti. Mrs. Kearney'e doğru gitti ve hararetle konuşmaya başladı. Onlar konuşurken salondaki uğultu daha da arttı. Mr. Holohan'ın yüzü kıpkırmızı oldu, eli ayağına dolaştı. Ağzına geleni söylüyordu ama Mrs. Kearney sözünü kesti:

"Hayır, çalmayacak. Sekiz poundu ödemeniz gerekiyor."

Mr. Holohan, umutsuzca alkış ve ayak seslerinin geldiği salonu işaret etti. Katleen'e ve Mr. Kearney'e döndü. Ama Mr. Kearney sakalını çekiştirmeye devam ediyordu ve Katleen de yere bakıyor, yeni ayakkabısının ucunu oynatıyordu: O bir şey demiyordu. Mrs. Kearney tekrarladı:

"Parasını almadan çalmayacak."

Hızlı bir ağız dalaşından sonra Mr. Holohan, topallayarak hızla dışarı çıktı. Oda sessizdi. Tatsız sessizlik can sıkmaya başlayınca, Mrs. Healy baritona döndü:

"Mrs. Pat Campbell'i gördünüz mü bu hafta?" diye sordu.

Bariton görmediğini söyledi ama oldukça iyi olduğunu duymuştu. Konu daha fazla uzatılmadı. Birinci tenor başını öne eğdi; yeleğine bağlanmış altın kösteğinin halkalarını saymaya başladı; bir yandan gülümsüyor bir yandan da rastgele notalar mırıldanıp ön sinüslerdeki etkiyi gözlemliyordu. Ara sıra herkes Mrs. Kearney'e bir bakış fırlatıyordu.

Salondan gelen ses büyük bir uğultuya döndüğünde, Mr. Fitzpatric burnundan soluyarak odaya daldı, ardından da nefes nefese kalmış Mr. Holohan. Alkış ve yere vuran ayak seslerine ısıklıklar da eklenmişti, Mr. Fitzpatric, elinde kâğıt paralar tutuyordu. Dört tane sayarak Mrs. Kearney'in eline tutuşturdu ve kalan yarısını konser arasında alacağını söyledi. Mrs. Kearney, "Dört pound eksik." dedi.

Ama Kathleen, eteklerini kaldırdı ve kavak yaprağı gibi tirtireyen ikinci tenora, “*Hadi, Mr. Bell,*” dedi. Solistle piyanist birlikte çıktılar. Salondaki uğultu dindi ve bir iki saniye sessizlik oldu, sonra piyanonun sesi geldi.

Konserin ilk bölümü, Madam Glynn’in parçası dışında çok başarılıydı. Zavallı kadın *Killarney*’i⁹², zayıf ve nefes nefese bir sesle, icrasına zarafet kattığına inandığı eski moda tonlamalar ve telaffuzla söyledi. Sanki eski bir sahne dolabından dirilip çıkmış gibiydi, salonun ucuz koltukları ağdalı notalarıyla alay etti. Ancak birinci tenor ile kontralto salonu salladı. Kathleen, İrlanda ezgilerinden bir seçki çaldı ve bol bol alkış aldı. Birinci bölümamatör gösteriler hazırlayan genç bir hanımın sergilediği dokunaklı bir kahramanlık resitaliyle kapandı. Hak ettiği alkışı aldı ve bittiğinde beyler memnun şekilde araya çıktı.

Tüm bunlar olurken soyunma odasında heyecan doruktaydı. Bir köşede Mr. Holohan, Mr. Fitzpatric, Miss Beirne, iki görevli, bariton, bas ve Mr. O’Madden Burke duruyordu. Mr. O’Madden Burke hiç bu kadar büyük bir skandal görmediğini söylüyordu. Bundan sonra Miss Kathleen Kearney’in Dublin’deki müzik kariyeri bitmiştir, dedi. Baritona Mrs. Kearney’in tutumunu nasıl bulduğu soruldu. Yorum yapmak istemediğini söyledi. Onun parası ödenmişti ve insanlarla iyi geçinmek istiyordu. Yine de, Mrs. Kearney’in *artist*leri de düşünmesi gerekirdi, dedi. Görevliler ve yöneticiler ara verilince ne yapmak gerektiğini hararetle tartıştılar.

“Ben Miss Beirne’ye katılıyorum, bir şey ödenmemeli,” diye konuştu Mr. O’Madden Burke.

Odanın başka köşesinde Mrs. Kearney, kocası, Mr. Bell,

92. Besteci Balfe’nin Bohemyalı Kız operasından popüler bir parça. (ç.n.)

Miss Healy ve kahramanlık resitalini sunan genç hanım duruyordu. Mrs. Kearney, komitenin kendisine karşı izlediği tutumun bir rezalet olduğunu söyledi. Hiçbir şeyden kaçınmamıştı ama işte aldığı karşılık ortadaydı.

Karşılarında yalnızca küçük bir kız var sanıp istedikleri gibi kullanacaklarını düşünmüşlerdi. Ama o günlerini gösterecekti. Eğer bir erkek olsaydı bu şekilde davranmaya cesaret edemezlerdi. Ama kızının hakkını arayacaktı; kimse aptal yerine koyamazdı. Hepsini ödemezlerse bütün Dublin'e duyuracaktı. Elbette *artistelere* de yazıktı. Ama elinden ne gelirdi ki? İkinci tenora gitmiş, o da kızına hiç de hoş davranılmadığını söylemişti, Miss Healy'e de gitmişti. Miss Healy, öteki gruba katılmak istiyordu ama bunu yapmaktan hoşlanmazdı çünkü kızının çok yakın bir arkadaşıydı ve sık sık evlerine gelirdi.

Birinci bölüm biterbitmez Mr. Fitzpatric ile Mr. Holohan, Mrs. Kearney'in yanına gittiler ve kalan dört poundun gelecek Salı günkü komite toplantısından sonra ödeneceğini ve eğer kızı ikinci bölümde çılmazsa komitenin anlaşmayı bozacağını ve hiç para ödemeyeceğini söylediler.

"Ben bir komite görmedim," dedi Mrs. Kearney kızarak. "Kızımın bir sözleşmesi var. Dört poundu alacak yoksa sahneye adımını atmayacak."

"Size şaşıyorum," dedi Mr. Holohan. "Bize bu şekilde davranacağınız aklımın ucundan bile geçmezdi."

"Peki sizin bana davranışınıza ne demeli?" diye sordu Mrs. Kearney.

Yüzü kızgın bir rengin istilasına uğramış, sanki tırnaklarını birine geçirecekmiş gibi duruyordu.

"Ben hakkımı istiyorum," dedi.

"Biraz düzgün davransanız," dedi Mr. Holohan.

“Ben mi? Ben kızıma ödeme yapılması gerektiğini söyleyince pek de uygar bir cevap alamıyorum ama.”

Kafasını iki yana salladı ve büyülenen bir sesle:

“Yöneticiyle konuşmanız gerekiyor. Ben bu işlere bakmıyorum. Ben büyük bir adamım, abi-dik gubi-dik, abi-dik gubi-dik.”

“Sizin bir hanımefendi olduğunuzu sanmıştım,” dedi Mr. Holohan hemen oradan uzaklaşırken.

Bundan sonra Mrs. Kearney’in tutumunu herkes ayıpladı: Herkes komiteyi haklı görüyordu. Mrs. Kearney, öfkeden deliye dönmüş kapıda dikilmiş; kocası ve kızıyla tartışıyor; elini kolunu oynatıp duruyordu. Yöneticiler ayağına gelir diye ikinci bölüm başlayıncaya kadar bekledi. Ama Miss Healy kibarlık edip bir iki parçada piyanoda eşlik etmeye razı olmuştu. Mrs. Kearney, baritonla piyanist sahneye çıkarken kapının önünden çekilmek zorunda kaldı. Bir süre kızgın bir taş gibi kıpırdamadan durdu ve şarkının ilk notaları kulağına geldiğinde kızının pelerinini kapıldığı gibi kocasına döndü:

“Bir araba çağır!” dedi.

Mr. Kearney hemen dışarıya çıktı. Mrs. Kearney pelerini kızının sırtına geçirdi ve kocasının ardından çıkmak üzere yürüdü. Eşikte durdu ve Mr. Holohan’ın yüzüne kızgın bir bakış fırlatarak, “Sizinle hesabımız bitmedi, henüz,” dedi.

“Ama benim bitti,” dedi Mr. Holohan.

Kathleen, süklüm püklüm annesini izledi. Mr. Holohan, sakinleşmek için odada bir oraya bir buraya gitti geldi, yüzü kızgınlıktan cayır cayır yanıyordu.

“Çok iyi bir hanımefendi!” dedi. “Oo, çok iyi bir hanımefendi!”

“Siz doğru olanı yaptınız, Holohan,” dedi Mr. O’Madden Burke, onaylarcasına şemsiyesine dayandı.

LÜTUF

O anda lavaboda bulunan iki bey, onu kaldırmaya çalıştılar. Ama kalkmaktan acizdi. Yuvarlandığı merdivenlerin dibinde kıvrılmış yatıyordu. Çevirmeyi becerebildiler. Şapkası, bir iki adım öteye fırlamış, üstü başı, yüzüstü uzanıp kaldığı yerin tozu ve kokusuyla pislenmişti. Gözleri kapalıydı ve hırıltılı bir sesle nefes alıp veriyordu. Ağzından ince ince kan sızıyordu.

Bu iki bey ile garsonlardan biri, onu merdivenlerin yukarısına, barın olduğu kata taşıdılar. İki dakikada çevresine adamlar üşüştü. Bar müdürü, herkese adamın kim olduğunu sordu. Kimse bilmiyordu ama garsonlardan biri, beyefendiye bir küçük rom getirdiğini söyledi.

“Tek başına mıydı?” diye sordu müdür.

“Hayır, efendim. Yanında iki beyefendi daha vardı.”

“Peki, şimdi neredeler?”

Kimse bilmiyordu. Bir ses çıktı:

“Biraz hava alsın. Bayılmış.”

İzleyenler açıldı ve sonra çemberi yeniden kapattılar. Adamın yattığı mozaik zeminde koyu kandan bir madalya belirdi. Müdür, kül atmış benzinden kaygılanarak birini, polis çağırmaya yolladı.

Yakası gevşetildi ve kravatı çözüldü. Bir an için gözlerini açtı, iç geçirdi ve yeniden gözlerini yumdu. Yukarıya taşıyan

beylerden biri elinde ezilmiş ipek şapkayı tutuyordu. Müdür, durmadan adamı tanıyan ve arkadaşlarının nereye gittiğini gören biri var mı diye sorup duruyordu. Barın kapısı açıldı ve koca bir polis memuru girdi. Polisi takip eden kalabalık, kapının dışında toplanmış, camlardan içeriye bakıyordu.

Müdür bildiklerini bir çırpıda aktarmaya başladı. Dolgun ve kıpırtısız bir yüzü olan genç polis memuru anlatılanları dinledi. Başını ağır ağır bir sağındaki müdüre bir solundaki yerde yatan adama çeviriyordu. Sanki bir aldatmacanın kurbanı olmaktan korkuyor gibiydi. Sonra, eldivenini çıkardı belinden küçük bir defter çıkardı ve kaleminin ucunu yalayarak not etmeye hazırlandı. Kuşku kuşku taşra aksanıyla sordu:

“Adam kim? Adı ve adresi nedir?”

Motorcu kıyafeti içinde genç bir adam toplanan kalabalığı yarararak öne geldi. Hemen yerde yatan yaralı adamın yanına çöktü ve su istedi. Memur da yardım etmek için eğildi. Genç adam, yaralı adamın ağzından sızan kanı yıkadı ve biraz brendi istedi. Polis memuru, garson elinde bir bardakla koşuncaya dek otoriter bir sesle isteği tekrar etti. Brendi adamın boğazına boşaltıldı. Bir iki saniye içinde gözlerini açtı ve etrafına baktı. Çemberdeki yüzlere baktı ve durumu kavrayarak ayağa kalkmaya kalkıştı.

“Bir şeyin yok ya?” diye sordu motorcu giysili genç.

“Bise, sey, yok,” dedi yaralı adam, kalkmaya çalışarak.

Ayağa kalkmasına yardımcı oldular. Müdür hastaneyle ilgili bir şeyler dedi ve kalabalıktan bazıları da bir takım tavsiyelerde bulundu. Ezilmiş ipek şapka adamın kafasına yerleştirildi. Memur sordu:

“Nerede oturuyorsunuz?”

Adam cevap vermeden bıyıklarının ucunu düzeltmeye

başladı. Kazayı hafif atlatmıştı. Bir şey yok dedi, sadece bir kazaydı. Güçlkle konuşuyordu.

“Nerede yaşıyorsunuz?” diye tekrar sordu polis.

Adam, bir araba tutacaklardı dedi. Konu tartışılırken sarı bir ulster⁹³ giymiş, uzun boylu, açık tenli çevik bir adam barın ucundan geldi. Kalabalığı görünce seslendi:

“Hey, Tom, bizim oğlan! Ne oldu?”

“Bise, yok,” dedi.

Yeni gelen adam, yaralıyı önüne kattı ve sonra memura döndü:

“Tamamdır, memur bey. Ben evine götürürüm.”

Memur kaskına dokundu ve cevap verdi:

“Tamam, Mr. Power!”

“Hadi Tom,” dedi Mr. Power, arkadaşının kolunu omzuna atarak. “Kırık yok herhalde. Ne dedin? Yürüyebilir misin?”

Motorcu giysili genç adam, yaralının diğer kolundan tuttu ve kalabalık kenara çekildi.

“Nasıl bu hale geldin?” diye sordu Mr. Power.

“Beyefendi merdivenlerden yuvarlandı,” dedi genç adam.

“Ben, size, ço, yük oldu, beyefendi,” dedi yaralı adam.

“Yok canım.”

“Bir, bi iç...?”

“Şimdi değil. Şimdi olmaz.”

Üç adam bardan çıktı ve kalabalık kapıdan içeriye çekildi. Müdür, kazanın olduğu yere baksın diye polis memurunu merdivenlerin başına getirdi. Beyefendinin basamağı atladığı konusunda görüş birliğine vardılar. Müşteriler bara döndü ve bir garson yerdeki kanı temizlemek üzere işe koyuldu.

Grafton Sokağı'na geldiklerinde Mr. Power, ıslıkla tek atlı

93. Soğuk havalara için yapılmış, İrlanda'ya özgü kemerli uzun palto. (ç.n.)

bir araba çevirdi. Yaralı adam dilinin döndüğünce konuşmaya çalıştı:

“Sana yü oldu, beyefendi. Umarım gene görüsürü, adı... m... Kernan.”

Geçirdiği şok ve duyduğu acıyla kısmen ayılmıştı.

“Sözü bile olmaz,” dedi genç adam.

Tokalaştılar. Mr. Kernan arabaya bindirildi; Mr. Power arabacıya yolu tarif ederken, adam, genç adama teşekkürlerini bildirdi ve birlikte bir içki içemediklerine üzüldüğünü söyledi.

“Bir başka zaman,” dedi genç adam.

Araba, Westmoreland Sokağı'na doğru ilerledi. Ballast Ofis'ten⁹⁴ geçerlerken saat dokuz buçuğu gösteriyordu. Nehrin ağzından sıkı bir doğu rüzgâr esip içeriye çarptı; Mr. Kernan soğuktan oturduğu yere gömüldü. Arkadaşı kazanın nasıl olduğunu sordu.

“Ceva veremiyo, dilim acıyo.”

“Göster.”

Arabanın boşluğuna doğru eğilerek Mr. Kernan'ın ağzına baktı ama göremedi. Bir kibrit çaktı ve elleriyle alevi kapatarak Mr. Kernan'ın tamamen açtığı ağzının içine doğrulttu. Yalpalayan arabayla kibrit bir adamın ağzına bir dışarıya gitti geldi. Alt dişleri ve damağı kan içindeydi, ayrıca dilinin ufak bir kısmı kesilmişti. Kibrit söndü.

“Çok kötü,” dedi Mr. Power.

“Öne...m...deği,” dedi Mr. Kernan ağzına kapatıp kirli paltosunun yakasını boynuna sararak.

Mr. Kernan, işinin onuruna inanan eski ekolden gelen bir gezgin satıcıydı. Düzgün görünüşlü ipek şapkası ve yün diz-

94. Dublin rıhtımının ve gümrüğünün yer aldığı binalar. (ç.n.)

likleri olmadan sokağa çıkmazdı. Dediğine göre, bu iki kıyafetin getirdiği zarafet her kapıyı açardı. Kendi Napolyon'u, Büyük Blackwhite'in izinden gidiyordu: Zaman zaman efanesini anlatarak zaman zaman da hal ve tavırlarıyla anısını canlı tutuyordu. Modern yöntemler, bugüne kadar ancak Crowe Sokağı'ndaki küçük ofisini açacak kadar yanına yaklaşmıştı -pencere kepenginde firmasının adı ve adresi -Londra, E. C.- yazıyordu. Ofisindeki ocağın başındaki rafta, teneke kutulardan küçük bir asker taburu diziliydi ve pencerenin yanında duran masanın üzerinde siyah sıvıyla dolu dört beş Çin porseleni tas dururdu. Bu taslardan Mr. Kernan çay tadardı. Bir yudum alır, ağzında çalkalar, dilinin ucuyla oynar ve ardından ocağın demirine tükürürdü. Sonra da değerlendirmek için dururdu.

Ondan çok daha genç olan Mr. Power ise Dublin Kalesi'nde İrlanda Kraliyet Polis Merkezi'nde çalışıyordu. Toplumsal yükselişinin eğrisi, arkadaşının düşüş eğrisiyle kesişiyordu. Ama Mr. Kernan'ın düşüşünün acısını hafifleten bir şey vardı: Başarısının doruklarındayken kendisini tanıyan arkadaşlarından bazıları hâlâ onu özel bir kişi olarak görüyorlardı. Mr. Power, bu arkadaşlardan biriydi. Çevresinde akıllalmaz borçlarıyla bilinirdi; zarif bir gençti.

Araba Glasnevin Yolu'nda küçük bir evin önünde durdu ve Mr. Kernan eve taşındı. Karısı, yatağına yatırırken, Mr. Power, aşağıda mutfakta oturmuş çocuklara hangi okula gittiklerini ve hangi kitapları okuduklarını soruyordu. Çocuklar -iki kız bir erkek- babalarının aczinden haberdardı ve annelerinin de yokluğunda Mr. Power'la şakalaşıyorlardı. Mr. Power, çocukların terbiyesine ve aksanına şaşırmıştı, yüzü düşünceli bir hal aldı. Bir süre sonra Mrs. Kernan, mutfığa girdi ve ofladı:

"Ne rezalet! Eninde sonunda başına bir şey gelecek.

Cuma'dan beri içiyor.”

Mr. Power, Mr. Kernan'ın bir suçu olmadığını ve sadece küçük bir kaza atlattığını dikkatle açıklamaya çalıştı. Mrs. Kernan, Mr. Power'ın aile kavgalarını idare etmekte ne kadar iyi olduğunu ve ayrıca verdiği küçük ama imdatlarına yetişen borçları unutmamıştı: “Aa, bana açıklamanıza gerek yok. Ben, onun arkadaşı olduğunuzu, takıldığı diğer adamlar gibi olmadığını biliyorum. Cebinde, evinden uzak tutacak kadar parası varken hepsi iyiydi. Çok iyi arkadaşlar! Hangisi bu akşam yanındaydı, merak ediyorum?” dedi.

Mr. Power, başını salladı ve bir şey söylemedi.

“ok özür dilerim,” diye devam etti. “Evde size ikram edecek bir şeyim yok. Ama bir dakika beklerseniz çocukları köşedeki Fogarty'nin dükkânına yollarım hemen.”

Mr. Power ayağı kalktı.

“Eve parayla dönecek diye bekliyorduk. Sanki bir evi yok.”

“Şimdi, Mrs. Kernan,” dedi Mr. Power. “Yeni bir sayfa açmasını sağlayacağız. Martin'le konuşurum. Bu işlerin adamıdır. Bir akşam buraya geliriz ve konuşuruz.”

Mrs. Kernan, misafiri kapıya kadar geçirdi. Arabacı, ısınmak için kollarını sıvazlayarak evin yolunda ileri geri yürüyordu.

“Zahmet edip, eve kadar getirdiğiniz,” dedi.

“Rica ederim,” dedi Mr. Power.

Arabaya bindi. Ayrılırken şapkasını neşeyle çıkararak Mrs. Kernan'ı selamladı.

“Yeni bir adam yaratacağız, iyi geceler, Mrs. Kernan,” dedi Mr. Power.

Mrs. Kernan, araba gözden yitinceye dek şaşkın gözlerle

arkasından baktı. Sonra kendine geldi, eve girdi ve kocasının ceplerini boşalttı.

Orta yaşlarda hareketli, pratik bir kadındı. Gümüş yıldönümünü kutlayalı ve Mr. Power'ın piyanosu eşliğinde kocasıyla vals yaparak ilişkisini yenileyeli çok olmamıştı. İlk çıktıkları günlerde Mr. Kernan, nezaketsiz biri gibi görünmemişti; hâlâ bir düğün haberi aldığıında koşa koşa Şapel'in kapısına gidiyor ve evlenen çifti görünce, Sandymount'taki Star of the Sea Kilisesi'nden çıkışı aklına geliyordu: Frak giymiş lavanta renkli pantolonlu, bir kolunda ipek şapkasını nazıkçe dengede tutan neşeli gürbüz adamın öteki koluna nasıl yaslandığını unutmuyordu. Üç hafta sonra evli bir kadının yaşamını sıkıcı bulmuştu; daha sonra da katlanılmaz olduğunu fark etmeye başladığında anne olmuştu. Annelik kısmı, baş edilmez zorluklar getirmiş ve yirmi beş yıl boyunca evi dirayetle idare etmişti. İki büyük oğlu ayakları üzerinde duracak hale gelmişti. Biri Glasgow'da bir manifaturacıda çalışıyor diğeri ise Belfast'ta bir çay tüccarının yanında yazıcıydı. İyi evlatlardı; eve düzenli şekilde mektup yazıyorlar; ara sıra da para gönderiyorlardı. Öteki çocuklar hâlâ okula gidiyordu.

Ertesi günü Mr. Kernan, ofise bir mektup gönderdi ve bütün günü yatakta geçirdi. Mrs. Kernan kocasına et suyu çorbası yaptı ve bir güzel azarladı. Sık sık ölçüyü kaçırmasını havaya verir; ne zaman hastalansa neredeyse görev aşkıyla kocasını iyileştirir; kahvaltı yapmadan hiç sokağa bırakmazdı. Daha kötü kocalar vardı. Çocuklar büyüdüğünden beri hiç şiddete başvurmamıştı. Ufacık bir şey bile gerekse, Thomas Sokağı'na kadar gidip gelmekten çekinmeyeceğini bilirdi.

İki akşam sonra arkadaşları, Mr. Kernan'ı ziyarete geldi. Mrs. Kernan, misafirleri yukarıya, yatak odasına çıkardı. Odanın havası, kişisel bir kokuyla dolmuştu. Ocağın yanına

sandalye koydu. Mr. Kernan'ın dili, gün boyu ara sıra gelen ağrılarla birazcık rahatsız olmuş ama akşama yumuşamıştı. Arkasına yastık dayayarak yatağında doğruldu; şişkin yanaklarındaki azıcık renk sıcak korları çağrıştırıyordu. Odanın dağınıklığının kusuruna bakmamalarını söyledi ama aynı zamanda arkadaşlarına bir gazi edasıyla biraz gururlanarak baktı.

Arkadaşları Mr. Cunningham, Mr. M'Coy ve Mr. Power'in girişte Mrs. Kernan'a aktarmış oldukları bir planın kurbanı olduğundan hiç haberi yoktu. Fikir, Mr. Power'dan çıkmıştı ama fikri geliştiren Mr. Cunningham olmuştu. Mr. Kernan, evlendiği sırada Katolik olduysa da Protestan inançtan geliyordu. Yirmi senedir kiliseye adımını atmamıştı. Dahası, Katolikliğe kıyısından köşesinden saldırmaktan geri durmuyordu.

Mr. Cunningham bu tür durumların adamıydı. Mr. Power'ın yaşça kendisinden büyük bir meslektaşydı. Kendi aile hayatı pek de mutlu değildi. Herkes, insan içine çıkılmaz iflah olmaz bir ayyaş kadınla evlendiği için saygı duyuyordu. Mr. Cunningham, altı kere yıkılan evini yeniden kurmuş ve her defasında da karısı mobilyalarını rehin verip kaybetmişti. Herkes zavallı Martin Cunningham'a saygı duyardı. Sağduyulu, etkili ve zeki bir adamdı. İnsan bilgisiyle bilenmiş silahı, polis merkezindeki vakalarla uzun soluklu tanışıklıkla işlenmiş doğal içgörüsü, genel felsefe sularına hafifçe daldırılıp çıkarılmıştı. Çok bilgiliydi. Arkadaşları düşünceleri karşısında eğilir ve yüzünü Shakespeare'e benzetirlerdi.

Plan, Mrs. Kernan'a açıldığında şöyle cevapladı:

"Sizin ellerinize bırakıyorum, Mr. Cunningham."

Çeyrek yüzyıl evlilikten sonra pek hayale kapılamıyordu. Din, onun için bir alışkanlıktı ve kocasının yaşına gelmiş bir

adamın ölmeden önce çok büyük bir değişiklik geçireceğine pek inanmıyordu. Başına gelen kazanın garip bir şekilde çok yerinde olduğunu düşünmeden edemiyordu ama insanlara kanlı biri olarak görünmek istemiyordu; yoksa çoktan, Mr. Kernan'ın dilinin azıcık koparılmasının bir zararı olmaz, demişti. Yine de Mr. Cunningham, becerikli bir adamdı ve din de dindi. Plan işe yarayabilirdi en azından bir zarar gelmezdi. Kendi inancı çok abartılı değildi. Bütün Katolik inancı içinde hep en çok Kutsal Yürek'e inanmıştı ve ayinlerini onaylıyordu. İnancı mutfağıyla sınırlanmıştı ama bir düşünecek olsa Bansee'ye⁹⁵ ve Kutsal Ruh'a da inanabilirdi.

Beyler kazayı konuşmaya başladılar. Mr. Cunningham bir kere benzer bir olayla karşılaştığını söyledi. Yetmiş yaşlarında bir adamın sara nöbeti sırasında dili kesilmiş ve dil yeniden düzelmiş, sonra kimse ısırık izini bile görmemişti.

"Evet, ama ben yetmişimde değilim." dedi yaralı olan.

"Allah esirgesin," dedi Mr. Cunningham.

"Şimdi acımıyor değil mi?" diye sordu Mr. M'Coy.

Mr. M'Coy, bir sıralar kendi çapında bir ünü olan bir tenordur. Önceden soprano olan karısı da çocuklara düşük ücretlerle piyano dersleri veriyordu. Yaşam çizgisi iki nokta arasındaki en kısa uzaklıkta olmamış kısa dönemler için aklını kullanarak geçinmek zorunda kalmıştı. Midland Demiryolları'nda memuriyet, *The Irish Times* ve *The Freeman's Journal* için reklam işleri, özel bir dedektiflik ajansı, bir kömür şirketi için komisyon karşılığında kasaba bayiliği, Şerif yardımcısı bürosunda memuriyet ve kısa bir süre önce de belediyede şüpheli ölüm vakalarını soruşturan bölümde memur olmuştu. Yeni işi, Mr. Kernan'ın vakasına profesyonelce yak-

95. İrlandaca özgün adı Bean Sidhe (Perilerin Sahibesi) olarak geçen doğüstü yaratık.(ç.n.)

laşmasını sağlıyordu.

“Acımıyor, çok değil,” dedi Mr. Kernan. “Ama beni hasta ediyor. Kusacak gibi oluyorum.”

“Şişkinlikten ötürü,” dedi Mr. Cunningham kesin bir dille.

“Hayır, sanırım arabada üşüttüm. Boğazıma bir şey geliyor, balgam ya da—”

“Sümük,” dedi Mr. M’Coy.

“Boğazımdan gelip duruyor; hasta eden bir şey.”

“Evet, evet, göğüs kafesinden,” dedi Mr. M’Coy.

Aynı anda, Mr. Cunningham’la Mr. Power’a aynı anda meydan okuyan bir havayla baktı. Mr. Cunningham başını hızla eğerek onayladı ve Mr. Power, “Peki, yeter ki sonu iyi bitsin,⁹⁶” dedi.

“Sana çok zahmet verdim, bizim oğlan,” dedi yaralı olan.

Mr. Power, boşver dercesine elini salladı.

“Diğer iki adam, hani, şu birlikte oturduğum—”

“Kimlerle oturuyordun?” diye sordu Mr. Cunning.

“Bir arkadaş. Adını bilmiyorum. Allah kahretsin, neydi adı? Kızıl-sarı saçlı ufak adam...”

“Öteki kimdi?”

“Harford.”

“Ha,” dedi Mr. Cunningham.

Mr. Cunningham, böyle der demez herkes sessizliğe gömüldü. Söyleyenin gizli bilgi kaynakları olduğu bilinirdi. Bu durumda tek hecenin ahlaki bir anlamı vardı. Mr. Harford, ara sıra, Pazarları öğleyi biraz geçince, küçük bir grup topluyordu; niyetleri şehrin dışına olabildiğince çabuk çıkmak-

96. *All's well that ends well*, Shakespeare'in bir oyununun atıfta bulunuyor. Özdemir Nutku'nun çevirisi: “Yeter ki Sonu İyi Bitsin”. (ç.n.)

tı çünkü böylece kendilerine *seferi*⁹⁷ deyimini yakıştırıp bir bara kapağı atıyorlardı. Ama Mr. Harford'un seferi arkadaşları bile kökenine göz yummaya hiç razı olmamışlardı. İşçilere yüksek faizlerde küçük miktarlarda borç vererek ne idüğü bellirsiz bir finansçı olarak hayata atılmıştı. Sonra Lifley Borç Bankası'nda kısa boylu bir bey olan Mr. Goldberg'in ortağı olmuştu. Yahudi ahlak normlarından öte Yahudilikle ilgili bir şeye kucak açmamışsa da Katolik arkadaşları ne zaman şahsen ya da vekâleten onun yaptırımlarıyla karşı karşıya gelseler ondan sertçe İrlanda Yahudisi ve cahil diye bahsederler ve budala oğlunu da İlahi Adalet'in tefecilik karşıtlığının bir manifestosu olarak alırlardı. Diğer zamanlarda iyi tarafları akıllarına gelirdi.

"Acaba, nereye gitmişti?" dedi Mr. Kernan.

Olayın ayrıntılarının belirsiz kalmasını diliyordu. Arkadaşlarının, bir yanlışlık olduğunu, Mr. Harford ile birbirlerini kaybettiğini düşünmelerini diledi. Mr. Harford'un içerkenki tavırlarını çok iyi bilen arkadaşları sessiz kaldı. Mr. Power, yine:

"Yeter ki sonu iyi bitsin," dedi.

Mr. Kernan birdenbire konuyu değiştirdi.

"Şu genç adam düzgün biriydi, hani şu tıpçı çocuk," dedi, Mr. Kernan. "Sadece o—"

"Evet, yalnızca o," dedi Mr. Power. "Yoksa en az yedi günlük bir ceza gelirdi, para cezasına da çevrilemezdi."

"Evet, evet," dedi Mr. Kernan, hatırlamaya çalışarak. "Şimdi hatırlıyorum, bir polis vardı. Genç, düzgün bir adama benziyordu. Nasıl oldu ki tüm bunlar?"

97. Özgün metindeki gerçek inanca sahip olan anlamındaki *Bona-fide* karşılığında kullanılmıştır. Pazar günleri bazı publarla barların yalnızca yolculuk edenlere içki satma yetkisi vardı. (ç.n.)

“Ne olacak, sen sarhoş oldun, Tom,” dedi Mr. Cunningham, ciddiyle.

“Doğru, Bill,” dedi Mr. Kernan aynı ciddiyle.

“Memuru sen idare ettin sanırım, Jack,” dedi Mr. M’Coy.

Mr. Power, ön adının kullanılmasından hoşlanmadı. Katı biri değildi ama kısa süre önce Mr. M’Coy’un, Mrs. M’Coy’u hayali bir takım işlere karıştırarak valiz ve portmanto seferine⁹⁸ çıktığını unutamıyordu. En çok da kendisinin bu işe kurban edildiğine yanıyordu; bu kadar düşük bir oyuna alet olduğuna yanıyordu. Soruyu cevapladı ama sanki Mr. Kernan sormuş gibi yaptı.

Hikâye, Mr. Kernan’ı rahatsız etti. Bir yurttaş olarak sorumluluğunun pekâlâ farkındaydı, kentinde onurlu bir şekilde yaşamak istiyordu ve taşra serserileri dediği kimselerden gelecek bir hakarete güceniyordu.

“Bunun için mi vergi veriyoruz,” diye sordu. “Bu cahil kopukları –zaten başka da bir şey olamazlar- besleyip giydirmek için mi?”

Mr. Cunningham, güldü. Yalnızca iş saatlerinde Kale’nin memuruydu.

“Nasıl bir şey olurlar ki, Tom?” dedi.

Kalın, taşralı bir aksan tutturarak emir verir gibi konuştu: “65, yakala lahananı!”

Herkes güldü. Herhangi bir yerden muhabbete dalmak isteyen Mr. M’Coy, hikâyeyi hiç duymamış gibi yaptı. Mr. Cunningham anlattı:

“Olay –yani ben anlatanların yalancısıyım-, bu bas bas gürleyen koca adamları, işte bu geri zekâlıları, talim yaptıkları yerde geçmiş. Çavuş hepsine duvara dizilmelerini ve

98. M’Coy’un yanlış adlar vererek, satmak ya da rehin vermek üzere valiz topladığı kastediliyor. Bir tür küçük dolandırıcılık. (ç.n.)

tabaklarını tutmalarını söylemiş.”

Mr. Cunningham, bir yandan tuhaf hareketlerle hikâyeyi canlandırıyordu.

“Akşam yemeğindeler. Çavuşun önünde kanlı kocaman bir lahanaya ile kürek gibi kanlı bir kaşık duruyormuş. Kaşığı lahanaya daldırıp odanın öbür tarafına atıyormuş ve zavallı şeytanlar tabaklarını tutuyorlarmış: 65, yakala lahananı!”

Herkes yeniden güldü. Ama Mr. Kernan, kıpırdamadan biraz hoşnutsuz duruyordu. Gazetelere mektup yazmaktan söz etti.

“Bu serseriler buralara geliyor,” dedi. “İnsanlara kabadayılık taslayacaklarını sanıyorlar. Nasıl adamlar olduklarını sana söylememe gerek yok, Martin.”

Mr. Cunningham bir bilen olarak onay verdi.

“Dünyadaki her şey gibi,” dedi. “İyi olan da var kötü olan da.”

“Evet, iyi olan da var, kabul ediyorum,” dedi Mr. Kernan, yorumdan memnuniyet duyarak.

“Onlara bulaşmamak daha iyidir,” dedi Mr. M’Coy. “Bu benim fikrim!”

Mrs. Kernan, odaya girdi ve masanın üzerine bir tepsi koydu:

“Beyler, kendiniz alırsınız,” dedi.

Mr. Power, işi üstlenmek üzere ayağa kalktı ve sandalyesini Mrs. Kernan’a uzattı. Mrs. Kernan, aşağıda ütünün beklediğini söyleyerek sandalye teklifini reddetti ve Mr. Power’ın arkasından Mr. Cunningham’la karşılıklı başlarını salladıktan sonra odadan çıkmaya hazırlandı. Bu sırada kocası:

“Peki, benim için bir şeyin yok mu canım?”

“Ah, evet! Elimin tersi!” dedi Mrs. Kernan sertçe.

Kocası ardından seslendi:

“Zavallı küçük kocacığın için hiçbir şeyin yok mu?”

O kadar komik bir yüz ve sesle söylemişti ki biralar kahkahalar arasında dağıtıldı.

Beyler, bardaklarını diktiler, yeniden masaya bıraktılar ve bir anlığına sustular. Sonra Mr. Cunningham, Mr. Power’a dönerek öylesine bir şeyden söz eder gibi:

“Perşembe akşamı dedin, değil mi, Jack?”

“Evet, Perşembe,” dedi Mr. Power.

“Tamamdır!” dedi Mr. Cunningham hemen.

“M’Auley’de buluşabiliriz,” dedi Mr. M’Coy. “En uygun yer orası.”

“Ama geç kalmamalıyız,” dedi Mr. Power hararetle. “Çünkü kesinlikle kapılar zorlanacaktır.”

“Yedi buçukta buluşuruz,” dedi Mr. M’Coy.

“Tamamdır!” dedi Mr. Cunningham.

“Yedi buçuk M’Auley’de!”

Kısa bir sessizlik oldu. Mr. Kernan, konuya dahil edilip edilmeyeceğini görmek için bekledi. Sonra sordu:

“Neler olup bitiyor?”

“Ha, yok bir şey,” dedi Mr. Cunningham. “Perşembe için ayarladığımız küçük bir konu.”

“Opera mı?” dedi Mr. Kernan.

“Hayır, hayır” dedi Mr. Cunningham, kaçamak bir tonla. “Sadece... ulvi bir konu.”

“Ha,” dedi Mr. Kernan.

Yeniden sessizlik oldu. Sonra Mr. Power doğrudan:

“Doğruyu söylemek gerekirse, Tom, çekiliyoruz.”

“Evet, doğru,” dedi Mr. Cunningham. “Jack, ben ve M’Coy burada – hepimiz çanağımızdakini yıkıyoruz.”

Metaforu sıcak bir canlılıkla söylemişti ve kendi sesinden cesaret alarak devam etti:

“Gördüğün gibi, bizler, bir alçaklar koleksiyonuyuz. Burada hepimize söylüyorum,” diye soğuk bir cömertlikle ekledi ve Mr. Power’a döndü. “Şimdi kabul ediyorum.”

“Kabul ediyorum,” dedi Mr. Power.

“Ben de kabul ediyorum,” dedi Mr. M’Coy.

“Hep birlikte çanağımızdakini yıkıyoruz,” dedi Mr. Cunningham.

Kafasından bir düşünce geçmiş gibi birden yaralıya döndü:

“Ya, Tom, şimdi aklıma geldi. Sen de bize katılabilirsin ve dört koldan gireriz.”

“İyi fikir,” dedi Mr. Power. “Dördümüz birlikte.”

Mr. Kernan, ses çıkarmadı. Teklifin onun kafasında çok küçük bir anlamı vardı; anladığı kadarıyla bazı tinsel varlıklar onun adına bir etkide bulunacaktı yine de keçi inadını göstermeyi onuruna borçlu olduğunu düşündü. Arkadaşları Cizvitleri tartışırken konuşmaya uzun süre katılmadan soğuk bir tavırla onları dinledi.

“Cizvitlerle ilgili o kadar da kötü düşüncem yok,” diye sonunda lafa girdi. “Eğitimli bir tarikat. İyi niyetli olduklarına inanıyorum, ayrıca.”

“Kilise’de en büyük onlar, Tom,” dedi Mr. Cunningham şevkle. “Cizvitlerin başı Papa’nın ardından gelir.”

“Kesinlikle doğru,” dedi Mr. M’Coy. “Eğer bir şey gerekiyorsa ve bir bokluk çıkmasını istemiyorsan bir Cizvit’e git. Ağırılığı olan adamlar. Size bir şey anlatayım...”

“Cizvitler çok iyi adamlar,” dedi Mr. Power.

“İlginç bir şey var, Cizvit Tarikatı’yla ilgili,” diye konuştu Mr. Cunningham. “Başka her tarikat bir yerde reform geçirmek zorunda kalmıştır ama Cizvit Tarikatı bir kere bile reform yapmadı. Hiç dağılmadı.”

“Öyle mi?” diye sordu Mr. M’Coy.

“Bu bir gerçek,” dedi Mr. Cunningham. “Bu tarih.”

“Kiliselerine baksanıza,” dedi Mr. Power. “Cemaatlerine bakın.”

“Cizvitler yüksesınıflara çalışır,” dedi Mr. M’Coy.

“Tabii ki,” dedi Mr. Power.

“Evet,” dedi Mr. Kernan. “Bu yüzden onlara sıcak bakıyorum. Şu laik⁹⁹, cahil, küstah rahiplerse...”

“Hepsi çok iyi adamlar,” dedi Mr. Cunningham. “Her biri kendi yolunda. İrlanda rahipleri, bütün dünyada saygı görür.”

“Evet, öyle,” dedi Mr. Power.

“Öte yandan Kıta’daki diğer bazı rahipler gibi değiller,” dedi M’Coy. “Sözünü bile etmeye değmez.”

“Belki de haklısınız,” dedi Mr. Kernan, yumuşak bir sele.

“Tabii ki haklıyım,” dedi Mr. Cunningham. “Sanki ben, bu yaşıma kadar hiç bu dünyada yaşamadım ve bu dünyanın binbir yüzünü hiç görmedim, hiç insan sarrafı olmadım!”

Beyler yeniden içkilerini yudumladı, sırayla bir biri bir öteki. Mr. Kernan, kafasında bir şeyleri tartar gibi duruyordu. Etkilenmişti. Mr. Cunningham’ın yargılarına çok güveniyordu, insanları bir bakışta tanırdı. Ayırtıları sordu.

“Ha, o mu, sadece, bir inziva,” dedi Mr. Cunningham. “Peder Purdon veriyor vaazı. İş adamları için, işte.”

“Bize çok katı davranmaz, Tom,” dedi Mr. Power ikna edici bir tonla.

“Peder Purdon? Peder Purdon?” dedi yaralı.

“Ha, bilirsin canım, Tom,” dedi Mr. Cunningham dirayetli bir şekilde. “Nazik, neşeli adam! Bizim gibi bir dünya adamı.”

“Ha, evet. Sanırım tanıyorum. Oldukça kırmızı yüzlü,

99. Bir evde ya da manastırda toplumdan ayrı yaşayan rahiplerin tersine, toplum içinde olup cemaat hizmetlerine bakan Katolik kilise rahipleri. (ç.n.)

uzun.”

“Hah, işte o.”

“Söylesene Martin... iyi bir vaiz mi?”

“Pek sayılmaz... Tam olarak bir ayin değil, işte. Arkadaşça bir sohbet, sağduyulu şekilde.”

Mr. Kernan kafasında ölçüp biçti.

Mr. M’Coy araya girdi:

“Peder Tom Burke¹⁰⁰, işte asıl vaiz odur!”

“Oo, Peder Tom Burke,” dedi Mr. Cunningham. “O doğuştan hatip. Hiç dinledin mi, Tom?”

“Hiç dinledim mi!” dedi yaralı rahatsızca. “Daha çok onunla ilgili...”

“Ve ayrıca teolog yanı da pek güçlü değildir,” dedi Mr. Cunningham.

“Öyle mi?” dedi Mr. M’Coy.

“Evet, tabii kötü bir şey yok. Sadece ara sıra, öyle diyorlar, çok da aslına uygun vaaz etmezmiş.”

“Demek öyle... Olağanüstü bir adamdı,” dedi Mr. M’Coy.

“Bir kere dinlemiştim,” dedi Mr Kernan. “Konusunu hatırlamıyorum şimdi. Crofton’la birlikte arkada... çukurun... hani işte...”

“Nefin,” dedi Mr. Cunningham.

“Evet, arkada kapının yanında. Ne olduğunu hatırlamıyorum... Ha, evet Papa’yla ilgiliydi, en son Papa. Çok iyi hatırlıyorum. Kesinlikle muhteşemdi, hitabındaki üslup. Ve sesi. Aman Tanrım! Ne sestisi ama! *Vatikan’ın mahkûmu*, demişti Papa için. Crofton bana dışarı çıktığımızda...”

100. 19. Yüzyılda uluslar arası ün yapmış İrlandalı vaiz.

“Ama bir *Orange* adamı¹⁰¹’Crofton diyorum, öyle değil mi?” dedi Mr. Power.

“Tabii ki,” dedi Mr. Kernan. “Ve korkunç düzgün bir *Orange* adamı. Moore Sokağı’ndaki Butler’ın barına gittik – gerçekten de etkilenmiştik, size bütün kalbimle söylüyorum– ne dediğini çok iyi hatırlıyorum. Kernan, dedi *farklı sunaklarda ibadet ediyoruz ama inancımız aynı*. Söyleme biçimi, tam kalbimden vurmuştu.”

“Çok esaslı bir şey var bu sözde,” dedi Mr. Power. “Peder Tom’un vaaz verdiği yerlerde epey Protestan olurdu.”

“Aramızda çok fark yok,” dedi Mr. M’Coy. “Hepimiz aynı –”

Bir an için duraksadı.

“...Kurtarıcıya inanıyoruz. Yalnız onlar Papa’ya ve Tanrı’nın annesine inanmıyorlar.”

“Ama tabii ki,” diye devam etti Mr. Cunningham usulca ve etkili bir tonla, “Bizim dinimiz *asıl* dindir, eski, ilk inanç.”

“Kuşkusuz,” dedi Mr. Kernan, samimi bir şekilde.

Mrs. Kernan, odanın kapısına geldi ve seslendi:

“Bir ziyaretçimiz daha geldi.”

“Kim?”

“Mr. Fogarty.”

“Oo, gelsenize, girin lütfen.”

Suluk, yuvarlak bir yüz ilerledi, ışığa geldi.

Sarı bıyığının kıvrımı, hoş bir şekilde şaşkın şaşkın bakan gözlerini kemerleyen kaşlarında yeniden görünüyordu. Mr.

101. Kuzey İrlanda’daki gizli bir Protestan örgütü. Burada sadece Protestan oluşu kastediliyor. Orangeman, İrlanda üzerinde güçlü bir Protestan hakimiyeti kurmayı amaçlayan, Hollanda’nın Orange adındaki bölgesinin (Bugünkü Güney Fransa’da yer alıyor) prensi olan ve sonra İngiltere tahtına geçen William of Orange (Orange’li William) adına kurulan Orange kulüplerinden geliyor. (ç.n.)

Fogarty, mütevazı bir bakkaldı. Kentteki lisanslı dükkânını kaybetmişti çünkü mali durumu, ikinci sınıf damıtıcılar ve biracılarla çalışmaya zorlamıştı. Glasnevin Yolu'nda küçük kendini eylediği bir dükkân açmış, tavır ve davranışlarıyla kendini çevredeki ev kadınlarına sevdireceğine inanıyordu. Belli bir zarafeti vardı; çocukların gönlünü okşar ve düzgün bir telaffuzla konuşurdu. Kültürsüz biri değildi.

Mr. Fogarty yanında bir hediyeyle gelmişti: Bir ellilik viskiyle. Kibarca Mr. Kernan'ın halini hatırlarını sordu, hediyesini masaya bıraktı ve oturdu, odadakilerle eşit statüde. Mr. Kernan, bir de hediye getirmesini takdirle karşılamıştı çünkü Mr. Fogarty'yle aralarında çözülmemiş ufak bir dükkân hesabı vardı.

“Senden de bu beklenirdi, bizim oğlan. Jack, şunu açar mısın?” dedi Mr. Kernan.

Mr. Power, yeniden duruma el koydu. Bardaklar sudan geçirildi ve beş bardağın her birine tek viski dolduruldu. Bu yeni etki sohbeti canlandırdı. Sandalyenin ucuna yerleşmiş olan Mr. Fogarty konuşulan konuyla özellikle ilgilendi.

“Papa XIII. Leo,” diye başladı Mr. Cunningham, “Çağının en aydın kişilerinden biriydi. Biliyorsunuz, Latin ve Yunan Kiliselerini birleştirmek gibi büyük bir düşüncesi vardı. Hayatının amacıydı,” dedi.

“Avrupa'daki en entelektüel adamlardan bir olduğunu sık sık duymuştum,” dedi Mr. Power. “Yani Papa olması dışında.”

“Öyleydi,” dedi Mr. Cunningham. “En entelektüeli de olabilir. Biliyorsunuz, ilkesi *Lux upon Lux*¹⁰²—Işık ışık üstüne.”

“Hayır, hayır” dedi Mr. Fogarty hararetle. “Bence yanılı-

102. Böyle bir alıntı olsa bile İngilizce bir edat içermemesi gerekir. Papa Leo'nun ilkesi, *Lumen in Coelo*—Cennette ışık olabilir. (ç.n.)

yorsun. Bence *Lux in Tenebris*¹⁰³, bence –*Karanlıkta ışık*.”

“A, evet,” dedi Mr. M’Coy. “*Tenebrae*.”

“Müsaade edin,” dedi Mr. Cunningham olgun bir tavırla. “*Lux upon Lux*. Ve selefi, XI. Pius’un ilkesi *Crux upon Crux*¹⁰⁴ yani Çarmih çarmih üstüne’ydi ki iki papa arasındaki farkı gösteriyor.”

Çıkarım kabul edildi. Mr. Cunningham devam etti:

“Papa Leo, biliyorsunuz büyük bir âlim ve de şairdi.”

“Sağlam karakterli bir yüzü vardı,” dedi Mr. Kernan.

“Evet,” dedi Mr. Cunningham. “Latince şiir yazardı.”

“Öyle mi?” dedi Mr. Fogarty.

Mr. M’Coy, keyifle viskisini yudumluyor ve kafasını iki anlama da gelecek şekilde sallayarak, “Hiç şakası yok, söyleyeyim size,” dedi.

“Bunları öğrenmedik, Tom,” dedi Mr. Power. O da Mr. M’Coy gibi yaparak, “Biz bir penilik okullara¹⁰⁵ gittik,” diye ekledi.

“Koltuğunun altında küflü kütüklerle¹⁰⁶ bir penilik okullara giden pek çok büyük adam var,” dedi Mr. Kernan görmüş geçirmiş bir tavırla. “Eski sistem en iyisiydi: Sade dürüst eğitim. Şu modern saçmalıklar...”

“Kesinlikle doğru,” dedi Mr. Power.

“Savurganlık yoktu,” dedi Mr. Fogarty.

Sözcüğün üzerine basa basa konuştu ve ardından ciddi-

103. Latince orijinali, *Lux exTenebris*'tir. Yani, Karanlıktan (gelen) ışık anlamındadır. (ç.n.)

104. Papa Pius'un ilkesi, *Crux de Cruce* –çarmıhtan çarmıha, yani çarmıhta çekilen acı anlamındadır. Ayrıca, İngilizce bir edat içermiyor olurdu. (ç.n.)

105. 18. ve 19. yüzyılda yaygın olan, öğrencilerin ödediği ücretlerle geçinen öğretmenlerin ders verdiği okullar. (ç.n.)

106. İrlanda'da her öğrencinin okulun yakacağına katkıda bulunması gerekiyordu. (ç.n.)

yetle içkisini yudumladı.

“Bir yerde okumuştum. Papa Leo’nun şiirlerinden biri, fotoğrafın icadı üzerineymiş –Latince tabi,” dedi Mr. Cunningham.

“Fotoğraf üzerine ha?” diye hayret etti Mr. Kernan.

“Evet,” dedi Mr. Cunningham.

O da bardağından bir yudum aldı.

“Tabii, yani, fotoğraf ne kadar olağanüstü bir şey değil mi?” dedi Mr. M’Coy.

“Şairin dediği gibi, *Büyük kafalar deliliğe yakındır*,¹⁰⁷” dedi Mr. Fogarty.

Mr. Kernan’ın kafası meşgul görünüyordu. Protestan teolojiden çetrefilli konular üzerine bir şeyler hatırlamaya çalıştı ve sonunda Mr. Cunningham’a dönerek:

“Söylesene Martin, bazı papalar –tabi şimdiki ya da selefi değil- Hani... gerektiği gibi olmayan?”

Bir sessizlik oldu. Mr. Cunningham cevap verdi:

“Tabii, tabii, çürükler de oldu... Ama şaşırtıcı olan şudur: Hiçbirisi, en büyük ayyaşı bile, baştan sona... bütünüyle kötü olanı bile, yanlış bir öğretiyi *ex catedra*¹⁰⁸ vaaz etmiş bir tane papa yoktur. Şimdi bu, şaşırtıcı bir şey değil midir?”

“Evet, öyle,” dedi Mr. Kernan.

“Evet çünkü Papa *Ex catedra* konuştuğunda yanılmaz,” diye açıkladı Mr. Fogarty.

“Evet,” dedi Mr. Cunningham.

“Ha, ben Papa’nın yanılmazlığı konusunu biliyorum. O

107. Dryden’den yanlış bir alıntı. Doğrusu: “Büyük zekâlar elbet delilikle birleşmeye yakındır”

108. Latince “koltuktan” anlamına gelir. Papaların, resmi olarak konuştuklarında “yanılmaz”, yanlışlanamaz oldukları öğretisi.(ç.n.)

zamanlar gençtim... Ya da acaba...?”

Mr. Fogarty, Mr. Kernan'ın konuşmasını böldü. Şişeyi aldı ve herkesin bardağına biraz daha içki koydu. Bir tur daha dönmeye yetmeyeceğini gören Mr. M'Coy, daha ilk bardağını bitirmedeğini söyledi. Ötekiler bu protestoya rağmen içkilerini kabul ettiler. Bardaklara dökülen viskinin hafif müziği bir ara fasıl gibiydi.

“Ne diyordun, Tom?” diye sordu Mr. M'Coy.

“Papa'nın yanılmazlığı,” dedi Mr. Cunningham. “Kilise tarihindeki en büyük sahnedir.”

“Nasıl yani, Martin?” diye sordu Mr. Power.

Mr. Cunningham iki kalın parmağını kaldırdı.

“Kutsal kurulda, biliyorsunuz, kardinallerin ve piskoposların kurulu, herkes lehte oy verirken iki tanesi aleyhte oy kullandı. Bu ikisi dışında herkes kabul etti. Hayır! Onlar kaldırmazdı!¹⁰⁹”

“Nasıl!” dedi Mr. M'Coy.

“Ve Alman bir Kardinal¹¹⁰ vardı, Dolling . . . mi yoksa Dowling mi...?”

“Dowling kesinlikle Alman değildi, bundan adım gibi eminim,” dedi Mr. Power, gülerek.

“Adı neyse ne, biri bu büyük Alman'dı ve diğeri de John MacHale.¹¹¹”

“Ne?” diye bağırdı Mr. Kernan. “Tuamlı John mu?”

109. Papanın 'yanılmazlığı' öğretisinin İlk Vatikan Konsili 'nde (1870) kaldırılmasına gönderme yapıyor. (ç.n.)

110. Johann Döllinger'i kastediyor. Döllinger ne bir kardinal ne de Vatikan Konsili'nin bir üyesidir ama bir rahip, teolog, politikacı ve tarihçidir. Papanın 'yanılmazlığı'na karşı verdiği savaşı bilinir. (ç.n.)

111. İrlanda, Tuam'daki İngiliz hâkimiyetine karşı direnen başpiskopos. Papanın yanılmazlığı öğretisine karşı çıkmış ancak Vatikan'daki Konsili'nde yer almamıştır. (ç.n.)

“Bundan emin misin?” diye sordu Mr. Fogarty kuşkuyla. “Ben onların İtalyan ya da Amerikalı¹¹² olduğunu sanırdım.”

“Tuamli John,” diye tekrar etti Mr. Cunningham. “Adam oydu.”

İçkisini yudumladı ve diğer beyler de onu takip etti. Sonra devam etti:

“Hepsi oradaydı. Dünyanın her köşesinden kardinaller başpiskoposlar ve bu kavgacı köpekler ve şeytan, son Papa’nın ayağa kalkıp ex cathedra Kilisenin yanılmazlığının bir dogma olduğunu ilan edene kadar oradaydılar. Buna durmadan karşı çıkan John MacHale ayağa kalktı ve bir aslan gibi kükredi¹¹³: ‘Credo!’.”

“İnanıyorum,” dedi Mr. Fogarty.

“Credo!” dedi Mr. Cunningham. “Bu duyduğu inancı gösteriyordu. Papa konuşmaya başlar başlamaz teslim oldu.”

“Peki ya Dowling?” diye sordu Mr. M’Coy.

“Alman kardinal teslim olmadı. Kilise’den ayrıldı.”

Mr. Cunningham’ın sözleri, dinleyenlerin kafasında devasa bir Kilise imgesi oluşturdu. İnanç ve teslimiyetle ilgili sözcüklerini ağzından çıkarırkenki derin gümbürtülü sesi hepsini titretti. Mrs. Kernan, ellerini kurularak odaya girdiğinde ciddi bir ortam vardı. Sessizliği bozmadı ama yatağın ayakucundaki demire yaslandı.

“Bir defasında John MacHale’i görmüştüm,” dedi Mr. Kernan. “Yaşadığım sürece hiç unutmayacağım.”

Karısının onayını almak için döndü.

“Sana hep anlatırım hatırlarsın, değil mi?”

112. Vatikan Konsili’nde karşı oy verenler, İtalyan başpiskoposuyla Arkansas başpiskoposuydu. Ancak daha sonra oylarını geri çekip papanın yanılmazlığını dogma olarak yeniden kabul etmişlerdir. (ç.n.)

113. John MacHale hiçbir zaman Vatikan Konsili’nde bulunmadığı için onunla ilgili hikâyenin gerçeklikle ilgisi yoktur. (ç.n.)

Mrs. Kernan, başını salladı.

“Sir John Gray’in heykelinin açılışı sırasında’ydi. Edmund Dwyer Gray anlamsız anlamsız konuşma yapıyordu. Ve orada bu, ters bakışlı adam, gür kaşlarının altından onu izliyordu.”

Mr. Kernan, kaşlarını karıştırarak, kafasını kızgın bir boğa gibi indirip karısına baktı:

“Tanrım?” diye bağırırken yeniden yüzünü eski haline döndürdü. “Hiç böyle gözler görmemiştim. Şöyle diyordu: *Senin ne olduğunu biliyorum, oğlum.* Şahin gibi gözleri vardı.

“Grayler’den adam çıkmaz,” dedi Mr. Power.

Yeniden bir sessizlik oldu. Mr. Power, Mrs. Kernan’a dönerek neşeyle konuştu:

“Evet, Mrs. Kernan, senin adamı iyi bir dindar ve Allahtan korkan bir Katolik yapıyoruz.

Kolunu arkadaşına sıkıca doladı.

“Hepimiz birlikte inzivaya çekiliyoruz ve günah çıkartıyoruz –ve Allah biliyor ya bunu çok hem de çok istiyoruz.”

“Bana göre hava hoş,” dedi Mr. Kernan, biraz sinirli sinirli gülümseyerek.

Mrs. Kernan, memnuniyetini gizlemenin daha akıllıca olacağını düşündü. Böylece araya girdi:

“Senin hikâyeni dinleyecek zavallı rahibe acıyorum.”

Mr. Kernan’ın ifadesi değişti.

“Beğenmiyorsa, o da... başka bir şey yapsın,” dedi dobra dobra. “Ben yalnızca küçük sefil hikâyemi anlatacağım. O kadar da kötü bir adam değilim–”

Mr. Cunningham, hemen araya girdi.

“Hepimiz şeytanı reddedeceğiz,” dedi. “Birlikte, şeytana nasıl uyduğumuzu unutmadan.”

“Arkama geç, Şeytan!” dedi Mr. Fogarty, gülererek ve ötekilere bakarak.

Mr. Power, ses çıkarmadı. Kumandasının tamamen ele geçirildiğini hissediyordu. Ama memnun bir ifade yüzünde ışıldıyordu.

“Tek yapmamız gereken şey, mumlar elimizde ayağa kalıp vaftiz yeminlerimizi yenilemek,” dedi Mr. Cunningham.

“Ha, evet mumları unutma, Tom,” dedi Mr. M’Coy. “Ne yaparsan yap.”

“Nasıl?” dedi Mr. Kernan. “Mum, olmak zorunda mı?”

“Evet, tabii,” dedi Mr. Cunningham.

“Hayır, Allah kahretsin,” dedi Mr. Kernan ağırbaşlı bir şekilde. “Burada duralım işte. Doğru düzgün işi yapacağım. İnziva işini ve günah çıkarmayı da yapacağım, ve.... ne varsa hepsini. Ama... mum yok! Hayır, Allah kahretsin, mumları geçiyorum!”

Başını komik bir şekilde iki yana salladı.

“Şunu da bakın!” dedi karısı.

“Mumları geçiyorum!” dedi Mr. Kernan. İzleyicileri üzerinde etki bıraktığının farkında başını sallamaya devam etti.

“Büyü müyü işini geçiyorum.”

Herkes içten kahkaha attı.

“İşte, size iyi bir Katolik,” dedi karısı.

“Mum yok!” diye tekrar etti Mr. Kernan inatla. “Konu kapanmıştır!”

Gardiner Sokağı’ndaki Cizvit Kilisesi’nin ek binası neredeyse doluydu. Ve hâlâ saniye geçmeden beyler yan kapıdan içeri giriyor, gönüllü çalışan rahipler tarafından yönlendiriliyor ve sonra da boş bir yer buluncaya dek koridorda parmaklarının ucuna basa basa yürüyorlardı. Hepsi düzgün iyi gi-

yimlikti. Kilisenin ışıkları, ara ara tüvit ceketlerle açılan siyah kıyafetli ve beyaz yakalı bir topluluğun üzerine, yeşil mermerle bezenmiş sütunların ve acıklı tuvallerin üzerine düşüyordu. Beyler, pantolonlarını hafifçe dizlerinin üzerine çekerek ve şapkalarını özenle yerleştirerek sıralara oturdu. Arkalarına dayandılar ve beklendiği üzere yüksek sunağın önünde asılı duran uzak kırmızı ışığın beneğine gözlerini diktiler.

Vaaz kürsüsüne yakın sıralardan birinde Mr. Cunningham'la Mr. Kernan oturuyordu. Arkalarındaki sırada Mr. M'Coy yalnız oturuyordu. Onun da arkasındaki sırada Mr. Fogarty ile Mr. Power oturuyordu. Mr. M'Coy, ötekilerle beraber oturmak için çabalamış ve grup beşli şekilde oturunca komik sözler söylemeye çalışmış ama şakayı ağzına yüzüne bulaştırmıştı. Bu sözler iyi karşılanmayınca geri çekilmişti. Mr. Cunningham, Mr. Kernan'a fısıldayarak, biraz ötede oturan tefeci Mr. Harford'u ve belediyenin yeni seçilmiş üyelerinden birinin yanında hemen vaaz kürsüsünün altında oturan, şehrin belediye başkanını setiren oy simsarı Mr. Fanning'i gösterdi. Sağda üç tane rehineci dükkânının sahibi olan Michael Grimes ve belediyede bir iş kapmanın peşinde olan Dan Hogan'ın yeğeni oturuyordu. İleride nde, *The Freeman Journal*'ın baş muhabiri, Mr. Hendrick ve bir zamanların önemli bir ticaret adamı olan Mr. Kernan'ın eski bir arkadaşı zavallı O'Carroll oturuyordu. Mr. Kernan, yavaş yavaş tanıdık yüzleri gördükçe yabancılık duygusundan kurtulmaya başladı. Karısının temizleyip dzelittiği şapkası dizlerinin üzerinde duruyordu. Bir eliyle şapkasının kenarını hafifçe ama sıkıca tutarken diğer eliyle de arada bir gömleğinin yenlerini çekiyordu.

stne beyaz bir cübbe geçirmiş güçlü görünüşlü birinin

vaaz kürsüsüne doğru çıkmaya çabaladığı görüldü. Aynı anda topluluk kıpırdandı ve herkes mendilini yere sererek özenle yere çöktü. Mr. Kernan da onlar gibi yaptı. Rahibin figürü, şimdi vaaz kürsüsünde dimdik duruyordu. Korkuluğun üzerinden, kocaman kırmızı bir yüzle taçlanan cüssesinin yalnız üçte ikisi görünüyordu.

Peder Purdon, ışığın kırmızı beneğine doğru döndü, yüzünü elleriyle örterek dizlerinin üzerine çöktü, dua etti. Topluluk ayağa kalktı ve yeniden sırasına yerleşti. Mr. Kernan, şapkasını eski yerine dizlerinin üstüne yerleştirdi ve vaizi dikkatle izlemeye başladı. Vaiz, cübbesinin her iki geniş kolunu havalı bir hareketle kıvırdı ve yavaşça yüzlerdeki ışığı inceledi. Sonra konuştu:

“Çünkü bu dünyanın çocukları kendi kuşaklarında, ışığın çocuklarından daha akıllıdır¹¹⁴. *O yüzdendir ki sizleri Mammon’un¹¹⁵ arkadaşı yapar ki öldüğünüzde ebedi evlerine alabilsinler.*”

Peder Purdon, cınlayan bir sesle güvenilirlik katarak metni geliştirdi. İnciller arasında yorumlaması en zor metinlerden biridir dedi. Sıradan bir göze, İsa Efendimiz’in vaaz ettiği yüce ahlaklı parçalardan farklı gelebilirdi. Ama ona göre metin, kaderine bu dünyanın yaşamını sürdürmek düşen ama bu yaşamı, dünya işleriyle götürmeyi arzu etmeyenlere yol göstermek için yazılmıştı. Metnin, işadamları ve profesyoneller için olduğunu söyledi. İlahi kavrayışıyla insan doğamızın her bir oyuğunu bilen Hazreti İsa, her insanın dindar bir hayata çağrılmadığını, şimdiye kadar da çok büyük bir çoğunluğun bu dünyada ve bir dereceye kadar bu dünya için yaşa-

114. Luka İncili, 16:8 (ç.n.)

115. İncilde geçen sapkın Tanrı. Kötülüğün ve bozulmanın kaynağı olan zenginlik, refah. (ç.n.)

mak zorunda olduğunu anlıyordu. Ve bu cümleyle bir öğüt veriyordu: Mammon'a tapanları -tüm insanlar arasında dini konularda hiç önemsenmeyecek kişilerdir- önlerine dindar hayattaki örnekler olarak koyuyordu.

Peder Purdon dinleyenlerine, o akşam orada ne kimseyi korkutmak için ne de şatafatlı bir amaç için bulunduğunu söyledi. Ama dünya adamı olarak diğer dünya adamlarıyla konuşmak için oradaydı. İşadamlarına konuşmak için oradaydı ve bir işadamı gibi konuşacaktı. Eğer bir mecaz kullanacaksa, ruhsal hesap defteri derdi. Ve kendisini dinleyen herkesin ve her bir kişinin defterini, ruhsal yaşamının defterini açmasını ve hesaplarının vicdanlarıyla tamı tamına denk olup olmadığına bakmasını istiyordu.

İsa Efendimiz zor görevler vermiyordu. Küçük zaaflarımızı anlıyordu, zavallı cennetten kovulmuş doğamızın zayıflıklarını anlıyordu, bu hayatın baştan çıkarıcı şeylerini anlıyordu. Hepimizin, ama hepimizin, şeytana uyduğumuz zamanları olmuş olabilirdi; hepimiz yanılığa düşmüş olabilirdik, hepimiz yanılığa düşmüştük de. Ama dinleyicilerine soracağı yalnızca bir şey olacağını söyledi. O da şuydu: Tanrı'ya karşı doğru durmak, adam gibi olmak. Eğer hesapları her noktada tutuyorsa şöyle desinler:

“Evet, hesaplarımı gördüm. Hepsi düzgün.”

Ama eğer, ola ki bazı tutarsızlıklar varsa gerçeği kabul etsinler, açık olsunlar ve şöyle desinler:

“Evet, ben hesaplarıma baktım. Bunları ve bunları yanlış buldum. Ama Allah'ın lütfuyla şunları şunları düzelteceğim. Hesaplarımı doğrultacağım.”

ÖLÜLER

Kapıcının kızı Lily, kelimenin tam anlamıyla ayağına üşenmiyordu. Bir beyi, paltosunu çıkarmasına yardımcı olmak üzere, zemin kattaki büronun arkasındaki ardiyeye daha varmadan giriş kapısının tiz zili yine çınlıyor ve çıplak holde koşa koşa kapıya gelip bir başka misafiri içeri alıyordu. Allahtan hanımlarla ilgilenmek zorunda değildi. Miss Kate ile Miss Julia üst kattaki banyoyu hanımlara tuvalet masası olarak ayarlamayı akıl etmişlerdi. Miss Kate ile Miss Julia, orada duruyor, dedikodu yapıyor, gülüşüyor, telaşlanıyor ve peş peşe merdivenlerin başına gelerek, tırabzanlardan eğilip Lily'ye kim geldi diye sesleniyorlardı.

Miss Morkanlar'ın her yıl düzenledikleri dans her zaman büyük olaydı. Onları tanıyan herkes; eski ahbablar, Julia'nın korosundakiler, Kate'in yetişkin öğrencileri ve hatta Mary Jane'in öğrencileri bile gelirdi. Bir kere bile sıkıcı olmamıştı. Yıllar boyu, ta Kate ile Julia, erkek kardeşleri Pat'in ölümünden sonra Stoney Batter'daki evden ayrılıp tek kız yeğenleri olan Mary Jane'i de yanlarına alarak Usher's Island'daki Mr. Fulham'in karanlık, kasvetli evinin üst katına -alt katında mısır tüccarı Mr. Fulham'in oturuyordu- kiracı olarak taşındıklarından beri herkesin hatırladığı kadarıyla, harika bir havada geçmişti. En azından bir otuz yıl olmuştu.

O zamanlar Mary Jane kısa elbiseli küçük bir kızdı, şimdi ise Haddington Yolu'nda¹¹⁶ org çalıyor ve böylece evin direği olmuştu. Akademiye gitmişti, ayrıca Antient Konser Salonları'nın üst katında her yıl öğrencileriyle bir konser veriyordu. Öğrencilerinin çoğu, Kingstown ve Dalkey hattının iyi sınıf ailelerinden geliyordu. Ne kadar yaşlansalar da halaları da üzerlerine düşeni yapıyordu. Yaşı epeyce ilerlemiş olsa da Julia, hâlâ Adam and Eve Kilisesi'sinde baş sopranoydu ve oradan oraya koşamayacak kadar güçsüz düşen Kate ise arka odadaki eski fortepiyanoda yeni başlayanlara müzik dersi veriyordu. Kapıcının kızı Lily ev işlerini yapıyordu. Yaşamları mütevazı olsa da iyi yemek yemeyi önemserlerdi; her şeyin iyisini bulundururlardı: İyi kesim kontrfile, üç şilinlik çay ve iyi şişelenmiş siyah bira. Ama Lilly emirleri yerine getirirken çok seyrek hata yapardı bu yüzden de üç hanımıyla iyi geçiniyordu. Biraz velvelecidyler hepsi bu. Ancak katlanamadıkları tek şey bir şey deyince karşılık verilmesiydi.

Elbette, böyle bir gecede velvele koparmak için haklı gerekçeleri vardı. Ve sonra saat onu geçmişti ama Gabriel'le karısı hâlâ gelmemişti. Ayrıca, Freddy Malins sarhoş gelecek diye de ödleri patlıyordu. Mary Jane'in öğrencilerinin onu sarhoş görmelerini dünyada istemezlerdi. Freddy Malins hep geç gelirdi, ama Gabriel'in neden geciktiğini merak ediyorlardı. Bu yüzden her iki dakikada bir tırabzanlara gelip Lily'ye, Gabriel ya da Freddy geldi mi diye soruyorlardı.

"Buyrun, Mr. Conroy," dedi Lily, Gabriel'e kapıyı açınca. "Miss Kate ve Miss Julia hiç az kalsın umudu kesiyordu. İyi akşamlar Mrs. Conroy."

"Kesin öyledir," dedi Gabriel. "Ama karımın giyinmek için

116. Haddington Yolu'ndaki Aziz Mary Katolik Kilisesi'nin orgcusu. (ç.n.)

üç ölümlü saati harcadığını unutuyorlar.”

Galoşlarındaki karları silkeleyerek paspasın üzerinde durdu, bu arada Lily, karısını merdivenlerin başına geçirerek yukarıya seslendi:

“Miss Kate, Mrs. Conroy geldi.”

Kate ile Julia hemen tıpış tıpış karanlık merdivenlere üşüş-tüler. Her ikisi de Gabriel’in karısının yanağından öptüler ve üzerine ölü toprağı serpilmiş gibisin deyip Gabriel yok mu diye sordular.

“Buradayım, bir mektup kadar doğru adreste, Kate Teyze! Siz çıkın ben geliyorum,” diye seslendi Gabriel, karanlıktan.

Üç kadın gülüşe gülüşe merdivenlerden tuvalet masasına doğru çıkarken, Gabriel, ayaklarındaki karları güçlü bir şekilde silkelemeye devam etti. İnce bir kar tabakası kapak gibi paltosunun omuzlarını örterken galoşlarının uçlarına da burunluk gibi geçmişti; paltosunun düğmeleri buzlanmış kardan takur tukur kayarak çözülürken, dışarısının soğuk, tatlı havası açıklıklardan ve kıvrımlardan fırlayıp kaçtı.

“Kar yine başladı mı Mr. Conroy?” diye sordu Lily.

Paltosunu çıkarmasına yardımcı olmak üzere Gabriel’in önüne düşüp ardiyeye girmişti. Gabriel soyadını üç hecede söylemesine gülümsedi. Onu süzdü. İnce, yeni yetişen bir kızdı; teni soluktu, kuru ot renginde saçı vardı. Ardiyede yanan gaz lambası, tenini daha da soluklaştırıyordu. Gabriel, en alt basamakta oturup bez bebeğiyle oynadığı günlerden tanıyor-du Lily’yi.

“Evet, Lily,” diye cevap verdi. “Sanırım, karlı bir gece bizi bekliyor.”

Yukarıda ayakların yere sürümesiyle ve güm güm vurma-sıyla sallanan tavana baktı. Bin an piyanoyu dinledi ve sonra paltosunu özenle katlayıp rafın sonuna koyan kıza baktı.

“Söylesene Lily,” diye samimi bir havayla sordu. “Hâlâ okula gidiyor musun?”

“Yok, hayır efendim, okulu bitireli bir seneyi geçiyor,” dedi.

“O halde, sanırım şöyle güzel günlerin birinde senin düğününe geliyor olacağız,” dedi neşeyle.

Kız omzunun üzerinden baktı ve epeyce acı konuştu:

“Şimdilerde erkeklerin hepsi palavracı ve senden ne koparacaklarının derdindeler,” dedi.

Gabriel’in yüzü kızardı, sanki bir hata yapmış gibi hissetti; kıza bakmadan galoşlarını çıkarıp itti ve atkısıyla hızla rugan ayakkabılarına birer fiske attı.

İri cüsseli uzun bir adamdı. Yanaklarının yoğun rengi yukarıya doğru yayılıyor, hatta soluk kırmızı renkte birkaç biçimsiz lekeler halinde alnında beliriyordu; kılsız yüzünde silinmiş gözlük camları ile narin ve huzursuz gözlerini perdeleyen bu camların parıltılı yaldızlı kenarları huzursuz huzursuz parıltılar yayıyordu. Parlak siyah saçı ortadan ayrılmış ve şapkasının bıraktığı izin altından hafifçe kıvrıldığı yerden kulaklarının arkasına uzun bir kıvrımla taranmıştı.

Ayakkabılarına bir cila dokunuşundan sonra ayağa kalktı ve yeleğini toplu bedeninin üzerinde çekti. Ardından cebinden bozuk para çıkardı.

“Aa, Lily,” dedi, parayı avucuna bırakarak. “Noel zamanı değil mi? Yalnızca... küçük bir...”

Hızla kapıya yöneldi.

“Yok, hayır efendim. Gerçekten, efendim, alamam,” diye bağırdı kız.

“Noel zamanı! Noel zamanı!” dedi Gabriel. Merdivenlere koca adımlarla ulaşarak elini sakın ha dercesine salladı.

Merdivenleri çoktan çıktığını gören kız arkasından seslendi:

“Peki, teşekkür ederim, efendim.”

Salonun kapısında, eteklerin kapıyı süpürmesini ve ayakların sürümesini dinleyerek valsini bitmesini bekledi. Hâlâ kızın ani acı sözüyle altüst durumdaydı. Gömleğinin manşetlerini ve kravatının bağını çekiştirerek üzerine çöktürdüğü kasvetten kurtulmaya çalıştı. Sonra yeleşinin cebinden küçük bir kağıt parçası çıkardı ve yapacağı konuşmanın başlıklarına göz attı. Robert Browning’in dizeleri konusunda kararsızdı çünkü dinleyenlerin düzeylerinin üstünde olacağından korkuyordu. Shakespeare’den ya da *Melodiler*’den¹¹⁷ bildik gelecek alıntılar çok daha iyi olabilirdi. Erkeklerin incelik yoksunu topuk tıkırtıları ve taban hışırtıları kültür düzeylerinin kendisinden farklı olduğunu hatırlattı. Anlayamayacakları bir şiir alıntısı yaparak yalnızca kendini küçük duruma düşürürdü. Üstün eğitiminin havasını attığını düşüneceklerdi. Tıpkı ardiyedeyken kızla düştüğü duruma düşecekti. Yanlış bir ton seçmişti. Bütün konuşması baştan sona bir felaketti.

Tam o sırada teyzeleriyle karısı, tuvalet masasının olduğu odadan çıktı. Julia Teyze iki üç santimetre kadar uzundu. Kulaklarının üzerinden taranmış saçı kül rengiydi; koyu gölgeleri olan çökkün yüzü de kül rengiydi. Yapı olarak iri cüsseli ve dik duruşlu olmasına rağmen ağır ağır dönen gözleri ve ayırık dudakları nerede olduğunu ya da nereye gideceğini bilmeyen bir kadın görüntüsü çiziyordu. Kate Teyze daha carlıydı. Kardeşinden daha sağlıklı olan yüzü buruşuk bir elma gibi kat kat, kırış kırıştı; aynı eski moda örülü saçı olgun kestane rengini kaybetmemişti.

İkisi de içtenlikle Gabriel’i öptü. En düşkün oldukları yeğendi. Limandaki Gümrük’ten T. J. Conroy’la evlenmiş olan

117. Thomas Moore’un yazdığı İrlanda Melodileri adındaki şiir kitabı. (ç.n.)

ve artık hayatta olmayan büyük kızkardeşlerinin oğluydu.

“Gretta, bu gece Monkstown’a gitmek için araba tutmaya-
cağınızı söyledi, Gabriel,” dedi Kate Teyze.

“Hayır,” dedi Gabriel karısına dönerek. “Geçen sene başı-
mıza gelmedik kalmadı, öyle değil mi? Hatırlamıyor musun
Kate Teyze, Gretta nasıl üşütmüştü? Arabanın pencereleri
tüm yol boyu gıcırdayıp durdu hele bir de Merrion’u geçtik-
ten sonra içeri giren doğu rüzgârı eklenince. Çok şendi doğ-
rusu. Gretta, korkunç bir soğuk algınlığına yakalandı.”

“Kate Teyze ciddiyetle kaşlarını çatı ve her sözcükte ba-
şını salladı.

“Çok haklısın, Gabriel, çok haklısın,” dedi. “İnsan o kadar
da dikkatli olamıyor.”

“Ama Gretta’ya bıraksan bu karda eve kadar yürür.”

Mrs. Conroy güldü.

“Siz ona aldırmayın, Kate Teyze,” dedi. “Çekilmez biri,
hele bir de Tom’a geceleri siperlik taktırırken, labut çalıştı-
rırken ve Eva’ya yulaf ezmesi yedirtirken görseniz. Zavallı
çocuk! Yulaf ezmesini görmeye bile dayanamıyor! Ha, bana
şimdi ne giydirdiğini tahmin edemezsiniz!”

Bir kahkaha kopardı ve elbisesini, yüzünü ve saçını hay-
ran hayran süzen kocasına baktı. İki teyze de içtenlikle güldü
çünkü Gabriel’in kuruntuları onlar için eğlence konusuydu.

“Galoş,” dedi Mrs. Conroy. “En son takıntısı bu. Ne zaman
yeri ıslak görse galoş giydiriyor. Hatta bu gece bile söyledi ama
ben giymedim. Bundan sonra bana bir dalış kıyafeti alacak.”

Kate Teyze bu şakaya gülmekten kırılırken Gabriel sinirli
sinirli güldü ve etrafını rahatlatmak istercesine kravatını sı-
vazladı. Julia Teyze’nin yüzündeki gülümseme hemen söndü
ve neşesiz gözleri yeğenine döndü. Kısa bir duraklamadan
sonra Gabriel’e sordu:

“Galoş ne, Gabriel?”

“Galoş, Julia!” diye bağırды, kardeşi. “E yani, galoşu bilmiyor musun? Çizmelerinin... üstüne giyiyorsun, değil mi, Gretta?”

“Evet,” dedi Mrs. Conroy. “Gutta-percha¹¹⁸ zımbırtısı. İkimizin de birer tane var. Gabriel Kıta’da herkesin giydiğini söylüyor.”

“Aa, Kıta’da demek,” diye mırıldandı Julia Teyze, ağır ağır başını sallayarak.

Gabriel kaşlarını çatdı ve biraz kızmış gibi:

“Aman aman bir şey değil, ama Gretta çok komik buluyor çünkü ona Christy Minstrels’i¹¹⁹ hatırlatıyormuş.”

“Söylesene Gabriel, odanızı görmüşsünüz, Gretta diyordu ki... diye hızlı bir taktikle konuyu değiştirdi Kate Teyze.

“Oda, oda fena değil,” dedi Gabriel. “Gresham’da kalıyoruz.”

“Kesinlikle, şimdiye dek yaptığınız en iyi şey,” dedi Kate Teyze. “Ya çocuklar, Gretta, çocukları merak etmiyormusun?”

“Sadece bir gece,” dedi Mrs. Conroy. “Ayrıca, Bessie yanlarında.”

“Tabii ki,” dedi Kate Teyze. “Güvenebileceğiniz böyle bir kız olması ne lüks! Bizim Lily, son zamanlarda ne oldu bilmiyorum. Bildiğimiz Lily değil.”

Gabriel teyzesine bu konuda bir şeyler soracaktı ki teyzesi, o sırada merdivenlere gidip trabzanlardan eğilen kızkardeşi-ne bakındı.

118. Güteparka ağacından elde edilen elastiki beyaz öz. (ç.n.)

119. Ünlü Balad şarkıcısı Edwin Pearce Christy tarafından 1843’te New York, Buffalo’da kurulan siyahyüzlü (siyahileri temsil etmek için yüzlerini boyayan beyaz göstericiler) bir gösteri grubu.(ç.n.)

“Şimdi size soruyorum, Nereye gidiyor bu?” dedi neredeyse kızarak. “Julia! Julia!”

Merdivenlerin yarısına kadar inen Julia, geri geldi ve yumuşak yumuşak konuştu:

“İşte Freddy de geldi,” dedi.

Aynı anda alkış sesleri ve piyanistin son akorları valsın sona erdiğini duyurdu. Misafir odasının kapısı açıldı ve içerdiden bazı çiftler çıktı. Kate Teyze, Gabriel’i hemen bir köşeye çekti ve kulağına fısıldadı:

“Gabriel, hadi aşağıya inip durumuna bir baksan. Eğer sarhoşsa sakın yukarı çıkmasına izin verme. Kesinlikle sarhoştur ya. Kesinlikle sarhoştur.”

Gabriel, merdivenlere gitti ve tırabzanlardan sarkarak aşağıdan gelen seslere kulak verdi. İki kişinin ardiyede konuştuğunu duyuyordu. Sonra Freddy Malins’in kahkahasını tanıdı. Gümbür gümbür indi merdivenlerden.

“İyi ki Gabriel burada,” dedi Kate Teyze, Mrs. Conroy’a dönerek. “O buradayken kafam daha rahat... Julia, Miss Daly ile Miss Power birer içecek bekliyorlar. Güzel valsiniz için teşekkürler Miss Daly. Çok hoş vakit geçirdim.”

Kavalyesiyle birlikte geçen uzun, buruşuk yüzlü, kırçıl bıyıklı ve esmer tenli bir adam yanlarında durdu.

“Biz de bir içki alabilir miyiz, Miss Morkan?”

“Julia,” diye seslendi Kate Teyze. “Mr. Browne ile Miss Furlong’a da birer içki ver. Miss Daly ve Miss Power’la birlikte onları da odaya götür.”

“Ben hanımlar için yaratılmışım,” dedi Mr. Browne, bıyıkları dikilene kadar dudaklarını üzerinde gezdirdi ve tüm kırışıkları belirinceye kadar gülümsedi. “Biliyorsunuz Miss Morkan, bana bu kadar düşkün olmalarının nedeni...”

Cümlesini bitiremedi, Kate Teyze’nin kendisini duyuma-

yacak kadar uzaklaştığını görünce hemen üç hanıma yemek odasına kadar eşlik etti. Odanın ortasına dört köşe iki masa ucuca yerleştirilmişti ve Julia Teyze ile kapıcı büyük bir örtü seriyordu. Kenardaki masada tabaklarla tepsiler, bardaklar, çatal bıçak ve kaşıklar yığılmıştı. Kapağı indirilmiş fortepiyanonun üstü de tadımlık ve tatlılar için servis masası görevi görüyordu. Köşedeki daha küçük bir masada iki adam dikilmiş aromalı biralardan içiyorlardı.

Mr. Browne yanındaki hanımlara yol gösterdi ve hanımlara panç, sıcak, sek ya da tatlı viskilerden ikram etmek istedi. Onlar da hiç alkollü içecek almadıklarını söyleyince üç şişe limonata açtı. Sonra orada dikilen genç adamlardan birine kenara çekilmesini söyleyip karafı eline alarak bardağına bolca viski koydu. Viskisinden ilk yudumu alırken gençler de saygıyla baktılar.

“Allahım, dünya varmış,” dedi gülümseyerek. “Doktor tavsiyesi.”

Buruş buruş yüzü daha kocaman bir gülümsemenin içine gömüldü. Üç genç hanım, bir öne bir arkaya sallanarak ve omuzlarını sinirli kasılmalarla oynatarak, müzikal kahkaha yankılarıyla neşesine karşılık verdi. En cüretkârları söze atladı:

“Aa, Mr Browne, eminim ki doktor hiç böyle bir tavsiyede bulunmamıştır.”

Mr. Browne, viskisinden bir yudum daha aldı ve yaramaz bir tavırla, “Aslında, ben şu ünlü Mrs. Cassidy gibiyim. Ne demiş: ‘Bak, Mary Grimes, eğer içmezsem bana içir çünkü içmek istiyorum.’” dedi.

Kızaran yüzü öne doğru fazla güvenli bir şekilde eğilmişti ve Dublin ayak takımı ağzıyla konuşmuştu; genç hanımlar da içgüdüleri bir olarak sözlerini sessizce dinlemişlerdi. Mary

Jane'in öğrencilerinden olan Miss Furlong, Miss Daly'ye çaldığı güzel valsini adını sordu. Ve kızların kendisine aldırış etmediğini gören Mr. Browne hemen kadirbilir iki genç adama döndü.

Menekşe rengi giyinmiş kırmızı yüzlü bir kadın odaya girdi ve heyecanla bağırdı:

"Dörtlü Dans! Dörtlü Dans!"

Hemen arkasından Kate Teyze girdi ve seslendi:

"İki bey ve üç hanım, Mary Jane!"

"Aa, işte Mr. Bergin ile Mr. Kerrigan," dedi Mary Jane. "Mr. Kerrigan, siz Miss Power'ı alır mısınız? Miss Furlong, size bir eş bulayım, Mr. Bergin. Evet, işte şimdi oldu."

"Üç hanım, Mary Jane," dedi Kate Teyze,

İki genç adam hanımları dansa kaldırmak üzere ilerledi ve Mary Jane Miss Daly'ye dönerek, "A, Miss Daly, gerçekten de çok iyisiniz, son iki dansı çaldınız ama bu akşam gerçekten hanımlarda eksiğimiz var."

"Hiç önemli değil, Miss Morkan."

"Ama size hoş bir eş buldum, Tenor Mr. Bartell D'Arcy. Daha sonra bize şarkı söyleyecek. Bütün Dublin, onu konuşuyor."

"Muhteşem bir ses, muhteşem bir ses!" dedi Kate Teyze,

Piyanodan ilk dans figürünün prelüdü ikinci kez gelirken Mary Jane, çabuk çabuk öğrencilerini toparlamaya çalışıyordu. Julia Teyze arkasına bakarak odaya girdiğinde onlar daha yeni çıkıyorlardı.

"Julia ne var?" diye sordu Kate Teyze telaşla. "Kim geldi?"

Bir peçete yığını taşıyan Julia, kızkardeşine döndü ve sanki soru çok gereksizmişcesine:

"Kim olacak tabii ki Freddy, Kate, Gabriel'le birlikte," dedi.

Gerçekten, hemen arkasındaki holde, Gabriel'in Freddy

Malins'i idare etmeye çalıştığı görülebiliyordu. Freddy Malins, Gabriel'le aynı cüssede, çok yuvarlak omuzlu kırklı yaşlarda biriydi. Yüzü dolgun ve solgundu, yalnızca kalın sarıkık kulak memelerinde ve geniş burun deliklerinin üzerinde hafif renk vardı. Kaba hatlıydı: Küt bir burun; dışa taşmış ve uzayıp giden kaşlar; kaşlarda tümsek ve yukarı doğru basık bir alın; şişkin ve taşan dudaklar. Ağır göz kapaklarıyla örtülü gözleri ve dağınıksekre saçlarıyla uyuklar gibi görünüyordu. Merdivenlerde Gabriel'e anlatmış olduğu hikâyeye hâlâ katıla katıla gülüyor ve aynı zamanda sol yumruğuyla gözünü ovuşturup duruyordu.

"İyi akşamlar, Freddy," dedi Julia Teyze.

Freddy Malins, Morkanlar'a, sesindeki tutukluktan ötürü hazırlıksız yakalanmış gibi duran gelişigüzel bir selam verdi ve sonra servis masasında sırttan Mr. Browne'ı görünce yalpalaya yalpalaya odayı arşınladı ve Gabriel'e anlattığı hikâyeyi daha alçak bir sesle tekrar anlatmaya başladı.

"O kadar da kötü değil, değil mi?" diye sordu Kate Teyze, Gabriel'e.

Gabriel'in kaşları çatılmıştı ama çabucak düzelterek cevap verdi:

"Yok, hayır, neredeyse hiç fark edilmiyor."

"Ya, ne baş belası değil mi!" dedi Kate Teyze. "Annesine yazık, Yılbaşı Gecesi tövbe etmeye götürmüştü. Ama hadi, Gabriel, misafir odasına geçelim."

Gabriel'le birlikte odadan ayrılmadan önce parmağını uzatıp sallayarak Mr. Browne'a uyarı işareti verdi ve Mr. Browne da başını sallayarak cevapladı. Kate Teyze, odadan çıkınca Freddy Malins'e dönerek:

"Şimdi, Teddy, sana bir bardak limonata dolduruyorum, birazcık kendine getirsin diye."

Hikâyesinin en heyecanlı yerinde olan Freddy Malins, sabırsızca teklifi geri çevirdi. Ama Mr. Browne, Freddy Malins'in dikkatini elbisesindeki yanlış iliklenmiş düğmelere çevirerek hemen bir bardak limonata doldurup uzattı. Freddy Malins'in sol eli alışkanlıkla bardağı aldı, bu arada sağ eliyle de elbisesini düzeltiyordu. Yüzü bir kez daha neşeden kırış kırış olan Mr. Browne kendine bir bardak daha viski koyarken, Freddy Malins, hikâyesinin can alıcı noktasına gelemeden patladı; çın çın bronşitli bir kahkahanın gelgitlerinde, henüz tadına bakılmadan etrafa saçılan limonatasını masaya koyup ardından sol yumruğuyla sol gözünü ovuşturmaya başladı ve gülmekten ara bulabildiği kadarıyla son sözlerini tekrarlayıp duruyordu.

Mary Jane, sessizleşen odaya zor geçişlerle dolu Akademi parçasını çalarken, Gabriel dinleyemedi. Müziği seviyordu ama çaldığı parçanın bir melodisi yoktu ve her ne kadar Mary Jane'i yalvar yakar piyanoya oturtmuş olsalar da diğer dinleyiciler için de bir melodisi olduğundan emin değildi. Yemek odasından çıkarak piyanonun sesine gelen ve eşikte dikilen dört genç adam birkaç dakika içinde çiftler çiftler usulca uzaklaştılar. Müziği takip edenler, yalnızca, ellerini tuşların üzerinde koşturan ya da bir rahibenin anlık bedduaları gibi ellerini tuşlardan çeken Mary Jane'in kendisiyle dirseklerini piyanoya dayamış nota sayfasını çeviren Kate Teyze'ydi.

Ağır avizenin altında balmumuyla cilalanmış parlak döşemeden rahatsız olan Gabriel'in gözleri piyanonun üstüne, duvara kaydı. *Romeo ve Juliet*'in balkon sahnesinden bir tablo asılıydı ve yanında da Julia Teyze'nin genç kızlığında kırmızı, mavi ve kahverengi yünlerden işlediği Kule'de boğdurulan

iki prensin resmi¹²⁰ duruyordu. Büyük olasılıkla küçükken gittikleri okulda bir yıl bu tarz elişleri öğretiliyordu. Annesi de doğum günü hediyesi olarak kahverengi saten çizgileri ile yuvarlak karadut renginde düğmeleri olan ve üzerinde küçük tilki kafaları işli mor poplinden bir palto yapmıştı. Kate Teyze, annesinden hep Morkan ailesinin en zekisi diye söz eder dururdu ama hiç müzik yeteneğinin olmaması garipti. Hem Kate hem de Julia her zaman ciddi ağırbaşlı ablalarıyla övünürlerdi. Fotoğrafi aynanın önünde duruyordu. Dizlerinin üzerinde açık bir kitap duruyor ve yanında uzanan asker giyimli Constantine'e bir şey gösteriyordu. Ailenin gurur kaynağı olduğundan oğullarının adını kendisi vermişti. Constantine, annesinin sayesinde şimdi Balbriggan'da üst düzey bir papaz yardımcısıydı ve Gabriel de annesinin sayesinde İrlanda Kraliyet Üniversitesi'nde okumuştı. Evliliğine şiddetle karşı çıkışını hatırlayınca yüzünden bir karaltı geçti. Kullandığı bazı saygısız tabirler hâlâ aklındaydı; bir keresinde Gretta'nın taşra yosması olduğunu söylemişti ve Gretta böyle bir şeyin yanından bile geçmiyordu. Ama uzun süren hastalığı boyunca Monkstown'daki evlerinde ona bakan Gretta olmuştu.

Mary Jane'in müziğinin sonuna gelmek üzere olduğunu biliyordu çünkü açılış melodisini çalıyordu yine; müziğin sonunu beklerken kırılganlığı yüreğine gömüldü. Parça, tiz oktavlarda ve son bir bas oktavda bitti. Alkışlar yükselirken Mary Jane, kızarak ve nota sayfalarını toplayarak tedirgin bir şekilde odadan ayrıldı. En çok alkış, parçanın başında yemek odasına kaçan ve piyano durduğunda geri gelen dört genç adamdan geldi.

120. Amcaları tarafından Londra Kulesi'ne kapatılan IV. Edward'ın iki oğlu. (ç.n.)

Dörtlü danslar ayarlandı. Gabriel karşısında Miss Ivors'ı buldu. Çilli yüzlü ve derin kahverengi gözleri olan samimi tavırlı, konuşkan bir genç hanımdı. Belden korse giymemişti ve yakasının üstüne iştirilmiş kocaman broşta bir Kelt amblemiyle mottosu vardı.

Yerlerini alınca beklenmedik bir şekilde, "Sizden şikâyetçiyim," dedi.

"Benden mi?" dedi Gabriel.

Başını ciddiyetle salladı.

"Nedir?" diye sordu Gabriel, ağırbaşlı bir gülümsemeyle.

"G. C. kim?" dedi Miss Ivors, gözlerini ayırmadan.

Gabriel kızardı ve anlamamış gibi tam kaşlarını çatıyordu ki kız hemen araya girdi:

"Vah vah, masum kuzucuk! *The Daily Express*'e yazdığınızı öğrendim. Peki, hiç kendinizden utanmıyor musunuz?"

"Ne diye utanacakmışım ki?" diye sordu Gabriel, gözlerini kırptırıp gülümsemeye çalışarak.

"Yani, ben sizden utanıyorum," dedi Miss Ivors açıkça. "Böyle bir gazete yazdığınızı söylemekten. Sizin bir Batılı Briton¹²¹ olduğunuzu düşünmezdim."

Gabriel'in yüzü birden afalladı. *The Daily Express*'te her Çarşamba yazdığı bir edebiyat köşesinin olduğu doğrudu ve hafta başı on beş şilin alıyordu. Ama bu kesinlikle onu bir Batılı Briton yapmazdı. Hakkında yazı yazdığı kitaplar ödenen azıcık paradan çok daha çekiciydi. Kitap kapaklarına dokunmaktan ve yeni basılmış kitap sayfalarını çevirmekten hoşlanıyordu. Neredeyse hemen her gün Üniversite'deki dersi bittiğinde rıhtımları gezer, ikinci el kitapçılara, Bachelor Yolu üzerindeki Hickey'in dükkânına, Aston Rıhtımı'ndaki

121. İngiltere'nin batısında oturanlar için kullanılır. İrlanda'da İngiliz yanlısı anlamında hakaret sözü olarak kullanılır. (ç.n.)

Webb'in ya da Massey'in ya da yan sokaktaki O'Clohissey'in dükkanlarına uğradı. Nasıl bir karşılık vereceğini bilmiyordu. Edebiyatın politikanın üstünde olduğunu söylemek istedi. Ama önce Üniversite'de sonra da hoca olarak uzun yıllar birlikte olduğu ve kariyerleri paralel giden arkadaşları vardı. Kıza böyle büyülenen bir sözü söylemeyi göze alamazdı, Gözlerini kırıştıtırıp gülümsemeye devam etti ve yarım ağız kitap eleştirisi yazmakta politik bir yan olmadığını söyledi.

Çapraz dönüşleri geldiğinde çoktan afallamış ve dikkati dağılmıştı. Miss Ivors sıcak bir şekildi elini kavradı ve dostça yumuşak bir sesle:

“Yalnızca şaka yapıyordum. Hadi, şimdi değişiyoruz.”

Yeniden karşı karşıya geldiklerinde Üniversite sorununu sordu, Gabriel de daha rahat hissetti. Bir arkadaşı Gabriel'in Browning şiirleri üzerine yorumunu göstermişti. İşte böyle öğrenmişti sırrını. Ama yorumu gerçekten de çok beğenmişti. Sonra birden:

“Aa, Mr. Conroy, bu yaz Aran Adaları'na yapılacak geziye gelecek misiniz? Biz bütün ay boyunca orada olacağız. Atlantik'te harika olacak. Mutlaka gelmelisiniz, Mr. Clancy geliyor ve Mr. Kilkelly ile Katleen Kearney de geliyorlar, Gretta için de harika olur, gelirse tabii. Connachtlı'ydı değil mi?”

“Ailesi oralı,” dedi Gabriel kısa keserek.

“Ama gelirsiniz değil mi!” dedi Miss Ivors, sıcak elini samimi bir şekilde koluna dayayarak.

“Aslında, daha yeni bir yere gitmek üzere-”

“Ama nereye?” diye sordu Miss Ivors.

“Her sene arkadaşlarla bisiklet turu yaparız ve bu yüzden-”

“Ama nerede?”

“Aslında, genellikle Fransa'ya ve Belçika'ya, bazen de

Almanya'ya," dedi Gabriel tuhaf bir tonla.

"Peki, neden Fransa'ya ve Belçika'ya gidiyorsunuz, kendi ülkenizde tatil yapmak varken?" dedi Miss Ivors.

"Aslında, kısmen dilleri unutmamak kısmen de değişiklik olsun diye," dedi Gabriel.

"Peki, unutmamanız gereken kendi diliniz de yok mu? İrlandaca?" diye sordu Miss Ivors.

"Yani, eğer konu buysa, İrlandaca benim dilim değil," dedi Gabriel.

Çaprazdakiler dinlemek için döndüler. Gabriel sinirli sinirli sağına soluna göz attı ve sabrının taşıdığını göstermemeye çalışırken alnına ateş bastı.

"Söylesenize, gideceğiniz bir ülkeniz yok mu!" diye devam etti Miss Ivors. "Hakkında hiçbir şey bilmediğiniz ülkeniz, halkınız yok mu?"

"Size doğrusunu söyleyeyim mi?" diye cevapladı aniden Gabriel. "Kendi ülkemden bıktım usandım!"

"Neden?" diye sordu Miss Ivors.

Gabriel cevap vermedi. Kendi cevabına kendisi kızmıştı.

"Neden?" diye tekrar etti Miss Ivors.

Birlikte diğer eşlerin arasından geçtiler ve Gabriel cevap vermeyince Miss Ivors sıcak bir şekilde, "Tabii, cevabınız olmaz," dedi.

Gabriel alt üst oluşunun acısını danstan çıkardı. Kızın gözlerinde buruk bir ifade görünce gözlerini kaçırdı. Ama herkesin sıraya dizilip el ele tutuştuğu zaman yeniden buluştular ve elinin sıkıca bastırıldığını hissetti. Gabriel'i gülümsetinceye kadar kaşlarının altından sorarcasına baktı. Sonra, yeniden el ele tutuşup çember oluştuğunda, ayakucunda yükseldi ve kulağına fısıldadı:

"Batılı Briton!"

Dans bittiğinde, Gabriel, odanın dip köşesinde oturan Freddy Malins'in annesinin yanına gitti. Ak saçlı, hantal, güçsüz bir kadındı. Sesinde oğlununkini andıran bir tutukluk vardı ve hafifçe kekeledi. Freddy'nin geldiğini ve iyi olduğunu söylemişlerdi. Gabriel yolculuğunun iyi geçip geçmediğini sordu. Glasgow'da evli kızının yanında kalıyordu ve Dublin'e yılda bir kez geliyordu. Hatır sorulmasından memnun, çok güzel bir yolculuk geçirdiğini ve kaptanın çok iyi ilgilendiğini söyledi. Kızının Glasgow'daki güzel evinden ve oradaki arkadaşlarından söz etti. O konuşurken Gabriel Miss Ivors'la aralarında geçen tatsız şeyi kafasından atmak için uğraşıyordu. Kuşkusuz, kız ya da kadın ya da her neyse, ateşli bir yurtseverdi ama herşeyin bir zamanı vardı. Belki de öyle karşılık vermemeliydi. Ama herkesin önünde şaka da olsa Batılı Briton demeye hakkı yoktu. İnsanların önünde onu utandıracak şekilde konuşarak ve tavşan gözlerini dikerek ulu orta gülünç duruma düşürmeye çalışmıştı.

Karısının, dans eden çiftlerin arasından geçerek kendisine doğru geldiğini gördü. Yaklaşınca kulağına eğildi:

"Gabriel, Kate Teyze her zamanki gibi kazı kesip servis eder misin diye soruyor. Miss Daly domuzu kesecek ve ben de pudingleri hazırlayacağım."

"Tamam," dedi Gabriel.

"Vals biter bitmez önce gençleri gönderecek yemeğe ve sonra da biz oturacağız."

"Sen dans ediyor muydun?" diye sordu Gabriel.

"Tabii, beni görmedin mi! Molly Ivors'la aranızda ne tartışması geçti?"

"Bir tartışma geçmedi. Neden? Bir şey mi dedi?"

"Onun gibi bir şey. Mr. D'Arcy'ye şarkı söylemesi için rica etmeye gidiyorum. Fazla havalı, sanırım."

“Bir tartışma geçmedi,” dedi Gabriel dalgın dalgın. “Yalnızca, İrlanda’nın batısına yapılacak bir geziye katılmamı istedi ve ben de hayır dedim.”

Karısı heyecanla ellerini çırpı ve yerinde hafifçe zıplayarak:

“Gidelim, Gabriel, Galway’i bir daha görmek isterim.” dedi.

“Sen istiyorsan gidebilirsin,” dedi Gabriel soğuk bir tavırla.

Gretta, bir an baktı ve sonra Mrs. Malins’a döndü:

“İşte size iyi bir koca, Mrs. Malins.”

Aralardan yolunu bulup odadan çıkarken, Mrs. Malins, araya girilmesine aldırmaksızın Gabriel’e İskoçya’nın ne kadar güzel yerleri, ne kadar güzel manzaraları olduğunu anlatmaya devam etti. Damadı her yıl onları göle götürüyor ve balık tutuyorlardı. Damadı inanılmaz bir balıkçıydı. Bir gün güzel, kocaman bir balık tutmuş ve oteldeki adam da balığı akşam yemeğine pişirmişti.

Gabriel, dediklerini hiç duymuyordu. Şimdi yemek saati yaklaşırken konuşmasını ve alıntıyı düşünmeye başladı. Freddy Malins’in annesini görmeye geldiğini görünce sandalyesinden kalktı ve pencere boşluğuna çekildi. Oda boşalmıştı ve arka odadan çatal bıçak sesleri geliyordu. Misafir odasında kalanlar dans etmekten yorulmuşlar ve küçük öbekler halinde sessizce sohbet ediyorlardı. Gabriel’in sıcak, titreyen parmakları pencerenin soğuk camında tıp tıp etti. Dışarısı buz gibi olmalıydı! Yalnız başına yürümek ne hoş olurdu! Önce nehir kıyısında sonra da parkta! Kar ağaç dallarının üstünde birikmiş ve Wellington Anıtı’nın tepesinde parlak bir külâh oluşturmuştur. Burada yemek masası yerine orada olmak ne hoş olurdu!

Konuşmasının başlıklarının üzerinden geçti: İrlanda konukseverliği, hüznü anılar, Üç Güzeller, Paris, Robert Browning'den alıntı. Yazısında yazdığı bir sözü aklından tekrarladı: "İnsan, düşünce cenderesinden geçen bir müziği dinlediğini hissediyor." Miss Ivors yazısını beğenmişti. Samimi miydi? Bütün bu propagandacılığının arkasında gerçekten de özel bir hayatı var mıydı? O akşama kadar aralarında hiç kötü bir şey geçmemişti. Yemek masasında konuşmasını yaparken onun, karşısında oturup sorguya çeken eleştirel gözleriyle kendisine bakacağını düşününce siniri bozuluyordu. Belki de kötü bir konuşma yapmasından beis duymazdı. Aklına bir düşünce geldi ve cesaretini topladı. Kate Teyze ile Julia Teyze'yi kastederek şöyle diyecekti: "Hanımlar, beyler, aramızdan yavaş yavaş ayrılan kuşağın hataları olmuş olabilir ama ben kendi adıma o kuşağın konukseverlik, mizah ve insanlığa dair belli nitelikleri olduğunu düşünüyorum ve çevremizde yetişen yeni, çok ciddi ve fazla eğitilmiş kuşak ise bu niteliklerden yoksun görünüyor." Çok iyi: Bu Miss Ivors'a gidiyor. Teyzeleri, iki cahil yaşlı kadınsa yapacak bir şey yok!

Kulağına bir mırıltı çalındı. Mr. Browne, koluna başını yaslamış gülümseyerek yürüyen Julia Teyze'ye bir delikanlı edasıyla eşlik ederek kapıdan giriyordu. İkisi, piyanonun başına varıncaya dek düzensiz alkışlar duyuldu ve sonra Mary Jane piyanonun taburesine oturdu ve artık gülümsemeyen Julia Teyze sesi odada duyulsun diye hafifçe dönerken alkışlar yavaş yavaş kesildi. Gabriel prelüdü biliyordu. Julia Teyze'nin eskiden söylediği bir şarkının –*Gelin Olmuş*¹²² girişiydi. Güçlü ve temiz bir tonda çıkan sesi havayı süsleyen notalara olağanüstü bir ruhla girdi ve parçayı hızlı hızlı söylemesine

122. Bellini'nin I Prutani di Scozia'sından adapte edilmiş George Linley'in sözlerini yazdığı bir şarkı.(ç.n.)

rağmen zarif notaların en küçüğünü bile atlamadı. Şarkıcının yüzüne bakmadan sesini duymak, hızlıca ve güvenli kaçışın heyecanını hissetmek ve paylaşmak gibiydi. Gabriel, şarkının bitince diğerleriyle birlikte bol bol alkışladı ve içerdeki masadan da yüksek bir alkış sesi geldi. Alkışlar o kadar içtendi ki üzerinde adının baş harfleri yazılı eski, deri kaplı şarkı defterini müzik dolabına koymak için eğilirken yüzüne hafif bir renk hücum etti. Daha iyi duymak için başını hafifçe yana kaydıran Freddy Malins, herkes durduktan sonra bile alkışını sürdürüyor ve ciddiyetle, ağır ağır başını onaylar gibi sallayan annesiyle hararetle hararetle konuşuyordu. Sonunda artık alkışlayacak hali kalmayınca birden ayağa kalkıp Julia Teyze'ye koşarak elini tuttu, iki avucunun içine aldı, sözlerin yetmediği yerde ya da sesindeki tutukluk baş gösterdiğinde elini sallıyordu,

"Az önce anneme diyordum," dedi. "Hiç bu kadar iyi şarkı söylediğinizi duymamıştım, hiç. Yok, hiç sesinizin bu akşamki kadar iyi çıktığını duymadım. Şimdi! Şimdi inanır mısınız? Gerçekten de. Şerefim üzerine yemin ederim ki öyle. Sesinizin hiç bu kadar taze ve bu kadar... temiz ve taze çıktığını duymamıştım, hiç."

Julia Teyze kocaman gülümsedi ve elini kurtarıırken iltifatlara karşılık bir şeyler mırıldandı. Mr. Browne ellerini ona doğru açtı ve izleyenlere bir gösteri adamı tavrıyla bir yeteneği sundu:

"Miss Julia Morkan, en son keşfim!"

Freddy Mallins ona döndüğünde kendi gösterisine katıla katıla gülüyordu.

"Aslında, Browne, eğer gerçekten ciddiysen çok daha kötü bir keşif yapabilirsin, buraya geldiğim bunca yıl, sesi ancak bunun yarısı kadar iyiydi, diyebilirim. Ve doğru söylüyorum,"

dedi.

“Ben de hiç böylesini duymadım,” dedi Mr. Browne. “Sanırım sesini epeyce geliştirmiş.”

Julia Teyze hafif bir gururla omuzlarını silktilti.

“Otuz yıl önce de sesim kötü değildi.”

“Hep Julia’ya demişimdir. O koroda öylece bir kenara atıldı. Hiç beni dinlemedi.” dedi hakim bir sesle Kate Teyze

Sanki baş edilmez bir çocuğa karşı insanların sağduyusuna hitap ediyormuş gibi döndü. Julia Teyze, yüzünde oynaşan belli belirsiz bir hatıra gülüşüyle önüne bakıyordu.

“Hayır, beni dinlemedi, başkasını da dinlemedi. O koroda gece gündüz köle gibi şarkı söyledi, gece gündüz,” diye devam etti Kate Teyze.

“Ama, yine de Tanrı için değil mi Kate Teyze?, dedi Mary Jane, piyano taburesinde dönerek ve gülümseyerek.

Kate Teyze hışımla yeğenine döndü.

“Bana kimse Tanrı için yapılanları anlatamaz, Mary Jane. Ama bütün hayatlarını köle gibi geçiren tüm kadınları korodan çıkarıp başlarına şımarık veletleri koyan Papa¹²³ için pek de Tanrı için değilmiş. Sanırım kilise için iyi olmuştur, eğer papa öyle diyorsa. Ama hiç doğru değil, Mary Jane, haksız bir şey.”

Kendisini ateşli bir ruh haline sokmuştu ve kız kardeşinin hakkını savunmaya devam edecekti ki dans edenlerin geri döndüğünü gören Mary Jane yumuşak bir şekilde araya girdi:

“İşte şimdi oldu Kate Teyze, zaten başka görüşten olan Mr. Browne’in eline yeni malmzeme veriyorsun.”¹²⁴

Kate Teyze hemen, diniyle ilgili bu imaya için için gülen

123. Pope Pius X kadınların koroya katılmasını 1903'te yasaklamıştır. Soprano ve altoların yerine gerç çocuklar alınmıştır. (ç.n.)

124. Mr. Browne'in Protestan olması kastediliyor.(ç.n.)

Mr. Browne'a döndü:

"Ben, papanın doğruluğunu sorgulamıyorum. Ben yalnızca aptal yaşlı bir kadını ve böyle bir şeye kalkışmaya niyetim yok, Ama gündelik zarafet ve minnettarlık diye bir şey var. Ben Julia'nın yerinde olsam Peder Healey'in yüzüne doğrudan..."

"Ayrıca, Kate Teyze, hepimiz acıttık ve karnımız acıkınca kavga edecek yer arıyoruz."

"Ve susayınca da kavga edecek yer arıyoruz." dedi Mr. Browne.

"O halde, yemeğe otursak iyi olur ve tartışmaya orada devam ederiz," dedi Mary Jane.

Yemek odasının girişindeki holde Gabriel, karısıyla Mary Jane'i Miss Ivors'ı yemeğe alıkoymaya çalışırken buldu. Ama şapkasını takmış olan ve paltosunu ilikleyen Miss Ivors yemeğe kalmayacaktı. Hiç aç değildi ve zaten fazla kalmıştı.

"Ama sadece on dakika, Molly," dedi Mrs. Conroy. "Bundan bir şey olmaz."

"Bir lokma bir şey ye, o kadar dans ettin," dedi Mary Jane.

"Gerçekten de kalamam," dedi Miss Ivors.

"Anlaşılan pek eğlenmemişsin," dedi Mary Jane umutsuzca.

"Hiç bu kadar eğlenmemiştim, gerçekten de. Ama lütfen izin verin çıkayım," dedi Miss. Ivors.

"Peki, eve nasıl gideceksin?" diye sordu Mrs. Conroy.

"Çok yakın, rıhtımın iki adım yukarısında."

Gabriel bir an duraksadı ve sonra, "Eğer izin verirsiniz, Miss Ivors, sizi evinize geçirebilirim, ille de gitmeniz gerekiyorsa."

Ama Miss Ivors onlardan uzaklaştı:

"Hiç duymamış olayım," diye bağırdı. "Allah aşkına yeme-

ğinize oturun ve bana aldırmayın. Ben kendi başımın çaresi-
ne bakabilirim.”

“Vallahi komik bir kızsın, Molly,” dedi Mrs. Conroy içten-
likle.

“*Beannacht libh*¹²⁵,” diye seslendi bir kahkaha atarak ve
merdivenlerden aşağıya fırladı.

Mary Jane yüzünde şaşkın, dalgın bir ifadeyle arkasından
bakakaldı. Mrs. Conroy da tırabzanlardan sarktı, dış kapının
sesini dinledi. Gabriel böyle apar topar gitmesinin nedeni
kendisi mi diye düşündü. Ama rahatsız olmuş bir hali yok gi-
biydi-gülerek gitmişti. Boş boş merdivenden aşağıya baktı.

O sırada Kate Teyze yemek odasından tıpış tıpış dışarıya
çıktı ve ellerini umutsuzca neredeyse kıracak gibi büküyordu.

“Gabriel nerede? Nereye kayboldu bu Gabriel?” diye ba-
ğırdı. “Herkes içeride oturmuş bekliyor, kazı kesecek kimse
yok!”

“Buradayım, Kate Teyze, gerekirse bir kaz sürüsünü kes-
meye hazırım,” dedi ani bir canlılıkla.

Yağlı kahverengi bir kaz, masanın bir ucunda duruyordu,
öbür ucta da maydanoz yaprakları serpilmiş kat kat kâğıdın
üzerinde, derisi soyulmuş, üzeri biber kırıntılarıyla kaplan-
mış ve inciğinin çevresine temiz bir kâğıttan fırır geçirilmiş
kocaman bir domuz, yanında yuvarlanmış baharatlı rostoyla
yatıyordu. Bu birbiriyle yarışan iki yemeğin arasında ara ye-
mekler uzanıyordu: kırmızı ve sarı iki puding tepesi; dilim-
lenmiş bademli muhallebiyle ve kırmızı reçelle dolu yayvan
bir tabak; üzerinde siyah kuru üzüm ve soyulmuş badem
yığılmış kulpu dal parçası, alanı da yaprak şeklinde büyük
yeşil bir tabak; kuru İzmir incirlerinin kare şeklinde yığıl-

125. İrlandaca, “hoşça kalın” anlamında, “Tanrı sizi korusun” demektir. (ç.n.)

dığı bir tabak; üzeri hindistan ceviziyle kaplanmış bir tabak krema; altın ve gümüş renkli kâğıtlara sarılmış çikolata ve şekerleme kasesi ve uzun kereviz saplarının olduğu cam bir vazo. Masanın ortasında birinde porto diğerinde siyah şeri doldurulmuş eski moda göbekli iki kesme karaf, portakal ve Amerikan elmalarından oluşan piramide nöbetçilik ediyordu. Fortepiyanonun üzerindeki kocaman sarı tabakta tatlı bekliyordu ve arkasında üç tabur siyah bira, normal bira ve soda üniformalarına göre dizilmişti: Kahverengi ve kırmızı etiketli iki sıra siyah tabur; üçüncüsü ve en küçük tabur, enine yeşil kuşaklı beyaz etiketliydi.

Gabriel kendinden emin bir şekilde masanın başındaki yerini aldı ve bıçağın ucuna bakarak çatalını sıkıca kaza batırdı. Şimdi rahatlamıştı çünkü servis bıçağını kullanmakta uzmandı ve güzel hazırlanmış bir masanın başında oturmak kadar sevdiği bir şey yoktu.

“Miss Furlong, size neresini uzatayım?” diye sordu. “Kanat ya da bir parça göğüs?”

“Bir parça göğüs.”

“Miss Higgins, size?”

“Hiç fark etmez, Mr. Conroy.”

Gabriel ile Miss Daly kaz tabaklarıyla domuz ve baharatlı rosto tabaklarını değiş tokuş ederken, Lily beyaz peçetelere sarılı sıcak unlu patatesleri bir o misafire bir bu misafire dağıtıyordu. Bu, Mary Jane’in fikriydi ve ayrıca kazı elma sosuyla servis etmeyi önermişti ama Kate Teyze, sade bir kazın zaten güzel olduğunu ve daha kötü bir şeyi yemeye hiç niyeti olmadığını söylemişti. Mary Jane öğrencilerinin başında dikilip yemeklerini alıp almadığına bakıyor ve Kate Teyze’yle Julia Teyze piyanonun üstündeki şişeleri açıp beylere bira hanımlara da soda götürüyordu. Büyük bir kargaşa ve kahkaha ve

gürültü vardı; isteklerin, karşı isteklerin gürültüsü, bıçak çatal gürültüsü, mantar ve kapak açma gürültüsü. Gabriel ilk servisi bitirdikten sonra kendine almadan hemen ikinci servise başlamıştı. Herkes protesto etti ve böylece siyah biradan koca bir yudum aldı çünkü kaz kesme işi terletmişti. Mary Jane sessizce yemeğinin başına oturmuştu ama Kate Teyze ile Julia Teyze hala masanın etrafında tıpış tıpış dolanıp duruyorlar, birbirlerinin peşi sıra yürüyorlar, birbirlerinin yollarına çıkıyorlar ve birbirlerine hiç umursamadıkları emirler veriyorlardı. Mr. Browne oturup yemeklerini yemeleri için yalvardı, Gabriel de yalvardı. Ama yeterince zaman olduğunu söylediler. Sonunda Freddy Malins ayağa kalkıp Kate Teyze'yi yakalayarak herkesin kahkahaları arasında sandalyesine oturttu.

Herkes yemeğini alınca Gabriel gülerek:

“Evet, şu kaba insanların deyimiyle ‘çanağına’ bir şey isteyen varsa şimdi konuşsun.”

Herkeskoro halinde kendi yemeğine başlamasını istedi ve Lily ona ayırdığı üç patatesle yanına geldi.

“Pekâlâ,” dedi Gabriel neşeyle ve bir tane daha hazırlık yudumu aldı, “Lütfen varlığımı bir iki dakika unutun hanımlar, beyler.”

Yemeğini yemeğe koyuldu ve Lily'nin tabakları toplamasını örten sohbete katılmadı. Konu, o sırada Theatre Royal'da bulunan opera kumpanyasıydı. Esmer yüzlü, havalı bıyıkları olan tenor Mr. Bartell D'Arcy, grubun baş kontraltosunu göklere çıkardı ama Miss Furlong kaba bir stilin olduğunu söyledi. Freddy Malins, Gaiety'deki¹²⁶ pantomimin ikinci yarısında şarkı söyleyen zenci kabile reisinin duyduğu en iyi tenor

126. Gaiety Tiyatrosu: 1871'de Stephen Green Park'ının yanında açılan tiyatro.

olduğunu söyledi.

“Hiç dinlemiş miydiniz? “ diye sordu karşısında oturan Mr, Bartell D’Arcy’ye.

“Hayır,” diye cevap verdi Mr, Bartell D’Arcy önemsemek-sizin.

“Çünkü aslında, hakkında ne düşündüğünüzü merak ediyorum. Bence çok büyük sesi var.” diye açıkladı Freddy Malins.

“Teddy’nin gerçekten iyi şeyleri görüp çıkarması zaman alır,” dedi Mr. Browne samimi bir şekilde, ortaya konuştu.

“Neden, neden bir sesi yok? Siyahi olduğu için mi?” diye sordu Freddy Malins sert bir tavırla.

Kimse soruya cevap vermedi; Mary Jane, konuyu yeniden meşru operaya getirdi. Öğrencilerinden biri *Mignon* için bir bilet vermişti. Tabii, çok güzeldi dedi ama aklına zavallı Georgina Burns’ü getirmişti. Mr. Browne daha da gerilere gitmiş, İtalyan opera kumpanyalarının Dublin’e geldiği günlerden söz ediyordu. Tietjens, Ilma de Murzka, Campanini, büyük Trebelli, Giuglini, Ravelli, Aramburo. Ne günlerdi, dedi Dublin’de şarkı gibi bir şeylerin duyulduğu zamanlardı. Eski Royal’ın üst balkonunun her gece nasıl dolup taşı-ğını, bir İtalyan tenörünün *Bir Asker Gibi Düşeyim*’i yeniden söylemesi için beş kere sahneye çağrıldığını ve her defasında do’nun bir oktav yukarısına çıktığını; balkondaki çocukla-rın bazen heyecandan bir *prima donnanın* arabasının atlarını çözüp kendilerini bağladıktan sonra otele kadar gittiklerini anlattı. “Neden şimdi böyle büyük operalar yok?” diye sordu. “*Dinorah, Lucrezia, Borgia*? Çünkü onları söyleyecek sesleri yok. İşte bunun için!”

“Bence, o günkü kadar iyi sesler bugün de var,” dedi Mr. Bartell D’Arcy.

“Neredeler?” diye sordu Mr. Browne meydan okurcasına.

“Londra’da, Paris’te, Milano’da,” diye cevap verdi Mr. Bartell D’Arcy samimi bir şekilde. “Örneğin, Caruso, bence en az sizin söylediğiniz adamlar kadar iyi.”

“Belki de öyle, ama ben kuşkuluyum,” dedi Mr. Browne.

“Aa, ben Caruso’yu dinlemek için her şeyi verirdim,” dedi Mary Jane.

“Bence,” diye konuştu bir kemik parçasına ayıran Kate Teyze. “Tek bir tenor var. Yani benim hoşlandığım. Ama hiçbiriniz adını duymamışsınızdır.”

“Kim, Miss Morkan?” diye sordu Mr. Bartell D’Arcy kibarca,

“Adı, Parkinson’du. Baş tenorken dinlemiştim ve bence bir erkek gırtlığından çıkabilecek en berrak tenor sesine sahipti.”

“Garip, hiç duymadım,” dedi.

“Evet, evet, Miss Morkan doğru söylüyor,” dedi Mr. Browne. “Parkinson’u dinlediğimi hatırlıyorum ama çok eskilerde kaldı.”

“Güzel, berrak, tatlı, yumuşak bir İngiliz tenordü,” dedi Kate Teyze heyecanla.

Gabriel yemeğini bitirince kocaman puding masaya geldi. Çatal ve bıçak gürültüsü yeniden başladı. Gabriel’in karısı, kaşıkla servis yaptı ve tabakları elden ele geçirtti. Ortada Mary Jane, ahududu ya da portakal jölesi ya da badem kreması ve reçelle süslüyordu. Puding Julia Teyze’den ve her köşeden övgüler aldı. Kendisi yeterince esmerleşmediğini söyledi.

“Yani, Miss Morkan, umarım ben sizin için yeterince esmerimdir, biliyorsunuz, tamamen esmerim,” dedi Mr. Browne.

Gabriel hariç, beylerin hepsi Julia Teyze’nin gönlü hoş ol-

sun diye tatlı yedi. Gabriel'e gelince, tatlı yemiyordu; kereviz sapı ona bırakılmıştı. Freddy Malins de bir sap kereviz aldı ve tatlısıyla birlikte yedi. Kerevizin kan için çok faydalı olduğunu duymuştu, tam da o sıralarda doktor kontrolü altına girdiğini söyledi. Bütün yemek boyunca sesini hiç çıkarmayan Mrs. Malins, oğlunun bir iki haftaya kadar Mount Memleray'e gideceğini söyledi. Sonra masa Mount Melleray'den konuşmaya başladı. Havasının ne kadar iyi geldiğinden, keşişlerin ne kadar konuksever olduğundan ve konuklarından tek kuruş bile almadıklarından.

"Siz şimdi, bir adamın oraya gidip bir otele yerleşir gibi yerleşebileceğini, yiyip içip sonra da tek kuruş ödemedен geri gelebileceğini mi söylüyorsunuz?" diye sordu Mr. Browne.

"Aa, çoğu kimse manastırdan ayrılmadan önce biraz bağışta bulunuyor," dedi .Mary Jane.

"Keşke bizim kilisenin de böyle bir kurumu olsa," dedi Mr. Browne doğrudan.

Keşişlerin hiç konuşmadıklarını, sabahın ikisinde kalktıklarını ve tabutlarında uyuduklarını duyunca şaşırdı. Neden diye sordu.

"Tarikatın kuralı," dedi Kate Teyze kararlı bir şekilde.

"Evet, ama neden?"

Kate Teyze, kural olduğunu söyledi ve hepsi buydu. Mr. Browne hâlâ anlamamış duruyordu. Freddy Malins elinden geldiğince açıklamaya çalışarak keşişlerin dışarıdaki tüm günahkârların işledikleri günahların bağışlanması için çalıştıklarını söyledi. Açıklama pek açık olmadı çünkü Mr. Browne sırtarak şöyle dedi:

"Fikri çok beğendim ama rahat bir yaylı yatak da aynı işi görmez mi, tabutsuz olmaz mı?"

"Tabut, sonlarını hatırlatmak için," dedi Mary Jane.

Konu hüznünlü bir yere doğru kaydığından masa sessizliğe gömüldü. Bu arada Mrs. Malins yanındakine belli belirsiz, “Çok iyi adamlar, keşişler, çok dindar adamlar,” dedi.

Kuru üzüm, bademler, incirler, elmalar, portakallar, çikolatalar ve tatlılar şimdi masada dolaşıyordu. Julia Teyze herkese ya bir porto ya da bir şeri ikram etmeye çabalıyordu. Önce Mr. Bartell D’Arcy ikisinden de istemedi ama yanındakilerden biri başını sallayıp bir şeyler fısıldayınca bardağını uzattı. Yavaş yavaş son bardaklar dolarken sohbet gevşedi. Sadece bardaklara dökülen şarabın ve çekilen sandalyelerin sesiyle kesilen bir sessizlik oldu. Miss Morkanlar’ın üçü de başlarını eğerek masa örtüsüne bakıyordu. Birkaç bey sessiz olunması için avuç içleriyle hafifçe masaya vurdu. Ortalık sessizleşti ve Gabriel sandalyesini arkaya iterek ayağa kalktı.

O anda cesaret vermek üzere ellerin sesi arttı ve ardından hepsi sustu, Gabriel titremekte olan on parmağını masanın örtüsünün üzerine değdirdi ve gergin bir şekilde masadakilere gülümsedi. Kendisine dönen bir sıra yüzle karşılaşınca bakışlarını avizeye kaydırды. Piyano vals tonunda çalıyor ve misafir odasının kapısını süpüren etekleri duyabiliyordu, Belki de insanlar dışarıda karda durmuş, ışık yanan pencerelere bakıp valsi dinliyordu. Hava orada temizdi. Uzakta, karın altında ağırlaşan ağaçlarıyla park uzanıyordu. Wellington Anıtı, batıya doğru beyaz Fifteen Acres¹²⁷ alanının üzerine ışıldayan bir külâh takıyordu.

Gabriel başladı:

“Hanımlar, beyler! Geçmişte olduğu gibi bu sene de bu hoş görevi yerine getirmek bana düştü ama ne yazık ki bir konuşmacı olarak pek yetersiz kaldığım bir görev.”

127. Phoenix Park’ının güneyindeki bir alan.(ç.n.)

“Hayır, hayır!” dedi Mr. Browni.

“Ancak, her nasıl olursa olsun, bu gece sizden bunu yapma isteğimi kabul etmenizi ve bu geceyle ilgili duygularımı size açıklamaya çalışırken bir kaç dakikalığına dikkatinizi vermenizi rica ediyorum.

Hanımlar, beyler! Bu konuksever çatının altında ve bu konuksever masanın etrafında ilk kez toplanmıyoruz. İlk kez bu iyi hanımların konukseverliğinin alıcısı ya da şöyle diyeyim, kurbanı, olmuyoruz.”

Havada kollarıyla bir çember çizdi ve durdu. Herkes güldü ve memnuniyetten kızaran Kate Teyze’ye, Julia Teyze’ye ve Mary Jane’e gülümsedi. Gabriel onlardan cesaret alarak devam etti:

“Her geçen yıl, ülkemizin, konukseverlik kadar bu kadar saygıyı hakeden ve bu kadar sakınarak koruması gereken bir başka geleneği yoktur. Benim görebildiğim kadarıyla -ki yurtdışında gezip gördüğüm yerler bir ikiyle sınırlı değil- modern uluslar arasında benzeri olmayan bir gelenektir. Ama birileri övünülecek bir şeyden çok bir kusur olduğunu söyleyecektir. Öyle bile olsa bence soylu bir kusurdur ve aramızda daha çok yaşayacak bir gelenektir. Hiç olmazsa bir şeyden eminim. Bu çatı az önce sözünü ettiğim hanımları barındırdığı süreç -ve kalbimden çok çok uzun yıllar boyunca böyle olmasını diliyorum- atalarımızın bize bıraktığı ve bizim de gelecek kuşaklara bırakmamız gereken bu eşsiz, sıcak ve zarafet akan İrlanda konukseverliği aramızda hâlâ yaşıyor.”

İçten bir onaylama mırıltısı masada dolaştı. Miss Ivors’ın orada olmadığı ve görgüsüz bir şekilde ayrılması aklına geldi birden. Güveni iyice yerine geldi:

“Hanımlar, beyler! Aramızda yeni fikirler ve yeni ilkelerle hareket eden yeni bir kuşak yetişiyor. Ciddi ve yurtsever bir

kuşak, bu yeni fikirlerle ve heyecanlarıyla yanlış yönlendirilseler bile inanıyorum ki aslında samimidir. Ama bizler kuşku ve -izninizle bir deyim kullanacağım- düşünce-cenderesinden geçen bir çağda yaşıyoruz. Ve bazen bu yeni kuşağın, eğitilmiş ya da fazla yüksek eğitilmiş, eski günlerimize ait olan insanlık, konukseverlik ve ince mizahtan yoksun olmasından korkuyorum. Bu gece, geçmişin o büyük şarkıcılarının adlarını dinlerken itiraf etmeliyim ki bana daha dar bir çağda yaşıyormuşuz gibi geldi. O günler geniş günlerdi, hiç abartısız. Ve hepsi anılarımızda uzak yerlerde kalmışsa da hiç olmazsa böyle toplantılarla onları gururla ve sevgiyle anmayı; dünyanın kolay kolay ölmesine henüz izin vermeyeceği yitip giden ve aramızdan ayrılan o büyük insanların anısını kalbimizde yaşatalım.”

“Dinleyin, dinleyin!” dedi Mr. Browne yüksek sesle.

“Ama yine de,” diye sesini daha yumuşak bir tona indirerek konuşmasını sürdürdü Gabriel. “Böyle hüzünlü düşüncelerin üşüştüğü toplantılar hep olur: Geçmiş, gençlik, değişim. Ve gece, burada, özlediğimiz artık olmayan yüzlerle ilgili düşünceler. Hayatımız geçip giderken pek çok hüzünlü anıyla ufalanır. Hep onların üzerine kara kara düşünecek olsak yaşayanlar arasında işimizi cesurca devam ettirecek yüreği bulamazdık Hepimizin, güçlü çaba gerektiren ki doğrusu da gerektirmesi, hayat meşgaleleri ve hayat sevgisi var.

“Bu yüzden, geçmişe saplanıp kalmayacağım. Bu gece üzerimize kasvetli ahlak öğüdü içeren hiç bir durumun çökmesine izin vermeyeceğim. Burada gündelik işlerin ve koşturmacadan çıkıp kısacık bir an için toplanıyoruz. Burada gerçek arkadaşlık ruhuyla dostlar ve meslektaşlar olarak, aynı zamanda bir dereceye kadar gerçek *yoldaşlık* ruhuyla toplandık. Ve konuklar olarak, -nasıl desem?- Dublin müzik dünya-

sının Üç Güzelleri'nin konukları olarak!"

Masada bu benzetmenin üzerine bir alkış ve kahkaha koptu. Julia Teyze, bir sağındakine bir solundakine Gabriel'in ne dediğini sordu.

"Bizim Üç Güzeller olduğumuzu söyledi Julia Teyze," dedi Mary Jane.

Julia Teyze anlamadı ama gülümseyerek Gabriel'e baktı. Gabriel aynı yerden devam etti:

"Hanımlar, beyler! Bu gece burada Paris'in bir başka durumunda sergilediği rolü oynamayacağım. Aralarında bir seçim yapmayacağım. Bu haksızlık olur ve ayrıca benim gücümü aşar. Şimdi üçüne de bakıyorum; ister onu tanıyan herkesin çok iyi bildiği gibi iyi kalpli, fazla iyi kalpli ev sahibesi olsun; ister Tanrı vergisi genç kalan ve bu gece hepimiz için sürpriz olan bir sırrı ortaya çıkan kız kardeşi olsun; isterse sonuncu ama onlardan geri kalmayan yetenekli, neşeli, çalışkan yeğenlerin en iyisi ve en genç ev sahibemiz olsun, hanımlar, beyler itiraf ediyorum, ödülü hangisine vereceğimi bilmiyorum."

Gabriel teyzelerine baktı, Julia Teyze'nin yüzünde kocaman bir gülümseme ve Kate Teyze'nin gözlerinin dolduğunu görünce çabucak konuşmasını bitirdi. Porto bardağını kahramanca kaldırdı ve bu arada masadakiler de bardağını kaldırdı. Gabriel yüksek bir sesle:

"Üçüne birden kadeh kaldıralım. Sağlıklarına, zenginliklerine, uzun yaşamlarına, mutluluk ve refahlarına içelim. Ve tırnaklarıyla geldikleri yeri ve gururu; kalplerimizdeki sevgi ve onuru hep korusunlar."

Tüm misafirler ellerinde bardaklar ayağa kalktı, oturan üç kadına dönerek Mr. Browne'nin şefliğinde koro halinde şarkı söyledi:

"Çünkü onlar şen şakrak adamlar,

Çünkü onlar şen şakrak adamlar,
Çünkü onlar şen şakrak adamlar,
Kimse üzgün edemez.”

Kate Teyze mendilini kullanmaktan çekinmedi ve Julia Teyze de duygulanmıştı. Freddy Malins tatlı çatalını kullanarak tempo tutuyor ve şarkıcılar melodik bir konferanstaymış gibi birbirlerine dönüp nakaratı söylediler:

“Söylemezse yalan,
Söylemezse yalan,”
Sonra bir kez daha ev sahiplerine döndüler:
“Çünkü onlar şen şakrak adamlar,
Çünkü onlar şen şakrak adamlar,
Çünkü onlar şen şakrak adamlar,
Kimse üzgün edemez.”

Ardından gelen alkışlar yemek odasından taşarak diğer konukları kapıya getirdi ve Freddy Malins bir general gibi çatalıyla tempo tutarken onlar da nakaratı yeniden söylediler.

Sabahın sert ayazı dikildikleri hole girdi; Kate Teyze seslendi:

“Biri kapıyı kapatsın. Mrs. Malins soğuktan ölecek.” dedi.

“Browne dışarda, Kate Teyze,” dedi Mary Jane.

“Bnowne her yerde,” dedi Kate Teyze sesini alçaltarak.

Mary Jane aynı tonda güldü.

“Gerçekten, her şeyi takip ediyor,” dedi takılır bir şekilde.

“Gaz borusu gibi buraya uzanıp kaldı, bütün noel boyunca,” dedi Kate Teyze.

Bu kez kendi kendine yaptığı şakaya güldü ve ardından hemen ekledi:

“Ama söyle ona içeri girsin ve kapıyı kapatsın. İnşallah beni duymamıştır.”

O sırada dış kapı açıldı ve Mr. Browne içeri girdi; gülmekten katılıyordu. Astragan manşetleri olan uzun, yeşil bir palto giymiş ve başına da yuvarlak bir kürk şapka takmıştı. Keskin, uzun uzun çalan bir düdük sesinin geldiği karla kaplı rıhtımı gösteriyordu.

“Teddy, Dublin’deki tüm arabaları kapıya getiriyor,” dedi.

Gabriel, paltosunu giymeye çalışarak ofisin arkasındaki küçük ardiyeden çıktı, hole bakındı ve seslendi:

“Gretta hâlâ inmedi mi?”

“Taporlanıyor,” dedi Kate Teyze.

“Piyano çalan kim yukarda?” diye sordu Gabriel.

“Hiç kimse. Herkes gitti.”

“Hayır, Kate Teyze, Bartell D’Arcy ile Miss O’Callaghan henüz gitmediler,” dedi Mary Jane.

“Her neyse birisi piyanoyu kurcalıyor,” dedi Gabriel.

Mary Jane, Gabriel’e ve Mr. Browne’a baktı ve titreyerek konuştu:

“Siz beyleri böyle sıkı sıkı bürünmüş görünce ben üşüyorum. Bu saatte yerinizde olup yolculuk yapmayı istemezdim.”

“Şu anda kırlarda çatur çatur dolanmaktan ya da buz gibi esen rüzgarda hızlı bir atın çektiği arabayla gitmekten başka bir şey istemem,” dedi Mr. Browne ciddiyetle.

“Eskiden evimizde çok iyi bir atımız ve bir arabamız vardı,” dedi Julia Teyze hüzünlü bir sesle.

“Unutulmaz Jonny,” dedi Mary Jane gülerek.

Kate Teyze ile Gabriel güldü.

“Neden, Jonny’ye ne olmuş?” diye sordu Mr. Browne.

“Son ağıt yakılan rahmetli Patrick Morkan yani büyükbabamız,” diye açıkladı Gabriel. “Son zamanlarında yaşlı beyefendi diye bilinen büyükbabamız tutkal üreticisiydi.”

“Aa, Gabriel, kola değirmeni vardı,” dedi gülerek.

“Her neyse, tutkal ya da kola, yaşlı beyefendinin Jonny adında bir atı vardı ve Jonny, yaşlı beyefendinin değirmeni döndürürdü. Buraya kadar bir şey yok. Şimdi gelelim Jonny’yle ilgili trajik hikâyeye. Bir gün, yaşlı beyefendi, yüksek tabakayla birlikte parktaki askeri geçit törenine katılmayı düşünmüş.”

“Allah taksiratını affetsin,” dedi Kate Teyze merhametli bir sesle.

“Amin,” dedi Gabriel. “Böylece, bizim ihtiyar, dediğim gibi Johnny’ye koşum takımlarını takmış; en iyi uzun şapkasını takmış ve en havalı yakalığını geçirmiş bütün azametiyle sınıırım Back Lane taraflarındaki baba evinden çıkmış.”

Gabriel’in hareketleri herkesi güldürdü hatta Mrs. Malins bile güldü ve Kate Teyze araya girdi:

“Yok, yok Gabriel, Back Lane’de yaşamıyordu, gerçekten. Sadece değirmen oradaydı,” dedi Kate Teyze.

“Atalarının evinden yola çıkmış, Johnny’le birlikte gidiyor,” diye devam etti Gabriel. “Kral Billy’nin¹²⁸ heykeline varıncaya dek herşey yolunda gitmiş. Sonra at, ya King Billy’nin bindiği ata âşık olmuş ya da değirmene geldiğini düşünmüş, ne olmuşsa artık, heykelin etrafında dönmeye başlamış.”

Gabriel herkesin kahkahalı eşliğinde holde ayağında ga-loşlarla daire çizmeye başladı.

“Durmadan dönmüş. Ve oldukça haşmetli bir beyefendi olan bizim ihtiyar çok öfkelenmiş, ‘Hadi Sir, ne demek istiyorsun Sir? Johnny! Johnny! En olmadık şeyi yapıyorsun! Anlayamıyorum bu atı!’”

Gabriel’in taklidiyle arka arkaya gelen kahkahalar holün kapısının çın çın çalınmasıyla durdu. Mary Jane hemen kapı-

128. İrlanda’yı fetheden Kral III. William’ın heykeli. (ç.n.)

yı açmaya koştı ve Freddy Malins içeri girdi. Şapkası arkaya kaymış ve soğuktan omuzlarını çekip kamburlaştırmış şekilde didinmelerinin ardından oflayıp pufluyordu.

“Yalnızca tek bir araba bulabildim,” dedi.

“Olsun, rıhtımda bir tane daha buluruz,” dedi Gabriel.

“Evet, evet, Mrs. Malins’i soğukta tutmayalım,” dedi Kate Teyze.

Mrs. Malins, oğlu ve Mr. Browne’nin yardımıyla merdivenlerden indi ve pek çok manevradan sonra arabaya binebildi. Arkasından Freddy Malins zorlaya zorlaya tırmandı ve annesini yerleştirmek için epey zaman harcadı. Bu arada Mr. Browne akıl vererek yardım ediyordu. Sonunda Mrs. Malins yerleşebildi ve Freddy Malins Mr. Browne’yi arabaya davet etti. Bir laf karışıklığından sonra Mr. Browne arabaya bindi. Arabacı örtüsünü dizlerinin üzerine koydu ve gidecekleri adresi sormak üzere eğildi. Kargaşa çoğaldı; hem Freddy Malins hem de Mr. Browne başını uzatıyor ve farklı adresler veriyorlardı. Sorun Mr. Browne yol üzerinde nerede bırakacaklarına bir türlü karar verememelerinden kaynaklanıyordu ve Kate Teyze ile Mary Jane eşikte durmuş kahkahalarla başka başka yollar ve çelişkili adresler vererek tartışmaya katkıda bulunuyorlardı. Freddy Malins ise gülmekten konuşamıyordu. Kocaman şapkasının zarar görmesi pahasına her saniye başını bir dışarı bir içeri uzatıp duruyor ve annesine tartışmanın gidişatını iletliyordu. Sonunda Mr. Browne herkesin kahkahasını susturacak kadar yüksek sesle şaşkın arabacıya bağırdı:

“Trinity Koleji’ni biliyor musun?”

“Evet, efendim,” dedi arabacı,

“Tamam, o zaman arabayı Trinity Koleji’nin kapısına çek, sonra da nereye gideceğini orada söyleyeceğiz, şimdi anlaşıldı mı?”

“Evet, efendim,” dedi arabacı,

“Trinity Kolej’e uçur bizi.”

“Tamam, efendim,” dedi arabacı.

At kırbaçla fırladı ve araba kahkaha ve *adyöler* arasında rıhtım boyunca yola koyuldu.

Gabriel diğerleriyle birlikte kapıya çıkmamıştı. Holün karanlık yerinde dikilmiş merdivenleri gözlüyordu. İlk dönemece yakın yine karanlık bir yerde bir kadın duruyordu. Yüzünü göremiyordu ama karanlığın siyah beyaz yaptığı kiremit rengi ve yavruağzı çizgili eteğini seçebiliyordu. Karısıydı. Tırabzanlara tutunmuş bir şey dinliyordu. Gabriel kıpırdamadan duruşuna şaşırdı ve ne dinlediğine kulak verdi. Ama kahkaha sesinden ve merdivenlerdeki kargaşadan çok az duyabiliyordu: Piyano tuşlarından bir iki akor ve bir adamın sesinden biriki nota.

Sesin çıkardığı ezgiyi yakalamaya çalışarak ve karısına bakarak holün karanlığında dikilmeye devam etti. Karısının duruşunda zarafet ve gizem vardı sanki bir şeyin sembolüydü. Kendi kendine karanlık merdivenlerde durup uzaklardaki müziği dinleyen bir kadının neyin sembolü olacağını sordu. Bir ressam olsaydı onu böyle resimlerdi. Mavi yün şapkasının altından karanlığa karşı bronz saçlarını gösterirdi ve eteğinin koyu çizgileri açık olanları ortaya çıkarırdı. Bir ressam olsaydı resme *Uzaklardaki Müzik* adını verirdi.

Holün kapısı kapandı ve Kate Teyze, Julia Teyze ve Mary Jane içeri girdiklerinde hâlâ gülüyorlardı.

“Freddy Malins ne acayip bir adam değil mi?” dedi Mary Jane. “Gerçekten de acayip.”

Gabriel bir şey demedi ama yukarı, karısının durduğu yere doğru işaret etti. Şimdi holün kapısı kapanmış ve ses de piyano da daha iyi duyuluyordu. Gabriel sessiz olmaları için

elini kaldırdı. Şarkı eski bir İrlanda havasına benziyordu ve şarkıyı söyleyenin ne sözlerden ne de kendi sesinden haberi vardı. Uzaklıkla ve şarkıcının kısık sesiyle hüznün yüklenen ezgi, kederli sözlerle güftesini hafifçe aydınlatıyordu:

“Ah, ağır saçlarıma düşüyor yağmur

Ve tenimi ıslatıyor çiy

Bebeğim yatıyor soğuk...

“Aa, Bartell D’Arcy şarkıyı söyleyen,” diye bağırdı Mary Jane. “Hani bu gece şarkı söylemeyecekti. Ben gidip gitmeden bir şarkı söylemesini isteyeyim.”

Mary Jane, herkesin arasından geçerek merdivenlere koştu ama daha varmadan ses sustu ve piyanonun kapağı birden kapandı.

“Tüh, yazık oldu!” dedi. “Aşağıya mı geliyor, Gretta?”

Gabriel karısının evet dediğini duydu ve merdivenleri indiğini gördü. Bir kaç basamak arkasından Mr. Bartell D’Arcy’le Miss O’Callaghan geliyordu,

“Aşk olsun, Mr. D’Arcy, böyle yarım bırakmanız ne kötü tam da sizi dinlemeye başlamışken.”

“Bütün gece ben uğraşıp durdum ve Mrs. Conroy da çok uğraştı ama çok kötü üşüttüğünü ve şarkı söyleyemeyeceğini söylüyor,” dedi Miss O’Callaghan.

“Aa, Mr. D’Arcy, ne büyük mazeret,” dedi Kate Teyze.

“Görmüyor musunuz, sesim karga sesi gibi?” dedi Mr. D’Arcy kaba bir şekilde.

Aceleyle ardiyeye girdi ve paltosunu giydi. Diğerleri kaba konuşması yüzünden geri durmuşlar söyleyecek bir şey bulamadılar. Kate Teyze kaş göz etti ve üstelememeleri için işaret etti. Mr. D’Arcy boynunu sardı ve suratını buruşturdu.

“Havadandır,” dedi Julia Teyze bir an sessizlikten sonra.

“Evet, herkes üşütüyor,” dedi Kate Teyze hemen. “Herkes.”

“Otuz yıldır hiç böyle bir kar görülmediği söyleniyor ve bu sabah gazeteler İrlanda’nın her yerine kar yağdığı yazıyordu.” dedi Mary Jane.

“Ben karın görünüşünü seviyorum,” dedi Kate Teyze, hüznlenerek.

“Ben de,” dedi Miss O’Callaghan. “Bence kar yağmazsa Noel, Noele benzemiyor.”

“Ama zavallı Mr. D’Arcy karı sevmiyor,” dedi Kate Teyze gülümseyerek.

Mr. D’Arcy ardiyeden çıktı, tamamen sarıp sarmalanmış, düğmelerini iliklemişti; özür dileyen bir tonda nasıl soğuk aldığı anlattı. Herkes tavsiyelerde bulundu ve çok üzgün olduklarını gece ayazında boğazına dikkat etmesini söylediler. Gabriel konuşmaya katılmayan karısını izliyordu. Tozlu lambanın altında duruyor ve birkaç gün önce ateşte kuruturken gördüğü saçlarının zengin bronzunu gazın ateşi aydınlatıyordu. Hâlâ aynı duruşunu koruyor ve kendisiyle ilgili konuşulduğunun farkında değilmiş gibi duruyordu. Sonunda onlara doğru döndü ve Gabriel yanaklarındaki rengi ve gözlerindeki parlaklığı gördü. Yüreğinden ani bir coşku dalgası yayıldı.

“Mr. D’Arcy, söylediğiniz şarkının adı neydi?” dedi karısı.

“*Augrimli Kız*” dedi Mr. D’Arcy. “Ama sözlerini tam olarak hatırlayamadım. Neden sordunuz? Şarkıyı biliyor musunuz?”

“*Augrimli Kız*,” diye tekrar etti. “Adını hiç düşünmemiştim.”

“Çok güzel bir ezgi,” dedi Mary Jane. “Bu gece sesinizin iyi olmadığına çok üzüldüm.”

“Tamam, Mary Jane, Mr. D’Arcy’yi kızdırma. Ben kızdırmayacağım.” dedi Kate Teyze.

Herkesin hazır olduğunu görüp, iyi geceler dilemek üzere kapıya geçirdi misafirlerini.

“İyi geceler, Gabriel, iyi geceler Gretta.”

“İyi geceler, Kate Teyze ve çok teşekkürler. İyi geceler Julia Teyze.”

“Aaa, iyi geceler Gretta, seni görmedim.”

“İyi geceler Mr. D’Arcy. İyi geceler Miss O’Callaghan.”

“İyi geceler Miss Morkan.”

“İyi geceler, tekrar.”

“İyi geceler, sağlıcakla gidin.

“İyi geceler, iyi geceler.”

Sabah hâlâ karanlıktı. Boğucu, sarı bir ışık evlerin ve nehrin üzerini kapatmıştı; gökyüzü aşağıya iniyor gibiydi. Kar ayakların altında suluydu; çizgiler ve yamalar halinde çatılarda, rıhtımdaki iskelelerde ve parmaklıklarda birikmişti. Lambalar bulanık havada hâlâ kırmızı kırmızı yanıyor; nehrin karşı yakasında Four Courts sarayı ağır havaya karşı tehditkâr bir şekilde yükseliyordu.

Karısı, Mr. Bartell D’Arcy’yle birlikte önünde yürüyordu. Ayakkabıları kahverengi bir paketin içinde koltuğunun altına sıkıştırılmıştı, elleri de sulu kara değmesin diye eteklerini tutuyordu. Artık o zarif tavırları yoktu ama Gabriel’in gözleri hâlâ mutluluktan parlıyordu. Kanı damarlarında fışkıracak gibi dolanıyor ve düşünceleri beyninde ayaklanıyordu, gururlu, coşkulu, nazik ve yürekliydi.

Önünde o kadar hafif, o kadar dik bir şekilde konuşuyordu ki içinden usulca arkasından koşup omuzlarından yakalayarak kulağına saçma ve sevecen bir şeyler söylemek geldi. Ona o kadar narin geliyordu ki onu bir şeye karşı koruyup ardından da onunla yalnız kalmaya can atıyordu. Gizli yaşamlarının anları yıldızlar gibi kafasında parıltıydı. Mor bir zarf kahvaltı fincanının yanında duruyor ve elleriyle zarfı okşuyordu. Kuşlar sarmaşıқта cıvıldıyor ve perdenin güneşli

danteli döşemede oynaşıyordu. Mutluluktan yemek yiyemiyordu. Kalabalık bir platformda dikiliyorlar ve eldivenli avucuna bir bilet koyuyordu. Soğukta yanında dikiliyor, demir parmaklıklı bir pencerenin ardındaki alev alev yanan ocakta şişe yapan bir adama bakıyorlardı. Soğukta narinleşen yüzü kendi yüzüne yakındı ve birden ocağın başındaki adama bağırıyordu:

“Ateş sıcak mı, beyefendi?”

Ama adam ateşin cayırtısından duymamıştı. Daha iyiydi. Yoksa kaba bir cevap verebilirdi.

Daha da nazik bir coşku dalgası yüreğinden fırladı ve damarlarındaki sıcak kanda dolaşmaya çıktı. Yıldızların nazik ateşi gibi kimsenin bilmediği ve hiç bilemeyeceği birlikte yaşadıkları anlar, belleğini sökmüş ve aydınlatmıştı. Bu anları ona hatırlatmak istedi, birlikte geçirdikleri boğucu varoluşlarını unutturmak ve yalnızca coşkun anlarını hatırlatmak istedi. Çünkü ona göre, yıllar ne onun ne de kendisinin ruhunu söndürmüştü. Çocukları, yazıları, onun ev işleri ruhlarının nazik ateşini tümünden söndürmemişti. Yazdığı bir mektupta şöyle demişti: “Neden böyle sözler bana bu kadar boğucu ve soğuk geliyor? Senin adını anacak kadar nazik bir sözcük olmadığından mı?”

Uzaklardaki müzik gibi yıllarca evvel yazdığı bu sözler geçmişinden kendine doğru geldi. Onunla baş başa kalmaya can atıyordu. Diğerleri gidip onlar da otel odasına girince yalnız kalacaklardı. Yumuşak bir sesle seslenecekti:

“Gretta!”

Belki de önce duymayacaktı. Elbiselerini çıkarıyor olacaktı. Sonra sesindeki bir şey dikkatini çekecekti. Dönecek ve bakacaktı...

Winetavern Sokağı'nın köşesinde bir araba buldular.

Arabanın tıkırtısından mutlu olmuştu böylece konuşmaktan kurtulmuş oluyordu. Gretta pencereden dışarıya bakıyor ve yorgun görünüyordu. Diğerleri bazı binaları ve sokakları göstererek yalnızca bir iki laf ettiler. At, bulanık sabah göğünün altında, topuklarının ardından gıcırtilı eski kasayı çekerek bıkkın bir şekilde dörtmala gidiyordu. Gabriel, arabada onunla birlikte gemiye yetişmek için dörtmala koşuyordu yeniden; dörtmala balayına koşuyordu.

Araba, O'Connell Köprüsü'nü geçince Miss O'Callaghan konuştu:

"Beyaz bir at görmeden O'Connell Köprüsü'nden geçmezsiniz, diyorlar."

"Ben beyaz bir at görüyorum," dedi Gabriel.

"Nerede?" diye sordu Mr. Bartell D'Arcy.

Gabriel, üzerinde öbek öbek kar birikmiş heykeli gösterdi. Sonra başıyla tanıdık görmüş gibi heykele selam verdi ve el salladı.

"İyi geceler, Dan," dedi.

Araba otelin önünde durunca Gabriel yere atladı ve Mr. Bartell D'Arcy'nin karşı çıkmasına aldırmadan arabacıya ödeme yaptı. Bir şilin fazla verdi. Arabacı selamladı ve seslendi:

"Size bereketli yeni yıllar, efendim,"

"Size de," diyerek karşılık verdi Gabriel.

Gretta, diğerlerine iyi geceler dileyip arabadan inerken ve taş kaldırımında dikilirken bir an için kollarına yaslandı. Hafifçe yaslandı, birkaç saat önce dans ederlerkenki kadar hafifçe. O anda gururlanmış ve mutlu olmuştu; ona sahip olduğu için mutlu olmuş, zarafetinden kadınca kendini taşıt-tırmasından mutlu olmuştu. Ama şimdi, bu kadar çok anının aklına gelmesinden sonra, müzikal, tuhaf ve hoş kokulu vü-

çudunun ilk dokunuşuyla keskin bir arzu cenderesine girdi. Sessizliğinin örtüsü altında yaslanan kolunu iyice bastırdı; otelinkapısında durduklarında yaşamlarından ve görevlerinden, evlerinden ve arkadaşlarından kaçmışlar ve vahşi ve ışı ışı kalpleriyle yeni bir maceraya doğru atılmışlar gibi geldi.

Yaşlı bir adam holde sırtı yüksek bir sandalyede uyukluyordu. Yazıhanede bir mum yaktı ve önlerine geçerek merdivenlere yöneldi. Sessizce takip ettiler. Ayakları halı kaplı merdivenlerde yumuşak yumuşak gümlüyordu. Gretta kapıcının arkasından başı öne eğik, yukarı doğru çıkıyor; omuzları bir yükü kavrılmış, eteği vücuduna sıkıca sarılmıştı. Kollarıyla kalçalarından yakalayıp sıkıca tutabiliyordu çünkü kolları onu tutmak için yanıp tutuşuyor ve yalnızca tırnaklarını avuçlarına bastırması bedeninin vahşi itkisine karşı koyabiliyordu. Kapıcı, akan mumu düzeltmek için merdivenlerde durdu. Onlar da birkaç basamak aşağıda durdu. Sessizlikte Gabriel erimiş mumun tabağa tıplayışını ve kalbinin kaburgalarına doğru atışını duyabiliyordu.

Kapıcı koridorda ilerledi ve bir kapıyı açtı, sonra mumu tuvalet masasının üzerine koydu ve sabah kaçta uyandırılmak istediklerini sordu.

“Sekiz,” dedi Gabriel,

Kapıcı elektrik lambasının düğmesine işaret etti ve özür dilemeye başlamıştı ki Gabriel söze girdi:

“Işık istemiyoruz. Sokaktan yeterince ışık geliyor. Ve ben derim ki,” deyip mumu işaret ederek, “şu güzel parçayı da götürebilirsin,” dedi.

Kapıcı mumunu yeniden eline aldı, ama çok yavaştı çünkü böyle değişik bir düşünceye şaşırmıştı. Sonra iyi geceler gibi bir şeyler geveledi ve dışarı çıktı. Gabriel kapıyı kilitleti.

Sokak lambasından gelen ürkütücü, uzun bir ışık hüz-

mesi pencereden kapıya kadar uzanıyordu. Gabriel palto-sunu ve şapkasını koltuğa atarak pencereye doğru yürüdü. Heyecanını biraz yatıştırmak için aşağıya sokağa baktı. Sonra döndü şifonyere yaslayıp ışığı arkasına aldı. Gretta şapkasını ve paltosunu çıkarmıştı ve sallanan boy aynasının önünde korsesinin iplerini çözüyordu. Gabriel onu izleyerek bir kaç saniye durdu, sonra, "Gretta!" dedi.

Aynanın önünden geriye döndü ve ışık hüzmesinde ona doğru yürüdü. Yüzü o kadar ciddi ve yorgun görünüyordu ki sözcükler Gabriel'in dudaklarını geçemeyecekti. Hayır, henüz zamanı gelmemişti.

"Yorgun görünüyorsun," dedi.

"Biraz," diye cevap verdi.

"Hasta ya da zayıf düşmedin ya?"

"Hayır, yorgunum sadece."

Pencereye gitti ve dışarıya bakarak durdu.

Gabriel yine bekledi ve sonra çekingenliğinin baskın geleceğinden korkarak birden konuştu:

"Bu arada, Gretta,"

"Ne var?"

"Şu zavallı adam, Malins'i biliyorsun?" dedi çabucak.

"Evet. Ne olmuş?"

"Bir şey yok, zavallı adam, en nihayetinde düzgün bir adamdır." Gabriel içtenliksiz bir sesle devam etti. "Ona borç verdiğim parayı geri ödedi; ben beklemiyordum gerçekten de. Şu Browne'den uzak duramaması çok yazık, çünkü kötü bir adam değil, gerçekten de."

Şimdi sinirden tir tir titriyordu. Neden o kadar ilgisiz görünüyordu. Nasıl başlayacağını bilemiyordu. O da bir şeye mi kızmıştı? Keşke dönse ve ona doğru gelse, kendiliğinden! Böyle bir durumdayken üzerine gitmek hayvanca olurdu.

Hayır, önce gözlerinde bir parça tutku görmeliydi. İçindeki tuhaf duygunun efendisi olmaya can atıyordu.

“Ne zaman borç vermiştin ona?” dedi Gretta bir süre durduktan sonra.

Gabriel ayyaş Malins’in de parasının da... diye konuşmamak için kendini zor tuttu. Ruhunun derinliklerinden ona seslenmek, bedenini kendi bedeniyle ezmek ve onu elde etmek için yanıp tutuşuyordu, Ama, “Ha, Noel’de, Henry Sokağı’ndaki şu küçük Noel kartı dükkanını açtığı zaman.”

Öfkesinden ve arzusundan o kadar çılgına dönmüştü ki Gretta’nın pencereden uzaklaştığını farketmedi. Kısa bir an önünde durdu, tuhaf tuhaf kendisine baktı. Sonra, birden parmaklarının ucunda yükselerek ve kollarını boynuna dolayarak onu öptü.

“Çok cömert birisin Gabriel,” dedi.

Gabriel bu antika sözden ve ani öpücükten dolayı mutluktan titreyerek ellerini onun saçlarına götürdü, parmaklarıyla hemen hiç dokunmadan arkaya doğru okşadı. Saçları yıkanınca güzelleşmiş ve parlamıştı. Kalbi mutluluktan çarpıyordu. Tam istediği anda kendiliğinden gelmişti. Belki de o da aynı şeyleri düşünüyordu. Belki de içindeki ani arzuyu hissetmişti ve ardından kendini bırakma duygusu gelmişti. Şimdi bu kadar kolay gelmişken neden o kadar çekingen olduğunu anlamıyordu.

Karısının başını ellerinin arasına alarak durdu. Sonra bir kolunu vücudunun üzerinde gezdirerek ve kendisine doğru çekerek yumuşak bir şekilde sordu:

“Gretta, canım, ne düşünüyorsun?”

Ne cevap verdi ne de kendini tamamen bıraktı. Yeniden yumuşak bir şekilde sordu:

“Söylesene, Gretta ne var? Sanırım ne olduğunu biliyo-

rum. Biliyor muyum?”

Birden cevap vermedi. Sonra gözlerinden yaşlar boşanmaya başladı.

“Şarkıyı düşünüyorum, *Aughrimli Kız*.”

Kollarını gevşetti ve yatağa koştı; kollarını karyolanın demirine geçirerek yüzünü sakladı. Gabriel, şaşkınlık içinde bir an kazık yutmuş gibi durdu ve sonra arkasından gitti. Aynanın önünden geçerken boydan boya aksini gördü: geniş gömleğinin önünü dolduran göğsünü, ne zaman aynaya baksa şaşırdığı yüz ifadesini ve yaldız çerçeveli parlayan gözlüklerini. Birkaç adım ötede durdu ve seslendi:

“Ne var ki şarkıda? Neden seni ağlatıyor?”

Kollarının arasındaki başını kaldırdı ve çocuk gibi elinin tersiyle gözlerini sildi. İstedikinden daha nazık bir ton sesine girmişti.

“Neden, Gretta?” diye sordu.

“Uzun zaman önce o şarkıyı söyleyen birini düşünüyorum.”

“Peki, kimdi o uzun zaman önceki insan?” diye sordu Gabriel gülümseyerek.

“Galway’de büyükannemle otururken tanıdığım bir insandı,” dedi.

Gabriel’in yüzündeki gülümseme kayboldu. Bulanık bir öfke yeniden kafasının arkasında toplanmaya başladı ve arzusunun bulanık ateşi damarlarında öfkeden kora dönmeye başladı.

“Âşık olduğun biri mi?” diye alaycı bir şekilde sordu.

“Tanıdığım genç bir çocuktı, Michael Furey adında. O şarkıyı söylerdi. *Aughrimli Kız*. Çok narindi.” dedi.

Gabriel bir şey demedi. Bu narin çocukla ilgilendiğini düşünmesini istemiyordu.

“O kadar açık görebiliyorum ki onu,” dedi bir süre sonra. “Öyle gözleri vardı ki kocaman, koyu gözler! Ve öyle bir bakışı -öyle bakardı ki!”

“Oo, o zaman aşıksın ona?” dedi Gabriel.

“Birlikte yürüyüşe çıkardık, ben Galway’deyken.”

Gabriel’in kafasından bir düşünce aktı.

“Belki de bu yüzden şu Ivors denen kızla Galway’e gitmek istedin,” dedi soğukça.

Gretta ona baktı ve şaşırarak sordu:

“Ne için?”

Gözleri Gabriel’i tuhaflıyordu. Omuzlarını silktilti.

“Nerden bileyim? Onu görmek için belki de,” dedi.

Gözlerini ondan kaydırarak ışık hüzmelerinden pencereye doğru sessizce baktı.

“O öldü,” dedi sonunda. “Öldüğünde sadece on yedi yaşındaydı. Bu kadar genç ölmek korkunç bir şey değil mi?”

“Ne iş yapıyordu?” diye sordu Gabriel, hâlâ alaycı bir tonla.

“Gaz işinde çalışıyordu,” dedi.

Gabriel alaycı sözlerinin boşa gitmesinden ve bu gaz işlerinde çalışan çocuğun, ölümler arasından canlanıp gelmesinden ötürü aşılanmış hissetti. Gizli yaşamlarının anılarıyla, sevecenlik, neşe ve arzuyla doluyken, karısı kafasında kendisini bir başkasıyla karşılaştırıyordu. Kendisini gülünç biri olarak gördü. Teyzeleri için ayak işlerine bakan, sinirli, herşeyi yüzüne gözüne bulaştıran bir duygusal; kaba saba insanlara nutuk atıp soytarı arzularını idealize eden, aynada görüntüsünü yakaladığı acınacak, aptal bir adam. Kendiliğinden sırtını ışığa döndü ki hiç olmazsa alnını yakan utancı göremesin.

Soğuk sorgulamasını korumaya çalıştı ama konuşunca sesi gösterişsiz ve kayıtsız çıktı:

“Sanırım bu Michael Furey’e âşıktın, Gretta,” dedi.

“O zamanlar onunlayken çok iyi hissediyordum,” dedi.

Sesi çatallaştı ve hüzünlendi. Gabriel, şimdi, onu niyetlendiği yere çekmenin ne kadar boşuna olduğunu görerek elini tuttu ve hüzünlü bir şekilde sordu:

“Peki, nasıl bu kadar genç öldü, Gretta, verem miydi?”

“Sanırım benim için öldü,” diye cevap verdi.

Bu cevap üzerine Gabriel’in yüzünü belli belirsiz bir şiddet kapladı. Sanki tam zafer kazanma umuduna kapıldığı saatte elle tutulmaz kindar bir varlık, belirsiz dünyasında güçlerini toplamış ona doğru geliyordu. Ama mantığını zorlayarak bu düşünceden kurtuldu ve Gretta’nın elini okşamaya devam etti. Bir daha sorgulamadı çünkü kendisiyle ilgili şeyleri anlatacağını hissetti. Eli sıcak ve ıslaktı, dokunuşuna cevap vermiyordu ama tıpkı o bahar sabahında kendisine yazdığı mektubu okşaması gibi elini tutmaya devam etti.

“Kıştı,” dedi Gretta. “Kışın başıydı, büyükannemden ayrılıp buraya manastır okuluna geleceğim günün sabahıydı. O, o sıralarda Galway’deki kaldığı yerde hasta yatıyordu ve dışarı çıkmasına izin verilmiyordu. Oughterd’deki yakınlarına da haber gönderilmişti. Durumu kötüleşiyor, diyorlardı, öyle şeyler. Tam olarak hiç bilemedim.”

Bir an durdu ve iç çekti.

“Zavallı çocuk,” dedi. “Bana çok düşkündü ve o kadar ince bir çocuktaki. Birlikte dolaşırdık, yürürdük, bilirsin Gabriel, taşrada nasıl oluyorsa. Müzik öğrenecekti, yalnızca sağlığı için. Çok güzel bir sesi vardı. Zavallı Michael Furey.”

“Peki, sonra?” diye sordu Gabriel.

“Sonra, Galway’den ayrılıp manastıra gitme vaktim geldiğinde iyice kötüleşti; benim onu görmeme izin vermediler, ben de Dublin’e gideceğimi ve yaza döneceğimi o zamana kadar iyileşmesini umut ettiğimi bildiren bir mektup yazdım.”

Sesine çeki düzen vermek için bir an için durdu ve sonra devam etti:

“Ayrılmadan önceki geceydi, Nuns’ Island’daki büyükanemnin evindeydim, eşyalarımı topluyordum. Pencereme çarpan bir taş sesi duydum. Pencere o kadar ıslaktı ki bir şey göremedim ve olduğum gibi aşağıya indim ve bahçeye fırladım; orada bahçenin ucunda zavallı çocuğu gördüm. Titriyordu.”

“Peki, eve dönmesini söylemedin mi?” diye sordu Gabriel.

“Hemen eve dön dedim ve o yağmurda ölüp gideceğini söyledim. Ama ayrılmak istemediğini söyledi, Gözleri gözümün önünden gitmiyor! Duvarın ucundaki ağacın orada dikiliyordu.”

“Eve döndü mü?” diye sordu Gabriel.

“Evet, eve döndü. Ben manastıra geleli daha bir hafta olmuştu ki öldü ve yakınlarının yaşadığı Oughterard’a gömüldü. O gün, öldüğünü duyduğum gün!”

Hıçkırıklara boğularak sustu ve heyecanını yenemeyerek kendini yatağa bıraktı yorganın üzerinde hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Gabriel bir dakika daha elini tuttu, tereddütle. Sonra acısına zorla girmekten utanarak elini yavaşça bıraktı ve usulca pencereye yürüdü.

Gretta hızla uykuya daldı.

Gabriel, dirseklerine dayanmış, birkaç dakika, derin nefes alıp verişlerini dinleyerek, dolaşmış saçlarına ve yarı açık ağızına gücenmeksizin baktı. İşte, karısının yaşamında böyle bir romantizm vardı: Bir adam onun için ölmüştü. Kendisinin, yani kocasının onun yaşamında ne kadar güdük bir rol oynadığını düşünmek şimdi neredeyse hiç acı vermiyordu. Uyurken onu izledi. Sanki bir erkek ve bir kadın olarak hiç birlikte yaşamamışlardı. Meraklı gözleri yüzüne ve saçlarına dalıp gitti. O zamanlar, genk kızkenki güzelliğiyle nasıl ol-

duğunu düşündü. Tuhaf, dostça bir acıma duygusu ruhuna girdi. Yüzünün artık güzel olmadığını kendine bile söylemek istemedi ama artık Michael Furey'in uğrunda kendini ölüme attığı yüz olmadığını biliyordu.

Belki de bütün hikâyeyi anlatmamıştı. Gözleri, bazı giysilerini fırlatmış olduğu sandalyeye kaydı. Bir yarım palto yerde yığılmıştı. Bir çizme dikilmiş ve konçu aşağıya düşmüştü. Diğer teki yanında uzanıyordu. Bir saat önceki duygu isyanını anlamaya çalıştı. Nereden çıkmıştı? Teyzesinin yemeğinden, aptalca konuşmasından, şaraptan, danstan, iyi geceler dilerken holdeki şakalaşmasından, karda nehrin kıyısında yürüyüşün hazzından. Zavallı Julia Teyze! O da Patrik Morkan'la atı gibi yakında gölge olacaktı. *Gelin olmuşt'u* söylerken bir an için yüzündeki bitkin bakışı yakalamıştı. Yakında, belki de siyahlar giyinmiş, ipek şapkası dizlerinde aynı misafir odasında oturuyor olacaktı. Kepenkler indirilecek ve Kate Teyze yanında oturuyor olacak, ağlayarak ve burnunu silerek Julia'nın nasıl öldüğünü anlatacaktı, Onu teselli edecek bazı sözleri kafasında evirip çevirecekti ve yalnızca aptalca ve faydasız sözleri bulacaktı. Evet, evet, yakında olacaktı tüm bunlar.

Odanın havası omuzlarını titretti. Örtünün altına dikkatle girdi ve karısının yanına uzandı. Birer birer herkes gölge olacaktı. Öteki dünyaya cesurca, bir tutkunun bütün görkemiyle gitmek yaşlanarak kasvetle solup çürümekten daha iyiydi. Yanında uzanan kadının, sevgilisinin yaşamak istemediğini söylerkenki gözlerinin imgesini bunca yıl nasıl kalbine kilitlediğini düşündü.

Gabriel'in gözlerinden yaşlar boşandı. Hiçbir kadına karşı böyle hissetmemişti ama böyle bir duygunun aşk olması gerektiğini biliyordu. Yaşlar daha da çoğalarak aktı ve yarı

karanlıkta damlayan bir ağacın altında genç bir adamın biçimi geldi gözlerinin önüne. Yakınında başka biçimler vardı. Ruhu, ölülerin koca sahiplerinin yerleştiği bölgeye doğru yaklaştı. Öngörülemez ve titrek varlıklarının farkındaydı ama tam olarak algılayamıyordu. Kendi varlığı gri dokunulamaz bir dünyaya doğru silikleşiyordu: bir zamanlar bu ölümlerin kurduğu ve içinde yaşadıkları somut dünya çözülüyor ve küçülüyordu.

Cama vuran birkaç ışık tıplaması pencereye dönmesine neden oldu. Kar yeniden başlamıştı. Uyku sersemi, gümüşü ve karanlık tanelerin sokak lambasına eğik şekilde düşmesini izledi. Batıya doğru yolculuğa çıkmasının zamanı gelmişti. Evet, gazeteler doğru yazıyordu, kar İrlanda'nın her yerine yağıyordu. Karanlık orta ovanın her kesimine, ağaçsız tepelere düşüyordu; Bog of Allen'in üzerine yumuşak yumuşak düşüyordu ve daha batıda Shannon'un karanlık isyankâr dalgalarına yumuşak yumuşak düşüyordu. Michael Furey'in gömüldüğü tepedeki yalnız kilise avlusunun her noktasına düşüyordu. Yamuk yamuk haçların ve mezar taşlarının üzerinde, küçük kapının parmaklıklarında, çıplak dikenlerin üstünde birikiyordu. Ruhu yavaşça kendinden geçti; karın, evrende hafif hafif düştüğünü; tüm yaşayanların ve ölülerin üzerine sonlarının inişi gibi hafif hafif düştüğünü duyuyordu.

Son

MEKTUPLAR

James Joyce, Dublinliler'i yayımlatmak üzere Londra'da bulunan İngiliz yayıncı Grant Richards'a yazmış ancak kitabı beğenip yayımlamaya karar veren Richards'la Joyce arasında kitaptaki öykülerle ilgili anlaşmazlıklar çıkmış ve dolayısıyla oldukça yoğun bir mektup trafiği gerçekleşmiştir. Aşağıda Joyce'un Richards'a yazdığı 46 mektup ve karttan Dublinliler'le ilgili ayrıntılı mektupların en önemlileri eksizsiz olarak ve Richards'ın cevapları da kısmen tamamen kısmen de alıntı olarak yer almaktadır.

15 Ekim 1905

Via S. Nicolò, Trieste II, Avusturya¹²⁹

Sevgili Mr. Grant Richards,

Messrs Constable &Co'ya benden söz eden Mr. Symons, benden iki kitabımın kopyasını göndermemi istediğini yazmış. Buna dayanarak *Oda Müziği'nin* bir kopyasını çıkardım ve bugün gönderdim. Bunu uygunsuz görüp görme-yeceğinizden emin değilim ama ne yapacağımı

129. Trieste, 1861-1918 yılları arasında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu sınırları içinde müzik ve edebiyatla iç içe bir liman kentiydi. Savaştan sonra İtalya sınırları içinde yer aldı. Etnik olarak zengin bir kent olan Trieste'de (İtalyanca, Triestino) Joyce'un döneminde de yerel Venedik lehçesi konuşulmaktaydı. (ç.n.)

pek bilemiyorum. Messrs Constable &Co, çok büyük olasılıkla kitabı reddeceği için şiirlerimi elinizde tutmanızın daha iyi olacağını düşünüyorum.

Bitirdiğim ikinci kitabım *Dublinliler* adını taşıyor. On iki öyküden oluşuyor. Kitabı ticari açıdan da değerlendirmeniz mümkün duruyor. Messrs Costable'a göndermeden önce size göndermekten memnun olurum ve yakın bir zamanda yayımlayacağınıza söz vererseniz memnuniyetle kabul ederim. Kitaplarımdan herhangi birinin olabildiğince çabuk yayımlanmasını gerektirecek koşullarda bulunuyorum.

Bugünেকadar bir yazarın Dublin'i dünyaya tanıttığını sanmıyorum. Binlerce yıldır bir Avrupa başkentidir; Britanya İmparatorluğu'nun ikinci kenti olarak kabul edilir ve Venedik'in hemen hemen üç katı büyüklüğündedir. Dahası, burada ayrıntılarına giremeyeceğim pek çok durum gereği "Dublinli" deyimini bana bir anlam ifade ediyor ve yazarların kullandığı hem "Londralı" hem de "Parisli" gibi sözcükler için aynı şeyin geçerli olduğundan kuşkuluyum. Zaman zaman yayınevlerinin listelerinde İrlanda'yla ilgili kitaplar görüyorum, bu yüzden insanların benim öykülerimde gezinen -ki umarım öyledir- kokuşmuşluğun özel kokusuna para ödemeye istekli olacaklarını düşünüyorum.

Saygılarımla

Jas A Joyce

Richards, 18 Ekim 1905 tarihli cevap mektubunda şöyle yazıyordu:

“Tabii ki kopyanızı Messrs Constable’a göndermenizden rahatsız olmak aklımdan bile geçmez ve onların şiirlerinizi basmaya karar vermesini sizin adınıza çok isterim... Eğer basmazlarsa o zaman biz, burada, şiirlerinizle ilgili bir şeyler yapmaya çalışırız. *Dublinliler*’i okumaktan çok memnun olurum.”

22 Şubat 1906

Via S. Nicolo, Trieste II, Avusturya

Sevgili Mr. Grant Richards,

Bu mektubumla birlikte **İki Yiğit** öyküsünü gönderiyorum. *Yarıştan Sonra* ile *Pansiyon* arasına yerleştirilecek. Kitabı yakında çıkarmayı düşünüyorsanız zaman kaybetmemek için öyküyü şimdiden gönderiyorum. Saygılarımla

Jas A Joyce

Formun Altı

23 Nisan 1906’da Richards şöyle yazdı:

Üzülerek söylüyorum ama ne yazık ki *İki Yiğit*’i bu haliyle basamayacağız; aslında benden önce okuması için gönderdiğim matbaacılar söylüyorlar basamayacaklarını. Görüyorsunuz ya İngiliz yayınevlerinin üzerinde hâlâ baskı var! Bu yüzden size geri gönderiyorum isterse-

niz kaldırın ya da daha iyisi basılacak hale gelmesi için üzerinde değişiklikler yapın. Belki de bu değişiklikleri nasıl yapacağınızı hemen görürsünüz.

Aynı şey *Suretler*'in 15. sayfasında mavi kalemle işaretli yerler için de geçerli.

Benim, sorun çıkardığımı düşürebilirsiniz ama eleştirmenlerin kitabınızın üstüne çullanmasını istemiyorum. *Lütuf* öyküsünde geçen 'kanlı' yerine kullanacağımız bir başka sözcük önermenizi rica ediyorum.

26 Nisan 1906

Via Giovanni Boccaccio 1, Trieste II, Avusturya

Sevgili Grant Richards

Bana, benim *İki Yiğit* öykümü kendinizden önce okuması için matbaacınıza gönderdiğinizi, matbaacının basmayı reddettiğini ve bu yüzden ya kaldırmamı ya da yayımlanabilmesi için düzeltmemi söylüyorsunuz. Her ikisini de yapacak bir yol göremiyorum. Kitabımı, yüzlerce zorluğa rağmen ve sanatımın klasik geleneğinden anladığıma bağlı kalarak ciddi bir dikkatle yazdım. Bunun ötesinde ne *Suretler* öyküsünde mavi kalemle işaretlenmiş yerleri değiştirebilirim ne de *Lütuf* öyküsünde geçen "kanlı" sözcüğü için bir öneri yapabilirim.

Bugün size on dördüncü ve kitabın sonuncu öyküsü olan yeni bitirdiğim *Küçük Bir Bulut*'u göndermeye niyetlenmiştim. Ama sizden haber gelinceye kadar göndermeyeceğim.

Ayrıca bana gönderdiğiniz iki öykümün kopyasını da tutuyorum. Bir dahaki mektubunuzda kitabımı olduğu gibi basmanın bir yolunu bulduğunuzu yazarsanız ve ölümsüz ruhunu kitabı basacak kadar tehlikeye atan bir matbaacı bulursanız, o zaman üç öyküyü birlikte göndereceğim. Eğer farklı düşünürseniz diğer on bir öyküyü de bana geri gönderebilirsiniz ve konuyu da sonra gözden geçiririz. İlişkımız böyle sonlanırsa doğal olarak çok üzülürüm. O zaman benim için felaket olur ama sizin, matbaacınızın vicdanını rahatlatmak için benden beklediğiniz hizmet benim gücümü aşar.

Saygılarımla, Jas A Joyce

1 Mayıs 1906'da Richards şöyle yazdı:

Mektubumda ya kendimi dikkatsizce ifade ettim ya da söylediğimi yanlış anladınız. Ne matbaacının dediğine ne de düşüncesine önem veriyor ya da değerlerine zerre kadar alıdırıyorum. Ama eğer bir matbaacının böyle bir görüşü varsa, kitap satıcılarının, kitabı alan kütüphanelerin ve genel okuyucunun hatırı sayılır ölçüde büyük bir bölümünün böyle düşüneceğinden emin olabilirsiniz.

5 Mayıs 1906

Via Giovanni Boccaccio 1, Trieste II, Avusturya

Sevgili Mr. Grant Richards,

İngiliz görüşünün barometresi olduğu anlaşılan matbaacının neden *İki Yiğit*'i basmayı red-

dettiğini ve *Suretler* öyküsüne neden o notları aldığıni söylemediğinize üzıldüm. *İki Yiğit* öyküsünde geçen, iki yiğidin geçimini sağlayan küçük altın para ya da onur anlayışı mı matbaacıyı şok eden? Her ikisinde de şok olacak bir şey göremiyorum. Kendisinin yiğitlik kavramı, (olasılıkla) Dumas'ın romanlarını okurken ve şövalyelerle soylu hanımların alımlı kıyafetler içinde sahnelendiği romantik oyunları izlerken gelişmiş. Fantastik görüşlerini değiştirip düzeltmeyi isteyeceğinden eminim. Kendisine Ferrero'nun¹³⁰ askerlerin ve (tesadüf eseri) yiğitlerin ahlak anlayışını incelediği yazılarını okumasını şiddetle öneririm. Ama bir yararı olmaz çünkü yüreğinin derinliklerinde bir militarist olduğuna eminim.

Suretler'de üç pasajın altını çizmiş:

"İdare edecek iki kurumu olan bir adam, tabii ki..."

"Farrington, uzakta oturanı almaya bir itirazı olmadığını söyledi ve kadına gülümsemeye başladı..."

"Cüretkâr bakışlarına devam etti ve bacaklarının duruşunu sık sık değiştirdi, çıkarken Farrington'ın sandalyesine süründü ve Cockney aksanıyla 'Pardon' dedi."¹³¹

130. İtalyan tarihçi ve antifaşist eleştirmen. Bismarck örneğinden yola çıkarak Puritancılık, cinsel sapkınlık ve askeri yıkıcılık arasında gizli bir ortaklık olduğunu savunur. (ç.n.)

131. Dublinliler 1914'te ilk kez yayımlandığında Joyce ilk ve ikinci cümleyi çıkarmıştır. Ancak birinci cümle daha sonra olduğu gibi kalmıştır. (bkn. *Suretler* s.) Üçüncü bölümü de şöyle değiştirmişti: "Kadın birkaç kere baktı ve kalkarlarken sandalyesine sürünüp Londra aksanıyla, 'Ah, Pardon!' dedi" bkn. *Suretler* s. (ç.n.)

İlk pasajı işaretlemesi damarlarında rahip kanı olduğunu düşündürüyor: Burada, ahlaksız bir ima kokusunun varlığı su götürmez. Bu pasaj bana *The Standart*'taki boşanma davası haberleri kadar çocukca geliyor. Ya da aynı matbaacının (ya da onun bir yakınının), okuyucularına, Mrs. Bilmemkimle Kaptan Bilmemkimin uygunsuz davrandıklarını yazmakla kalmayıp Mrs. Bilmemkimin Kaptan Bilmemkimle hangi sıklıkta uygunsuz davrandıklarını da aktaran ciddi gazete-yi okuyor (hayır, aslında daha çok gazeteyle işbirliği içinde) olması mümkün müdür acaba! "Kurum" sözcüğü kuşkusuz olsa olsa "uygunsuz davranmak" kadar hakaret içerebilir.

İkinci pasajı neden işaretlediğini anlamak daha kolaydır. Ve üçüncüyü de neden çizdiği açıktır. Ama yine bir sanatçı olarak benim bile ağzıma alamayacağım o kadar mahrem şey-leri yazan şu saygın yayın organının muhabirlerine gönderme yapacağım. At gözlüklü matbaacı! Neden Kutsal Ruhla dolu mavi kalemle bu pasajların üzerini çiziyor da arkadaşlarının boşanma, şiddet ve suç olaylarının haberlerini yapmalarına ses çıkarmıyor. Dahası bu haberler 'genel okuyucunun hatırı sayılır ölçüde büyük bir bölümü' tarafından okunacaktır.

Son olarak, 'kanlı' sözcüğü kaldı. Tabii, sözcükten ne anlı-yor ya da sözcüğü nereye çekiyor bilemiyorum ama kendi düz kaba anlayışıyla sözcüğü olduğu gibi gördüğü kesin. İkinci durumda itirazı saçmadır ve birinci durumda (benim bundan çıkardığım tek şeyi takip ederse) Meryem'in adını kirleten bir kullanıma, Tanrı'nın adını kirleten bir kullanımdan daha çok karşı çıkması gariptir. Nerede kaldı İngiliz Protestanlığı? Ben kendim modern İngiliz kitaplarında "Tanrı" ile "bela" ifadelerinin birlikte geçtiğine şahidim. Anlaşılan kurnaz bir Cizvit bizim sıkı Protestan'ı yolundan etmiş yoksa Bakire

Meryem'in onurunu bu kadar bakir bir tutkuyla savunuyor olmazdı.

Kendipayıma düşene gelince ben zaten anlatmam gerekeni anlattım. Amacım, ülkemin ahlaksal tarihinin bir kesitini yazmaktı ve Dublin'i de bu kesitin yeri olarak seçtim çünkü bana felçli durumun merkezi gibi geldi. Bu felçli durumu kayıtsız kitleye dört bakış altında sunmaya çalıştım: Çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve kamusal yaşam. Öyküler bu sıralamaya göre yerleştirildi. Büyük bölümünü ilkeli bir ketumluk göstererek yazdım. Ayrıca matbaacının kendisine sunulan şeyde değişiklik yapacak kadar cüretkâr olduğunu gördükten sonra kendi görüp duyduklarında çarpıtılacak çok daha fazla şey olduğu kanısındayım. Bundan daha fazlasını yapamam. Yazmış olduğum şeyi değiştiremem. Matbaacının şu an sözcülüğünü yaptığı tüm bu itirazlar, hem öykülerin konusu hem de öykülerin ele alınış biçimi olarak kitabı yazarken de kafamdaydı. Eğer bunlara kulak vermiş olsaydım kitabı yazmamış olurum. İnsanları incitmeden yazamayacağım sonucuna vardım. Matbaacı, *İki Yiğit* ile *Suretler*'i kötülüyor. Bir Dublinli, *Komite Odası'nda Ulusal Anma Günü'nü* kötüleyecek. Daha kötü niyetli bir soruşturmacı, *Bir Karşılaşma'yı* iğrençlik olarak niteleyecek ki matbaacı bunu görememiş çünkü dediğim gibi kendisi düz kaba bir adam. İrlandalı rahip *Kızkardeşler*'i kötüleyecek; İrlandalı pansiyon sahibi, *Pansiyon'u* kötüleyecek. Allah aşkına, matbaacı her şeyi kendine yontmasın!

Konunun, iki tarafı olduğunu açıkça görüyorum. Ama ne yazık ki ben yalnızca bir tarafında yer alıyorum. Size hangi tarafta olacağınızı söylemek haddim değil ama anlaşılan siz, gelecekle ilgili yanılmaz öngörülere fazlasıyla sahip olan matbaacının yanındasınız. Ne bugünkü İngiliz edebiyatının durumuyla ilgili bir şey biliyorum ne de Avrupa'nın alay

konusu olarak edindiği yeri hak edip hak etmediğini biliyorum. Ama Chaucer'ın zamanlarındaki gibi Avrupa'nın diğer ülkelerini takip ettiğinden kuşkuluyum. Bu olguyu yakından gözleme şansına sahipsiniz. Sizce, *The Second Mrs. Tanqueray*, Viktoryan döneminin bir kitap simsarı tarafından sansürlenmemiş ya da dönemin bir yayıncısı George Moore'un ya da Thomas Hardy'nin yazdığı bir kitabı geri çevirmemiş midir? Ve eğer bir değişim başlayacaksa neden şimdi başlamasın?

Sonuç olarak bana kendi geleceğimi ve sizin itibarınızı tehlikeye attığımı söylüyorsunuz. Size yukarıda yazdığım şekilde matbaacının itirazlarının ne kadar saçma olduğunu gösterdim ve neden *Dublinliler*'in bu haliyle genel ahlaka aykırı gelebileceğinin düşünüldüğünü anlamıyorum. Bana, şu şu öykülerin yayımlanmasında ısrar etmememi söylediğinizde bu önerilerinizi iyi niyetle yaptığınıza inanmak istiyorum. Ve ısrarcı olmam konusunda yanlış düşündüğümü sandığınızdan eminim. Ama eğer sanat başka bir sanat olsaydı, örneğin bir ressam olsaydım ve kitabım bir resim olsaydı, ben de belli değişiklikleri yapmayı reddetseydim beni bu kadar eleştirmeye kalkışmazdınız. Şimdi size önemsiz gelebilir ama ben bu ayrıntıları kaldırsaydım *Dublinliler* benim için tatsız tuzsuz bir şey olurdu. Aslında, ben, biraz da, eğer bu ve benzer noktalar yanlış görülüyorsa kitapta neyi beğendiğinizi merak ediyorum.

Şimdi mektubumun neredeyse kitabım kadar uzadığını görüyorum. İnandığım şekilde size nedenini açıklamak için itiraz ettiğiniz her noktaya değindim. Yine de benim görüşlerimi paylaşmazsanız benim için ne büyük bir hayal kırıklığı olacağını söylemedim. Hayal kırıklığı gibi bir konuda o kadar çok söyleyecek bir şeyim yok. Ama daha sonra binlerce pişmanlık ve suçluluk duygularımın kurbanı olmaktansa, böyle

bir hayal kırıklığına daha kolay alışabilirim. Bana inanın Mr. Grant Richards.

Jas a Joyce

10 Mayıs 1906'da Richards şunları yazdı:

Mektubunuz için çok teşekkürler. Öykülerinizi ben yazmış olsaydım, kesinlikle sizin tavrınızı sergilemek isterdim; ama ben yayıncı tarafında olduğum için böyle yapmanız için birden fazla neden olduğunu çok belirgin bir şekilde hissediyorum. Satsın ya da satmasın çok dikkate değer ve çarpıcı bir kitap yazmışsınız; istediğiniz de kesinlikle buydu –ülkenizin ahlaksal tarihinden bir kesit... Bu şekilde yayımlayacak bir yayıncı –gerçek bir yayıncı- bulamazsınız. . . Her şeyden öte, değiştirilmesi gerekenlerin yalnızca sözcükler ve cümleler olduğunu unutmayın ve bence, anlatmak istediği şeyi sözcüklerin ve cümlelerin tek bir dizilişinden başka dizilişlerine aktaramayan biri, İngiliz dilinin olanaklarını henüz fark etmemiş demektir. Ve bu sizin için geçerli değil.

Öykülerinizi okuyan kişi büyük olasılıkla yapıtlarından bildiğiniz Filson Young'dır. . . Yapıtınızı bu haliyle yayımlamanın olanaksızlığı konusunda benimle tamamen aynı görüştedir.

13 Mayıs 1906

Via Giovanni Boccaccio 1, Trieste II,
Avusturya

Sevgili Mr. Grant Richards,

Mektubuma o kadar genelleştirici bir cevap yazmış olduğunuza üzgünüm. Kitabı bu haliyle basmanın olanaksız olduğu konusunda sizinle aynı görüşü paylaşmamamı beklemenizi anlamıyorum. Hiçbir yayıncının bu kitabı basamayacağını belirtmeniz bana biraz kategorik geliyor. Aklınızdan geçirmeniz gereken en son şey yaklaşımımın kahramanca olduğu olgusudur. Asıl olgu, itirazlarınızda pek mantık görmiyor olmamdır.

*İki Yiğit'e, Suretler'*deki bir pasaja ve *Lütuf*'taki "kanlı" sözcüğüne itirazlarınız var. Kitabımı basmanıza engel olan tek bunlar mı? Sondan başlarsak: "kanlı" sözcüğü aşağıdaki pasajda iki kere geçiyor.

- "Çavuşun önünde kanlı kocaman bir lahana ile kürek gibi kanlı bir kaşık..."¹³²

Bunu değiştirebilirim, ille de ısrar ediyorsanız. Bunu yapmak için bir neden görmüyorum ama bu kitabımı basmanıza engel oluştuyorsa "kanlı" yerine bir başka sözcük koyabilirim. Ama başka yerlerde de geçiyor: *Komite Odası'nda Ulusal Anma Günü, Pansiyon ve İki Yiğit'te*.

132. (bkn. Lütuf, s.)

-“Ve bir gün bana iki kanlı puro getirdi”¹³³

İki Yiğit’ten.

-“İşte, baykuş gözlü kanlı annesi tarafından saçı kırıştıncaya kadar tahttan uzak tutulan ve şimdi tahta çıkan bir adam bu.”¹³⁴

Komite Odası’nda Ulusal Anma Günü’nden

-“bir daha kız kardeşine böyle bir şeyi denemeye kalkışanın dişlerini kanlı boğazından aşağıya göndereceğini söyledi.”

Pansiyon’dan

İlk pasajı değiştirebilirim. İkinci pasajı (sonsuz kere pişman olarak) yalnızca sözcüğü atarak değiştirebilirim. Ama üçüncü pasajı kesinlikle değiştiremem. *Pansiyon’u* kendiniz okuyun ve ne düşündüğünüzü bana açıkça söyleyin. Sözcük, tam kullandığım ifade, bençe okuyucu üzerinde benim yaratmaya çalıştığım etkiyi yaratabilen İngiliz dilindeki ifadedir. Gerçekten de bunu göremiyor musunuz? Ayrıca sözcük, bir kere kitapta geçmişse üç kere de geçebilir pekâlâ. Ne dine karşı herhangi bir hakaret içermektedir ne de uygunsuz bir sözcüktür ve bu sözcük yüzünden kitabımın yayımlanamaması biraz gülünç değil mi?

133. Joyce öyküdeki bu pasajı, ‘Annesi yüzünden saçı kırıştıncaya kadar tahttan uzak kalan ve şimdi tahta çıkan bir adam bu.’ olarak değiştirmiştir. (bkn. Komite Odası’nda Ulusal Anma Günü, s.)

134. Joyce burayı şöyle değiştirdi: Saçı kırıştıncaya kadar annesi tarafından tahttan uzak tutulan ve şimdi tahta çıkan bir adam bu. kaldı; (bkn. Komite Odasında Ulusal Bayram Günü, s.)

Suretler'e yapılan itirazlar bana ufak tefek, önemsiz şeyler gibi geldi. Dünyada bu devirde samimi Latinlerin “özgürlükler ülkesi” dedikleri bir ülkede, “iki kurum” a yapılan bir göndermenin yazılı basında görünemeyeceği ya da “bacaklarının duruşunu sık sık değiştiriyordu” diye bir cümle yazamayacağım olgusu mümkün müdür? Bu bağlamda *Areopagitica'yı*¹³⁵ gündeme getirmek, sanatçıyı matbaacı kadar gülünç bir duruma sokmak demektir.

Benden istediğinizin yani ordan burdan bir sözcük çıkarmanın önemsiz bir şey olduğunu söylüyorsunuz. Ama her şey bir yana, bir öyküdeki böyle temizliklerin ölümcül olabileceğini açıkça göremiyor musunuz? Karşı çıkılan yerlerin gereksiz ve basılmasının olanaksız olduğunu söyleyemiyorsunuz. Kaldı ki kitabın sesini onaylıyorsunuz. Kitabın sesini meşru gören birinin, bu gerekli ve dikkatle seçilmiş ayrıntıları nasıl gayrimeşru gördüğünü anlayamıyorum. Bu itirazların bana mantıksız geldiğini belirtmeliyim. Neden *Bir Karşılaşma'nın* temasına; “Bir iki dakikalığına ayrılmak zorunda olduğunu söyleyerek yavaşça ayağa kalktı...”¹³⁶ pasajına karşı çıkmıyorsunuz? Neden *Pansiyon'un* temasına karşı çıkmıyorsunuz? Neden *Kraliyet*

135. John Milton'ın basın özgürlüğü konusundaki konuşmasının adı, Atinalı bir hatip olan Isokrates'in (MÖ 436-338) okunmak için yazılan konuşması “*Logos Areopagiticos*” dan gelir. Areopagitos Atina'daki efsanevi tepenin adıdır ve meclis de bu adı taşır. (ç.n.)

136. Bkn. *Bir Karşılaşma*, s.

ailesiyle Kutsal Ruh, Dublin Polisi, Dublin Belediye Başkanı, şehirler, İrlanda Parlamenter Partisi gibi şeylerle ilgili imaları sansürlemiyorsunuz? Son mektubumda söylediğim gibi eğer bu pasajlar çıkarılacaksa kitaptan geriye beğenilecek ne kaldığını anlayamıyorum. Hakaret içerebilecek herşeyi atarsam kitaptan geriye ne kalır? Başlık, belki de?

Fazlasıyla çekingen olduğunuzu söyleme izin verin. Bana göre kitapta “olanaksız” hiç bir şey yok. Kitabı bastığınız için mahkemeye verilmeyeceksiniz. Bence, olsa olsa bazı eleştirilenler beni “İrlandalı Zola” olarak yargılayacaklar. Ama böyle bir eleştiri bile sizi kitabı çikarmanızdan alıkoyacak kadar korkunç değil. Tahmin edeceğiniz gibi ben bir işadımı değilim ama tüm bu itirazların neden en başta ortaya konmadığını merak ediyorum. Sözleşme imzalandığında her şeyin bittiğini düşünmüştüm. Ama şimdi, ne yazık ki, sınırlarımı bozmak üzere olan bu mektuplaşma işinin içine daldım.

Cebime girecek para benim için çok bir şey değil. Tabii ki kitabın basıldığını görmek hoşuma gider ve tabii ki bundan para kazanmak isterim. Ama öte yandan, her ne yeteneğim varsa, halka bunun orospuluğunu yapmaya niyetim yok. (Bu mektup yayımlanmak üzere yazılmadı.) Yeni bir patlayıcıyı test etmek üzere Savaş Bürosu’ndan gelen bir temsilci, yeni bir ilacı öven işinin ehli bir doktor, yeni bir bisikleti de-

neyen biri ya da yeni bir bestecinin parçasını söyleyen ünlü bir tenor değilim. Eğer kitap sizin yayınevinizden çıkmazsa çok üzüleceğinizi söylüyorsunuz. Ben aşırı derecede üzüleceğim. Ama ne yapabilirim? Konuyu tekrar tekrar gözden geçirdim ve kitaba yeniden baktım; bence bir bardak suda fırtına koparıyorsunuz. Bunu, lütfen size bir kızgınlık olarak okumayın ama son sözüme bakın. Çünkü kendi yazımı kendime karşı getiren bu mektupların hiç değilse kötü etkisi konusunda sizi temin ederim. Eylem, sizin de düşündüğünüz gibi, yine de en iyisi. Ben üzerime düşeni yaptım.

İnanın bana sevgili Mr. Grant Richards.

Saygılarımla, Jas A Joyce

16 Mayıs 1906'da Richards şunları yazdı:

...Kişisel olarak, belki, şu anki halleriyle yayıncısına zarar verebileceğini söylesem de tartıştığımız diğer öykülere hiçbir itirazım yok. Çeşitli nedenlerden ötürü hiç istemediğim, saldırıya açık bir noktaya geldik. Bununla birlikte *Lütuf*'taki sorunlu sözcüğü değiştirmeyi kabul ediyorsunuz: Bu çok iyi. *İki Yiğit*'tekini, *Komite Odası'nda Ulusal Anma Günü*'ndekini kabul ediyorsunuz. *Pansiyon*'dakini olduğu gibi bırakın.

Suretler'deki "iki kurum"a yapılan imayla ilgili bir düşüncem yok. Ama diğer pasaj gerçekten de çıkarılmalı.

Düşününce, *Bir Karşılaşma*'nın tamamen çıkarılmasını istemek durumundayım.

İki Yiğit, kesinlikle atılmalı. Belki de aslında kitabınızın özgün halinin bir parçası olmadığı için bu öyküyü daha kolayatabilirsiniz.

Böylece aramızdaki zorluklar azalıyor...

20 Mayıs 1906

**Via Giovanni Boccacio 1, Trieste II,
Avusturya**

Sevgili Mr. Grant Richards,

Aramızdaki zorlukların azaldığını söylüyorsunuz. Eğer bu doğruysa bunları azaltan benim. İlk mektubunuzu hatırlarsanız sizin tarafınızdaki zorlukların biraz daha büyüdüğünü görebilirsiniz. Ben, üç öyküdeki değişiklikleri yapmayı kabul ederken, siz sadece ben size söz edinceye kadar dikkat etmediğiniz, itiraz etmemiş olduğunuz öyküdeki kullanıma izin veriyorsunuz. Dahası şimdi benden *Bir Karşılaşma* öyküsünü tamamen atmamı istiyorsunuz. İlk mektubunuzda bundan hiç söz etmemiştiniz ve içindeki "iğrençlikten" söz eden yine benim. *Suretler*'deki tartışmalı pasajlardan birini sizin kabul ettiğiniz doğru ama dediğinize bakılırsa bu konuda bir düşünceniz yok; anladığım kadarıyla verdiğiniz ödünün bedeli, benim verdiklerimden daha hafif olmuş.

Tüm bu olgulardan sizin itirazlarınızı dikkate almaya çalıştığımı görebilirsiniz diye bahsediyorum. *Lütuf, Komite Odası'nda Ulusal Anma Günü* ve *Pansiyon* konusunda anlaşıyoruz. Geriye, *Suretler*'deki sadece ikinci pasaj ve

İki Yiğit kalıyor. *Suretler*'i tekrar okumanızı rica ediyorum. Anlatılan olay (eğer fikrimin bir önemi varsa) olmazsa olmazdır. Öykünün can alıcı yerinde geçiyor ve eğer çıkarılırsa, sonundaki etki (bence) kaybolur. Yine de bana olayı atmadan değiştirebileceğim herhangi bir sözcük ya da ifadeyi açıkça işaret ederseniz (görürsünüz ki zorlukları azaltan gerçekten de benim) hiç istemesem de isteklerinizi karşılamaya çalışacağım.

İki Yiğit'teki sorunlu sözcüğü çıkarmayı kabul ettim. Öyküyü, kitaptan çıkarmak gerçekten de felaket olur. Kitaptaki en önemli öykülerimden biridir. Bunun yerine diğerlerinin *beşini* (adlarını verebilirim) feda etmeyi tercih ederim. Beni en çok mutlu eden (*Komite Odası'nda Ulusal Anma Günü*'nden sonra) bu öyküdür. Sizin korkularınızı azaltacak bir şeyler yaptığımı gösterdim. Ama benden kitabımı sakatlamamı isteyemezsiniz!

Bir Karşılaşma'ya yaptığınız itirazınızı (ki bunu zorlayan benim) o kadar yumuşak yapmışsınız ki bunun zorluklarımızdan biri olduğunu düşünemiyorum bile. Eğer kitabım bir fanzine dönüşmeyecekse matbaacının mümkün olduğunca çabuk işe burnunu sokmasını bütün ciddiyetimle istiyorum çünkü her bir mektup benim tarafımdan küçük ödünler gerektirirken aynı zamanda sizden de yeni talepler getiriyor. Ve dediğim gibi tüm bu korkularınızın abartılı olduğunu düşünüyorum. Şu an

üzerinde tartıştığımız pasajların ve deyimlerin çoğu sizin gözünüzden kaçmış. Bunları size gösteren benim. Ve sizin (iş, üzerinde düşün- düğü kitaplarda böyle şeyleri görmek olan) göz- zünüzden kaçanların, kitapları tamamen başka nedenlerle okuyan bir kitle tarafından kesin-likle inceleneyeceğini mi düşünüyorsunuz?

Daha önceki mektuplaşmamızda söz etti-ğiniz karşılıklı görüşmenin mümkün olma-masına çok üzülüyorum. Bir görüşmeyle şu anki konumuza getiren her ne etki varsa hep- sini çok daha kolay yok edebileceğime inanı-yorum. Felakete gelince eğer kitap şu anki ha- liyle yayımlanırsa sonuç, beni sizden daha çok vuracaktır. Eleştirmenler (bence) yayıncıdan çok yazara saldırmayı severler. Ve sizi temin ederim ki saldırıları hiçbir şekilde ölümümü hızlandırmayacak. Dahası finansal başarı açı- sından da bana öyle geliyor ki söz konusu oku- yucunun, basın (bu şekilde) kitaba saldırısı, hatta şiddetle örgütlü bir saldırısı, inanç ya da ahlak açısından bir tehlike göstermeyen her kitabın çıkışını selamlayan yorgun tasdik ko- rosunun yazdıklarından çok daha fazla ilgisini çeker.

Benim konumumda mümkün olmayan ve mantıksız olmayan herhangi bir şey göremez- siniz. Her şeyi enine boyuna açıkladım ve tar- tıştım; açıklamanın ve tartışmanın faydasız ol- duğu yerde kendimi benden isteneni yapmaya zorladım; istemediğiniz şeyi bile kabul etmeye

çalıştım. Teslim olmadığım noktalar kitabı bir arada tutan noktalardır. Eğer onları çıkarırsam ülkemin ahlaksal tarihinin bir kesitinden geriye ne kalır! Bunları tutmak için kavga veriyorum çünkü benim ahlaksal tarih kesitimi tam olarak yazdığım şekilde yazmakla ülkemin ruhsal özgürlüğüne doğru adım attığıma inanıyorum. Hiç olmazsa, en azından kitabı yazarken bana bir mum gibi hizmet eden bu samimi yanılsamayı bir kenara atmadan önce, şu an önümüzde duran İngilizce yazılmış İrlanda edebiyat tarihini gözünüzün önüne getirin. Bana inanın, sevgili Mr. Grant Richards.

Saygılarımla, Jas A Joyce.

7 Haziran 1906'da Grant Richards şunları yazdı:

Bir Karşılaşma'yı ilk okuduğumda oldukça dikkat ettim ve bir danışman bize bu öyküyü atmamız gerektiğini söyledi. Benim kuşkularım vardı ve buna gerek olmadığı kararına vardım... *İki Yiğit'e* gelince öyküyü bu haliyle yayımlamanın sizin de belirttiğiniz gibi okuyucunun dikkatini kitaptaki diğer yerlere yöneltecektir; ama bu öykü olmadan diğer konular bir sorun çıkarmayacaktır. Her ne kadar bunu istemeyeceğinizi bilsem de Belki de *İki Yiğit'i* yeniden yazabilirsiniz diye düşünüyorum.

... Kitabı bu haliyle yayımlayamayız. Ne yazık ki bu açıktır. Ancak benim önerdiğim de-

gişikliklerden ve atmalardan sonra yayımlayabiliriz.

10 Haziran 1906

**Via Giovanni Boccacio 1, Trieste II,
Avusturya**

Sevgili Grant Richards,

Gönderdiğiniz mektuplara bakarak, kitabı iki ay önce matbaacılara gönderdiğinizi öğreniyorum. Ancak basılması, itirazlarınıza karşı verdiğim cevapların neden olmadığı bir sürü ve gereksiz mektuplarla gecikti. Bu mektuplaşmalar benim için büyük ve sürekli bir kaygı kaynağı, ayrıca şimdi fark ediyorum ki hiçbir işe yaramamış.

Son mektubumda açıkça belirttiğim gibi aramızdaki zorlukları azaltan bendim ki bu zorluklar bence daha önceki bir aşamada ortaya konulmalıydı. Bu sabahki mektubunuzdan, on beş gün önceki mektubumda belirttiğim ödünleri onaylayıp onaylamadığınızı çıkarmıyorum.

Kitabımı savunmak için ekleyecek başka bir şeyim yok ama bana göre hayali bir korkudan çekindiğinizi tekrar edebilirim. Hakkında hiçbir şey bilmediğim başka zorluklarınız olabilir çünkü sizi rahatsız edenin kamuoyunun görüşü olduğunu düşünmüyorum.

Bana gelince gelecek ay bu güzel kentten ayrılıyorum ve bir bankada çalışmak üzere

Roma'ya gidiyorum. Yıllık maaş (150 Sterlin) şu anki asıl gelirimden iki katı olacağından ve çalışma saatlerim de azalacağından Roma'da bir yıl ya da en fazla bir buçuk yıl içinde ilk romanımı bitirmeyi umuyorum. Bundan söz ediyorum çünkü önceki mektubunuzda mali durumumu sorma nezaketi göstermişsiniz.

İnanın bana, sevgili Mr Grant Richards,
Saygılarımla.

Jay A Joyce

14 Haziran 1906 Grant Richards şunları yazdı:

Bir yanlış anlamayla karşı karşıyasınız: Kitabınız matbaaya gitti; bir sayfayı hazırladılar; *İki Yiğit*'ten bir sayfa; olduğu gibi bastılar ve bana okuttular. Daha önce okumamıştım. Ve bu beni sorgulamaya götürdü.

Eğer mektuplarımı dikkatlice okursanız adımızı nerede görmek istediğimizi ve nerede görmek istemediğimizi görürsünüz. Bu yüzden karar size kalmış.

Özellikle 16 Mayıs tarihli mektuba, sizin tarafınızdan verilecek belli ödünlerle ilgili olarak yazılan mektuba bakın. Birinci paragrafta ayrıntılanan o ödünleri vermeye hâlâ hazır olduğunuzu varsayıyorum.

Kitabı basacaksak, *Suretler*'de yer alan bir pasaj çıkarılacak.

Bir Karşılaşma'yı tamamen çıkarmak istiyoruz ama siz diğer konularda ödün verirsiniz biz

de bunu koymanıza izin vereceğiz.

İki Yiğit'i, benim 7 Haziran tarihli mektubumda önerdiğim gibi yeniden yazmadığınız müddetçe tamamen çıkarmak istiyoruz.

Ne yazık ki şu günlerde önemli bir eleştirmen satın alamıyorsunuz. . .

Umarım bize romanınızı okuma şansı verirsiniz.

İnanın bana, sevgili Mr. Joyce.

16 Haziran 1906

**Via Giovanni Boccacio 1, Trieste II,
Avusturya**

Sevgili Grant Richards,

16 Mayıs tarihli mektubunuza ve özellikle birinci paragrafa baktım: Benim üç yeri atmaya kabul ettiğim takdirde siz öykülerden birinde geçen sözcüğü tutmamı kabul ediyorsunuz. Bu üç ödünü hâlâ belli koşullarda vermeye hazırım.

Aynı mektubun ikinci paragrafı sizin itirazlarınızdan birini geri çektiğinizi ve öyküdeki tartışma konusu olan bir başka yerin çıkarılması gerektiğini yazıyor. Bu öyküde birinin mavi kalemle işaretlediği iki tane daha yer var. Ve cevap olarak pasajı değiştirebileceğimi ama atmayacağımı belirttim. Şimdi siz, bu iki pasajdan birinin atılması gerektiğini söylüyorsunuz ve sanırım siz bunu benim önerdiğime karşı bir çözüm olarak olarak tercih ediyorsunuz, yani karşı çıkılan iki ifadenin geçtiği pasajın

değiştirilmesini seçiyorsunuz.

16 Mayıs tarihli mektubunuzun üçüncü paragrafında özgün kitaptaki bir başka öykünün de atılmasını istediğinizi ama eğer ben diğer noktalarda ödün verirsem bu konuda ısrar etmeyeceğinizi belirtmişsiniz. Cevap olarak yukarıda geçen ödünlere verdiğimi yazdım.

Aynı mektubun dördüncü ve beşinci paragraflarında *İki Yiğit* öyküsünün kesinlikle çıkarılması gerektiğini söylemişsiniz. Hatta öykü özgün kitabın bir parçası olmadığı için öyküyü daha kolay çıkarabileceğimi belirtmişsiniz. Buna cevap olarak da o öyküdeki bir yeri atmayı zaten kabul ettiğimi; bana göre kitaptaki en önemli öykülerden biri olduğunu; yeniden yazmanın hiçbir yolunun bulunmadığını ve atılmasının kitabımın bütün özelliğini yitirmesine yol açacağını söyledim. Eğer öyküyü kitaptan çıkarmazsanız daha önce yazdığım gibi bu öyküdeki “kanlı” sözcüğünü atmayı kabul ediyorum.

Sanırım şimdi benim konumumla ilgili daha açık bir fikriniz var. Özgün kitaptaki yapmayı kabul ettiğim uzlaşmalar yalnızca *İki Yiğit*’in de kitapta yer alması koşuluna bağlıdır. Özgün kitabın bir parçasını olmasa bile siz öykünün yazılıyor olduğunu biliyordunuz ve sonunda kitap basılmaya giderken bunu da eklemiştiniz. Kendi isteğimle atmayı kabul ettiğim sözcüğün çıkarılmış haliyle *İki Yiğit*’i kitaba koyamazsanız diğer değişiklikleri yapmamı sağ-

layan neden ortadan kalkar ve bu durumda bu öykü olmadan ancak özgün olarak yazdığım şekilde kitabı basmanıza izin veririm. Kaldı ki size söylediğim gibi, bu öyküyü çıkarmanın kitabıma neredeyse ölümcül bir hasar vereceğini düşünüyorum.

Benim kapatmış olduğumu düşündüğüm konu yani matbaacınızın görüşü, 14 Haziran tarihli mektubunuzda yine hortluyor. Bu hayalet benim için en tatsız yan ve umarım mektuplaşmalarda yeniden sorun çıkarmaz. Onun varlığının gizemli konularına girmek istemiyorum; örneğin, vicdanını ve kültürünü nasıl oluşturdu; ülkenizde bir yazarın işleriyle şu onurlu adının yan yana getirilmesine nasıl izin verildi; nasıl kamuoyunun görüşünü temsil eder oldu; kitaplara genel bir şekilde bakmak üzere konumlandığı yerde nasıl oldu da sihirli bir şekilde ortalığı aydınlatmaya başladı ve (tesadüfen) neden kitabımı, altıncı öykünün (kopyada 5A olarak geçen) üçüncü sayfasından basmaya başladı? Bunlar benim için gizemini koruyan şeyler ve böyle de kalabilir. Ama bir matbaacının, kitabımı, benim adıma yazmasına izin veremem. Avrupa'nın hiçbir uygar ülkesinde, kanımca, ağzını açmasına izin verilen bir matbaacı yoktur. Eğer yapılacak herhangi bir itiraz varsa onu da kitap teslim edildiğinde yayıncı yapabilir. Eğer yayımlamayı kabul ederse matbacıya basması için para öder ve kabul etmezse matbaacıyı kitabı basma zahmeti-

ne sokmaz. Bir matbaacı sadece yevmiyeyle ya da iş başına tutulan bir işçidir.

Bu günlerde önemli bir eleştirmen satın almanın olanaksız olmasına sevindim ve şaşırdım. Belli ki ben Britanya Adaları'ndan ayrıldığımdan beri olağanüstü bir dinsel devrim olmuş. Ben, kısaca, yazarlar arasında kendini aptal yerine koyma ve kendini satma uygulamalarının moda olmaktan çıktığını duymayı beklerim.

Mektubunuzun son paragrafında Roma'da buluşma olasılığından söz ediyorsunuz. Tartışmalı noktalar üzerinde yazışmalar bana hiç de tatmin edici gelmediğinden böyle bir buluşmadan memnun olurum. Bununla birlikte, altı yedi mektubun gidip gelmesiyle umarım şimdi kendi saygın tutumlarımızın açık bir şekilde anlaşıldığı bir noktaya vardık.

Son olarak bu kadar çabuk cevap verdiğiniz için teşekkür ediyorum ve bunu da aynı çabuklukla cevaplarsanız çok memnun olurum. İnanın bana sevgili Mr. Grant Richards.

Saygılarımla

Jas A Joyce

23 Haziran 1906

Via Giovanni 1, Trieste II, Avusturya
Sevgili Mr. Grant Richards,

Kitabın kopyası sağ salim elime ulaştı. Önümüzdeki birkaç gün bir çeviriyle uğraşıyor olacağım ama gelecek hafta bütün kitabın

üzerinden geçeceğim ve neler yapabileceğime bakacağım. *Pansiyon* dışında, öykülerde geçen tüm “kanlı” sözcüklerini atacağım. O kadar sert karşı çıktığınız için *Suretler*’deki pasajı yeniden yazacağım. Bunlar, içimden gelerek yapacağım değişiklikler değil ve yalnızca *İki Yiğit*’i kitapta tutacaksınız diye bu kadar ödün veriyorum. Eğer öyküyü yayımlamanız için hiçbir yol göremiyorsanız zamanımı boşa harcamış olacağım. Ön dördüncü öykü, *Küçük Bir Bulut*’a gelince, onda itiraz edecek bir şey bulacağınızı sanmıyorum. Söylediğiniz gibi diğer öyküleri size geri gönderirken onu da göndereceğim.

Benim önerilerimden bazıları size gülünç gelebilir. Ve sanırım size başka bir matbaacı bulmanızı önermemin de bir faydası yok. Ya doğuştan aptal olan bir insanı ya da -böyle birisi bulunmazsa- “konuyu tartışmayacak” birini bulmanızı tercih ederdim. Ama bunu geçelim.

Dublinliler’in ahlaka aykırılıktan dava edilebileceğiyle ilgiyi düşünceniz bence tartışmaya olağanüstü bir katkı yapıyor. Bazı inanılmaz embesillerin İngiltere’de olay çıkardıklarını biliyorum ama uygar bir okuyucu, kitabıma yapılan bu suçlamaya nasıl olur da kulak verir anlayamıyorum. Yazdığım şeyin, ahlaka aykırı olup olmamasına pek de aldırımıyorum ama eğer sözcüklerin anlamını kavırıyorsam *Dublinliler*’de ahlaka aykırı hiçbir şey yazmadığımı söyleyebilirim.

Bu mektupla birlikte size bir Dublin gazetesi gönderiyorum. Kelt ulusunun *Punch* ya da *Pasquino*'ya denk gelebilecek en başta gelen mizah gazetesidir. Bütün dünyanın bildiği gibi İrlandalıların ne kadar nüktedan olduğunu görebilmeniz için gönderiyorum. Karikatüristlerin tarzı ne kadar sanatsal olduklarını gösterecektir; kendi gözlerinizle İrlandalıların yeryüzündeki en nüktedan ırk olduğunu göreceksiniz. Belki de bu sizi *Dublinliler*'i yeniden değerlendirmeye itebilir. Kül çöplüklerinin, eskimiş tütünlerin ve pis şeylerin kokusunun öykülerimde dolaşması benim suçum değil. İrlandalıların, benim güzelce parlattığım gözlüklerimden kendilerine şöyle iyi bir bakış fırlatmalarını önleyerek, İrlanda'nın uygarlık' sürecini baltaladığınıza ciddi olarak inanıyorum.

Bana inanın sevgili Grant Richards.

Saygılarımla, Jas A Joyce

James Joyce ile Grant Richards arasındaki mektuplar burada birden kesiliyor. Daha sonra kardeşi Stanislaus Joyce'a yazdığı mektuplarında konudan söz etmeye devam ediyor.

Joyce, 7 Ağustos 1906'da, Stanislaus Joyce'a yazdığı mektupta "*G. R.'dan (Grant Richards) haber var mı? Dublin'den ne gelirse bana gönder ve mektuplarına tarih at,*" diye yazıyor.

19 Ağustos 1906, Stanislaus Joyce'a yazdığı mektupta, "*Yarıştan Sonra'yı da yeniden yazmak isterdim ama G. R. (Grant*

Richards) bana basacağına dair bir şey yazsa kitabı olduğu gibi gönderirim,” diye yazıyor.

31 Ağustos 1906’da, Stanislaus Joyce’a yazdığı mektupta, “Bir hafta önce Grant Richards’a mektup yazdım. Tabii ki cevap yok,” diye yazıyor.

6 Eylül 1906’da Stanislaus Joyce’a yazdığı mektupta, “Grant Richards’tan ne bir mektup ne bir ses var,” diye yazıyor.

25 Eylül 1906’da Stanislaus Joyce’a yazdığı mektupta, “Dün yine G. R.’ye (Grant Richards) yazdım,” diye belirtiyor.

24 Eylül 1906’da Grant Richards şöyle cevap veriyor:

.. İtirazlarımıza –size açıklamaya çalıştığım gibi, bizim kendimizin değil, diğer insanların önyargılarına dayalı itirazlara- karşı kesinlikle iyi bir yöntem izlemiştiniz. Ama hâlâ, bence başarılı olamayacak, okuyuculara yayıncıya karşı önyargılı bir tutum aldıracak ve ilerki yapıtlarınızın başarı kazanmasının önüne dikilecek türden bir kitap olarak duruyor.

Richards, aynı mektupta, Joyce’tan yazdığı romanını göndermesini istiyor ve yayımlanması durumunda *Dublinliler*’in de arkasından yayımlanacağını yazıyor.

30 Eylül 1906’da Stanislaus Joyce’a yazdığı mektupta, “Henüz G.R.’ye (Grant Richards) cevap vermedim. Ama bütün konuyu Arthur Symons’a yazdım. Symons cevap verdiğinde G.R.’ye yazmayı umut ediyorum.

4 Ekim 1906 Stanislaus Joyce’a yazdığı mektupta, “G.R.’ye (Grant Richards) gelince, mektubuna cevap vermedim. Symons’a

durumu başından sonuna kadar aktardım ve önerisini istedim.” diye yazıyor.

18 Ekim 1906’da Stanislaus Joyce’a yazdığı mektupta, “Yaptığım değişikliklerle birlikte kitabı tamamen reddetmeye karar verip vermediğini Grant R.’ye sordum. Eğer kitabı yayımlamayı kabul etmezse Yazarlar Derneği’ne yazıp ona karşı dava başlatacağım,” diye yazıyor.

11 Şubat 1907’de Stanislaus Joyce’a yazdığı mektupta, “Yasalarla son didişmem bana 30 franka patladı ve Grant Richards’a sıfır,” diye yazıyor.

1909’da Joyce, Dublin’deyken Dublinliler’i yayımlamayı kabul eden Dublinli bir yayıncı olan Maunsel Company’yle görüşür ve şirketin menajeri George Roberts’la bir sözleşme imzalar. 1910’da Trieste’ye geri döner. Roberts, Dublinliler’i basmayı geciktirir. Başına son derece tatsız olaylar gelir.

Joyce pek çok gazetenin editörüne aşağıda kitabının başına gelenleri anlattığı yazının kopyasını gönderir. Sinn Fein’de 2 Eylül 1911’de ve Northern Wing’de (Belfast) 26 Ağustos 1911’de yayımlanır:

Editöre,

İngiltere’de ve İrlanda’daki yazarlığım bugünkü koşullarına bir parça ışık tutacak olan bu mektubu yayımlar mısınız?

Yaklaşık altı sene önce Londralı bir yayıncı olan Mr. Grant Richards, tarafımdan yazılan *Dublinliler* adını taşıyan bir öykü kitabının

yayımlanması için sözleşme imzaladı. On ay kadar sonra, bir öyküyü ve diğerlerinden bazı pasajları atmamı istedi. Söylediğine göre matbaacısı bu pasajları baskıya koymayı reddetmiş. Ben her ikisini de yapmayı reddettim ve Mr. Richards'la aramızda üç aydan fazla süren yazışmalar başladı. Roma'daki (o sırada yaşadığım yer) uluslararası bir jüriye gittim ve onlar bana bu pasajları çıkarmamı önerdi. Bunu reddettim ve kitabımın kopyası bana geri geldi. Yayıncı, basma sözüne rağmen kitabı yayımlamayarak reddetti ve sözleşme bende kaldı.

Altı ay sonra Marsilya'dan Mr. Hone adında biri kitabımın kopyasını Dublin'deki Messrs Maunsel'e göndermemi istedi. Ben de gönderdim. Ve yaklaşık bir yıl sonra Temmuz 1909'da Messrs Maunsel kitabın en geç 1 Eylül 1910'da basılması için bir sözleşme imzaladı. Aralık 1909'da Messrs Maunsel'in menajeri öykülerden birinde geçen bir pasajı, *Komite Odasındaki Ulusal Sarmaşık Günü* adlı öyküde geçen Kral VII. Edward'a yapılan bir göndermeyle ilgili yeri çıkarmamı istedi. Hiç içimden gelmeyerek bunu kabul ettim ve bir iki yeri değiştirdim. Messrs Maunsel, sürekli olarak kitabın basılmasını erteledi ve sonunda pasajı çıkarmamı ya da tamamen değiştirmemi istedi. Londra'daki Mr. Grant Richards'ın, VII. Edward hâlâ hayattayken pasaja hiç bin itirazı olmazken, VII. Edward tarihi karıştığında neden İrlandalı bir yayıncının itiraz ettiğini anlamadığını belirte-

rek isteneni yapmadım. Tahkime gitmeyi ya da kendi yazdığım bir açıklama notuyla pasajı silmeyi teklif ettim ama Messrs Maunsel iki çözümü de reddetti. Mr. Hone'a gelince (en başta bana yazan kişi) konuyla ilgili hiç bir sorumluluk almadı ve yayıncıyla hiçbir teması geçmedi. Dublin'deki bir avukata gittim. Birleşik Krallık'ta ikamet etmediğim için mahkemeye 100 pound ödemediğim sürece Messrs Maunsel'e karşı sözleşmeyi ihlal etmekten dava açamayacağımı, eğer tartışmalı pasaj herhangi bir şekilde krala hakaret olarak görülürse Dublin jürisinden kendi lehime bir sonuç çıkmayacağını söyleyerek pasajı atmamı söyledi. Ben de pasajı işaretlediğim prova baskıyı da ilâştirerek şu anki kral V. George'a mektup yazdım ve onun görüşüne göre pasajın (öyküdeki kişinin kendi sosyal sınıfının kullandığı bir takım ifadelerin olduğu pasaj), babasının anısına hakaret olarak yayımlanmasının önüne geçilmesinin gerekip gerekmediğini bildirmesini rica ettim. Majestelerinin özel sekreteri bana şu cevabı yazdı:

"Buckingham Sarayı

Majestelerinin özel sekreteri, Mr. James Joyce'a mektubunun ulaştığını bildirmek ve Majestelerinin bu tür konularda görüşlerini bildirmesinin uygun olmadığını iletmek üzere talimat almıştır. İlişik bu mektupla geri gönderilmiştir. 11 Ağustos 1911"

Bu kitabı yedi sene önce yazdım ve hakla-

rımın korunacağına ilişkin hiçbir şansımın olmadığını gördüm. Buradan Messrs Maunsel'e herkese açık olarak hangi değişiklikle ya da hangi pasajı atarak basmak istiyorlarsa kitabımı öyle basmalarına izin verdiğimi açıklıyorum ve yayımladıklarının benim kafamı ve zamanımı verdiğim şeyi andırmasını umacağım. İrlandalı yayıncı olarak Messrs Maunsel'in tutumunu İrlanda kamuoyu değerlendirebilir. Bir yazar olarak beni bu duruma getiren sistemi (yasal, toplumsal ve törensel) protesto ediyorum. İlginiz için teşekkürler.

James Joyce

James Joyce, mektubun bir kopyasını Grant Richards'a da gönderir. Richards, mektubu alır almaz hemen cevap yazar. 28 Ağustos 1911 tarihli mektubunda Richards şunları yazdı:

"Sevgili Mr. Joyce, doğal olarak basına göndermiş olduğunuz ve bana bir kopyasını gönderme nezaketinde bulunduğunuz mektubunuzla ilgileniyorum. . .

Kitabınızı sık sık düşündüm ve aramızda ne geçmiş olursa olsun, sizin için uygun bir zamanda yazdığınız başka bir şeyi görmek isterim. Umarım tereddüt etmezsiniz. Saygılarımla."

Joyce, 1912'de Dublin'e döndüğünde Dublinliler konusuna bir son nokta koymak ister. Ancak Messrs

Maunsel'den George Roberts türlü takdiklerle düşmanca bir tutum izler; sonunda kitabı basmayı reddeder ve matbaacı da baskı sayfalarını Joyce'a vermez. Joyce bir daha hiç İrlanda'ya dönmemek üzere Trieste'ye geri döner.

Joyce, Dublinliler'i yayımlatmak için yeniden Grant Richarts'a bir mektup yazar:

23 Kasım 1913

**Via Donato Bramante 4, Trieste II,
Avusturya**

Sevgili Sir,

İki yıl önce size Dublinliler kitabımla ilgili basına gönderdiğim yazıyı yollamıştım. O zamandan beri kitabın başına başka olaylı kariyerler de eklendi. Kitap bütünüyle basıldı ve 1000 baskı yayıncı tarafından yakıldı. Baskının tam provaları elimdedir. Kitabın garip tarihini düşününce –iki yayınevi tarafından kabul edilmesi ve reddedilmesi, şu anki krala yazdığım mektup, basına yazdığım mektup, ikinci yayıncıyla pazarlıklarım ki ilk baskısının tamamının düşmanca yakılmasıyla sonuçlanmıştı- ve dahası kitabın bu kadar uzlaşmaz bir tavırla ele aldığı Dublin'in, şu an genel ilgi merkezinde olduğu düşününce belki de benim şansız kitabımın görünme vakti gelmiştir.

Kitabın başından geçenleri anlattığım bir önsöz yazdım ve kaldığım şehirde 100 tane sipariş olduğundan, gerekirse basım maliyetine

katkıda bulunmaya hazırım. Baskı provaları kullanılacağı için kitabın maliyetinin daha hafif olacağı kanısındayım.

Cevabınızı bekliyorum. Sevgili Sir, Saygılarımla.

Joyce aşağıdaki metnin (daha önce basında çıkan mektupla birlikte) Dublinliler'e önsöz olarak koyulmasını ister ve son yazdığı mektubun haftasında metni, Grant Richards'a gönderir:

GARİP BİR TARİH

30 Kasım 1913

Aşağıdaki mektubu iki yıl önce Birleşik Krallık basınına gönderdim. Bildiğim kadarıyla iki gazetede yayımlandı: Sinn Fein (Dublin) ve Northern Wing (Belfast)

(Joyce, mektubu, basına gönderdiği yukarıdaki metnin başına ekler.)

Bu mektubun yayımlanmasının ardından dokuz ay bekledim. Sonra İrlanda'ya gittim ve Messrs Maunsel'le görüşmeler yaptım. Benden *Bir Karşılaşma'yı* tamamen çıkarıp *İki Yiğit'te*, *Pansiyon'da*, *Acı Bir Vaka'daki* bazı pasajları atmamı ve tüm kitapta geçen restaurantların, pastanelerin, tren istasyonlarının, pubların, çamaşırhanelerin, barların ve diğer işyerlerinin adlarının hepsini değiştirmemi istediler. Altı hafta boyunca her gün tartıştıktan sonra ve konuyu iki avukata (yayıncı firmanın söz-

leşmeyi ihlal ettiğini bildirsel de benim davamı almayacaklarını adlarının bu işe hiç bir şekilde karışmasını istemediklerini söylediler) götürdükten sonra umutsuzluk içinde kitabın gecikmeden çıkması ve özgün metnin gelecek baskılarda, istendiği durumda yeniden korunması koşuluyla tüm değişiklikleri kabul ettim. Messrs Maunsel, bankaya güvence olarak onların hesabına 1000 sterlin yatırmamı ya da 500'er sterlin için iki kefil bulmamı istedi. İkisini de yapmayı reddettim. Sonra bana kitabı, değişikliklerle ya da değişiklik yapılmamış halde yayımlamayacaklarını ve baskı masraflarını karşılamazsam beni dava edeceklerini söylediler. Eğer ilk baskı benim isteğime göre yapılmışsa masrafların yüzde altmışını karşılayacağımı söyledim. Bu teklif kabul edildi ve kardeşimle birlikte Dublin'de kitabın basılmasını ve satılmasını ayarladık. Ertesi sabah anlaşma geldiğinde yayıncılar konunun bittiğini çünkü matbaacının kopyaları vermeyi reddettiğini söylediler. Ben de matbaacıya gittim. Matbaacının ustabaşısı, matbaacının parasını alamadığı için kitapları vermekten vazgeçtiğini söyledi. Eğer zararını karşılırsak matbaacının kitapları bir Londra ya da bir Avrupa yayıncısına ya da kardeşime ya da bana verip vermeyeceğini sordum. Baskıların hiç bir şekilde matbaanın dışına çıkarılmayacağına; matbaa kalıplarının bozulduğunu ve bin kitaplık bütün baskının ertesi günü yakılacağını söyledi.

Ertesi gün yayıncıdan aldığım basılı tek bir kopyayla İrlanda'yı terk ettim.

James Joyce

Via Donato Bramante 4, Trieste II,
Avusturya

Grant Richards Ocak 1914'te kitabı önsözsüz, yani "Garip Bir Tarih" yazısını koymadan yayımlamayı kabul etti ve Haziran 1914'te kitabı bastı.

"Düşüncelerini neden kaleme almıyorsun, diye sordu. Ne için? diye cevap verdi özenli bir küçümsemeyle. Altmış saniye doğru düzgün düşünmekten acız, saçma sapan süslü laflar edenlerle rekabet etmek için mi? Ahlakını polisin, güzel sanatlarını simsarların eline bırakmış geri zekâlı bir orta sınıfın eleştirel bakışına teslim olmak için mi?"

**JAMES
JOYCE**

Dublinler

ve

Dublinliler Üzerine

Yazışmalar

James Joyce'un on beş öyküsünü içeren ilk kitabı Dublinliler, 20. yüzyılın başlarında Dublin ve çevresinde yaşayan orta sınıf İrlandalıların günlük yaşamını konu alıyor. 1905'te tamamlanmasına rağmen dokuz yıl aradan sonra yayımlanabilen bu öykülerde yayıncıları rahatsız eden bir şeyler vardır. Joyce'un olağanüstü bir gerçeklikle aktardığı sıradan hayatların işaret ettiği çöküş, İrlanda'nın hikâyesini okulu kıran çocuklar, rahipler, ayyaş yazıcılar, küçük politikacılarla aktaran usta yazar, okuyucusunu, ölümü dahi sıradan bir hadiseymiş gibi karşılayan insanların dünyasına davet ediyor. Joyce'un eşsiz kaleminden Dublinliler'i, yayıncısıyla yıllar süren çekismeli mektuplaşmaları ile birlikte yayımlıyoruz.

- facebook.com/alakargayayinevi
- twitter.com/alakargakitap
- instagram.com/alakarga_yayinlari

alakarga.com.tr

20₺ KDV Dahil

ISBN 978-605-9315-28-9

